



Vertes Judit

*A tanító öröksége III.
Kánizsai évek*

Vértés Judit: A tanító öröksége III.
Kanizsai évek

Vertes Judit:

A tanító ököskéje III.

Kanizsai évek



Nagykanizsa 2012

*Édesapám kiskanizsai, gépipari technikumos
és Zrínyi iskolai volt tanítványainak, a tanító örököseinek ajánlom.*

*Fiaimnak, testvéreimnek köszönöm szerető támogatásukat,
amely nélkül a könyv nem születhetett volna meg.*

Technikai szerkesztő:

Tábori Zita

Varga Edit

Gépelés:

Szabó Jánosné

Szántóné Izsa Melinda

Székely Lászlóné

ISBN

978-963-9782-25-9

Kiadja a Czupi Kiadó

8800 Nagykanizsa, Pityer u. 19.

Tel.: +36 93 320 766, +36 30 9371614

www.czupi.hu

Ajánlás

A szerző apjának kívánt emléket állítani. Tudta azonban, hogy a társadalmi környezet képe nélkül az emlékéllítés nem gondolható el. Kikutatta, majd megrajzolta azt is. E kutatás közben a kortársak, az emlékezők egész serege gyűlt köré, mert átéreztek e küldetéses munka nemes voltát.

A tanító öröksége első két kötetének megjelenésekor már a harmadik kötet helyszínén, Nagykanizsán is voltak bemutatók. A tanítványok, ismerősök és érdeklődők már akkor érzékelhették, hogy egy nagyszabású munkáról van szó, melynek harmadik kötete a főhős, Vértess Imre városunkban végzett munkáját öleli fel.

Vértess Judit visszaköltözött a több évig tartó munka idejére gyermekora városába, Nagykanizsára. Rendkívüli céltudatossága eredményeként apja iskoláiban sok segítségre talált. A gépipari technikum emlékének feltámasztásában pedig ennek a fontos folyamatnak a katalizátorává is vált.

Olyan szisztematikussággal gyűjtötte anyagát, ahogy a tudós feldolgozók teszik. Amikor azonban az anyag összeállt, ő maradt a személyes hangú emlékéllítésnél. A tanító, az ő társai, és környezetük életét teljes érzelmi azonosulással állítja elének. Emberi értékeik így lesznek nemcsak érthetőek, hanem átélhetőek is.

Vértess Judit könyveivel apjának kívánt emléket állítani. Önként vállalt feladatát jócskán túlteljesítette. Apja emlékének túl Nagykanizsa életének egy jelentős szakaszát, az 1945 utáni 30 esztendő bemutató korrajzot, fontos dokumentumot tett az érdeklődő olvasók asztalára.

Apa és lánya ezzel a városi emlékezet részévé vált.

Ajánlom a könyvet az idősebb nemzedék, az ő gyermekeik és unokáik figyelmébe is.

*Czupi Gyula
a könyv kiadója*



A hatodik emeleti hatalmas szárnyas ablakból Kiskanizsára láttam rá. A fények és égi sziporkák biztatóan pislogtak felém: figyeltek, fegyelmeztek, köszöntöttek. Beszéltek hozzám. Isten hozott! Gyere csak, várunk! A sok jó tanító lelke, emléke itt él velünk – gyere csak!

Majd aztán mesélünk: az iskoláról, édesapádról, az akkori viharos időkről.

Micsoda naplementék! Fura felhőformációk, bezárkózó, csendesedő világok. De a fények pislogtak, a kiskanizsai templom rendületlenül integetett felém.

A harmadik könyvem itt, a nagykanizsai Cserháti Sándor Kollégiumban készült, innen „rajzoltam ki” naponta és gyűjtöttem, kutattam, végül életre szültem *A tanító öröksége* c. könyv harmadik részét, a kanizsai éveket.

Bevallom, a feltáruuló múltat – annak drámai személyes vonatkozásait – mélyen átéltem, sokszor belerendültem. Az első és második könyv elkészülte után úgy éreztem: nem tudom folytatni az iskolatörténetet és édesapám pedagógus életútját. Elhallgattam, bezárkóztam. Aztán oldódott, repedezett a lélekzár páncélja. A folytatás azonban lelkiismereti parancs volt, erre még édesapám kért meg réges-régen... írj meg, írj meg, hogy ne csak tanítványai és gyermekei szívében, hanem sokak szívében éljen a tanyai tanító, mert az maradt végig: TANYAI TANÍTÓ.

1947. október 6-át írt a krónikás. A tanító úr megjött a hadifogságból. Letenye-Egyedutára ballagott, a kertek alatt. A kicsi falu most bezárkózott, ott vibrált még körülöttük a félelem, az aláíratók lelki terrorja. Hallott ő már odakint a falubeli „ügybuzgó mag” tevékenységéről. Néhányan – még távollétében – feljelentették, ahány helyen csak lehetett. Érelődött, körvonalazódott egy népbíróági tárgyalás. A pártkatonák lázasan ügyködtek.

Megjött hát a tanító úr! Futott a hír a maga útján. A hadifogságról, a bányáról, a lakatosműhelybeli dolgokról nem mesélt senkinek, nekünk, gyermekeinek is csak jóval később, felnőtt korunkban. Tudom, mindent ahhoz viszonyított – mondta is –, hogy ő legalább



hazajött, hogy sokak tengernyi kínja mellett az ő három éve törpévé zsugorodott.

Nem is taníthatott! Talán ez bántotta a legjobban. Nem tehetett mást, átkérvényezte magát Nagykanizsára, végül is Kiskanizsára a templomtéri általános iskolához került. Nem „egyedül” érkezett. Jött vele a sok homályos, terhelő, vádaskodó irat.

Mintha ő robbantotta volna ki a II. világháborút, mintha ő küldte volna a frontra a levéntéket!

Aztán „hétköznapi csoda” történt Kiskanizsán. Vargha Béla igazgató kartársi öleléssel fogadta a „vándort”. Mostanában derült ki: édesapám és templomtéri igazgató sorsa, a két család élete szinte testvéri azonosságot mutat.

Rövid ideig, nem egészen három évig dolgoztak ugyan együtt, de teljes egyetértésben. Emelték a települést, erősítették egymást. Az a három év lendületes, újrakezdő időszak volt: „Százhuszat verő szív”.

1950 nyarán váratlan, rendhagyó eset történt. Látogatók érkeztek a kiskanizsai iskolába. Dr. Medve István királyi tanfelügyelő Zalaegerszegről, aki hosszú évekig segítette, egyengette Zalában a néptanítók sorsát, Karácsony György körzeti tanfelügyelő, a harmadik vendég pedig egy édesapánknál idősebb ezermester szakember, Farsang Ferenc.

Medve tanfelügyelő vitte a szót:

– Kollégám! Nagykanizsán most indít a Kohó- és Gépipari Minisztérium egy gépipari gimnáziumot (később technikum), Önnek ott a helye, mert már régen bizonyította pedagógiai és népművelői sokoldalúságát.

Édesapám meglepődött, természetesen örömmel vállalta a felkérést. Aztán megkezdődött egy Zala megye és Nagykanizsa város iskolatörténetében is egyedülálló toborzás, a szélrózsa minden irányából szedegették össze a tanulókat.

A semmiből emeltek katedrálist. 1950 szeptemberétől 1956 júniusáig élt és működött országos hírnévvel a gépipari technikum. Esti tagozat is indult. 1952-től 1958-ig tartotta magát az esti-levelező oktatás. Megközelítően ezer hallgató végzett az intézményben, itt szereztek szakképesítést és oklevelet, sőt munkakönyvet is kaptak,



munkahely megnevezésével. Ma is sokan, – 70 éven túl – aktívan dolgoznak még, és mérhetetlen szeretettel emlékeznek egykori iskolájukra.

Mi volt a titok? Ezt kutattam, s talán-talán meg is találtam.

Az alapító tagok kevesen voltak: Breznai László igazgató, Halmai Lujza igazgatóhelyettes, dr. Buvári András tanár, Borsfay Géza tanár, Kiss Emma tanár, Atlasz Ilona, Farsang Ferenc és Vértés Imre, azután jöttek hamarosan a többiek, kiváló szakemberek, nagyszerű pedagógusok.

1956 őszén drámai események következtek: egyik napról a másikra – egy tollvonással megszüntették a technikumot, csak az esti tagozat működött tovább Nagykanizsán.

A tanulók szétszóródtak Esztergomba, Székesfehérvárra, Szombathelyre, Budapestre, Debrecenbe, Salgótarjánba, Vácra, Pécsre.

1955-ben Kisvárdáról érkezik negyven tanuló Nagykanizsára, akik már itt érettségiztek.

1956-ban pedig két teljes harmadéves osztály kerül Vácra és Pécsre. 1957-ben már ott teszik le az érettségi vizsgát. Egy osztálynyi tanuló Esztergomba kerül, ők ott fejezik be tanulmányaikat.

A technikum megszűnése után Édesapám még egy évig a műhelyben maradt, szakköri foglalkozásokat vezetett: őrizte a gépek, a munka, az alkotás tisztességét, becsületét, aztán minden indoklás nélkül áthelyezték a nagykanizsai Zrínyi Miklós Általános Iskolába.

„Húha – mondogatta akkoriban – itt igen magas hőfokon művelik a pedagógiát; itt kapaszkodnom kell.”

Napi munkája, családja mellett beiratkozott a Pécsi Tanárképző Főiskolára. Úgy gondolta, a jó tanító is holtáig tanul; a tanári diploma megszerzését kötelezőnek és kötelességének tartotta. Erősen elhatározta – ahogy ő mondta, hogy egy diplomadolgozatban összegzi majd gépipari technikumos éveit, tapasztalatait.

A történet nagyrészt édesapám hangján szólal meg, hiszen a harmadik könyv is az ő töredékes naplója, feljegyzései, elbeszélései alapján íródott. Nekünk – amikor már „érettebbek” és nagyobbak voltunk – gyakran „mesélt” egy-egy tanulságos történetet: mindig nevelő szándékkal, eligazító szigorral, szeretettel. Ezeket mi mélyen szívünkbe ágyazva megőriztük. Időnként emlékeim, személyes él-



ményeim alapján közbeszólók, hiszen szinte szó szerint emlékszem a történetekre.

Könyvünk összeállításához felhasználtam a Zala Megyei Levéltárban az egyes anyagrészekhez tartozó fellelt dokumentumokat; köszönöm Csomor Erzsébet és munkatársai segítségét. Szinte napi segítséget kaptam a Halis István Városi Könyvtárban Czupi Gyula igazgatótól, Tábori Zitától. A három évi közös munkát figyelemmel kísérte a Nagykanizsai Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, együttműködő támogatásukat köszönöm. A harmadik rész tartalmi szerkesztői, tördelési munkáját Varga Edit végezte kitartó szorgalommal.

A könyv nem születhetett volna meg az egykori tanítványok nélkülözhetetlen, felbecsülhetetlen értékű visszaemlékezései nélkül. Hasznosítottam, beépítettem az életutakat, sorsokat feltáró beszélgetéseket. Hálásan köszönöm a közös munkát, életre szóló tanulságot, tapasztalatot és emléket kaptam az egykori tanítványoktól, alkotótársaimtól. Büszke vagyok mindnyájukra!

Az írásos anyagok gépelésében segített Szabó Jánosné és Nagy Ágnes. A kiskanizsai rész összeállításában partneri segítséget nyújtott Miklós Zoltánné Vargha Ildikó; a gépipari technikum krónikájában pedig Stahl Györgyné Ziegler Ilona, Gazda Zoltán, Sallay Zoltán, Járosi Márton, Vörös József és még sokan mások működtek közre.

A Zrínyi iskolai anyaggyűjtő és elemző munkát Béres Sándor kutatótársammal, a tartalmi rendezést pedig Szántóné Izsa Melindával közösen végeztük. Hálásan köszönöm.

A JatePress Kiadó igazgatója, Szőnyi Etelka folyamatos segítséget nyújtott a kiadvány előkészületei alatt.

A tanító öröksége című könyvem harmadik kötete és melléklete édesapám (és tanártársai) pedagógus életútjának három – egymástól kissé eltérő állomását tartalmazza. Tudom, az alkotóelemek még további kibontásra, tartalmi gazdagításra, és összehangolásra várnak. Ehhez gyűjtöm már az erőt, és keresem a segítő, támogató társakat, és főként a pártfogókat. Mindennek ellenére mégis örömmel bocsátom útjára több éves közös munkánk eredményét.

Vértés Judit



1. „Százhuszat uero” szív”

Emlékek, színek, évek

Ballagtam az Ady úton, a göcsörtös, múltat is őrző járdákon. Megrohantak a gyermekkor és ifjúkor emlékei. A kettő egymásba kapaszkodott: tarka-barka színes kavalkád.

Micsoda idők! A negyvenes évek vége, az ötvenesek és a hatvanasok: bonyolultak, homályosak, ellentmondásosak, gondokat és halált hordozók... örömteliek.

A levegőben még ott dübörög a háború zaja, fülünkben visszahangzik a bomba robaja, az egeket ostromló fájdalom, de a romokon már lépeget az élet! – Téglánként épül és lélegzik az ország, meg az én kedves városom, Nagykanizsa.

„Zúgnak a gépek az öntődében, dallamra csendül minden hang” – indul az embert próbáló munkaverseny mozgalom. Sztahanovisták sűrögnek, forognak. Írják az egekbe szökő százalékokat a hatalmas hirdetőtáblákra. Telik, gazdagodik a brigádnapló, púposodik a háta. Szinte minden szinten békefelajánlásokat jegyeznek. Sokféle kulturális vetélkedő, verseny zajlik itt-ott-amott. Általános a lelkesedés, a tenni akarás. Az iskolák kirázzák magukat romos, poros ruhájukból, és lehetőségeik szerint szelídítgetik az ideológiai, politikai terheket.

Úttörőcsapatok alakulnak, a gyerekek jelentenek, táboroznak, kirándulnak; az úttörő vidám, „Mint a mókus fenn a fán.” A lelkesítő biztatástól, az élmunkás úttörők nevéből zajos az iskola, a városi hangosbemondó sorolja, harsogja a tanulmányi és sporteredményeket. Micsoda idők!

Mennyi, mennyi emlék kavargott a fejemben. Zűrzavaros évek: fülbesúgós előéletű népbírószági tárgyalások, feljelentgetők, aláírók és aláíratók, „kékes-fényű” ködös választások, pártocskák hatalmi villongása...

Felvonulások, jelszavak!!! Éljen Rákosi! Sztálin! Rákosi! Mákosi Rátyás...! Rogyás Rátyás...! Szavaltam, üvöltöttem ritmusra, mint kisdíák. Más is kiabált, csak engem majdnem kicsaptak az iskolából... mert valaki, vajon ki...? Nem érdekes. De jó, hogy maradhatam az Ady iskolában.



Magas szárú cipő, patentharisnya, agyonhordott szoknya, pokrócból varrt télikabát: szép és örömteli gyermekkor. Nem zúgolódunk, élünk!

Gyalogoltam az Ady úton és kavargott a fejemben a nagy összevisszaság. Arcok, tekintetek, nevek, épületek villantak eléem. Ni csak! A hatalmas vasutas ház..., itt született és élt Halmai Lujzika, édesapám nagyra becsült kolléganője, a gépipari technikum igazgatóhelyettese.

Úgy emlékszem, úgy tudom – erre laknak még ma is édesapám kedves tanítványai, a Kissek, a Kovácsok, a Silló meg a Bánáti gyerekek, a Horváth István meg a többi Horváth, a Somogyi Lajos meg a Büki Csaba, és egy kicsit odébb, a Szemere utcában a Várfalvi Máttyás, a Kovács László, a Balázsovits Lajosék és a többiek. Köszöntöttem őket, és kinyíltak az ablakok.



*„Itt volt az első, igazi otthonunk”
Mintha nem változott volna semmi...
(az Ady Endre út 35. szám ma)*



*A drága Gizi néni és
Karcsi sógor*

Megszemléltem az ismerős házakat. Mágnesként vonzott, és minden áldott nap megállított az Ady Endre u. 35. számú ház. Hát persze! Itt volt az első igazi otthonunk, a híres-nevezetes Boda udvar, a pompás, de akkoriban lepusztult polgári lakásokkal.

A későbbiekben pedig itt laktak velünk szemben Gizi néniék, négy lányukkal, unokatestvéreinkkel; a másik oldalon meg a Sillóék, Koczfánék, hátrébb pedig Bános doktorék egy-szem fiukkal. Erre gyalogolt a tanító úr is, miután áthelyezésének kérvénybombáit elindította.

Alaposan feltérképezte Kanizsát, feljegyzést vezetett otthont kereső körútjáról. Az új honfoglalásról az ő szavait idézem:



Lakás, szalmazsák, álom, kérek pár

Az állás megvolt, örülgettem. Kiskanizsáról igenlő választ és „behívót” kaptam. Szerencsésnek éreztem magam. Csak ne kínoznának a görcsös fejfájások! „Ezt” én kintről hozhattam haza. Sebaj, majd elmúlik! Persze, hogy feszített a sok gond. A családomnak elfogadható otthont kell teremtenem. Újra kell kezdenem mindent az iskolában! Vajon hogy sikerül majd? Mit hoz számomra a jövő?

Bebarangoltam, megnéztem én a fél várost – 38 helyen jártam –, így a terepszemle elég soká tartott. Előfordult, hogy be sem engedtek, nem is csodálkoztam, ilyen komor fizimiskával, bricsesz nadrágban, a régi-régi csizmámban. Madárijesztő forma, idegen vándor voltam.

Hirtelen melegség öntött el! Megálltam. Ady u. 35. – ez egy bűvös szám! Itt vagyok! Megérkeztem! Ez lesz a jó hely, a megfelelő, de azért sok-sok kérdőjel maradt és tombolt még az agyamban.

Hoztam én magammal mindent: szerszámokat, szalmazsákot, könyveket, két csajkányi ellátmányt. Dobozokat, meg papírt találtam. Ni, csak! Akadt meg a szemem valamin. Friss újságok! Ezekben még találhatok lakáshirdetéseket – gondoltam. Nem, nem mégsem! Ezt a lakást Karcsi sógorom ajánlotta. De azért kíváncsiskodva végigpásztáztam az aprócska híreket: „Hadifogoly férjem keresem... Érkezik egy hadifogoly vonat..., Favágás fajuttatással tanítóknak... Kukoricaföldet kapnak a pedagógusok... „Szabad nép” napra készülnek a tanítók... Folytatni kell az analfabéta tanfolyamokat... A Titó-banda legújabb gaztette... A terménybegyűjtés sikeres csapás a kizsákmányolókra... Rákosi körök alakulnak... A falujárók erősítik a munkás-paraszt szövetséget... Könyvek ezrei indulnak a zalai falvakba, hogy tanítsák, neveljék a dolgozó parasztságot.”

Minden összefolyt előttem, az időm is elfolyt. Megfegyelmeztem magam, visszazuhantam a „Boda” birodalomba. Hát ez egy nagy üres hodály! Lélektelen, hideg és idegen. De lakás! Irgalmatlanul nagy szó, hogy megkaptuk.

Igazán, bölcsen és jól döntöttünk, hogy még csak én tartózko-dom itt. Ménkű sok feladat vár rám, azt hiszem bírni fogom. Egy hét múlva érkezik a család, jön az én kis őrmesterem, az engem hazaváró angyalka és a nagyobbak: Gellért, Jutka, Eszter.



Holnap meg két letenyei tanítványom teszi tiszteletét, a Király Feri és Karafiáth Laci, felajánlották segítségüket. Sikálunk, meszelünk, festünk, takarítunk, lesz itt muri-ramazuri, meglepetés és „cifranyomorúság”.

Tekintetem röpködött pontról-pontra, méricskéltem, centiztem késő estig. Vágyaimmal, gondolataimmal, terveimmel benépesítettem a lélektelen, hideg hodályt. Aztán befejeztem az éjszakába nyúló tervezgetést, és a szalmazsákommal barátkoztam. Ez a pompás jószág ugyancsak beszédesen zizeg, de álmot hozó jó társnak bizonyult. Álmodtam! Az emlékek élesen villantak elő. Esztergom: a képesítő utáni banketten vagyok. Osztályfőnököm, dr. Sántha Kamill, nagy útra bocsátó szavait visszhangozza a hatalmas aula. Fiaim! A jó tanító is holtig tanul. Higgyék el, a tudás, a műveltség sohasem sok, sohasem fölényes. Az egyedüli fegyelmező, lefegyverző erő a folytonos művelődés, a világra nyitott érdeklődés. Vegyenek jó példát Montesquieu-ről, a főúri szalonok „udvari hercegéről”. Világpolgár volt, beutazta Európát, egyformán szórta a tudást mindenféle társadalmi csoportnak és egyénnek. Még Magyarországon is tartózkodott három hétig... Itt aztán igazán jól érezte magát...

Közbeszóltam, fennhangon okoskodva: Tanúr úr! Tessék szíves mással, esetleg itthoni dolgokkal példázódni...

Ez felesleges okoskodás! – dörrentett rám osztályfőnököm, de megbocsátom, mert maga ...

Nyugodtan ébredtem, talán éppen a megbocsátás miatt. Na, most aztán kezdődhet a hajrá: takarítunk, kopácsolunk, culágerkedünk két segítőtársammal, aztán jöhet a család meg a berendezés.

Ma csütörtököt írunk. Felfüggesztem a lázas sürgés-forgást, igaz az én két derék „fiam” még dolgozik, javítják a rossz lépcsőket. A hivatalokat rohamoztam, ügyeket intéztem. Este pedig hűsleges társammal, a kerékpárommal foglalkoztam: drótoztam, olajoztam, fényeztem, fújtattam. Minden porcikája vágyta a törődést, ropogott, zörgött, aztán hallhatóan örvendezett, hiszen három évig várt a kényeztetésre. Fantasztikus, hogy mi mindent kibírt ez a járgány: tanyát, falut, úttalan-utakat, itt meg most az újrakezdést. Vele motorozok majd minden áldott reggel Kiskanizsára. Egyformák vagyunk: két gebe, zörgő csontú fura figura. Összenőttünk.



Jön a családorn!

Késő délután erős kartondobozokból polcot varázsoltam, sorjázva ráraktam könyveimet, a közlönyöket, ha már Letenyéről átkerekeztem őket. Gondoltam, megvárom a bútor-rakományt, aztán tanulmányozom majd Kanizsa, elsősorban Kiskanizsa falutérképét és az iskola történetét.

Szombaton reggel már az ablakban lógtam, lesegettem az utat. Végre megérkezett az ormótlan nagy teherautó, bedübörgött a cirádás Boda kapun. Már messziről megláttam a rácsos gyermekágyat, a sárga bútort, a tükrös szekrényt, a gyerekek asztalkáját, a négy kis székkal... aztán a legvégén lerakták a sárga-vidám rézágyat, amit apám ezermesterkedett, rajta a drága mama keze nyoma, az égszínkék masnis díszítéssel. Ráborultam az ágyra, vagy estem!? Úgy éreztem, velem együtt rázkódik.

Hát így indult valahogy az otthonteremtés, az „új honfoglalás”.

Igaz, mi kicsik voltunk akkoriban, de állandóan hallgatóztunk, figyeltünk. Emlékszem, meg láttuk is, hogy a tőle megszokott alaposággal ismerkedik az általános iskolák krónikájával. Jól emlékszem a dobozos könyvespolcra, ahol sorakoztak fantáziadús, rajzos vázlatai, a saját maga készítette szemléltető eszközei. Milyen jó hasznát vettük ezeknek később, amikor Semjénházán megkezdtem pedagógus életutamat, Eszter húgom meg Újudvaron tanítóskodott.

Kopogott éjszakánként az Erika írógép, drága jó apánk gyártotta a vázlatokat, időnként még fel is mondta a „leckét” – kissé hangoskodva – édesanyánknak, aki közben főzőcskézett, mosott, de mindig türelmesen hallgatta.

– Ez a böngészde kevés nekem! Elégedetlen vagyok magammal, elbizonytalanodtam... Mégis csak kiesett három évem – mondogatta, miközben, jó szokása szerint döngő léptekkel fel-alá járkált a konyhában. Holnap bekerekezem én az egész falut, ismerkedem a családokkal, meg akivel éppen találkozom. A kocsmába biztos, hogy bemegyek, ott majd engem barátságosan eligazítanak. Aztán jöhet a „nagy találkozó” az igazgatóval, meg az iskolával – folytatta a morfondírozást.



Anyukánk erre csak annyit mondott: „Imrém ezt jól teszi! Már akartam is magának ugyanezt tanácsolni...”

Ma is hallok a szavakat, a messzi távolból látom apukánk kedves válaszpillantását. A megkeményedett vonások szelídültek.

Vártuk, kollégám!

Jól emlékszem – meg mesélte is édesapám –, többször járt Kiskani-zsán. Bepillantott a templomba, a Nagyrác úti iskolába, meg ahova csak lehetett. A Népboltot sohasem hagyta ki. Ismerkedett, tréfál-kozott.

– Beszélgettem Burján Kálmán igazgató-tanfelügyelővel, meg a Bánáti Józseffel – mondta otthon.

Legnagyobb örömömre az első sorsdöntő találkozásról találtam feljegyzést, félmondatokat, ezekből az emlékmozaikokból rakosga-tom össze – édesapám kifejezéseit használva – a hiteles történetet:

Irtózatossá kemény tél tombolt, fölöttem tornyosodó futófelhők, csontig hatoló szél.

Karcsi sógoromtól télies öltönyt, meleg télikabátot kaptam, úgy indultam kerékpárral Kiskani-zsára. Társam is akadt, egy lódenka-bátos hölgy. Szemérmes-bátortalanul nézegettük, méregettük egy-mást, s csak az iskolában derült ki, hogy túratársam nem más, mint Temesváriné Ruszwurm Sarolta. Ráadásul Sári, mint az én kisszentem.



„A Polgári Olvasókör előtt leszálltam járgányomról”

A Kiskani-zsai Polgári Olvasókör
impozáns épülete napjainkban

A Polgári Olvasókör előtt leszálltam járgányomról. Erősen nézegettem, érdeklődtem, merre van az iskola. Éppen szembe jött velem egy gomb-szemű, töpörtyű kis néni.

– Hová tart édes fiam? Mit keres, kit keres? Honnajt jött? Még sosem láttam erre-fele. Ni, csak, mi ugrál ott a nyaka-tekerőjén? Csak nem az ádámcsontja? Osztán honnajt bátorodott felénk, csak nem a



hadifogságból? Uram Isten, ne haragudjon, hogy faggatom,... csak tán nem onnajt? – fogta „szűkszavúra” mondókáját. És megismételte:

– Hova tart édes fiam? Segítek, ha tudok.

Hát ettől a spontán édes fiamtól én úgy, de úgy meghatódtam, hogy alig tudtam válaszolni. Hamarosan kiderült, a néni ke két fiát várta vissza abból a „ménkü nagy országból”. Szerettem volna, de nem tudtam felvilágosító, vigasztaló szót mondani neki. Átöleltem; szorgalmasan szaporázott mellettem, és egészen az iskoláig kísért.

Vargha Béla igazgató, néhány kolléga, Buzás és Juhász iskolai altisztek kint álltak a kapuban, szerintem nem véletlenül.

– Megjöttem! – mondtam.

– Vártunk! Örülök, hogy itthon vagy kartársam. Igazán jó, hogy oszlopos kolléga tévedt felénk. Hallottam én már rólad, a híred megelőzött. A legtöbbet talán a népművelési előadásokról meg a színdarabosdiról meséltek. Simon István igazgató (szabad-művelődési ügyvezető) levelet küldött, figyelmünkbe ajánlott:

Vértes Imre kolléga a múltban nagy hozzáértéssel és gyakorlati érzékkel, tevékenyen, eredményesen vett részt a népművelésben. Alig pár hónapja jött meg az orosz fogságból. Szabadművelődési szempontból igen komoly, értékes erőt jelenthet.

(Letenye 1948. február 22.)

Majd szétvetett az izgalom, a feszültség, de igazgatóm minden szavának örültem, mégis közbeszóltam:

– A falum engem visszavárt, de néhány „jóakaróm” miatt átkérve nyeztem magam. Hamarosan népbírósi tárgyalásra kerül sor és ...

– Tudok erről kollégám! – az „ügybuzgó mag” nem csinált titkot semmiből, nekem is elküldték a figyelmeztető anyagot. Különben egészen gyerekes dolog és aljas indítékú vádaskodás, ezzel most ne is foglalkozzunk. Beszéljünk a lényegről! Úgy gondolom, kezdjél itt nálunk osztálytanítóként, a folytatást majd megbeszéljük. Jó lesz így?

– Csakis így lesz jó, köszönöm! – csaptam le nagyhirtelen az elgondolásra. Később tapintatos érdeklődéssel kért az igazgatóm: „Ha nem esik nehezedre, mondj valamit a kinti életéről, meg a hazakerülésedről.”



Megleptem, zavarba jöttem. Nagy-nagy csend ereszkedett körénk. Azért mégiscsak jól esett, hogy érdeklődött.

– Hát ez nehéz... nem nagyon lehet, még otthon sem meséltem, most talán mégis elmondom, hogy egy bányában dolgoztunk, időnként a répaföldön, néhányan meg másodállásban a lakatosműhelyben. Szóval elég változatos kinti életet éltünk. Az utolsó két hónapban aztán szabad időmben írnokoskodtam. Véstem, véstem a fennhangon diktált neveket, adatokat; a hosszú listákat a hazamenőkről. Írtam-írtam, lila tintával. Különben hazacsempésztem a maradék lilát, gondoltam, itthon majd kiírom magamból, addigra sorsom is elrendeződik.

Az utolsó időszak nagyon nehéz volt. Tele voltam kérdőjelekkel, mi miért nem mehetünk haza, megint lemaradtunk, miért csak ennyien... mikor következünk? Hát végre a mi napunk is feltámadt. Írtam az örömteli és olykor drámai listát. Az utolsó órában ki kellett húznom a sorból egy bányabeli barátom nevét, akinek mindkét lábát térdtől levágták, nem javult. Elrohantam hozzá a tábori kórházba, majdnem ott ragadtam. Mankózott a szerencsétlen, ormótlán cövekekkel gyakorolta az illegő-billegő hazajárást. Aztán a Kovács Gyuri..., aki minden apróságon nagyokat tudott nevetni. Véletlenül rávágott a szerencsétlen a kézfejére egy vasdarabbal, szétroncsolta csúnyán. Rongyolta, szíjazta, titkolta. Észrevették a balesetet, elküldték kötözésre. A Gyuri sírt, az orosz doktornő meg vigasztalta.

Na, aztán volt egy társam, egy csendes, szomorú nyakigláb fiú. Boldogan danolászott velünk, mert, hogy dalárdánk is volt a bányában. Az édesapját mellőle rángatták ki, Szibériába toloncolták. Az utolsó pillanatban törölni kellett a nevét a sorból. A fiú eszét vesztette, kiabált, ordítozott: „Hol az apám, hol az apám? Megyünk haza, megyünk haza! Sikoltozott, rohangált, aztán lelőtték.”

Alig vártuk, hogy kimasírozzunk a lágerből. A feldíszített kapu harsogott a sok zöldtől. Vissza, visszaneztünk, integettünk. Egyszer csak hozzám rohan valaki a répaföldi brigádból, a kutyás őr meg utána. Nyújtja a csajkáját. Abban kockára nyesett répa-adagok és gondosan összegyűjtött csokoládédarabok, meg levelek az otthoniaknak:

„Hosszú lesz az út!” Nem akartam tovább mesélni. Az igazgatóm arcán láttam én a búcsúzás drámáját.



Emléktúra...

Gyalogoltam Kiskanizsára. Ez jóval hosszabb út, mint a kollégiumtól a városi könyvtárba. Időnként busszal mentem, vagy a mindig segítőkész Hosszú Ágival – aki a Templom téri iskolában tanít – autóztam. Igazán határozottan, bravúrosan vezet, pontosan úgy, ahogy osztályát irányítja, neveli: határozottan, szeretettel.

Gyermekkorom élményei és léptei vittek-vittek az emlékek útján. A Principálisnál, a töltésnél meg kellett állnom ugyanúgy, mint a Boda udvar előtt. Itt aztán szabadon tombolhattak a sörényes szelek. Erre kerekedett édesapám a zörgő csontú járgányon. Itt fújta el egyszer a szél negyvenkettő negyedikese dolgozatát. Erre hajtott Vargha Béla igazgató egy igazán teherbíró női kerékpáron. Először csak kacérkodott a szél, aztán nagy ívben elröpítette a kalapját. Erre mászkáltunk Gellért bátyámmal, itt rohangáltunk mezítláb. Késve értünk haza, de nem kaptunk szidást, mert sok-sok mezei virágot szedtünk édesanyánknak.

Itt laktak az én osztálytársaim, későbbi barátaim, illetve édesapám tanítványai: a Bolf Ági, a Bagonyai Marika, a Frank Annus, a Bányai Gyuri, a Nagy Sanyi, a Szilajkák, a Ziegler Ili és még sokan mások; meg az a sokszoknyás kislány is, aki sokszor hozott frissen fejt tejet a tanító családnak.

Betértem az integető, hívó templomba is, múltidézőt imádkoztam. Itt (is) orgonált édesapám és ezermester kézzel javította a régi kopott zenegépet. Hány, meg hány helyen tette ugyanezt! Egyszer Eszter húgomat, meg a legkisebbet, Györgyikét is kivitte kerékpáron, hadd fürödjének meg ők is az ő örömeiben.

Itt lakott a drága Kanyó Barnáné, Zsöbike. Emlékszem, port törölgetek náluk valamelyik testvéremmel, közben beszélgetünk.



*„Betértem a templomba,
múltidézőt imádkoztam”*
A Sarlós Boldogasszony templom





„Egyszer
édesapám a
kicsiket is kivitte
Kiskanizsára”
Györgyike és
Eszter, csak egy
kicsit később

Kicsik vagyunk, „nagy” keresetet kapunk. Söprögetek az udvaron, elfáradok, rajzolgatni kezdek. Zsöbike néni felém les, megkérdezi:

– Mit maszatolsz Jucika?

– Én, én háborút, meg a bunkert. Az ott volt az iskola almáskertjében.

– Hát az a szörnyeteg zöld mi lesz?

– Az... az a szörnyeteg a béka; bunkerben ráléptünk és tapostuk őket...

– Jucika lelkem, maszatolj inkább virágokat és kertet, jó...?!

Drága, drága Zsöbike! Tíz év múlva festett tányérokat adtál nekem, rajtuk pompáztott a gyönyörű virágskerted.



Zsöbe néni virágok ölelik



Zsöbe néni a múlttól álmodik





Ziegler György hentesmester felesége, Ilike néni, a kis Ili és testvére, Gyurka korabeli felvételen

Nocsak, merre is járok? Hol is lakott a Tóth, ill. a Ferk cipész? A Ferk bácsi meggyógyította a cipőket, és mindig megnevetetett bennünket.

Megtaláltam gyermekkorom játszótereit is. Kerestem aztán a régi kedves templomtéri iskolát. De a régi iskola helyett „csak” egy levegős, tágas, színes gyermekbirodalom fogadott. Hatalmas, modern intézmény. Silló Zsolt igazgató és Nagy Szilveszter gondnok a kapuban állt! A falak, az udvar, a gyermekrajzok mégis ismerősként köszöntöttek, emlékeztettek a sok jó pedagógus háború utáni áldozatos munkájára. Itt voltak velem újra a kedves tanítók, akik annak idején megsimogattak, megöleltek bennünket: Kanyó Barnáné, Fitos Gézáné, Lélek Sándorné, Egyed Júlia, Czinczek Gizella és Benedekné Török Zsuzsanna.

Éreztem, itt van a megértő, mindenkit segítő és befogadó Vargha Béla igazgató, aki iskolateremtő volt, aki az oktatási intézményekre rázúduló terheket mindig a hivatás, a szakma szeretetével ellensúlyozta. Megálltam a lépcsőzetes aulában, úgy éreztem, mintha mellettem állna Benedek Zsuzsa néni. A régi szép emlék szíven ütött: arcomat két tenyerébe fogta, zsebkendőjével letörölte poros, izzadt arcomat, könnyeimet.

– Miért sírsz Jutka, mi történt?

– Elmondtam neki világfájdalmam, hogy engem a Vécseyben tuskó falusinak neveztek, meg hogy a Gábossy tanító néni megszidott, rám förmedt, hogy ne morogjak, a Himnusznál hallgassak, ne rontsam el a gyönyörű szöveget.

– Na, akkor most kimegyünk az udvarra és elénekeljük a Himnuszt! – kézen fogott, átölelt, és úgy daloltunk fennhangon.



„Mintha engem ölelné” Benedekné Török Zsuzsanna Miklós fiával korabeli felvételen



Elkértem az igazgatóságon a régi-régi osztálynaplókat és anyakönyveket. Roósz Katalin és Fülöp Anita azonnal a kezembe adták, mintha tudták volna, mit is keresek. Megtaláltam bennük a jellegzetes lila tintás írást. Magamhoz szorítottam a kincseket, olvastattam a megjegyzéseket, édesapám kicsi papírcéduláit, és hirtelen megéreztem az újrakezdő, „százhuszat verő szív” viharos dobogását.

Félévi értesítő

Az anyakönyv sorszáma: 5. Bánya József

a Magyarországi 14. kör. áll. iskola 14. osztályában az 1948. iskolai év első felében elért eredményről.

Magaviselet <u>Szorgalom</u>		<u>4.5</u>
Hit- és erkölcstan		<u>4.5</u>
Nemzetismereti tárgyak	Beszéd- és értelemgyakorlatok	<u>4.5</u>
	Olvasás	<u>4.5</u>
	Írás	<u>4.5</u>
	Fogalmazás	<u>4.5</u>
	Nyelvi ismeretek	<u>4.5</u>
	Földrajz	<u>4.5</u>
	A magyar nemzet története	<u>4.5</u>
Allampolgári kötelességek és jogok		<u>4.5</u>
Számolás és mérés		<u>4.5</u>
Természeti, gazdasági és egészségi ismeretek		<u>4.5</u>
Rajz		<u>4.5</u>
Kézimunka		<u>4.5</u>
Ének		<u>4.5</u>
Testnevelés		<u>4.5</u>
<u>Ált. tanulmányi eredmény</u>		<u>4.5</u>
Jegyzet:		

Elmulasztott munkanapok és írástesztletek száma: 2

.....4.5..... igazoltan.4.5..... igazolatlanul.

Kelt Magyarországi 14. kör. áll. iskola 1948. évi 14. hó 14. napján.

P. H. [Signature]

Látta szülő v. helyettese: Bánya József tanító.

Magyarországi 14. kör. áll. iskola
igazgató

Egy féltve őrzött dokumentum

A tanuló		előmenetelének részletezése																		Megjegyzések				
osztály	név	16	17	18*	19*	20*	21	22	23	24	25	26	27*	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38

A Nagykanizsai VII. körzeti Állami
 Általános Iskola
 IV. fű
 osztály.
 Ezt az anyakönyvet 10. számított
 oldallal 1947. évi szeptember hó 4-én
 nyitotta meg
 tanügyfelügyelő
 igazgató (tanár, tanító.)

A félévi értesítő kiállításának ideje: 1948. évi február hó 14. napja
 A bizonyítvány kiállításának ideje: 1948. évi június hó 14. napja
 Kertész Mária
 osztályvezető tanító

„Böngésztem a tanári szobában a naplókat”
 Az anyakönyvi napló, a lila tintás írással



Gazdagok vagyunk!

Beültem a tantestületi szobába, csendes elmélyültséggel olvastam, bújtam a naplókat és a bennük „felejtett” aprócska feljegyzéseket. Édesapám keze nyoma, de jó... az ő beszédes, szép írása!

Ismerősnek tűnt a sok-sok név és a beléjük kapaszkodó emlék. Hát persze, hiszen jóapánk minden nap „litániát” mesélt kedves tanítványairól: a Kissek, a Nagyok, ma is hallom, a neveket: Kovácsok, a Bolf testvérek, a Pusztaiék, Dervalicsok, Kálovicsok, a Kancsalicsék, a Szilajkák, a törekvő, kitűnő fejű kis Tóth Marika és még sokan mások.

Gazdagok vagyunk mi itt, két derék Petőfink is van! (Később meg Arany Jánosról mesélt, aki már a gépipari technikumban volt tanítványa.)

Emlékszem az énekkarosok nevére is. Édesapám dicsekedett velük és a dalárdájukkal. Így mondta: a Godinek Marika az énekkar egyik tartó oszlopa. Emlegette a többi vidám copfos nagylányt is, a Szépuzdvari Ibolykát, Dávidovics Erzsikét, a Göncz Erzsit, a Sötét Évit, Karosi Évát.



„A nagylányokat is tanítottam”

A dalos pacsirták az '50-es évek elején. Áll: Nagy Júlia, Buzás Júlia, Bagonyai Magdolna, Kisfűrjesi Erzsébet, Dervalics Mária, Sötét Éva, Göncz Erzsébet, Virasztó Erzsébet, Birkás Mária. Ül: Godinek Mária, Loránt Aranka, Karosi Éva, Szépuzdvari Ibolya, Várhelyi Erzsébet, Dávidovics Erzsébet



Megtaláltam Szerdahelyi Katica adatait is a naplóban. Ő volt az, akit édesanyja sok-szoknyába bújtatott, piacoznia kellett, ő volt az, aki a frissen fejt tejet hordta a tanító négy gyermekének. Nem tanulhatott tovább, pedig tanítója javasolta. Aztán emlékszem a villogó értelmű Frank Annuskára, az okos, szerény Ziegler Ilikére. Sokat mesélt édesapám a Rác utcai, a cigánysori, meg a Varazsdi és az Őrtorony utcai tanulókról; mondta, hogy azért hiányoznak annyian, mert a „háború a lelkekbe mart, pusztította az értelmet”, meg aztán otthon is keményen dolgoznak, pedig néhányan még csak tíz-va-hány évesek. Hallottunk aztán a gyilkos TBC-népbetegségről, meg egyéb drámákról is.

1949 májusában leverten ballag haza édesapánk, megrendülten mondja: maradtatok csendben, meghalt a Davidovics Marika!

Találtam egy másik hangulatos kézírásos feljegyzést is. Édesapám szavait olvashattam, olyan móríczos, karinthys... Turi Danis stílusban:

„Holnap meglátogatom a Petőfiéket, a két derék gyermeket. Tudom, özvegy édesanyjuk nagyon nehéz körülmények között, egyedül neveli őket.

Förtelmes, égzengéses vihar volt, ez késleltetett az indulásnál. Később aztán a tócsákban már vígan tangózott a napsugár. Hej muramista, muramista... odódzott az én beszélőkém is. Félhangosan turidaniztam, közben igyekeztem átszelni a tócsákat, bele ne szédüljek. Irgalmatlanul nagyokat léptem, mégis elcsúsztam a nagy igyekezetben, és alaposan befröcskölődtem.

– Szegény tanító úr, de elbántak magával! – fogadott a mamájuk.

Erre én:

– Asszonyom! Ezt én követtem el, de a szegény jelző az aztán ül. Megszáradok majd én itt, de most szeretném nyúzni a Józsi fejét, magyaroznak, meg olvasást is gyakorolunk – válaszoltam.”

A tanító úr igazán, őszintén sajnálta, hogy a Józsin nem tud segíteni, hogy meg kell ismételnie az osztályt. De azért a „magyarozás” így is sikeresnek bizonyult, elvégezte a nyolcadik osztályt, talán még továbbtanulásra is jelentkezett.

A későbbiekben említette édesapám, – találkoztam az „agyonra korrepetált” Petőfivel. A „Józsi gyerek” elkísérte a tanítóját egészen a



határig. A nép nevében ritmusra lépkedtek, úgy mondták, szavalták fennhangon a Petőfi verseket.

Mennyi, mennyi emlék! Élesen, tolakodóan villannak élém, beszédek, a mához is szólnak. Kapaszkodnak, erősek a gyökerek.

Hosszasan böngészttem az anyakönyvi naplókat. Mi mindent találtam itt: családlátogatásról, a gyógypedagógiai áthelyező bizottság nehéz, napi munkájáról, a szakszervezeti és ideológiai továbbképzésről, és a hiányzások drámai okairól:

Varga Teréz (9 éves) szervi szívbját gyógykezelik... Millei Mária (10 éves) erdei munkát végez...Nemeshegyi Erzsébet (12 éves) erdei munkát végez...Papp Mária (12 éves) közraktárakban vállalt munkát...Dervalts Erzsébet (10 éves) beteg édesanyját ápolja, pólyás testvére van...Horváth Mária (11 éves) egy hónapos kora óta nevelőszülőknél van, egyedüli kereső. A nevelőszülők megöregedtek, betegek.

„Csatogtak a galambszárnnyak”

Egy másik feljegyzés is ide kívánczik édesapám tollából:

„Békefelhívás! Igazgatóm arcán bujkáló félmosoly. Nagy komolyan mondja nekem: Kartársam, nézd meg ezt a tömény-jelszavas békefelhívást! A felsőbb szervek kérik, iskolánk is csatlakozzon valamiféle elgondolással, de még a szülők is írják meg „toldalékként” felajánlásukat. Olvastam, olvastam nagy tudálékossággal, elmélyülten, szinte belebújtam a sorok rengetegébe, s csak nagysokára szólaltam meg: hát ez valóban megemészthetetlen, irgalmatlanul bonyolult. Úgy gondolom, bízzuk a szülők bölcsességére a megoldást. Jó – válszolt az én igazgatóm.”

Íme, az okos szülemény:

Mi magyar anyák átérezzük a béke nagy jelentőségét. Felajánlást is teszünk, kerti munkánkat mielőbb elvégezzük, hogy a városi munkásság hozzájuthasson a friss tavaszi veteményfélékhez.

Nagyon élénken emlékezünk még a borzalmas időkre, amikor a hideg pincékben összezsúfolva, féltünk, remegtünk, hogy mikor is hullik fejünkre a bomba.



Harcolunk a békéért, otthoni munkánk jó elvégzésével, gyermekeink nevelésével.

Aláírásunkkal kiáltjuk az imperialisták felé, hogy mi békét akarunk!

Szülői munkaközösség:

Bolf Ferencné, Ziegler Györgyné, Horváth Györgyné, Pusztai Ferencné, Kálovics Imréné, Kálovics Ferencné,

özv. Lengyel Józsefné SZMK elnök



*„A Szabad Nép kampánypénzét
bevittük az oktatási osztályra”*

Korabeli plakát

Ránk köszöntött a kora tavasz, közeledett május 1. ünnepe – jegyzetelgetett édesapám.

Az egész tantestület és a lelkes gyerekhad sereg készítette a békét hirdető hatalmas táblát. Takarítottunk, díszítettünk, fűrésziporosan olajoztuk a padlót, a faliújságokra meg pompás fantáziadús rajzokat varázsoltunk, és mindent beborítottunk – ablakot, ajtót, falat, kaput – kitárt szárnyú hófehér galambokkal. Galamb került a hurkapálcikákra is, nem forgó. Na, ezzel aztán életveszélyesen száguldoztak a tanulók, hangosan csattogtak a szárnyak.

Amikor aztán mindennel végeztünk, megérkezett az Oktatási Népművelési és Közegészségügyi Népjóléti Osztályról a feladat:

„Április 30-án az utolsó tanítási órában meg kell emlékezni május elsejének jelentőségéről. A megemlékezés anyagát a tantestület közösen beszélje meg. A beszédvázlatot küldjék be az oktatási osztályra.”

Megemlékeztünk! A szülőkkel együtt rangosan, komolyan előkészítettük a felvonulást is, meg a „Szabad nép” kampánypénzét is elküldtük az oktatási osztályra.



De ez még mind semmi! Túlteljesítettük a harci feladatot. Egy hirtelen szült versemet három szólamban szavalták a kiskanizsai művészpálánták. Az énekkarunk meg finoman aládudorászott:

Sok bús magyar
május után
végtére
büszkén nézünk
a végtelen
nagy égre.
Föl az égre,
le a rögre,
a Földre.
Miénk minden
kincse, titka
örökre
nem rettegjük
már az Eget,
teremtünk.

Nem kolduljuk
a kenyeret,
termelünk.
Népé a föld,
Népé a gyár,
övé már.
Övé amit
szerte terem
szent határ,
harcos május, –
hoztál sok új
virágot.
Békés május, –
hódítsd meg
a világot!



Sáskák, táskák, kosarak, poharak

„A véletlenek pofozottja voltam és a szerencse lovagja” – szokta mondogatni édesapám. Miért is? Mert sorsa úgy hozta, hogy éppen Kiskanizsára került egy huszonnégyfős tantestületbe. Valóban szerencsés volt, pedig egyáltalán nem lehetett könnyű a beilleszkedés, az alkalmazkodás, hiszen ahányan voltak, annyi helyről érkeztek, eltérő élet- és pedagógiai tapasztalattal. Ebbe a közösségbe szelídült bele az újrakezdő tanító. (Fél év eltelte után igazgatóhelyettes lett!)

Helyzetét könnyítette, hogy az igen nehéz időkben is minden lényeges dolgot, még a legkényesebb témákat is megbeszélhette az igazgatóval. Vargha Béla aprólékosan, együtt érző emberséggel mutatta be a települést, mérnöki pontossággal betájolta a családokat, gyermekestől, mindenestől. Hogy is mondta?

„Kiskanizsa – kedves kartársam – viszonylag egy egységes tömb, összekapaszkodó, földműves, gazdálkodó emberek élnek itt. A szorgos sáskák – így mondjuk mi itt nagy megbecsüléssel – kora



hajnalban indulnak a piacra, de még Pécsre, Szombathelyre is eljutnak friss áruikkal. Fejre a kerek koszorú, rá a nagykosár, kézbe a szatyor vagy táska, meg a tejeskanna..., viszik-viszik az asszonyok, amit megtermelnek. Viszik gondjaikat és álmaikat. Nagy úr itt még a szegénység! Segítenünk kell a családokat, meg a tanulóinkat.”



*Halló halló figyelem!
Megszólalt a néprádió*



*„Fejre a kerek koszorú, kézbe a táska”
Írány a piac: minden friss és ropogós*

Az iskolát jó kapcsolataival, de a maga egyediségében mutatta be új kollégájának; az bizony pontos korrajz volt: történelem alulnézetben.

Önéletrajzában egykori birodalmáról így írt Vargha Béla:

„1944. november végén Buzsákon tartózkodtam. Itt ért az orosz csapatok bevonulása.

Ez év végére helyreállt a nyugalom, önkéntes munkára jelentkeztem. A helybeli malomhoz osztottak be, itt zsákoló malomi munkásként dolgoztam. 1945 év májusában a Zala vm-i tanfelügyelőség ideiglenesen Nagykanizsára osztott be tanítónak. 1945 év szeptemberében Kiskanizsára kerültem, ahol igazgatói beosztást kaptam. A nulláról indultunk, a háborús sériült, romos iskolát a nevelőtestülettel, a tanulókkal és az áldozatkész jó szülőkkel, saját erőnkéből 32.000,- Ft-os értékben újjáépítettük. Nagy dolognak számított ekkor, hogy a fővezetékéről minden helyiségbe beve-



zettiük a fűtőgázt, úgyhogy a háborús sérült szegény kis tanítványaink jól fűtött meleg tanteremben tanulhattak.

Nevelőtestületemmel úgy dolgozunk, a most már újjáépített iskolánkban, hogy a belőle kikerülő tanulók az új szocialista társadalomban igaz emberként, egymás mellett boldogan élhessenek.

Vargha Béla igazgató
Nagykanizsa, 1949. évi május hó 13-án.”

A településről, a családlátogatásról, az otthoni „gyereknyúzó” együtt tanulásról sokat mesélt az én igazgatóm. Örömmel hallgattam őt, még jegyzetelgettem is. Számomra mindig is természetes kötelesség volt a szülőlátogatás. Itt Kiskánizsán is nélkülözhetetlen pedagógiai fegyver lesz számomra – gondoltam. A későbbiekben meg persze, hogy jó érzéssel töltött el, amikor a szülői értekezleteken már sokukkal összemorzézott a tekintetem. Kezetrázhattam Szabó Vendel csordással, a Horváth meg Ziegler hentesmesterrel, meg Tóth György útkaparóval, hiszen éppen náluk ittam az aranyló hegyi borból, nem maradhattam szégyenben.

Végül is 42 fős fiú társaságot kaptam. Az én osztályom összetétele tökéletesen tükrözte a falu, a lakosság viszonylagos megosztottságát. A 42 emberke hiányos öltözéke, arca, tekintete, minden megnyilvánulása – korrajzot hordozott.



„Romjaiból épült fel Vargha Béla irányításával a szülők,
a gyerekek, és a mesteremberek segítségével”
A Templomtéri iskola Kiskánizsán (1952)



A felső tagozatban pedig számtant, rajzot, éneket tanítottam, időnként orosz nyelvórát is helyettesítettem. De ez még mind semmi ahhoz képest, hogy az egyik kolléganőm – Fitosné – 55 leányzóval küzdött naponta. Sajnos háromnegyedük gyenge tanulmányi eredményt ért el, többen nem is végezték el a nyolc osztályt. „Agyon kell őket korrepetálni, előre kell őket lökdösní” – mondogatta szeretettel az én igazgatóm.

Egy másik, harmicegyfős osztályból meg mindenki tovább akart tanulni... Ilyen is akadt akkoriban.



„Megérkezett a tanító úr”

A ballagó leányosztály, balról a hetedik Szerdahelyi Katica. Alsó sor, a tantestület névsora: Tüttő Lajosné, Janka Ilona, Vargha Béla igazgató, Kanyó Andrásné, Vértés Imre, Benedek Józsefné. Felső sor: Temesi Katalin, Horváth Anna, Kassai Mária, Csuha Mária, Erdélyi Anna, Tiszai Teréz, Anek Mária. Rövid sor: Kövesi Katalin, Fülöp Julianna, Tóth Erzsébet, Török Katalin. 3. sor: Mihályi Erzsébet, Bolf Anna, Kálovics Rozália, Nagy Gizella, Horváth Anna, Garai Erzsébet, Koch Anna, Csondor Mária, Kovács Mária, Mátés Ilona, Godinek Mária, Fülöp Júlia.

Férfiasan bevallom, elbizonytalanodtam, mélypontos állapotban kezdtem a Templomtériben. Nehezen lendültem bele a munkába. A fejfájás is gyötört, de én ezzel nem nagyon foglalkoztam. Éreztem, évekre kiestem a gyakorlatból. Csak az bántott, hogy a kicsikkel nagyon lassan találtam meg a hangot. Tudtam én lelkem legmélyén: mindnyájan szeretetre éhesek. A néhány „túlkoros, naplopó, semmirekellő, szerencsétlennel” eleinte meg nem is tudtam mit kezdeni.



Aztán egy év múlva hatott a sok-sok győzködés, az „előre lökdösés”, és örömmel írtam 5. osztályba, ill. felsőbb osztályba léphet. Bántott, hogy a fiú tanulóim sokszor értetlenül, csodálkozó nagy szemekkel néztek rám, vagy éppen dacosan reagáltak a kemény hangra.

Megtanácskoztuk aztán az én gondomat alsó tagozatos kartárs-nőimmal. Beláttam, engednem kell túl merev követelményeimből.

A nagyobbaknál meg úgy lendültünk túl a holtponton, hogy együtt szerveztük a délutáni foglalkozásokat, a tanuló párok versenymozgalmát és „határjáró kerékpártúrára” indultunk. A barátságunk akkor erősödött acélosra, amikor prózában előadtuk az „Egy a jelszónk” kezdetű békedalt. Három szölamban harsogták a gyerekek, kimondottan élvezték a merész újítást. Harcos-kamaszos, magas fejhangon mondták a szöveget, úgyhogy jó nagy pofont adtunk az imperialista erőknél, de még a kapitalista tábor is beleremegett.

Csendes böngészde...

Vonatoztam Zalaegerszegre. Futott velem a nap, a táj, a sok fürge emlék. A levéltárba tartottam. Vajon mit találok ott az iskolák élettörténetéből, vajon mit rejtenek a jegyzőkönyvek, értesítők, jelentések?

Meglepődtem, csalódtam, aztán örülgettem. A korai dokumentumok hiányosak, illetve alaposan megtépázta, megritkította, elfújta őket a háború szele. Eltűntek, elégték... szétszóródtak, vagy éppen – nem is tudjuk hol – az egerek rágcsáló bírálatának estek áldozatul? Na, végre! A negyvenes évek vége, meg az ötvenesek... végre előkerültek a beszédes dokumentumok. Válogathattam, hasonlíthatattam. Micsoda nehéz ellentmondásos, bonyolult időszak. Szinte áttekinthetetlen. Egy kisiskola élettörténetében minden visszatükröződik. A jegyzőkönyvekből kitűnik, hogy abban a jelszavas, utasításos időben, a lelkesedés, a tenni vágyás mellett milyen nehéz lehetett az oktató-nevelő munka, a helytállás. Kapták az iskolák csőstől a feladatokot, a felülről programozott ideológiai, politikai muníciót.

„Mi egy emberséges közösségi szocialista társadalmat építünk, ebben a folyamatban kell tantestületünknek az iskola jó ügyét szolgálni. Erre tettünk esküt.” – fogalmaz az igazgató, tényszerűen, tömören.



Egy másik cikkely a jegyzőkönyvből:

„A pedagógia eszközeivel, a nevelés közösséget formáló erejével kell nekünk élen járnunk. Az új típusú szocialista emberformálást pedig mi a tantestületünkkel körvonalazzuk és lefordítjuk a kiskanizsai tanulóiifjúság nyelvvezetére és igényeire.”

Az iskola magas röptű utasítást kap – olvasom:

„A tantestület a szülőkkel és meghívottakkal együtt hallgassa meg Rákosi Mátyás beszédét.”

Az intézmény vezetője nemes egyszerűséggel válaszol:

„Jelentem: iskolánkban rangosan megszerveztük Rákosi Mátyás beszédének meghallgatását (4 tanteremben, hangszórókon keresztül).

Megjelentek: az iskola teljes nevelői kara, óvónők, hivatalsegédék, 90 tanuló, 150 honvéd. Így a beszédet összegészében 260 fő hallgatta meg: nagy figyelemmel, érdeklődéssel!”



„Édesapám arcán egy bujkáló félmosoly”
Tantestületi kirándulás Balatonbogláron

Íme még egy feladat: Az oktatási osztály felkérése alapján minden általános iskolában rendkívüli tantestületi értekezletet kell tartani: *„Felelősséggel és fegyelmezetten készüljenek az iskolák Sztálin generalissimus születésének 70. évfordulójára”.*

Olvasom a Templomtéri iskola, a szomszédos Nagyrác úti és a Zrínyi Miklós iskola jegyzőkönyveit, a szivárványszínű felajánlásokat:

Elhatároztuk, hogy mindennapi munkánkon túl „rövid szabad-időnkből” adunk ajándékot az ő tiszteletére. Többet foglalkozunk a gyenge tanulókkal, megismertetjük Sztálin életét az osztályokban.





„A befogadó tantestület egy része a derűt sugárzó igazgatóval”

Fitos Gézáné Okos Edit, Kemény Gyuláné, Háriné Bedenek Gizella, Tüttő Lajosné Kerecsényi Ágnes, Benedekné Török Zsuzsanna, Baranyainé Pintér Nóra, Gerencsér Ilona, Nagy Gabriella, Herjavec Sándorné, Kisházi Vince, Kövesiné, Vargha Béla igazgató, Kanyó Barnabásné, Tóth András, Porogi Jánosné, Temesváriné Ruszwurm Sarolta

Hulladékgyűjtést szervezünk. Mozgalmi dalokat tanítunk, elkészítjük a mászókötel és a gyűrűhinta keretét, valamint a kerékpártartókat, vállaljuk az iskola dekorálását. (Templom téri iskola)

Burján Kálmán igazgató felajánlja, hogy az iskola folyosóját falfestéssel dekorálja. A dekorálásnál figyelemmel lesz arra is, hogy a Szovjetunió iránti barátságot kifejezésre juttassa.

A jobb eredmény és a fokozottabb munkaszínvonal megállapítása céljából 40 látogatási órát vett tervbe. (Nagyrác úti iskola)

Dekorációs versenyt hirdetünk az osztályok között, sztalíni falat készítünk, amelyre a diákok tetszés szerint rajzolhatnak, a tanulmányi eredményt növeljük 0,2-del, a mulasztást 50%-kal csökkentjük. (Zrínyi Miklós Ált. Isk.)

Rácz Alajos ének-zene tanár pedig felajánlotta, hogy tanulmányozni fogja Makarenkó műveit.

A Templom téri iskola jelenti:

„Úttörőcsapatunk a népművelés keretében műsoros estet rendez, előadásra kerül Kisfaludy Károly: A fősvény c. színműve, valamint Gyárfás Miklós Megváltottunk c. életkép I. felvonása, amely a termelősövetkezeti csoportok népszerűsítését szolgálja.”



Az oktatási osztály egy másik felhívására: „a tanulók bevonása a tavaszi és nyári mezőgazdasági munkába – szintén rugalmasan válaszol az iskola.

Úgy határoztunk, hogy sokféle brigádot hozunk létre úgy, ami a tanulók életkorának megfelelő, és amit jókedvvel együtt még el tudnak végezni.

Így: kalászgűjtő, gyógynövénygyűjtő, mákgubógyűjtő, valamint tűz-őrségi brigádot alakítunk.”

Az igazgató megjegyzést fűz a feladathoz:

„Tanulóink igen nagy része munkás és dolgozó parasztszármazású. Mindannyian részt vesznek saját kis földjük, kertjük, vagy szőlőjük művelésében. Legtöbbje komolyan érzi a szocializmus építésének egyik harci szakaszának a mezőgazdasági termelésnek a fontosságát és amúgy is ki vennék részüket becsülettel a munkából, erejüknek megfelelően.”

„Mi tudást alapozunk és szeretetet osztunk. Nagyon jónak tartom a délutáni napközit, mert alkalmunk nyílik a személyes foglalkozásra, a gyermeklélek rejtett titkainak feltárására.”

(Pintér Eleonóra tanítónő gondolatai.)

Végül örömmel olvastam édesapám köszönő szavait.

„Ez a befogadó-átölelő tantestület irgalmatlanul sokat dolgozott, megküzdött az eredményekért. Jó érzés, hogy ebben én is részt vehettem. Köszönöm mindnyájuknak.”

Látogatás, meglepetés, könnyek...

Kegyetlen hideg tél van. A szél kíméletlen. Hajnalodik. A tanító úr még álmos, fesszeng, muszáj felkelni. Csak fel ne ébredjenek a gyerekek! Valahol harangoznak. Indulás a Kanizsa környéki erdőbe. Karcsi sógorral a határban találkozik. Fűrész, balta készenlétben a hűsleges járgányon. A munkaterep már messziről körvonalazódik.

„Hűvös halomban fényesülő görcsökkel” pompás nagy rendben állnak a fadarabok. Végeztek. Na, ez aztán sokáig elég lesz... a cserépkályha várja a betevő falatot.

Hét óra! A tanító úr már kerekezik is Kiskanizsa felé. Három égtáj felől jönnek a gyerekek, sietni kell, várják... de éppen váratlan vendég érkezik.



Hatalmas meglepetés! Tanítóképzős osztálytársam keres, három szipogó alagsori gyermekkel – írja feljegyzéseiben édesapám. Annyira, de annyira örültem neki, hiszen később évekig raboskodtam vele a befogadó nagy Szovjetunióban.

– Egyedül maradtam a lurkókkal – mondja régen látott barátom, és folytatja: a szüleimet elveszítettem, bombatalálat érte őket. A két testvérem is eltávozott, csak ezek a szerencsétlenek maradtak életben. Anyát kell nekik keresnem.

Kolléganőim hallgatták a szomorú, személyes vallomást, aztán magukhoz hívták a gyerekeket. A két nagyobbal rajzolgattak, játszottak. A legkisebb pedig – aki úgy 5 éves lehetett – Lélekné Lenke ölébe telepedett.

– Mondjál nekünk egy szép verset! Biztos tudsz te sokat – szól a kicsihez kolléganőm.

– Igen! Tudok én...

A bokojokon máj nő a hajtás

Éjen soká a... a... a...

Jákosi pajtás.

Köszönjük ezt a szép világot,

Küldünk néki egy szál víjágot.

Ez a vége – mondta, és visszasietett a tanító néni ölébe.

Meg kellene nőülnöm, magányos farkas vagyok! Anyát, feleséget keresek az árváknak. Hát ez a legnehezebb...

– Ez valóban nagy gond, hát nincs senki a láthatáron?

– De, de – válaszolt –, a papunk a hűgát ajánlja, de nagyon. Nem mondom, elég takaros, csinos, tetszik is.

– Hát akkor mi a baj, mi tart vissza? – kérdezem.

– Hát nem más, minthogy állandóan rángatja a fejét, kacsingat felém, pislog erősen, és mégsem néz rám.

– Talán bandzsít szegény?

– Persze, persze, de nem szegény! Erdejük is van, házuk is, meg vagy kétszáz holdjuk.

Amúgy jól megszorongattam már, de amikor szájon akartam csókolni... megint elkezdte rázogatni a fejét és pislogott.



– Értelek, értelek – válaszoltam. No és beszélő viszonyban vagy-tok legalább?

– Hát úgy istenigazából nem. Időjárás, vagyon, holdak, lovas kocsik, állatok, hőség, bőség, kacsingatás, hallgatás, de nagyobb baj is akad.

– Nyögd már, mondd már ki az igazságot! – kérleltem.

– Hát csak az, hogy járás közben meg kifelé dobálja a jobb lábát.

Eszembe jutott az én Gáspár Mancim, micsoda egybeesés. Ő is a pap húga volt és igen-igen vagyonos. Szegény anyám mennyire rettentően szerette volna, ha elveszem, és jó sorom lenne – mondogatta is: Te szerencsétlen, gondold meg még egyszer! A Sárvári pap húga szép is volt, gazdag is, de nála is minden, minden téma befulladt.

Elköszöntem szerencsétlen jólelkű barátomtól.

Húsz év múlva találkoztunk újra, éppen nyugdíjba vonulásom évében. Elmondta, hogy kiszolgáltatott megalázott és eltartott volt. Később elváltak, az asszony nem tudta szívére ölelni testvére gyermekeit, állami gondozásba kellett adni őket, de a közös szerzemény, a fiúk vele tartott. Nem akartam tovább hallgatni – mesélte: „az én vagyonomban, az én házámban ülsz.” Hát így történt!



Vargha Béla igazgató a „hölgykoszorúval” korabeli felvételen



Orgonahangolás, „vallatás”

A hétköznapiak, a hónapok rohantak, mindig történt valami. Már jócskán benne voltunk a nyárelőben, amikor Buzás József altiszt nagy robajjal „betört” a tanáriba. Becsültem a jó embert nyíltságáért, őszinteségéért, kétkezi szorgos munkájáért. Az igazgatóm is sokszor mondogatta: a Buzás is, a Juhász is az iskola tartóoszlopa. Mit is csinálnék nélkűlük?

– A Cibik tisztelendő úr üzeni, megbetegedett, meg az orgonája is. Gyorsan meg kellene javítani a szerkentyű tüdejét és a pedált. Kérdezi, ki tud segíteni. – Jókor jött, jó ember – mondja a tanító úr. Megyek én örömmel. Uram Isten, de régen javítottam orgonát!



„Cibik tisztelendő megbetegedett, meg az orgona is”

Elsőáldozók Cibik atyával

Útközben az én emberem csendes morgással dünnyögi:

– Tanító úr! Sztálin apánk építi a kommenizmust...? Itthon meg Rákosi annyirán utánozza. Jó ez nekünk? A Tóthok, a sujszterék igazi jó barátok... mondták is hogy ott a messzi távolban lehet szövetkezni a több magyarországnyi területen, de hát a kiskanizsai ember nem akar... nem fog... Itt nem szabadna erőltetni. Nálunk egészen mással bajmólódik mindenki. Gondolja el tanító úr, kicikkeztek azt a szerencsétlen Szternát Ferenc gazdát, hogy a cséplőgépét nem adta oda, szabotált. Engem ne dirigáljon senki – mondta – nem csépelek a demokráciának. Képzelje el tanító úr, eljárást indítottak ellene!





„Fortunát atyától, Gerencsér Ilonától tanácsot kértem”

A képen ők szerepelnek Vargha Béla igazgató és a kis tündérek társaságában

– Elgondolkodtatott. Válaszolni akartam. De Buzás témát váltott, egészen közel hajolt és a fülembe súgta: – Ne haragudjon rám, ha megkérdezem: akkor most a tanító úr bolsevista, vagy kommenista... mondták, hogy aki odakintről jött, az meg van fertőzve.

– Na, ez komoly dolog, egy kicsit később majd megbeszéljük – válaszoltam. De most én mesélek magának. Azt hallottam, hogy én meg a klerikális reakció uszályába kerültem, mert Fortunát és Cibik tisztelendőikkel jó kapcsolatot tartok.

– Na, ilyen káromkodást sem hallottam mostanában. Marhaság, micsoda dolog ez! – háborgott a barátom.

A templomban lehangolódva, betegen várt bennünket az orgona. Ketten aztán megjavítottuk a zenealkalmatosságot. Sokáig tartott. Munka közben Buzás József káromkodással kevert népi bölcseltekkel szórakoztatott engem.

Odafordulok hozzá:

– Mester, szent helyen vagyunk, ne szentségeljen! Nem látja, hogy Szent Antal sűrűn pislog? Neheztel! Csendesedjünk!

– Tényleg? Tényleg. Na, akkor csendesedjünk! De azért ezen a szent helyen mondja meg nekem, hogy lehetett ekkora csapást, öldöklést zúdítani az emberekre! És egyáltalán, akik visszajöttek a Don kanyarból, meg Szibériából, azok, meg a tanító úr, most háborús bűnösök?



Nagy, nagy csend ereszkedett közénk. Munkatársam nem várt választ. Jó is, mert én akkor már vártam a behívót a népbíróági tárgyalásra.

„Mint a mókus fenn a fán”

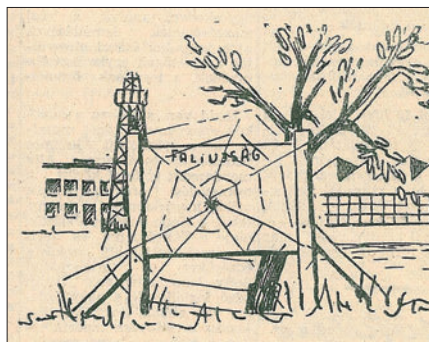
Hazafelé tartottunk.

– Most kibeszélem a reményemet! – mondja Buzás. Abban bízom, hogy a gyereket elküldi az iskola balatoni nyaralásra. Amúgy derekasan tanul a leányzó, nem nyaficol, nem követelődzik. Annyirán szeretné. Meg én is. De olyan nehéz erről beszélni.

Ilyen szépen mondta, kibeszélte a reményét. Természetes, hogy megemlítettem az igazgatómnak, de akkorra már mind a két iskolai altiszt gyermeke szerepelt a kirándulósos, táborozós névsorban.

– Tudom, örömük nem ismert határt.

Virággal, pompás zölddel kidekorált teherautó várakozik a Templom téri Általános Iskola udvarán. A sofőr nem más, mint az a drága egy szem Fercsi bácsi, a gyerekek nagy barátja. A „behemót” teherautó oldalán feliratok, plakátok, jelszavak és egyebek. A tanulók sorakoznak, indul a vidám rakomány a vasútállomásra, onnan a magyar tengerhez, Balatonberénybe. Búcsúzkodnak, kiabálnak, integetnek, énekelnek: Zengjen a dalunk, Béke! Barátság! ...Éljen a szovjet-magyar barátság!...Széles a Balaton vize... Rákosi-Sztálin! Éljen!...Mint a mókus...Szódd, a selymet elvtárs!...Tavaszi szél vizet áraszt...Kis kece lányom...



A faliújság-mozgalom korabeli plakáton

– Anyám! – sikolt egy kicsi lány. Ne sírj, visszajövünk! – Írjatok, lelkem! Fut a féltő anyai sóhaj a teherautó után.

Építsük, szépítsük iskoláinkat



1. számú melléklet: Kiskanizsa

„Volt egyszer egy Kiskanizsai Templom téri Általános Iskola, amely romjaiból épült újjá”

Az emlékek ma is élnek, beszédesek, mesélnek...
Hogy is kezdődött?



A tanító úr megjött a hadifogságból;
a „befogadó iskola” várta...

MINDEN HÉTEN ÚJ JEGYZÉK

ÁRA 500 PENGÓ

MAGYAR HADIFOGLY HIRADÓ

HADIFOGLY-SZOLGÁLAT HIVATALOS JEGYZÉKE

4. jegyzék	Szerkesztőség és kiadótisztal: Budapest, VI., Oktogon-tér 1.	Budapest, 1945. december.
------------	---	------------------------------

Jönnek haza a hadifoglyok!

„Legyen vége már...”

A nemrégiben aláírt békeszerződés körül máris érdesek jelenések figyelhetünk meg. A legfeljebb...

vért könnyet, anyagi áldozatot követelt — számolni kell bizonyos realitásokkal, saját jelentéktelenségüket, Olaszország elűnése...

nem követhetjük az olaszokat,

nemzeti eszmények fontos. Ez lesz a magyar nemzet építése s csak ez vezet fel.

A revízió Magyarország léteinek revíziója lesz. N róké; az európai szellem hait helyünk. Nyilván

ÁRA 40 FILLÉR

NEMZIEDÉK

II. ÉVF.
5. SZAM
1947.
MÁRCIUS
28.

A FUGGETLEN IFJUSÁG KÖZPONTI HETILAPJA

Alakítsuk meg a 48-as bizottságokat!

Parasztfiúság az egyetemen

A Magyar Ifjúság Országos Tanácsának Parasztfiútsága a napokban fölkereste Bárányos Károly földművelésügyi minisztert. Misesi Béla nemzetgyűlési képviselő, a Parasztfiútsági elnöke kérvényt nyújtott át a miniszternek, melyben az 1947–48-as tanévben a budapesti Agrár egyetemre 10 nem érettségizett, mezőgazdasági munkával foglalkozó parasztfiú felvételét kérték. A miniszter örömmel vette magáévá ezt a kérdést és megígérte, hogy módot fog találni a megoldásra.

Hadigolyonai kívánjuk, hogy nem akarunk szakember inflációt. A népi tehetségeknek módot kell adnunk arra, hogy megfelelő előképzés és vizsga letételük után megbirkózzanak az egyetemi tananyaggal. Ugyanúgy meg kell állniok a helyüket ezeknek a fiataloknak, mint a többieknek, akik érettségi után kerültek az egyetemre. Ugyanakkor sokat nyer velük különösen a fiatalok ugyanis nem tízéves korban, hanem 18–20 éves korban távoznak ideiglenesen paraszti társak köréből. Akkor amikor már mögöttük áll szellemi gazdaságában eltöltött küzdelmes tapasztalatok sora. Így tisztában lesznek parasztfiútság alacsonyvági érzésének indító okaival, mert saját magukon tapasztalták. Mint egyetemet végzett emberek is tisztában lesznek társaik összes el nem mondott kívánságaival, vágyaival. Eppen ezért ezek a fiatalok fogják tudni a legjobban, hogyan kell bánni a parasztfiútsággal. Belőlük lesznek a legkiválóbb népfeliskolai előadók, szövetkezeti vezetők és legjobban, közzéti gazdák.

KÉRELEM

Tisztelettel kérem áthelyezésemet a „Letenye IV. ker. Áll. Ált. Iskolától” Nagykanizsa bármelyik általános iskolájához, főként olyanhoz, melyben műhelygyakorlatok is folynak. Kérésem indokai:

1./ Tanítói képesítésem mellett ipari szakképzettséggel is rendelkezem, felszabadult géplakatos vagyok. Úgy érzem, hogy 12 éves pedagógiai gyakorlatom és ipari szakképzettségem egyesítésével a kért helyen többet tudok használni az új iskola célkitűzéseinek.

2./ 12 éves szolgálati időmet tanyai és falusi iskolában töltöttem el a legnehezebb időkben „helyettesi” és „segédi” minőségben. Tanyai tanító koromban első fiúgyermekem éppen a későn érkezett orvosi segítség miatt halt meg.

3./ 4 gyermekes családapa vagyok.

4./ 30 hónapos hadifogság, valamint az azt megelőző hadiszolgálat súlyos élményei után szeretnék az iskolavezetéstől megválni és meggyengült egészségi- és idegállapotomnak jobban megfelelő munkát végezni.

Kérem indokaim messzemenő figyelembe vételét és a méltányos elbírálást.

Tisztelettel: Vértés Imre

TANFOLYAM ÉS SZÓRAKOZÁS



A tanító úr a révfülöpi tanfolyamon (szabadidős foglalkozás)



ANALFABÉTA TANFOLYAM

Több ízben felhívtam Munkatársaim figyelmét, hogy a most induló munkaév egyik legfontosabb programja az analfabétizmus felszámolása. Ismételten felhívom kedves Munkatársam figyelmét a kíméletes bánásmódra. Egy „művelődési-délutánon”, melyre az írástudatlanokat hívja meg, felkeltheti érdeklődésüket az írás-olvasás tudománya iránt. Ne analfabéta-tanfolyamról beszéljen, hanem művelődési munkáról, amellyel legtöbbször önhibájukon kívül történt mulasztásaikat pótolhatják.

*Dr. Hadnagy László sk.
szabadművelődési felügyelő*

Zala varoegye Szabadmüvelödési Felügyelője.
Zalaegerszeg, Széchenyi tér 3. Telefon: 111.
2440/1948.szám. Tárgy: Analfabéta-tanfolyamok szervezése.

Töb ízben felhívtam Munkatársaim figyelmét, hogy a most induló munkaév egyik legfontosabb programja az analfabétizmus felszámolása. A már beküldött összeírás alapján kérem Munkatársamat, hogy közösségében az analfabéta-tanfolyamot haladéktalanul szervezze meg. A tanfolyam 80 óras. Dírálja: 6 Ft. A hallgatók száma legkevesebb 5, legtöbb 20 lehet, 50 éven alul. Ahol 20-nál több a hallgatók száma, ott két csoportra választva, egy időben két tanfolyamot kell rendezni. Ha a tanfolyam nem néptelenedik el, a szervező, a tanfolyam végén, 10 hallgatóig 30 Ft-ot, 10 hallgatóon felül 50 Ft. szervezési tiszteletdíjat kap.

Az Országos Szabadművelődési Tanács "Olvasás-Írás Könyve" címen, globális módszerű tankönyvet adott ki, melyet tanmenettel együtt hivatalosnál kell igényelni. A könyvet és a tanmenetet az előadó ingyen kapja.

Ismételten felhívom kedves Munkatársam figyelmét a kíméletes bánásmódra. Egy "művelődési-délutánon", melyre az írástudatlanokat hívja meg, felkeltheti érdeklődésüket az írás-olvasás tudománya iránt. Ne analfabéta-tanfolyamról beszéljen, hanem művelődési munkáról, amellyel legtöbbször önhibájukon kívül történt mulasztásaikat pótolhatják.

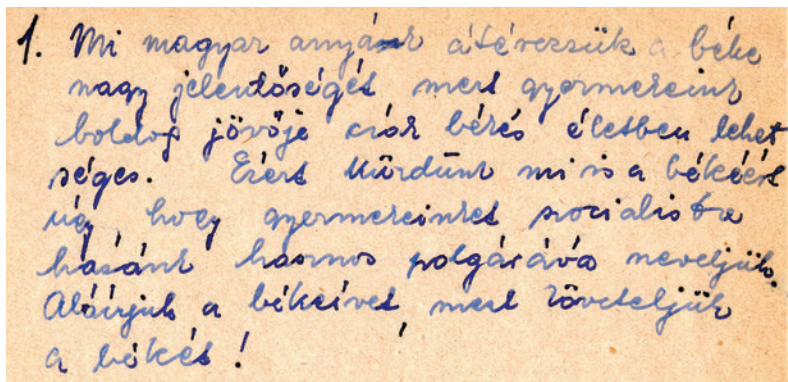
Kérem Munkatársamat, hogy a tanfolyam sikere érdekében kövessen el minden lehetőt. Ha nem szervez tanfolyamot, jelentse mi akadály van annak.

Zalaegerszeg, 1948. november hó 4. Dr. Hadnagy László sk.
szabadművelődési felügyelő.



MI KISKANIZSAI SZÜLŐK...

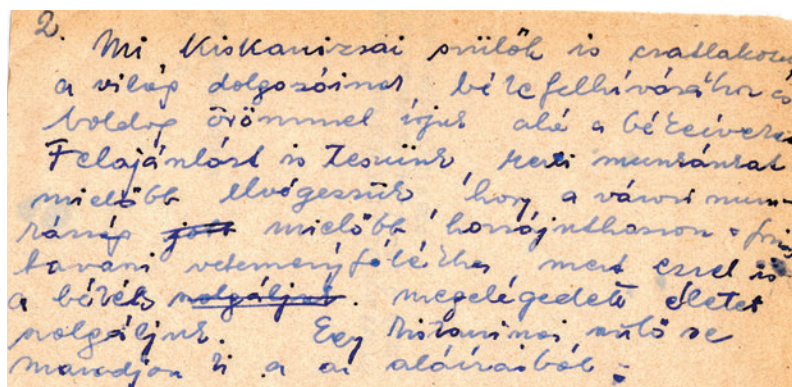
1. Mi, magyar anyák átérezzük a béke nagy jelentőségét, mert gyermeink boldog jövője csak békés életben lehetséges. Ezért küzdünk mi is a békéért, meg hogy gyermekeinket szocialista hazánk hasznos polgárává neveljük. Aláírjuk a békeívet, mert követeljük a békét!



1. Mi magyar anyák átérezzük a béke nagy jelentőségét, mert gyermeink boldog jövője csak békés életben lehetséges. Ezért küzdünk mi is a békéért, hogy gyermekeinket szocialista hazánk hasznos polgárává neveljük. Aláírjuk a békeívet, mert követeljük a békét!

2. Mi, kiskanizsai szülők is csatlakozunk a világ dolgozóinak békefelhívásához és boldog örömmel írjuk alá a békeívetek.

Felajánlást is teszünk, kerti munkánkat mielőbb elvégezzük, hogy a városi munkásság mielőbb hozzájusson a friss tavaszi veteményfélékhez, mert ezzel is a békés megelégedett életet szolgáljuk. Egy kiskanizsai szülő se maradjon ki az aláírásból!



2. Mi kiskanizsai szülők is csatlakozunk a világ dolgozóinak békefelhívásához és boldog örömmel írjuk alá a békeívetek. Felajánlást is teszünk, kerti munkánkat mielőbb elvégezzük, hogy a városi munkásság mielőbb hozzájusson a friss tavaszi veteményfélékhez, mert ezzel is a békés megelégedett életet szolgáljuk. Egy kiskanizsai szülő se maradjon ki az aláírásból!



3. Nagyon élénken emlékezünk még vissza a borzalmas időkre, mikor a hideg pincébe összeszúfolva, félve, remegve vártuk, hogy mikor hullik fejünkre a bomba.

Ezeket a borzalmakat nem akarjuk újra átélni, mi békét akarunk! Békében akarjuk nevelni legdrágább kincsünket, gyermekeinket.

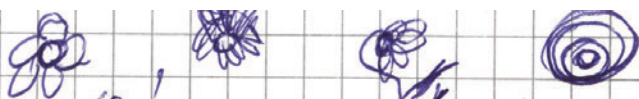
Harcolunk a békéért otthoni munkánk jó elvégzésével, gyermekeink nevelésével. Aláírásunkkal kiáltjuk az imperialisták felé, hogy mi békét akarunk!

3. Nagyon élénken emlékezünk még vissza
a borzalmas időkre mikor ^{hideg} pincébe össze-
szúfolva félve remegve vártuk, hogy mikor
hullik fejünkre a bomba.
Ezeket a borzalmakat nem akarjuk újra
átélni, mi békét akarunk! Békében akar-
juk nevelni legdrágább kincsünket gyermekei-
nket. Harcolunk a békéért otthoni munkánk
jó elvégzésével, gyermekeink nevelésével.
Aláírásunkkal kiáltjuk az imperialisták
felé, hogy mi békét akarunk!



A Kanyó család szoros barátságban állt Illyés Gyula íróval
és feleségével Flóra asszonnyal





Honap szántan
óra lesz
a tanító és engem
meger elővessz
pedig már
hálni jár belém
a lélek,
majd betöfök
annyira a lélek.



NÉHÁNY VISSZAEMLÉKEZÉS...

„A háború után jártunk iskolába. Én még mindig hallom a bomba robbanását. Mi aztán valóban mély szegénységben éltünk. Hatan voltunk testvérek, de mindnyájunkat taníttattak. Örültünk, ha ennivaló akadt. Emlékszem, az iskolánk teljesen romos, bedőlt volt. A mi drága igazgatónkkal, a szüleinkkel együtt toldoztuk-foltoztuk a „mi otthonunkat”. Darabonként szedtüik össze a berendezést. Szegények voltunk, de boldog gyerekkorunk volt. Én nem tanulhattam tovább a középiskolában, mert segítenem kellett otthon. A kertben, a mezőn, meg a hegyen, mi gyerekek is dolgoztunk.

76 éves vagyok, de még ma is tudom a szép, szabatos, magyaros stílus kellékeit. Vértés tanár úr az agyamba véste...

/Szokolné Szerdahelyi Katalin/



„Vértés Imre tanár úr éneket, magyart tanított, énekkart vezetett. Ritkán mosolygott. Megkereste a szüleimet is, úgy toborozta a gépipari technikum tanulóit. Engem inspirált a továbbtanulásra, így beiratkoztam a gépipariba.

Sok verset tanultunk vele, és minden órán egy új népdalt. Mi még a Kodály-módszert is ismertük. Vártam az óráit, nagyon szerettem énekelni. Soronként tanultuk a dalokat, aztán ceruzával lekopogtuk a ritmust. Szívesen csináltuk, vidám dolog volt.

Engem nagyon biztatott, hogy tanuljak zenét, ezért be is iratkoztam a nagykanizsai zeneiskolába. A tanár úrról csak szép emlékem van.”

/Fekete Ferencné Godinek Mária/



„Az akkori néptanítók boldog emberek voltak, mert egész életükben azt tehették, amit szerettek, amire felelősek. Nap mint nap „áldozatot” mutattak be a falusi kisgyerekek értelmének kibontásában. Úgy emlékszem – édesapám is mesélte –, minden kisgyerek és a gondokkal küzdő szülők egyéni sorsát is ismerték. A családok élete nyitott könyv volt szemükben, lelkükben. Azok az egykori egyszerű, de tisztelni tudó emberek felnéztek néptanítóikra, s ha szükségét érezték, kitárulkoztak előttük.

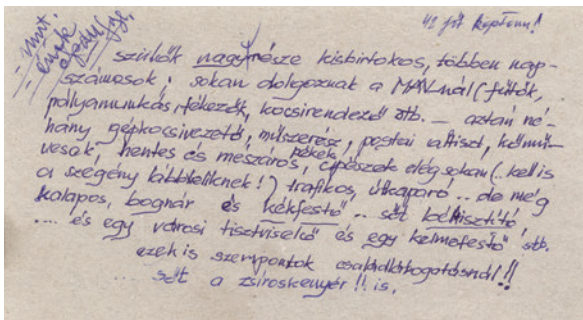


Soha nem hagyták el azt a hitüket, hogy a rájuk bízott gyakran mezítlábás gyerekekből írni-olvasni tudó, a szép iránt fogékony emberkéket faragjanak. Tudták, hogy feladatuk van, hogy szükség van rájuk, hogy a reményt vizsik be az olajos padló jellegzetes szagát árasztó szegényes kis osztálytermekbe. Nap mint nap vizsgáztak emberségből, odaadásból, szeretetből. S mondhatjuk mi utódok büszkén: jelesre.”

/Miklós Zoltánné Vargha Ildikó/



Középen Vargha Béla igazgató 1945-ben



Az igazgató úr szavai történelmi hűséggel:

Ezek a gyerekek nagyon szegények, agyonra kell korrepetálni, előre kell lökdölni őket.



Csapongó meditáció

Hát... iszonyatosan nagyot fordult a történelem és az idő kerek!

Édesapánk nehezen találta fel magát abban a jelszavas, utasításos, mozgalmas világban.

Nehezen találta fel magát, pedig igazán komoly „fejtágító átképzésen, agymosáson” vett részt odakint, a messi távolban.

Tudom, igazodnom kellene, de nem megy, nem megy – morfondírozott, dühöngött. Nincs mérce! Magyarázatot, érveket keregett, vitatkozott, kérdésekkel ostromolta önmagát.

Igaz, mondogatta – én is osztom szigorúan a feladatokat, meg egyebeket... Utólag aztán megbánom, mardos a lelkiismeret. Engem mindig felborzol a közöny, a tétlenség, no meg az esztelen fegyelmetlenség. Sokszor meg csak haragot, nem-tetszést zúdítok magamra, ha indulatosan és keményen véleményt nyilvánítok. Ez bizony velem elő-előfordul, de a „kötelező” önkritikát is gyakorolom.

– És nem tudom elviselni a homályos utalásokat, megjegyzéseket, bárhol is hangozzanak el: milyen papírok kísérnek engem? Kik vádaskodnak? Hova küldik az „írományokat”? Milyen célzattal? Hol teremnek ezek az aláírók és aláíratók? Egyáltalán ismernek engem?

A morfondírozós jelenetet ma is látom, magam elé idézem, hallok édesapám hangját. Fel-alá járkál a konyhában... „reng a (föld) kő, merre lép”.

Édesanyánk csendesen odaszól; elterelné a fortyogó gondolatokat...

– Imrém! Nagy elhatározásra jutottam, már be is iratkoztam a német nyelvtanfolyamra, meg gyors- és gépírást is tanulok, aztán munkahelyet keresek. Majd meglátja... minden sikerül. Így könnyebb lesz, és magának is tudok segíteni.

– Sárkám! – fut a válasz a konyha sarkából... te egy hős... hőscincér vagy aranyból.

Aztán újra nagy ívben átszeli a konyhát, folytatja a füstölgést, az újkori csapongó meditációt: bolsevizmus, kommunizmus, szocializmus, marxizmus-leninizmus... fene a sok izmusát! Hát ezek csak eszmék, ideák... légüres térben. De hát azért csak keressük meg a mélyben rejlő tartalmat, a jó magot: az idők szava, meg a történelem



mit is kényszerített ki, mi a törvényszerű, mi a szükségszerű... a véletleneknek nincs is szerepe? Egy bizonyos történelmi távlatból már biztos másképp látjuk majd a dolgokat.

Én csak a pedagógiai esküm szerint taníthatok és dolgozhatok. A tanulóimat meg az életben mindenkor eligazodó műveltségre és gyakorlatias dolgokra kell nevelnem. Ostromoljanak csak bennünket kérdéseikkel, együtt kell megkeresnünk a megoldást, a válaszokat, pontosan úgy, mint a matematikában.

– Na, látja... Ezt már szeretem... Ezt már értem, igazán jól mondja – szól édesanyánk békítőgető elismeréssel, lábujjhegyre áll, és átkarolja urát. A járkálás meg a meditáció hirtelen abbamarad. Édesapánk arcán egy félmosoly suhant át.

Közeledett a tanév vége. A tanító úr meg tette a dolgát, – reggeltől késő estig. Nem sejtett semmit! Nem is sejthette, hogy az ő életében is a „fordulat éve” következik.



Mindenki gyűjtsön fémét, ne csak a fiatalok



A fordulat éve: 1950

Szeptember 1-jén új középiskola nyílik Nagykanizsán, a Piarista Gimnázium épületeiben, üres tantermeiben, a Gépipari Gimnázium. (Első induló neve: 13-as sz. Általános Gépipari Technikum.)

Az intézmény igazgatója: Breznai László (aki korábban Zalavármegye tankerületi főigazgatóságának megbízott vezetője és Zalavármegye tanfelügyelője volt).

Édesapám műhelyfőnöki megbízást kap, de műhely és berendezés még nincs.

1956-ig – az iskola megszűnéséig – sok minden történt. A pár év alatt az „esztergapad”, az „irodalom és történelem óra” összekovácsolta a tanárokat, a diákokat és a szakoktatókat. Rangot kapott a technikus oklevél és az intézmény.

Egy tollvonás, egy rossz döntés... volt egyszer egy iskola! Megszűnt, maradtak az üres tantermek és az emlékezők.

Tartozom az olvasónak egy személyes vallomással: meghívtam kaptam néhány osztálytalálkozóra, alkalmi összejövetelre. Érdeklődéssel, örömmel mentem. Találkoztam „boldog gépiparisokkal”, úgy éreztem: egy kicsit már közéjük is tartozom.



„Együtt kezdtünk, együtt maradtunk”
Osztálytalálkozó 2006-ban az iskola udvarán



11. Átököszak, iskolateremtés...

Múltidéző osztálytalálkozó...

2008 júniusa. Ránk zuhant a kora nyári hőség. Vonatoztam Budapestről Nagykanizsára.

Lihegve loholt velem a nap, a táj, az emlékek tarka-barka összevisszasága: tizenéves kislányok vagyunk, gimisek. Lessük a vegyiseket és a gépiparis overallos komoly nagyfiúkat.

– Hát ezek már igazi férfiak! – mondogattuk huncutkodva.

Ballagok a göcsörtös járdákon. Nagyon meleg van. Szerencsémre a szél hűsítően lengedez, porkígyót formált utánam... ballagtam, emlékeztem, izgultam. A Morzsa vendéglőbe vagyok hivatalos. Osztálytalálkozóra gyülekeznek a gépiparisok, a legelső alapító iskolateremtő évfolyam IV. A osztálya.

Jönnek-jönnek, ölelkeznek, mesélnek. Megelevenedik a múlt, a négy küzdelmes év: tanáraikkal, műhellyel, kollégiummal, a hétköznapi napokkal, ünnepi pillanatokkal.

Még a feleségek is eljöttek, náluk ez így szokás. A nagy szervező Járosi Márton és Pintér István (Pintyusz) már rég a helyszínen ügyködnek. Várják a többieket. Jönnek az egykori 4/a-sok. Gazda Zoliék, Balázs Miklósek, Kutasi Lászlóék, Lovkó Imréék, Tóth Bélák, Gerencsér Ferencék, a Pálfi házaspár; érkezik Szalai Ferenc Szegedről, Sümeghy Ede Zalaegerszegről... és még sokan mások. Kézfogás, öröm... Isten hozott... de jó, hogy itt vagytok!

Köszöntik és ölelik Borsfay Gézáné Halmai Lujzikát (ki gondolná, hogy már 92 éves!), aki pótosztályfőnökként üdvözli a „gyerekeket”. Az ölelés erős, benne rejlik a sok jó tanár tisztelete, emléke.

– Emlékeztek? Nem volt ott semmi, se berendezés, se műhely. Üresen tátongott a sok tanterem, az udvar, a kollégium...

– Mi voltunk a kezdet, az origó.

– Délutánonként az oktatók irányításával szétszereltük, letisztítottuk, kijavítottuk a selejtes gépeket, utána precízen összeraktuk. Így aztán bennünk előbb rögződött a gépek szerkezete és működése, mint az elmélet elsajátítása. Nagy előnyt jelentett ez. Ment is minden olajozottan!



– Mi kollégisták sokat fáztunk, éppen csak pislákol a gázláng. Tömtük ám a szalmazsákokat, eleinte csak az volt... Gondoljátok el, micsoda álmokat gerjesztett – zörgött, dumált... persze, hogy kilógtunk, de időben mindig visszatértünk.

– Mi meg hajnalban begyalogoltunk Nagykanizsára, sorba álltunk kenyérért, este pedig hazavittük a fél kilogrammnyi kenyeret.

– Én is bejárós diák voltam. Árkon-mezőn át gyalogoltunk, buszjárat akkoriban sehol...

– A falunkban még villany sem volt akkoriban. A petróleumlámpa fényénél tanultam, és készítettem a műszaki rajzokat.

– Micsoda tanáraink voltak! A Buvári Bandi bá', a Halmai Lujzika, Borsfay Géza, Háncs Lajos, Atlasz Ilona, a műhelyes szakoktatók: Szántó Vilmos, Vértés Imre, Kisgergely Péter, Farsang Feri bácsi, Dévényi József, Varga János... na meg a „rugós-ajaxos-kalapácsos” Németh András...



„Tizenévesek voltunk, így kezdtünk”

Emlékeztek a Háncs Lajosra? Vagány fickó volt. Egyszer úgy vizsgáztatott, hogy közben csúszkáltunk a jeges úton.

– Bennünket még tanított Bucsy Béla és Ketting Ferenc is! Szerettük, becsültük őket! Ráadásul a Ketting tanár úr országos hírű karnagy volt.



– Én még ma is őrzöm a szakrajzaimat! Képzeljétek!... A fiam átnézte őket, még meg is dicsért!

– A tanulás mellett sportoltunk, zenéltünk. Erre minden tanárunk büszke volt, fúvós zenekart is alakítottunk...

– A versmondóink meg Halmai Lujza tanárnő kíséretével rangos versenyekre indultak...

– Szerettük, amit csináltunk. Ami talán – nem utolsósorban – annak köszönhető, hogy tanáraink, oktatóink jól felkészítettek mindnyájunkat. Mindig volt sikerélményünk, ez előre lökött bennünket.

– Higgyétek el, én még ma is tudok szépnak látni, nemcsak egy új autót, hanem egy speciális szállítóeszközt, munkagépet... bármilyen szerkezetet.

– Az én fiam meg kutatómérnök!

– A miénk meg informatikus lett.

– Két unokánk van, az egyik most érettségizik. Rettenetesen izgulunk.

– Az én unokám most adta be a szakdolgozatát, a címe: „*Sierra Leone konfliktusrendszere és politikai jogi rendezése*”.

– Atya Isten! Mit mondtál? Mi a cím?

– Csinos tanárnőink voltak. Emlékeztek a fekete selyemköpenyes „Csornaja Kányára”, Kiss Emma tanárnőre? Oroszt tanított, vele valahogy boldogultunk, csak éppen nem tanultuk meg a nyelvet.

– Az egy hónapos kötelező nyári gyakorlat nagy erőpróba volt. Megismerhettük az ország akkori ipari- gazdasági- kulturális helyzetét.

Sokáig tartott a nagy találkozás. A búcsúzás nehezen ment.

Jövőre, veletek, ugyanitt! Ez a mi szeretetünk titka – összegzett Járosi Márton. Így történt, újra közöttük lehettem 2011. július 10-én. az immár 57. érettségi találkozón. Sokan megjelentek; a kézfogás most is férfias, csak az örömben belevegyült a szomorú hír: Tóth Béla osztálytársuk meghalt. Ferensitz Artúr telefonál: ne haragudjatok nálunk nagy baj van, nem tudunk jönni. Szalai Ferenc (alias Fifi) üzent, kórházba vonul... Majd legközelebb!

Csoporttalálkozóra ballagtam 2011 májusában is. A Honvéd Kaszinóba igyekezett az egykori 1951-es 4/c. Ziegler Ili izgatott, les, figyel, vár..., jönnek-e az osztálytársak. Jönnek bizony! Horváth



György, Deli Alfréd, Kovács Tibor, Tuboly László, Kovács László és a többiek. Albeck László már az utcán énekel:

„Huszonegy, huszonkettő, huszonhárom,
géptechnikus a legelső a világon!”...

Az öröm nagy, az ölelés erős, az emlékek röpködnek, csaponganak ide-oda.

2011. július 3-án egy másik szívet melengető osztálytalálkozóra tereli Várhelyi Erzsébet a „jó népet”: gyertek csak, várunk benneteket, régen találkoztunk! Érkeznek a „gyerekek”: Szabó Ida, Bojtor Zoltán, Csuha Gyula, Szíjártó Marika, Zakócs Ibolya, Süket Teréz a nagy mókamester, Varga György, Tölggy Gyula, Tóth László. Mi lehet a többiekkel? Mindenkit megkeresünk majd, mindenkire gondolunk. Beszélgetnek, mesélnek, emlékeznek, összekapaszkodnak. A búcsúzás nehéz, sokáig tart.



„Közöttük lehettem!”

Egy találkozó a sok közül, gyülekeznek az egykori C-sek: Horváth György, Deli Alfréd, Büki Tibor, Ziegler Ilona, Tuboly László, Vértess Judit, Albeck László

Közöttük lehettem! Gondolatban és az emlékeket kutatva – a többi gépiparis tanítvánnyal is találkoztam, vagy éppen leveleztünk. Hát róluk mesélt sokat (mit sokat... rengeteget!) édesapám. Évekig tanította őket és fordítva! Név szerint emlegette a gépiparisokat, büszke volt rájuk. A sok-sok emlék felidézése alapján úgy érzem,



újra épült a gépipari technikum, hiszen azoktól hallottam, akik a hőskorszakot átélték, akik iskolát teremtettek.

Büszke vagyok rájuk. Szívembe zártam mindnyájukat.

Hogy is kezdődött az iskolateremtés, a hőskorszak? Hogy is emeltek a semmiből katedrálist?

Édesapám pedagógus életútjában a történelmi hajszálerek Kiskanizsára vezetnek. Éppen év vége volt. A „hölgykoszorús tan-testület” reggeltől estig dolgozott. Édesapám – ha csak tehette – pihenésképpen átballagott a templomba, és megszólaltatta a hívek lélekmuзикáját. A billentyűsor ismerősen simult keze alá:

Piros pünkösöd napján imádkoztam érted...

Hol van ez már? A régi szép szerelmes-szerenádos, harcos, kudarcos évek? Újrakezdések.

Soha nem panaszkodott. Arról sem tudtunk, hogy lezajlott a népbíróági tárgyalás, azt viszont éreztük, hogy felmentették.

Évekig nem láttunk mosolyt az arcán, pedig annyira szeret-tük volna megnevetetni. Aztán valami nagy esemény történt Kiskanizsán. A fordulat éve következett. Vendégek érkeztek.

Dr. Medve István, Zala megye tanfelügyelője, Karácsony Imre tanfelügyelő és Farsang Ferenc Zalaegerszegről, a kiváló ezermester szakember, édesapám nagyra becsült barátja.

– Kollégám! – viszi a szót dr. Medve István. A Vallás- és Köz-oktatásügyi Minisztérium, a Kohó- és Gépipari Minisztérium 40. sz. határozata alapján, Nagykanizsán a piarista gimnázium épületeiben egy gépészeti gimnázium (később technikum néven!) indul. Áthelyezzük! – mondja teljes nyíltsággal és biztonsággal a szónok. Itt tapintatosan közbeszólt a meglepett tanító úr: „De nincs felsőfokú végzettségem!”

– Most az a komoly előny, hogy géplakatos szakvizsgája van. Kollégám, Önnek ott a helye!

– Nehéz lesz, nagyon kemény munka következik – szól Karácsony Imre tanfelügyelő. Nincs ott még élet. Mi már toborozzuk, keressük a tanárokat, szakoktatókat. Nehéz ügy lesz, ismételteti. Majd erősítjük egymást, küldte a baráti, biztató szót és tekintetet Farsang Ferenc mester, akit végig-végig példaképként nagyra becsült édesapám.



– Hogy is írta akkoriban a krónikás? Elrohant egy év. A fejtörőcsök kínoztak, de azt elnyomta az öröm, a váratlan fordulat. Forgott velem a világ, hát a szerencse fia vagyok én, vagy mi a szösz! Hát ez egy jó ügy! Sietnem kell haza, engem várnak, teljesen biztos, hogy velem együtt örül majd mindenki, még a gyerekeim is. Azonnal el kell mondanom a hírt, aztán tiszta fejjel gondolkodom, tervezek. Társakat kell keresnem!



A számszámkészítő...



...és a rádiós szakkör

"Kartársnő", elvtársnő, népzari ügyelet...

Hétköznapi szerelésem gyorsan öltönyre váltottam. Készültem a hivatalos eligazító beszélgetésre – mesélte krónikás kedvű édesapám.

A helyszín: Városi Tanács Végrehajtó Bizottság Művelődési Főosztálya. Pálfi József osztályvezető és Breznai Lászlóné fogadnak. Udvariasak, leültetnek, szemben vagyunk egymással.

Az osztályvezető közli (amit már tudtam) szeptemberben egy új középiskola nyílik a piarista gimnázium épületeiben, a gépipari technikum. Városunk tehát új középiskolával gazdagodik. Az igazgató személye már megvan, most Budapesten a Kohó- és Gépipari



Minisztériumban tárgyal, megbeszélik, véglegesítik az iskola megalapításának időbeni ütemezését. Ha pedig hazajön, akkor tapasztalatszerző vidéki körútra indul.

– Nagyon sok komoly feladat áll előttünk – folytatja az osztályvezető: az iskola épületének felújítása, berendezése, a leendő tanulók toborzása, a kanizsai üzemekkel, gyárakkal kapcsolat kiépítése...

Aztán Breznai Lászlóné veszi át a szót: – Önt, dr. Medve István és a megye javasolta az iskolai műhely beindítására, a berendezés biztosítására, és már most megkérjük a nyári felügyelet megszervezésére! Különben az áthelyezése, illetve kinevezése műhelyfőnöki beosztást jelent. Egyelőre?!

– Köszönöm... szeretném megkérdezni a kartársnőt, hogy Farsang Ferencen kívül kik lesznek a társaim – érdeklődtem.

– A megszólítás... elvtársnő... ne haragudjon, hogy kijavítom – szól közbe Breznai Lászlóné. Ugye a társak alatt a tanári testületet érti... Nos, még csak a legelején tartunk. Keressük már a tanárokat, meg a szakoktatókat is.

Alaposan eligazított! – gondoltam magamban, de valahogy mégsem tartottam akkor bántónak szavait. Tovább érdeklődtem:

– A nyári felügyelet mit jelent, mi a feladatom? (Természetes, hogy ezt tudakoltam, hiszen a nyárban már alaposan benne voltunk, csak úgy remegett a levegő az irgalmatlan forróságtól.)

– Arra kérjük, hogy délutánonként, meg az esti órákban tartózkodjék a gimnázium udvarán, mert különböző helyekről – vidékről is – hasznos dolgok érkeznek a technikum, elsősorban a műhely részére. Ez már elintézett ügy. Erre nincs is gondja.

Hát így zajlott le az első hivatalos, kérdezőgő beszélgetés.

Örömmel szerveztem a nyári ügyeletet. Persze hogy kíváncsi voltam, hogy mit is kapunk, mi is ez a „felajánlás”, mi is az az „elintézett ügy. Szerencsémre Farsang Ferenc „ezermester kollégám” már másnap átjött Zalaegerszegről. Két-három hétig ugyanezt tette. Ügyeltünk, dolgoztunk, álmodoztunk, beszélgettünk. Sokszor észre sem vettük a figyelmeztető csillagokat. Az éjszaka pompás partnernek bizonyult, azt sugallta: több forduló kemény munka vár rátok, mire olajozottan beindul az iskolátok. De ezt mi tudtuk, pontosan felmértük, így készültünk! Erősítettük egymást!



Meghoztuk a mindenfélét



Ijesztő nagy, szörnyű-zöld teherautó gurul be a piarista gimnázium udvarába, mögötte egy még vadabb zöld „bodega” (munkásbusz, fakarusz!). Fujtat, prüszköl, hörög a motor, aztán leáll.

Megérkeztünk, jó helyen járunk! – mondja a sofőr, arca lángvörös; nem csoda, hiszen a kora nyári hőség váratlanul zuhant az álmos városra. Amúgy emberünk zörgő csontú, vékony alakján lötyög az overáll. Társa, a „bodegás” guruló kövér, tetemes pocakja külön életet él, ütemesen remeg, ahogy dolgozik.

– Erre egy kenguru is büszke lehetne. Micsoda sörhas! – élcelődik vele a sofőr.

– Jobb a sörhas, mint a vízfej! A melót meg bírni kell, sör nélkül az nem megy – löki a választ a másik.

– Meghoztuk a mindenfélét..., innen-onnan, amonnajt – jelent a vöröscarcú.

– Ez így nem egészen pontos, válaszol a „nyári ügyelet”. Ki küldi, kinek, mik ezek? Hogy vegyük át hivatalosan? Honnan hozták a rakományt? – kérdezi a tanító úr.

– Sok helyről gyűjtötték össze, mi csak a kijelölt portákra menünk.

– Nem lehetett könnyű ez a gyűjtő munka – jegyzi meg csendesen Farsang Ferenc.

– Hát... igen, azért... volt, ahol könnyen ment, aztán másutt meg ríttak az asszonyok... Jó néhány helyen meg ököllel fenyegették a gazdákat.

– Hát tulajdonképpen mit hoztak, és kiktől? – kíváncsiskodott az ügyelet.

– Mindenfélét hoztunk, innejd, onnajt amonnajd... Szerszámokat, gépeket... és leeresztett hangon, csendesen súgja – azt hiszem, kulákoktól is.



Közben a sofőr az udvar közepére billentette az egész rakományt. A sörhasú követte példáját, lefelé sorjázta a zsákokat, a „vacokokat”.

– Végeztünk! Valamelyik nap újra jövünk – mondja a bodegás, s közben egy félig ájult legyet agyoncsapott hatalmas domborulatán. Izzadt trikója felcsúszott, a sörhas alatt megcsörrent valami. Durva spárgára kötve, csomózva, fűzve apró szerszámok: anyacsavar, harapófogó, metszőolló, U szeg... miegymás, végül egy bugylibicska.

– Jó ember! Rázta meg indulatosan a tanító úr. Rakja le azonnal az ékszereit!



Kedves öreg iskolánk
Szántó Vilmos tanár felvétele

– Igen is, tanár úr! Fogom, rakom... bár ezek csak selejtek, – mondja, s közben a bugyli nagy-óvatosan a zsebébe bújít.

A történelmi igazságtétel megtörtént. Itt az udvaron csak ennyire futotta. Ráadásul a bodegát meg kellett tolnunk, aztán nekilódult, ahogy jött: prüszkölve, hörögve, fújtatva. Na, nekünk már csak ez hiányzott!

A hőség és az „osztályharc fokozódott”, az értékes rakomány púpozódott, az udvar csendje pedig békésen, befogadóan aláterült. A nyári ügyelet oszlopos tagjai: Farsang Ferenc, édesapám és tizenéves Gellért bátyám hozzáfoghattak a szortírozáshoz, a rendezéshez. Először is rendeltetésszerűen szétválogatták az eszközöket, szerszámokat és elcipelték az ideiglenes raktárnak kinevezett tornaterembe. Késő este végeztek.

– Apukám! Ugye bírtam? – kérdezi Gellért.

– Még folytatjuk a munkát, de jó, hogy segítettél..., és sokat!

A válasz csendes. Aztán – egymást átkarolva – tengerészléptekkel elindulnak hazafelé.



Templomtéri álmódorás...

Hajnalodik. Az ébresztőóra kíméletlen. Muszáj felkelni! Csak csendben, csak halkán... a gyerekek még alszanak... sietni kell!

A tanévzárás a nyakunkon... értekezlet..., naplóirás..., a továbbtanulás intézése,... és sok-sok egyéb tennivaló vár rám.

A kerékpár álmából moccan. Ő aztán – mint a vak ló –, tudja a rendet. Gerince roppan: indulás, gyerünk!



„Dehát ezek még kicsik!”
„Lányokat is toborzunk és beiskolázunk majd”

1950 júniusa, év vége... Nekem itt Kiskanizsán ez az utolsó. De furcsa féloldalas az örömem, firkálgat kis cédulákra jó apám – „szívem összeszorul, nehéz lesz, nagyon nehéz lesz az elválás az én menedék-iskolámtól. Nem szeretek búcsúzkodni. Csendesen elköszönök majd, és egyszer-egyszer ide úgy is visszatérek.

Jegyzeteim fölé hajoltam – idézte fel emlékeit édesapám –, összegeztem az évet, körmöltem a sok statisztikát. Gondolataim azonban a „házi feladat” körül tekeregtek: nekem is tanulókat kell toboroznom, hogy beindulhasson az első évfolyam a gépipariban. Legalább százharminc főt, három-osztálynyi derékhatat kell összeverbuválnunk. Az idő sürget. Terepszemlét tartottam. Ki is jöhet szóba itt, a templomtéri birodalomban? Kíváncsi voltam, hányan jelentkeznek a technikumba? Talán a Horváthok? A Szilajkák? Vagy a Kiss fiúk valamelyike? Aztán itt van például a Bányai Gyuri! Ügyes kezű, életre való srác. Beszélek is majd a szüleivel. Biztosan tudom, ez a gyerkóc kőműves édesapja mellett nagyon sokat dolgozik, mégis szorgalmasan és jól tanul. Mi minden jutott még eszembe! Úgy gondoltam, és biztosan éreztem, hogy a későbbiekben majd leányzók is jelentkezhetnek az iskolánkba, egy vagy két év múlva. Így is történt.

Eszembe jutott az én kis Szerdahelyi Katicám. Szerettem volna, ha tovább tanul, az esze bírta volna, de nem engedte az élet. Sok-soknyát kapott, és most piacozik. Sajnálom, nagyon sajnálom őt.



Na... kire gondoljak még? Várhelyi Erzsike, Tóth Marika, vagy a Varga kislányok közül valaki? Aztán itt van az igyekvő, kíváló eszű Ziegler Ili... lám-lám az Ember élete tantárgyból, meg énekből is javított. Derék dolog! Elmegyek majd hozzátok is Ilike, hogy személyesen beszélhessek a szüleiddel! No csak..., aztán itt van a Godinek Marika! Nem csak énekelni tud..., talpraesett, szorgalmas, hátha jelentkezik majd. Esetleg a Szépudvari Ibolyka, a villogó észjárású leánya...? Vagy a Göncz Erzszi, Karosi Éva, Sötét Éva, Bagonyai Magdi? Ki jöhet még szóba?

Pardon, pardon! Hát ezek a leányzók még kicsik! Hatodikosok, hetedikesek csak. Majd – ha tanulmányaikat befejezték – visszatérünk a dologra. Addig nem álmodozunk, meglátjuk, mit hoz a jövő – így fegyelmeztem megbokrosodott fantáziámat.

Virágcsokor galambokkal...

„Nem búcsúznak!” Meglátod kartársam, mi még tíz vagy húsz év múlva is találkozunk. (Úgy is lett). A barátságunkat csak erősíteni szabad! A „hölgykoszorú” is ezt a véleményt vallja. Így köszönt el Vargha Béla igazgató, meg a tantestület édesapámtól.

A tanári szobában már várták a többiek, Juhász és Buzás iskolai altisztek is, a takarító nénik, Fortunát és Cibik atya, meg a szülők képviselője.

A tanító úr asztalán hatalmas virágcsokor, közbe-közbeékelve hurkapálcikás csatogó szárnyú, hófehér galambokkal.

Kerékpárjára gondosan rákötözte a furcsa figurás virágcsokrot, és úgy kerekedett hazafelé. Nézegetett erősen hátra sokáig... de már csak a templomtorony integetett.

Otthon aztán újra nyeregbe pattant, sietett a tett helyszínére, folytatódott a nyári ügyelet. Farsang Ferenc már várta. A haragos zöld teherautó is bent állt már, meg a bodegás. Újabb tarka-barka rakomány érkezett.



*„Ilyen lehetett a furcsa
figurás virágcsokor”
Hosszú Ágnes rajza*



Laska-baska rakomány...

Valaki közeledett; alacsony, törekeny szőke hölgy. Ruháján hófehér csipkegallér.

– Halmi Lujza vagyok – megérkeztem. A kézfogás férfias, jelenléte erős és derűt sugároz. Kémiát tanítok majd itt. A hivatalból jövök, megkaptam az „eligazítást” – mondja és mosolyog. Segíthetek? Máris jövök.

Válaszra nem volt idő, Atlasz Ilona és Kiss Emma tanárnők érkeztek... Arcukon lángrozsák a melegtől. Érdeklődő, csodálkozó tekintettel méregették a nagy halom rakományt.

– Mi ez, mi lesz ebből?

– A műhely berendezése, eszközök, gépek, szerszámok... Csak még szét kell válogatni, tisztítani, javítani.



„A kézfogás erős; mit segítek?”

Kiss Emma és Halmi Lujza tanárnők

– Jó multság lesz... adta a felvilágosítást – látható örömmel – a leendő műhelyfőnök.

Aztán hozzáfogtak együtt: porolták, tisztították, szortírozták, hordták a kincseket az ideiglenes raktárba, a tornaterembe.

Este – dolguk végeztével – megszemlélték a tantermeket, előadókat, beszéltek terepszemlére még a kollégiumba is.

A műhelyfőnök jóleső érzéssel kerekedett haza. Hamar lepihent. Iskolát, újakezdést, műhelyt és jövőt álmódott.

Másnap szabadnapot „utalványozott” ki magának. Sőt, ő vitte az óvodába az öt éves Györgyikét. Amint hazaért, ölébe vette a rajztáblát, vonalzót, körzőt. A papíron alakult, formálódott valamiféle ábra.

– Mi lesz ebből? – érdeklődött édesanyánk.

– Ez a „szörnyszülött” szemetes kanna lesz, meg személtapát... A műhelyben elkészítjük majd a tanulókkal. Örülök, hogy érdeklődsz, Sárkám.

– És, és hova készül öltönyben, „félrecsúszott” nyakkendővel?





„Az én kis őrmesterem”
Édesanyánk akkoriban már
a Kőolajbányászati- és
Mélyfúróipari
Technikumban dolgozott

– Azt hiszem, bemegyek az osztályvezetőhöz, megkérdem, mikor érkeznek a bútorok... hogy történik a beiskolázás, meg...

– Ne menjen, kérem, ne legyen türelmetlen! Várja meg, amíg megjön az igazgató, ez az ő...

Az én őrmesterem, életem napsugara – gondolta magában a tanító úr... azt hiszem, megint igaza van. Otthon maradt, s jó szokása szerint méteres léptekkel át meg átszelte a nagy konyhát, és befejezte – mérnöki pontossággal – a szakrajtot.

Jövőt tervező értekezlet, „elválogatós” rend

Az udvaron át Breznai László igazgató közeledett. Lám-lám megérkezett minisztériumi és vidéki tapasztalatszerző körútról. Nagy utat tett meg! Az alapító, iskolateremtő csapat majdnem együtt volt, már csak Prókay József kollégiumi igazgató és a szakoktatók hiányoztak.

Egy – még lélektelen emeleti – üres tanteremben értekeztek sokáig! Jobb híján a gimnáziumból hoztak székeket, néhány asztalt, azok ott is maradtak, ajándék-adományként.

Az igazgató csendesen, szaggatottan, szertartásosan beszélt:

Örömmel tájékoztatom kartársaimat, hogy országosan – szinte minden megyében – új gépipari technikumok alakulnak. (A Minisztérium elgondolása szerint a nagyobb megyékben – a feltételektől függően – két intézmény is lehet!?)

– Itt Nagykanizsán mi már túl vagyunk az iskolák államosításán, intézményünk, a gépipari technikum szépen beilleszkedik majd városunk középiskolai rendszerébe. Nálunk – és talán a megyében is – az államosítás szelídebben, „természetes” ideológiai ráhatással történt. Az egyházi iskolákkal pedig kulturáltan, kompromisszum-készséggel zajlott az egyezkedés.

– Országos beiskolázást folytatunk, de arra ügyeljünk mindnyájan, hogy főként vidékről és helyből jöjjenek a tanulók. Akit nem



vesznek fel jelentkezési helyére, át kell irányítani hozzánk: agitációval, toborzással, ha kell, családlátogatással – folytatta az igazgató.

– Kollégiumi férőhelyet, ingyenes ellátást is biztosítunk. Kérem az osztályfőnököket, hogy a tanulókat mindenkor, a kommunista erkölcs szellemében, hazaszeretetre, a munka megbecsülésére, erős akaratú és szilárd jellemű szocialista állampolgárokká neveljék. Kövessük a célt, adjunk magas műveltséggel bíró szakembereket az országnak. Értjük el együtt, hogy iskolánk a szocialista nevelés műhelyévé váljék. Az üzemekkel pedig napi gyakorlatias, szoros együttműködést kell kiépítenünk. Ez mindnyájunk felelőssége. Kérem kartársaimat, hogy odaadó, lelkiismeretes munkával szolgálják a nevelés, az iskola ügyét. Igaz, még nem ismerjük egymást, de menetközben majd összekovácsolódunk – oldotta kissé szaggatott, szertartásos beszédét az igazgató.

Szünet következett... Az igazgatóság megsejmelte a nyári ügyelet áldásos tevékenységének eredményét. A tornateremben „elválogatos” rendben sorakoztak a gépek, lakatosszerszámok, néhány bútor is... sorsukra várva.

– Elég sok... használhatók? – kérdezte az igazgató, aztán folytatták az értekezletet; következett szinte napokra lebontva az órarend-készítés és a feladatelosztás.



A mi békés iskolavárosunk akkoriban
A felvételt Szántó Vilmos tanár készítette



Gépek! Fényes szép kezes bárányok...

Az első hosszúranyúlt értekezletet még sok-sok megbeszélés, tanácskozás, tájékoztatás, minden irányú kapcsolattartás követte. A hétköznapi forgatagában pedig épültek, szépültek a tantermek, beindult a kollégium, megnyílt az étterem; sor került a sportpályák, öltözők kialakítására is.

És lett GÉPIPARI TECHNIKUM! – Élvonalbeli, országos hírű. Pedig akkoriban nehéz, háború utáni éveket éltünk. Micsoda idők voltak! „Füstösek, furcsák”, téglaporosak, léleknyomorítók és örömteliek. IKARUS buszok rohantak keresztül kasul az országban, fúrótornyok, gyáróriások nőttek ki a földből, olajszivattyú-himbák bólogattak Zalában, „Zúgtak a gépek az öntödében”, munkáskadereket képeztek, toborozták a traktoros lányokat... „Kényszer volt egykor a munka, ma hősi tett” – dalolt az üzem... „Fáradt-büszkén” bandukolt haza az üzemi munkás, a traktoros lány és a „dolgozó értelmiség”.

Szinte minden szinten jól képzett szakemberekre volt szükség az országban... Ehhez járult hozzá – a távlati célokat is megjelölve – a gépipari technikum.

És lett jól működő TECHNIKUM is Nagykanizsán! A neve gyakran változott (Gépipari Gimnázium, 13. számú Általános Gépipari Technikum, 1951 szeptemberében megkezdődött a szakosodás; 20. számú Kohó- és Gépipari Technikum nappali tagozat, a 20. számú Kohó- és Gépipari Technikum Esti és Levelező tagozat, és 20. sz. Gépipari Technikum Vegyesgépgyártó Tagozat; 20. sz. Gépipari Technikum Járműgépgyártó Tagozat, 1952-től 1958-ig működött a Kohó- és Gépipari Minisztérium Esti és Levelező Tagozata. 1955-ben az intézmény neve Baross Gábor Általános Gépipari Technikum.

De a beindulásig még nagyon sok említésre méltó dolog történt. Az iskola udvarán a „hőség és az osztályharc” fokozódott, időnként éleződött is.

Sürgött, forgott az alkalmi brigád, még mindig rakosgatták – csak egyre többen – az eszközöket, a berendezéseket; takarítottak, söpörtek, csatárláncba állva téglát hordtak.

Augusztus vége felé szerszámok, szemléltető táblák, mérőeszközök és új kézzel hajtott asztali fúrógépek érkeztek. „Fényes, szép



kezes bárányok” – lírázott a tanító úr, és megsimogatta némelyiket. Az alapító csapat öröme, jókedve leírhatatlan volt. Észre sem vették a boldog pillanatban, hogy látogatók érkeztek. Két ifjonc. Bemutakoztak. A magasabbik szerényen, határozott beszélőkével, vigyázz-állásban közölte:



– Édesanyám küldött, de magamtól is jöttem volna – kezdte mondókáját. Ide jelentkeztem, de édesapám meg azt tartja... menjek vājártanulónak vagy vasutasnak.

– Na... kapd el a végét, te legény! Nehéz ez a gépezet, ugye? Vigyük a helyére, aztán megbeszéljük a te dolgodat is.

Későre járt. Komoly felhők gyülekeztek. Fehér Pisti vigyázzállásban „kérvényezte”: – Akkor, akkor... Tanár Úr beszéljük meg a dolgot, most hogy láttam is, ide szívesen jövök, de tudom, édesapám már másképp intézkedett.

– Elmegyek hozzátok Pisti, megtanácskozuk a dolgot a szüledel. Jó lesz-e így?

– Hozzánk is tessék akkor ellátogatni, mondja a másik „segédmunkás”, Marton Laci, aki akkor még csak 7. osztályos volt.

Kerékpárra pattant a munkabrigád, hazafelé tartottak. Tekertek, ahogy csak tudtak. Pista édesanyja a kapuban állt, remegve várta a későn jövőt.

– Hol kóricáltál? Jézus Mária, Uram Isten mi történt?

Az ijedség és az izgalom hamar elfűstölgött. Alaposan megbeszélték a dolgot: ez az iskola érettségit is ad, meg szakmát is, de még munkahelyet is biztosít majd.

A kollégium is rendben lesz.



„Ifjú Robinsonok”



*„Erre gyakran jártunk”
A Szabadság tér az '50-es években*

A Vörös Hadsereg úton... pardon, a Sugár úton szokatlan, furcsa nagy mozgalom, nyüzsgés keltett feltűnést. Ez nem a hétköznapi megszokott szűr-keség! Ma itt történik valami!

A zeneiskola ablakai tárva-nyitva: hívogatóan kacsintgatnak a sorakozók felé. Beratkozásra jönnek a jövő ifjú technikusai.

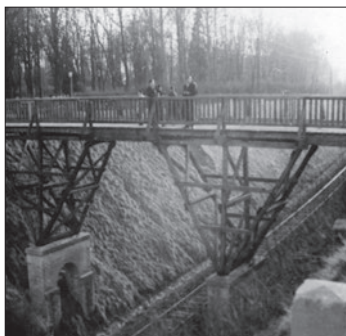
Halmi Lujza tanárnő – másodmagával – hófehér, csipkegalléros ünnepi ruhában, mosolyogva fogadja az ifjuncokat, és örömmel írja az adatokat, végzi a papírmunkát. Hirtelen feltámad a szél, bántósívitó hangot ad... aztán felkapja a papír-rengeteget és fújja-fújja kifelé... végig a Sugár úton.

Nocsak... ez nem jó előjel. (Mi élni és építkezni akarunk!) A diáksorfal felbomlik; futnak, röpködnek az iratok, utánuk hajlongva, kapkodva a gépiparisok, és természetesen Halmi Lujza tanárnő is. Ügyesek, gyorsak, megmentik a vagyont, és minden zajlik tovább rendben, fegyelmezetten.

Indulhat a tanév, az első évfolyam, három osztállyal.

1950. szeptember 1-jét ír a krónika. Hangos zsívaj, ricsaj; egymást hívó, váró kiabálások, üdvözlések. Öröm, izgalom, szomorúság vegyül a hangzavarba, aztán minden elcsendesedik. Úgy látszik a hely szelleme, öröksége meg az újdonság varázsa nagy-nagy fegyelmező erő.

Az udvaron sorakozik és feszes vigyázban áll „százhusz dacos büszke fiatal”. Mind fiú. Öröm nézni őket.



*„Találkozó, randevú helyszíne”
A híd és a sétakert*



A szeptemberi bágyadt napsugár biztatóan öleli át a „tarka-bar-ka” hadsereget. Néhányan magas-szárú, agyonhordott cipőben, atyai nagy csizmában, kölcsönruhában, mások meg sötét öltönyben..., de mind-mind, egytől-egyig ünneplő tiszta fehér ingben várakozik.

Aztán jönnek sorban a tanárok, a műhelyesek, a szakoktatók is: tanulók mögé állnak, arcukon várakozás, kíváncsiság, izgalom és öröm.

Breznai László igazgató tagoltan, lassan, szertartásosan beszél, a nehéz jelzőt ismételve. Szemüvege mögül kissé homályosan, egy tömbben látja a fiatalokat. Hogy mi mindenről szólt? Hosszú annak a sora...



*„Tagoltan, lassan,
szertartásosan beszélt”
Breznai László igazgató
„felülnézetben” – a képet
Buvári András készítette*

– Az országban most nagy szükség van a jól képzett szakemberekre, mindnyájunk fontos feladata az épülő szocialista társadalom megerősítése, ebben nagy a fiatalok meg a szülők felelőssége is. Aztán ismerteti az új iskola távlati funkcióit, a továbbtanulás lehetőségeit.

Rendületlenül sorolja a gondokat, a nehézségeket; sok helyről jöttek tanulóink, nehéz lesz a műveltségbeli elmaradások pótlása, nehéz lesz a sok új modern tantárgy „megemésztése”, nehéz munka vár a fiatalokra a gyakorlati helyeken is, ahol már megtapasztalhatják a valóságos nagybetűs életet.

Végül köszönetét fejezte ki a szülőknek, a családoknak, hogy ilyen nehéz időkben lehetővé teszik, és minden erejükkel segítik gyermekeik iskoláztatását.

Köszönő szavait a fiatalok, a vendégek és a szülői koszorú feszült figyelemmel hallgatta.

A műhelyfőnök következik – zárta a gondolatsort az igazgató.

– Jó és örömteli érzéssel köszöntöm az „Ifjú Robinsonokat”. Mi itt most egyedül vagyunk a szigeten, mint hősünk, de nekünk együtt kell megteremtenünk, építenünk az iskolát, a műhelyt, a kolégiumot és sok minden mást, egyszóval közös életünket – kezdte ünnepélyes mondókáját a műhelyfőnök, és így folytatta:



– Bízom abban, hogy négy év múlva ugyanígy állunk itt, és büszkén, köszönettel szólhatunk az „Ifjú Robinsonok” teljesítményéről. Ez a négy év NAPLÓ lesz a javából! Nem is akármilyen! Új Kalevalát írunk mi együtt. Kérem szépen, készítsenek jegyzetet, időnként írják le a hétköznapiak kétkezi küzdelmét, az apró tiszta örömeket, újító ötleteiket. Kérem bizalmukat, őszinteségüket! Tudniuk, érezniük kell, mindenkor segítünk, felelősséggel tartozunk egymásért.

Átkaroló hadmozdulat következett. A három osztályfőnök: Borsfay Géza, Dr. Buvári András, Atlasz Ilona átvették osztályukat, megszemlélték üres tantermüket; tanár, diák ismerkedtek, barátkoztak egymással.

Aztán a feszes sorok cikcakkossá formálódtak, oldódott a feszültség, az izgalom.

– Hazamehettek! – szólt az egyik fiú a szüleinek.

– Hol vagytok anyám? Nézett körül a másik. Azt gondolta, még maradhatna egy kicsit jó anyja... hogy is lesz abban a kollégiumban, hol alszik, mit eszik, mikor is mehet haza?! Egy biztos: jó mulatság, igazi műhelymunka lesz; tanulás, gyakorlás, szórakozás, kirándulás...

Hangos zsvíaj, ricsaj, egymást biztató kiabálások, üdvözlések... keveredtek, kavargtak.

– Majd találkozunk! – szól valaki, lehajol, megöleli kisöccsét és távozó szüleit.



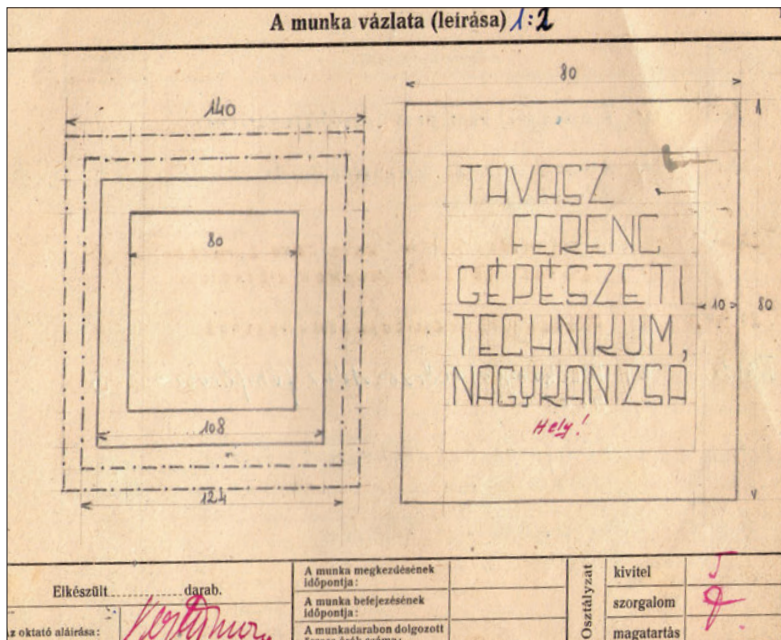
Üzemgyakorlaton Diósgyőrben, kirándulás a Bükk hegységben (1952)



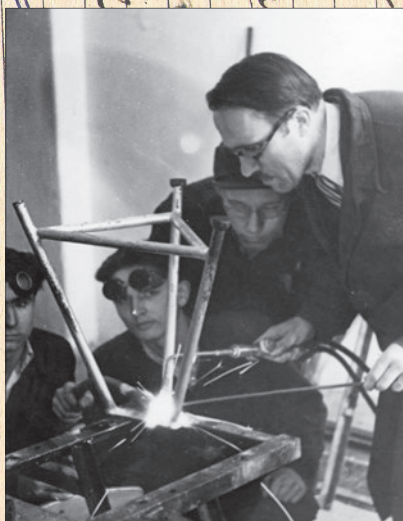
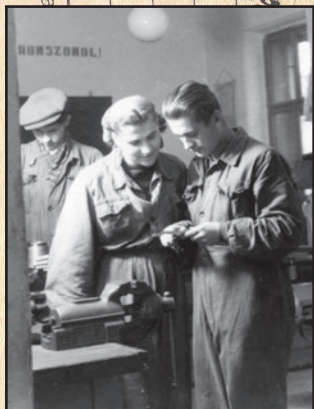


Itt a Tavaszi!
- tréfálkozott édesapám
Tavaszi Ferenc az esztergapednél
(Vértes Imre felvétele)

42 Munkanyilvántartó	
A bejegyzés kité	A végzett munka leírása
	<i>Tulporok.</i>
II. 20.	Munkáját időelőlt befejezte, nyitott.
III. 18.	A munka közben lámpabulbát cserélt.
III. 2.	Állókengyelket fűt a MAO
III. 10.	Lámpabulbák fűtés
III. 10.	Fogaskerék anyagelosztás
IV. 20.	Munkáját befejezte.
V. 12.	Felvétele készült B.T. Borsodp. &
	Munkáját kifelé nyitotta.
	Kalapácsot festett.
	Remek volt!
	Május 1-re a nagy csillagot a
VI. 7.	Tulajdonos.
Az oktató megjegyzése:	



Műhelyképek, életképek...



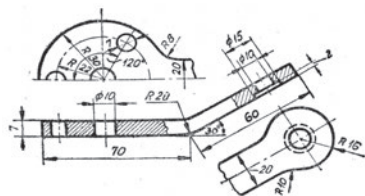
Órák száma:
Áthozat:
Összes órák száma





*Az alapító évfolyam műhelymunkája,
a technikum címere*

Tervezte: Vértés Imre és tanítványai



„Hírnök je”

Aprócska hírt adó cikk jelent meg a Zala újságban az új intézmény megalakulásáról, az ünnepélyes tanévnyitóról, az esti felvonulásról.

„Tanulni, tanulni, tanulni”

A nagykanizsai középiskolás diákok a tanév első napján este zászlókkal, és transzparenszekkel vonultak végig a városon, a pártház elé. A diákok küldöttségét Ferenczi Szabó Béla elvtárs a városi pártbizottság titkára fogadta. A diákok megköszönték a pártnak, hogy ma már a munkások és dolgozó parasztok gyermekei a középiskolák és egyetemek.

A gépipari gimnázium egy tanulója azt a segítséget köszönte meg, amelyet a Párt adott ahhoz, hogy Nagykanizsán ebben az évben megindulhasson majd a technikumi képzés.

Egy másik tudósítás „Tanítás előtt három kanizsai gimnáziumban” c. Breznai László igazgató szavait idézi, mely szerint:

Három első osztályunk indul, mintegy 130 növendékkal. Tanulóink a megye minden részéből jöttek, jelentős részük parasztszármazású. Egyelőre nagykanizsai szaktanárokkal kezdjük meg munkánkat, a későbbiekben pedig mérnököket is alkalmazunk, akik gyakorlati tárgyakat tanítanak majd.



Sportolóinkra büszkék voltunk



Megkezdődött tehát az igazi közös iskolateremtő munka.

Sürgött-forgott a sok diák, tanáraik irányításával. Először is bejárták a hatalmas emeletes épületet, elolvasták a nemes veretű szép sorokat a Piarista Gimnázium falán, már ami a hitet és erőt sugárzó szövegből megmaradt.

Hordták a tanulók a padokat, székeket, asztalokat, berendezték díszítették a tantermeket. Udvart söpörtek, ablakot tisztítottak; csatárláncba álltak, járt a téglák kézzel-kézre, bővítettek, falat emeltek, építkeztek. Persze még sok minden várakozott az ideiglenes raktárban: gépek is, szerszámok is – de már minden megjavítva, megtisztítva, fényezve.

Lesz itt műhely, nem is akármilyen, nem is egy: lakatos, kovács, eszterga, hegesztő. Itt aztán meg lehet majd tanulni az igazi mesteriséget, a szakma alapműveleteit. A műhelyfőnök méteres léptekkel jött, ment, irányított. Most nem fájt a feje, csak az arca lángolt. Viszszatért a hőség.

– Fogd meg, ereszd meg! Vigyázz! Nagyon nehéz, ketten emeljétek!

Az udvar egyik szegletében magányosan ácsorgott egy kétke-rekű kocsi, várta az ismerkedést, a barátkozást. A munka lázában a műhelyfőnök észre sem vette, hogy egy virgonc fiú nagy-hirtelen rápattant az „istentelenül zörgő” járgányra, kettő másik meg eliramodott vele. Jó heccnek indult, de nem tartott sokáig a menet..., elég volt egy szigorú pillantás.



„Deák Ferenc hunyorog és nemet int”
A Deák-tábla a piarista gimnázium falán

Rohantak a napok, gyors futásban a hetek, és mindig történt valami... valami rendkívüli, vagy éppen naplóba illő esemény.

– Az igazgatóságról üzentek – jó a hírnök – az utca felőli fallal valamit csinálni kell... jaj, nem is a fallal, hanem a deákos réz-képet kell leszerelni és elvinni a...



– Mi az üzenet? Mit kell csinálni? Az igazgatóság vagy az igazgató üzent? – kérdezi a műhelyfőnök.

Nincs válasz, csak őrijtó meleg, nyomott csend, és értetlen csodálkozás. Deák Ferenc nyugodt, bölcsen hunyorog, nemet int.

– Hát ezt aztán miért kell leszerelni? A „haza bölcse” nem kerülhet a hulladékba! – gondolja egy jó diák, meg még egy, és biztos helyre, a kovácsműhely mögötti „dzsumbujba” viszik, gondosan elrejtik. Ennek így kell lennie! – érzi a gyermeklélek, és megnyugodva rohannak tovább.

– Egyik nap hívat az igazgatóm – mesélte édesapám. – Kartársam! Hogy hogy nem volt a bálban, meg a pedagógus felvonuláson? A többi hiányzó kollégát is – tapintattal –, de számon kell kérnem.

– ??? Hm.

Az igazgató folytatja: – gondolja el, a megye 1200 pedagógusa vonult fel Zalaegerszegen, nagygyűlés keretében adtak maximális segítséget a tanévnyitóhoz, meg az osztályharc viteléhez. Még a feleségeket is hívták, közös ingyenes ebédet is biztosítottak.

– ??? Hm.

– Nem értem az egészet, mert személyre szóló meghívót kapott minden pedagógus; szállásra is gondoltak, éppen csak plédet kellett vinni a résztvevőknek.

– Hallottam én valamit a megyei nagyrendezvényről – morfondírozott a tanító úr, meg a MAORT-zenekar szerepléséről; de a meghívómnak se híre, se hamva. Később jutott eszembe, biztos Kiskanizsára futott be az értesítés. Kiderült aztán, hogy jó néhányunknak az előző munkahelyére küldték, de az egész ügy akkorra már jelentőségét veszítette.

A pedagógus megyei nagygyűlés délelőttjén kilenc órakor felvonulás lesz, a referátumot Darabos Iván elvtárs megyei párttitkár tartja. Felszólal még a kultuszminiszter úr, vagy Dr. Jóború Magda államtitkár elvtársnő. Ezt követően mondják el a megye pedagógusai felszólalásaikat.

A nap második részében Zala megye 1200 pedagógusa részére ingyenes ünnepi ebédet adunk. Délután kultúrműsor lesz, este pedig pedagógus bált rendezünk.



Szállást biztosítunk, de kérjük a kartársakat, hogy plédet hozzanak magukkal, ami nem jelent különösebb csomag megterhelést.

A szórakoztató kultúrműsor után a „Nagy Sztálin harcos élete” kiállítás ünnepélyes megnyitását tartjuk.

(Részlet a megyei felhívásból)

Egyszóval jó néhányan nem tudtunk elmenni a nagyszabású nagygyűlésre, mert az iskola udvarán változatlan szorgalommal tettük a dolgunkat.

Piarista Gimnázium bútoröröksége meg csendben várakozott a sarokban. Szívünk összeszorult – emlékeznek a volt gépiparisok, amikor a gyönyörű mives intarziás sublótokra 12-es kulcsokkal – rászorítottuk a satukat. A szekrényke feljajdult, ropogott, de aztán összelepedett, összeszokott a satu fölé hajló ifjonccal.

Közben tartott még a toborzás is; a műhelybe többször is bekukkantott a nagyhumorú Borsfay Géza, aki harcos-toborzó körútjáról mesélt:

– Magam mögé vettem igazgatónkat, és váratlanul betoppantunk az Irányi Dániel Gimnáziumba. Breznai László bemutatott a diákoknak, aztán végig hallgatott, én pedig ismertettem a most induló technikumunk lényegét, a lehetőségeket, a távlati célokat is.

– Aztán ez a híres toborzó beszéd eredményes volt? – érdeklődött a műhelyes tanár úr.

– Persze, persze! Még a sportolási lehetőséget, terveinket is megvillantottam, csak úgy lazán, de konkrétan. Gondolhatod kollégám, hogy csillogtak a szemek! Tudom, jó néhány diákot átcsábítottunk akkor.



*„A gép, az oktató és
a jó diák a fókuszban”*

A mindenki által nagyra becsült
Farsang Ferenc szakoktató



Az alapító évfolyamok: új, jól felszerelt iskolát hagytak utódaiknak...





Alapító tanárok

Borsfay Géza, Halmi Lujza, Farsang Ferenc, Vértés Imre,
Breznai László igazgató, Buvári András.

(A fotóról Atlasz Ilona, Bucsy Béla, Ketting Ferenc tanárok hiányoznak)



Maradok a hegeli dialektikánál...

A tanári szobába siettem – írogatott a napi eseményekről is édesapám. Asztalomon vázlataim, rajzaim, tankönyveim sorakoztak, de még Makarenko is nyugtalanul várt. Abból kellett készülnöm, előadást tartanom igazgatóm kérésére: „*A tanulói csoportmunka Makarenko műve alapján*” címmel. Megjegyzem, a szerző érdekes, újszerű tanokat is vallott. Érdeklődéssel böngésztem, aztán merész elhatározással kibontottam „lélektani-pedagógiai burkából” a gyakorlatias téziseket. Különben az önellenőrző csoportmódszert mi is alkalmaztuk, de úgy, ahogy tanulóinkkal közösen kiérteltük, kiizzadtuk.

A témához én még két terjedelmes cikket is elolvastam, amit Burján Kálmántól még búcsúzáskor kaptam. Az egyik *Kalasznyikov: A középiskolai tanulók előkészítése gyakorlati munkára*, a másik *Sirobokova: Közösségre, barátságra és bajtársiasságra nevelés* címmel. Ezeket az irományokat nem nagyon tudtam hasznosítani. Lenin művét meg – *Materializmus és empiriokriticizmus* címmel – képtelen voltam agyamon átforgatni. Hát még az elnevezés is olyan, mint egy „kitekert káromkodás” – gondoltam. Ezt az „olvasnivalót” Morvai Gyula tanfelügyelő ajánlotta figyelmembe: kartársam, te kint éltél, jobban érted ezt a tudományt, tekintsd októberi felajánlásnak, ismertesd majd az ünnepi tantestületi értekezleten!



„Feszült” figyelemmel hallgatják”
Kiss Emma tanárnő orosz órát tart

Ismertettem, értelmezgettem, de maradok a hegeli dialektikánál!

Kiss Emma tanárnő is ugyancsak bajban volt, amikor megkapta az orosz nyelv tanításának és az orosz tanulókörök vezetésének irányt adó feladatait. Ráadásul Morvai Gyula tanfelügyelő, a szovjet cikkek hosszú listáját is mellékelte, így együtt aztán valóban ijesztőnek tűnt a feladat. Kis Emma tanárnő elkocogott Halmai Lujza igazgatóhelyetteshez, és tanácsot kért tőle.



– Nem bírok ennyi mindennel, ez megemészthetetlen – mondta izgatottan. Az igazgatóhelyettes megnyugtatta: a mi tanulóink nagyon sok hiányossággal küszködnek, nekünk először most azokat kell pótolnunk. Végezd csak a nyelvtanítást úgy, ahogy eddig tetted, éppen elég nehéz az orosz nyelv, jól csinálod te azt. Aztán ha ellenőriznek, sorold fel a szovjet szerzők nevét – jó hangosan – kezedben tartva a listát.

Csipkegallér, emlékek...

Egy varázslatos kicsi hölgy, ünneplő ruhájára nagyméretű sötétkék köpenyt húzott.

Térül, fordul; a fehér csipkegallér kivillan a munkaruhából. Halmai Lujza igazgatóhelyettes feladatot kapott az igazgatótól, hát most terepszemlét tart. Jön-megy, emeletről emeletre. Betér a műhelybe, ahol éppen lapos vasból S-alakot kalapáltak, meg az U-vas reszelést gyakorolták.



„Csak milliméteres pontossággal! Figyeljenek, fiúk!”

Készül a szesekanna

– Figyeljenek jól, fiúk! – magyaráz a tanár úr – nem mindegy ám, hogy hogyan reszelnek: síkban, vagy éppen gömbölyítene. A munkadarab ékszer, hát nem lehet csálé!

A látogató mosolyog és nagy-komolyan válaszol:

– Na, tanultam valamit, nem is akármit!





„Figyelem fegyelem, elvágólagos rend!”
Középen a műhelyes tanár úr

Tetszik neki a katonás rend, a fegyelem, a zsidongás.

– Kartársam – mondja a műhelyfőnöknek – a sok hiányt, műveltségbeli elmaradást kell közösen leküzdenünk, én most ezt mérícskélem, és összegzem a feladatokat. Az igazgatónk megkért, hogy a helyszíni tapasztalatokat tantestületi értekezleten ismertesse.

Aztán elbúcsúzik a műhelytől. – Ezt öröm nézni – mondja viszszapillantva. A műhelyfőnök köszöni a jó szót, meghajol előtte.

Aztán órát látogat az igazgatóhelyettes, és mi mindent lát, hall.

– Jaj, nem tudom tanár úr, nekünk a matematikát csak helyettesítették.

– Nálunk meg csak egy tanító foglalkozott 46 gyermekkel!

– Úr Isten, ezt én nem tudom lerajzolni, megszerkeszteni. Ez egészen új dolog, nem megy át az én bogyó agyamon.

– Miféle szakrajz, meg gép-ábra? – aggodalmaskodott néhány tanuló... hiszen ilyet még életemben nem rajzoltam.



Kissgergely Péter oktató és csapata
Kéziszerszámok készítése





*„Overallba burkolóztunk”
Pillanatfelvétel műhelygyakorlat előtt,
néhány tanuló a hőskorszakból:
Németh István, Sipos Károly, Lelkő
Attila, Garzó József, Kőfalvi Ottó,
Varga Kálmán.
Alul középen Tavasz Ferenc*

– Majd segítünk! – ajánlkozott egy városi gyerek, és a többiek is. Együtt gyakorolunk majd.

Az igazgatóhelyettes tovább szaporáz, a félig kész étterembe tart. Hajas néni szorgalmasan főz, kavargat. Kezet ráznak.

– Vigyázzon a gyerekekre, Bözsi néni! Adjon ám nekik repetát, éhesek lehetnek, sok a szegény diák közöttük.

– Persze, persze tanárnő kérem. Én ránézéssel meglátom: ki éhes, ki az anyátlan. Amúgy a Gyurka fiam is ide jár, annyirán törekszik a gyerek – mondja Hajas néni örömmel, büszkeséggel.

A kicsi igazgatóhelyettes – a nagy munkaköpenyben, egy pillanatra benéz a hivatalsegéd házaspárhoz, Bertalanékhoz, majd a kollégiumba is ellátogat.

Hosszan tárgyal Prókay József igazgatóval, és Vizi Sándor gazdasági vezetővel. Meghallgatja az igazgató rövid, tömör beszámolóját: sok tanuló él a kollégiumunkban, ez egyáltalán nem baj, sőt előnyt jelent, így hozzászoknak a közösség rendszabályaihoz. Összekovácsolódnak. Segítenek egymásnak. Igaz, többen laknak egy-egy szobában, de itt tanulás, rend és fegyelem lesz. Beindítjuk majd a tanulópáros rendszert meg a tanulószobát is, könyvtárat szervezünk, tatarodó előtt pedig sajtófelőrárt tartunk. Fegyelmi és betegszoba felelőst is választunk.

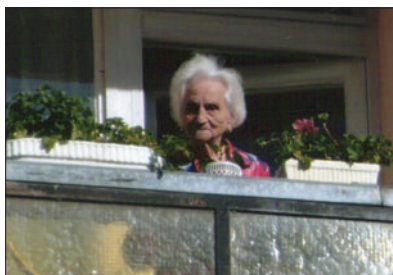
Hát erről a sok mindenről, meg más érdekes gépiparis eseményről már a helyszínen beszélgettünk az én fáradhatatlan krónikással.



*Csendes pihenő
A IV. B-sek az iskola előtt 1955-ben*



Frónikás az ablakban



Gyere máskor is, tudok én neked újat mondani!

Gyalogoltam Borsfai Gézáné Halmai Lujzához. (Nem is először!)

Ő az a varázslatos, kicsi törékeny hölgy, aki igazgatóhelyettesként keskeny vállaira vette a technikumi ügyeket. Utazott a minisztériumba, gyakori látogató volt a megyei és a városi oktatási osztályon; érvelt, harcolt a kémia-fizika előadóteremért, anyagi forrásokért. Ő az, akit édesapám mindig is nagyra becsült, és meghajolt előtte.

Ki gondolná? Most tapossa a 95-ik életévét. Friss, fürge észjárású, kiegyensúlyozott és vidám.

– Már mondja is nekem: megtartottam ám azt a „híres-nevezetes beszámolót” a tantestületi értekezleten! Természetesen a szakoktatókat is meghívtuk. Ugye tudod, mi volt a címe? – kérdez és válaszol is.



Osztálytalálkozó – de jó újra együtt!



– „Hogyan zárkóztassuk fel tanulóinkat, hogyan küszöböljük ki a műveltségbeli eltéréseket?” Emlékszem mindenre, mintha csak ma lenne.

Szünetet tartunk, aztán megkérdezem:

– Megvan még a csipkegalléros ruhád, meg a sötétkék munkaköpenyed?

– Igen, igen, – sok mindent őrzök: leveleket, tárgyakat, szép emlékeket. Ma is tartom a kapcsolatot a volt gépiparisokkal. Képzeld el, még osztálytalálkozókra is járok, a Sümeghy Ede szokott értem eljönni, meg a többi osztályból is mindig valaki. Torontóból a Molnár János elküldte nekem személyi igazolványa egy szeptét, aláírással. (Technikusi végzettsége bejegyezve!) Képzeld el, a napokban meg csomagot kaptam, a Járosi Márton *„Életem a magyar energetikáért”* c. művét hozta a postás. A múltkor említetted nekem a Sallay Zoli családregejét, örülnék, ha elolvashatnám.

– Elhozom majd neked a könyvet.

– Tegnap meg itt volt a Ziegler Ili a férjével, Stáhl Gyurkával, meg a Filipovics Marika. A napokban meg találkoztam néhány estis hallgatóval, itt laknak a mi utcánkban. Aztán várom a Várhelyi Erzsit is, és sorolja, sorolja tovább a neveket és az emlékeket.

– Főzök neked egy kávét! Már be is készítettem. Rögtön hozom – és kisiet a konyhába.

Én csak szorgalmasan hallgatok, feszülten figyelek minden szóra; várom mikor ér a krónikásom a mondókája végére. Lujzika meg tovább mesél...mesél, kérdez, segít, fényképeket, iratokat, ajándék-könyveket mutat.

Meghatottan hallgatom, jegyzetelek, gondolatban megölelem őt.

– Hogy mi is volt a titok, ami élvonalbeli iskolává emelte a technikumot? – morfondírozik félhangosan, és válaszol is: Elsősorban a kiváló, nagy tudású tanárok, és kis szünetekkel sorra veszi őket név szerint:

Dr. Buvári András, Borsfay Géza, Kis Emma, Atlasz Ilona, az igazgatónk meg Breznai László. Kezdetben még velünk volt Bucsi Béla és Ketting Ferenc tanárok... aztán Szántó Vilmos, Flórián Zoltán, Háncs Lajos, Ritter György... Jámbor István, Szász Olivér... no meg édesapád, aztán a Farsang Ferenc meg a Kisgergely Péter, Dév-



nyi József... meg a többi szakoktató is. (Zárójelben mondom neked, a Borsfay Géza az én férjem lett.)

Emlékszem én még a többiekre is, sorolom neked: Lovász György, Kemsei Mária, Szépe György, László Kálmán, Járosi Károly, és még sokan mások.



*Járosi Károly és tanítványai üzemgyakorlaton Diósgyőrben a IV. B-sekkel
A felvétel az '52-es évben készült*

Elismerő, dicsérő szavakkal emlékezik a fiatal tanárookra is.

– Azt kérdezted tőlem, hogy mi volt a titok? Nem más, mint az otthonról hozott tisztesség, a munka becsülete. Mit is adtak – és hagytak – a szülők örökölni? A munka szeretetét, az életfenntartás küzdelmét; a család összetartó erejét és melegét. A mi tanulóinknak szakmát kellett szerezni, harcoltak hát nagy akaraterővel, igyekezettel..., és még egy titkot elárulok neked: a mi gyerekeink tiszteletudóak voltak, nem kellett őket különösebben fegyelmezni. Ma is így van? – Mit gondolsz? Én mindenféle különös, ijesztő, számomra érthetetlen dologról is hallok.

– Lujzikám, nem fárasztalak tovább, köszönöm a segítséget. Nélküled nehezen boldogulnék.

– Gyere el máskor is! Tudok én még neked újat mondani! – intetet az ablakból.



Felvonulások, jelszavak



Micsoda idők! Nehéz, küzdelmes, jelszavas, felvonulások évek. Még fáklyás menet is volt. Ezzel aztán hatalmas sikert arattak városszerte a tanulók. Mindent maguk készítettek: üres konzervdobozokat töltöttek meg olajos fűrészporról, drótból készült nyelet varázsoltak hozzá – szakszerűen, igazi gépiparis módon.

A gépipari élettörténetében minden május elseje emlékezetes, nagy eseménynek számított. A felkészülést általában megelőzte az ún. „virágbeszerező, orgonagyűjtő kirándulás.” Aztán következett a „nagy menetelés”.

A technikum udvarán lelkesen, fegyelmezetten gyakoroltak a tanulók a testnevelő tanárok irányításával. Alaki kiképzés volt ez a javából!

– Tessék mosolyogni, oldalra nézni, igazodj!... Itt a tribün!... Tessék mosolyogni! Ez így ment szinte naponta, egészen a nagy eseményig.

A kollégisták meg „korabeli komoly” feladatot kaptak Prókay József igazgatótól: „ügessetek” végig a Sugár úton, kopogtassatok be, mozgósítsátok a lakókat, hogy a felvonuláson minél többen jelenjenek meg.



„Éljen május elseje”
Az élen a Gépipari fúvósai mentek



„Itt van május elseje! Énekesző és tánc köszöntse!”
A táncoslábú, gépiparista lányok
a felvonuláson





Felvonul a gépészeti az 6 teljes díszében
A felvonulós képeket Molnár János küldte Torontóból

Hát ezt a komoly „felkérést” először kissé vonakodva, tartózkodóan, de aztán megoldották a tanulók. Egy idő után már ismerősként üdvözölték a diákokat, még meg is kínálták őket.

– Jól van, jól van... igyatok meg egyetek... rátok fér... persze, hogy kinézünk, meg fel is kell vonulnunk.

A lelkes, fegyelmezett gyakorlás közben megérkezett az oktatási osztályról az utasítás:

Gyülekezés minden iskolában kilenc órakor.

A gépészeti az 6 teljes díszében – kék overáll – fog felvonulni és viszi az eddig elvégzett munkákat egy táblára ráerősítve, kezükben meg a szerszámaikat tartják.

Igazgató Elvtársak gondoskodjanak arról, hogy ebben a feszült nemzetközi helyzetben a legtokéletesebb fegyelemmel vonuljanak fel az iskolák. Az Igazgató Kartársak küldjenek jelentést az ünnepség megszervezéséről, a nevelőtestület hozzáállásáról.

Nagykanizsa 1951. április 19.
Farkas Tibor osztályvezető



„Egy a jelszónk a béke!” „Itt van május elseje, énekszó és tánc köszöntse!”... dalolták fennhangon az overallok gépiparisok, és vitték vállukon a „szörnyű-szürke” hosszúnyelű fakalapácsot, tölték kerekéken a fényes-fémes iskolai címerüket, magasba emelték a hatalmas táblát, rajta a sok mives szerszám és eszköz.



„Vittük a sok mives szerszámot, eszközt; fénylett a májusi napsugárban”

Baán György, Németh László, Dömötör Árpád, Árkus István, Horváth László,
Varga Pál Dénes, Nagy Lajos, Gerencsér József, és még két B-s tanuló

Fénylett, ragyogott a májusi napsugárban a tanulói-tanári műhelymunka. Hirdette büszkén: itt vagyunk, dolgoztunk, tanultunk, iskolánk van.

Aztán a felvonulás vége felé már lazultak a sorok, és felhangzott a harsány-vidám technikumos induló:

„Huszonegy, huszonkettő, huszonhárom,
Géptechnikus a legelső a világon.

Hogyha megy, hogyha megy a randevúra,
randevúja olyan pontos, mint az óra.

Eredj haza gimnazista tanulni,
ha nem akarsz holnap reggel bezúgni!

Eredj haza magolónak,
nem való vagy udvarlónak!



„Huszonegy, huszonkettő, huszonhárom,
 Géptechnikus a legelső a világon.
 Hogyha megy, hogyha megy a technikára,
 utcasarkon a babája alig várja.
 Hazamegyünk, olyan murit csinálunk,
 kilenc vonót szakít el a cigányunk.
 Ha meglesz a végzettségem,
 te leszel a feleségem!
 Logarlőccsel kis technikust csinálunk!



„Rohantunk a Vásvázásba”

A Dunántúli Kőolajipari Gépgyár bejárata '50-es években

De sokszor zengett-zúgott az évődő dal, amikor a vidám csikóhad végigrohant a Sugár úton, a Fő úton át a DKG-hoz, a vasúthoz, vagy éppen az üveggyárba.

Hatalmas robajjal, zörgéssel rohantak az anyagfelelősök a kétkerekű kocsival. A

Dunántúli Kőolajipari Gépgyárból vashul-

ladékat kaptak, amiből csavarhúzó, ablakrácsokat, ruhafogasokat készítettek. Időnként az üveggyárba is ellátogattak, lecövekeltek a gyönyörű, modern huta csarnok előtt, rábámultak az üvegfúvó brigádok napi teljesítményét hirdető versenytáblára; begyűjtötték a selejtes üvegcsöveket, lombikokat. Örömmel vitték aztán iskolájukba, és sok mindent felhasználtak a fizikai-, kémiai gyakorlatokhoz. Szerettek ezekbe az üzemekbe, gyárakba járni, hiszen sokan itt gyakoroltak, szakoktatóik többsége is innen került ki.

Egyszer nagy baj is történhetett volna. De ez már egy másik történet. Az anyagfelelős jó diák – a műhelyfőnök megbízásából – egyedül ment a vasúthoz. Több kilónyi karbidot kellett elhoznia. Közben nagy erővel esni kezdett. Ez életveszélyt jelentett, mert a



karbidból vízzel érintkezve acetilén-gáz fejlődik – így tanulták, tudta ezt a jó diák. A veszélyes csomaggal egy kapumélyedésbe bújta a „gondos okos fiú”, így aztán „nem robbant fel” semmi. A tanárok meg otthon aggódtak, hogy baj lesz az esőben, és lélegzetvisszafojtva várták az ifjencot. Mindenki megkönnyebbült, amikor megérkezett, megölegették, vállát veregették.



Magamhoz öleltem a karbidos csomagot és megcsodáltam hogyan fordítják meg a mozdonyt”

Korabeli vasúti felvétel

„Gyűjtsd a vasat és a fémét, ezzel is a békét véded!” Az biztos – mondták a fiúk és a lányok, és örömmel kapcsolódtak a hulladékgyűjtés mozgalmához. Kapcsolódtak?

Hát ez éppen kötelező volt, de mégis szívesen indultak a gyűjtögető körútra. Legtöbbször Kiskanizsára rohantak a kétkerekű kocsival, meg egyéb tragaccsal. Csuκόdtak is az ablakok, a kerítésajtók, amikor megjelentek a gépiparisok.

„Szemtelenek, erőszakosak voltunk, de senki nem haragudott ránk komolyan. Sok minden lim-lomot összeszedtünk, elvittük a hulladékba, vagy éppen a műhelyünkben használtuk fel” – mesélték az osztálytalálkozókon a gyűjtögető, halászó, vadászó, lecsapó brigádok.

Fibáram, Apukám!

A hétköznapiak forgatagában mindig történt valami említésre méltó esemény, időnként rendhagyó dolgok is. A gyakori, felülről jött utasítás és feladathalmaz lassan már megszokottá vált az intézményben. Némelyik „leirat” végrehajtása valóban érdekes eseménynek számított. Egyszer a középiskolák (így a gépipari is) feladatot kaptak a Zala megyei tanácstól, hogy tegyenek komoly felajánlást a Párt II. Kongresszusa tiszteletére. A jelentés hamar elkészült, a válasz-anyagot – előírás szerint – postafordultával elküldték a megyére. Íme:

Egy teljes hétig takarékosági-kongresszusi műszakot tartunk az alábbiak szerint:



- Vasat, színesfémeket és egyéb hulladékanyagot gyűjtünk. Jelszavunk: Gyűjtsd a vasat és a fémeket, ezzel is a békét véded!
- Takarékoskodunk a papírral, a fűtőanyaggal és a krétával.
- A maradék darab krétákat naponta összeszedjük az osztályokból, és a csonkokkal írunk.

Az igazgató éppen órát látogatott; egyúttal ellenőrizte a felajánlás teljesítését. Borsfay Géza tanár úr nem is lepődött meg. Ő mindig is „magas hőfokon” tanította az irodalmat, számára megszokott eseménynek számított a gyakori látogatás.



„Novellaíráásra buzdított bennünket”
Borsfay Géza kedves tanítványaival

Belép az igazgató. A tábla gyöngybetűkkel tele. Borsfay tanár úr novellaíráásra buzdította tanulóit: „a témát önállóan válasszátok ki, tudtok ti mesélni, vegyétek komolyan a feladatot!” A büszke nyertes „életműve” felkerült a fekete-kopottas jószágra.

A nevezetes óra után – már négy szemközt – elismerően szólt a „kísérletről” a látogató. „Tetszett az újítás!”, aztán csendesen még hozzátette: kartársam legalább egy heti krétát fogyasztottak el!

Én – a kései krónikás – most utólag bevallom, hogy mi mindnyájan nagyot vétettünk a takarékosági felajánlás ellen. De ez is már egy másik történet. Nagy munkába fogtunk, ahányan csak voltunk: sürgöttünk, forogtunk, takarítottunk. Az előszobából egy darabot „ledaraboltunk” és fürdőszobát alakítottunk ki. Nagy dolognak számított ez, hát csendes „családi ünnepély” is tartottunk. A konyhánk meg néprádiót kapott, örült is a maga módján. De ez még mind semmi! Édesapánk jön haza, kerékpárján tol egy hatalmas, kiselejtezett táblát. A konyha oldalfalához támasztotta, mi meg rácsodálkoztunk, aztán örülgettünk. De sokszor rajzolgattunk, számtanoztunk, bohózkodtunk ott, és krétával, ráadásul színes krétával! – írogattunk rá.

Gellért bátyánk a falnyi nagy táblánál gyakorolta a matematikát. Csendesen, hosszan üldögélt előtte, türelmesen hallgatta a filozófálgató, biztató atyai szót:





„Kibírom apukám”
Gellért édesapjával

– Gellértkém! Gyakorolj, a továbbtanulásnál ennek hasznát veszed majd. Arra kérlek, hogy a két ismeretlenes egyenleteknél mindig több eljárást keress! Tudom, hogy nehéz, ne hagyd magad, meg tudod oldani.

Időnként még édesapánk is firkálgatott a kopott jószágra. Nagy szükség volt erre, mert matematikát helyettesíthetett a gépipariban, a későbbiekben meg az estis osztályában taníthatta kedvenc tantárgyát. Talán-talán utolértem magam – szerénykedett – amikor egyszer Buvári András ellátogatott hozzánk.

A tanév vége felé (1951) Gellért édesapánk elé pattant, és elszántan, határozottan közölte:

– Apukám! Úgy döntöttem, a Te iskoládba jelentkezem, nagyon megszerettem a nyári ügyeletet meg a műhelyt... a matematikát is értem.

– Nehéz és küzdelmes négy év lesz! – válaszolta jó apánk, és hozzátette: bízom benned! Tudnod kell, hozzád még szigorúbb leszek, mint a többiekhez. Erre készülj!

– Kibírom... Apukám!

Megoldottad a feladatot testvérem! A technikumot elvégezted eredményesen, utána meg az egyetemet is. Sok mindent megoldottál, kibírtál Gellértkém!

Most, hogy Nagykanizsán gyalogolok, kutatok, írogatok, találkoztam osztálytársaiddal is. Emlegettek. Kérdezték: merre jársz, hol élsz? Elmondtam, hogy most éppen nagy utazást teszel az égi mezőkön. Üzenem neked, hogy Nagy József osztálytársad elhozta nekünk megőrzésre a nagyméretű tablóképeteket. Cipelte örömmel, mint egy darab aranyat. Itt vannak mindazok, akiket olyan sokszor emlegettél még a kórházban is: Alpár Gyuri, Bársony Rudi, Ács Mária és a többi leányzó, aztán a Gyulasi Ferenc, Bánovics Zoli, Kiss Boldizsár, Knausz Gyuri, és még sokan mások. A fényképen komoly, szigorú tekintettel néztek ránk: apukánk is, te is, meg az egész tanári kar. Velünk maradtatok.





*„Ugye ismerős a bejárat? A kapu nyitva – iskolánk visszavár bennünket.
Középen Háncs Lajos, Álmos Béla, Flórián Zoltán*

Nem új a nap alatt...

Az ünnepélyes, négy évre szóló feladatok minden tanévnyitón felhangzottak. Mindenki örömeire egyre többen sorakoztak fel az iskola udvarán.

1951-től már a „csinos kétkezi hölgyek”, a leánytanulók is jártak a gépipariba. Már együtt hallgatták Breznai László igazgató nehézségeket soroló szavait. Így aztán megerősödve újra meg újra „vállaikra” vehették és vihették tovább a közösen kiküzdött nemes hagyományokat.

Mennyivel színesebb, elviselhetőbb lett velük és általuk az iskola! Beköszöntött az ősz, s a leányokkal a szerelem is beszökött a falak közé. Természetesen erős barátságok és kapcsolatok szövődtek, ezek aztán sokszor égető, perzselő érzélemmé forrósodtak. (Olyan eset is előfordult, hogy a tüzes, mély barátságok házassággá szelídültek.)

Ez alól a kollégium sem volt kivétel. Az egyik diák „nagy-nagy mélységekbe zuhan”, „örvénylő szerelembe” esett, de hát... ?!





„Van új a nap alatt, megjöttek a leányok”

Ács Mária, Katona Lenke, Bene
Ilona, Németh Mária, Hegyi Rózsa

– Lacikám, tudd meg, barátom, miért kapok minden nap elutasítást; az a lány olyan könnyen leráz, mint szellő a rohadt almát. – ezt kérdezgette a hős szerelmes diák rendületlenül naponta, de a „Lacikám” nem tudott válaszolni, csak együttérzett hősünkkel.

– Ha barátom vagy, kérdezd meg újra, mi a fene baja van velem? Mi nem tetszik rajtam? Nem is alszom, csak forgolódom, mint a fogaskerék.

– Hát figyelj ide... valamit mégis mondott a Marika – füllentett kínlódomva a jó barát.

– Mondd már, az istenért!

– Hát... talán az a baj, hogy görbe a lábad.

– A fene egye meg... Akkor most mit csináljak?

– Hát... Esetleg szíjzsd össze jó erősen a cölöpjeidet!

Így is történt. Jó erősen átkötözte, nem is egyszer, hogy használgon; csak éppen nem szíjjal, hanem a „Lacikám barátom” szép új kockás sportos sáljával, amit ő az égre-földre keresett.

A sál meglett, az Ó-láb és a barátság is megmaradt.

Így teltek a munkás hétköznapiak, és így fényltek az ünnepi pillanatok.

A tantestület gerince, az iskolateremtő tanári gárda együtt maradt, csak közben sorra jöttek a fiatal lelkes tanárok és cserélődtek a szakoktatók is.

Az újak az idősebbektől tanácsot kértek, biztatást kaptak, figyeltek egymás szavára. Igaz, sokszor kemé-



Ziegler Ilona és Farkas Jóska
műszaki rajzot készít





„A lányok a lányok...” a kollégium előtt

Névsor: Nagy Kati, Kocsis Erzsi, Csetkovics Ili, Vlasics Erzsi, Rákos Erzsi, Süket Teca, Kiss Ica, Németh Marika, Szili Gyöngyi, Zakócs Ibolya, Kőhalmi Juci, Szijártó Marika, Novák Ilona, Dabróczky Ica, Galina Kati

nyen, szenvedélyesen, vitakoztak, – érveltek –, beszélgettek, de aztán kezetráztak egymással. Ők is szerették, becsülték tanítványaikat, hiszen korban közel álltak egymáshoz, hasonló sorsot éltek át ők is.

1952-ben aztán említésre méltó esemény történt. Az oktatási és népművelési osztály – szolgálati lakással együtt – meghirdette a műhelyfőnöki állást. A Szántó család költözött Breznai Lászlóék emeleti rezidenciája melletti lakásba.

– Örömmel mutatom be fiatal kartársamat, Szántó Vilmost, az új műhelyfőnököt – mondta az igazgató a szakokkal kibővített értekezleten. Aztán nemsokára még sok fiatal büszke erőt köszönthetett.

A friss diplomás, 26 éves Szántó Vilmos igazán hamar belesimult a tantestületbe. A „Vili bá” nagyon szeret dolgozni, közénk való – mondogatták tanítványai.

Ha bárki kereste, akkor egész biztosan az esztergaműhelyben, vagy a fotólaborban lehetett őt megtalálni. Egyszer éppen a felesége látogatta meg. Nem is vette észre, amikor belépett a terembe: „Ilyen odaadással, szinte áhítattal dolgozni egy gépen, ez számomra





„A friss diplomás; a Vili bá”

Szántó Vilmos tanár úr munkavédelmi
oktatást tart

olyan volt, mint amikor az orvos vagy az ápoló a beteg fölé hajol. Láttam az arcán az alkotás, a munka örömet. Tűzás nélkül úgy éreztem, mintha templomban lennék, és abban a szürke műhelyben valami magasztos szent dolog történik.” – írta róla együttérző felesége.

„Az ellenség nem alszik!!!”

Nem is zavarta meg semmi az oktatás rendjét, fegyelmét, talán még a fentről érkezett utasítások, javaslatok sem. Pedig hát abból ugyancsak sok volt. Ahogy lehetőségeik engedték, megszelídítették a felsőbb szervek ideológiai-politikai bombáit. Egyszer a változatosság kedvéért „felvilágosító akcióra” „szólították fel” az oktatási intézmények pedagógusait:

Az iskolák pedagógusai (elsősorban középiskolák) hassanak a szülőkre gyermekeiken keresztül, ugyanis vidéken nagyon elszaporodtak a fekete vágások. Az ellenség nem alszik, ezen a fronton is megpróbálkozik támadásaival. A kulákok ismét megkísérlik, hogy dolgozó parasztságunkat befolyásuk alá kerítsék. Így őket is súlyos károsodás éri. Ébernek kell lenni! A nevelők hívják fel a tanulók figyelmét az ellenség munkájára, láttassák meg a reakció kezét a fekete vágásokban. A pedagógusok mutassanak jó példát, mihelyt ilyenről tudomást szereznek, illetékes helyen tegyenek jelentést.

Ai: Farkas Tibor osztályvezető

Elvégezték a felvilágosító munkát, ismertették a feladatot. A tanulók és a tanárok is végighallgatták a sajtófélrőlát, aztán talán éppen



fizika órára mentek, ahol Buvári András tanár úr a fénytörés csodáját magyarázta, vagy siettek a műhelybe a „fényes szép gépekhez”. Alig telt el egy hét, „fentről” újabb „lírai beütésű” utasítást kaptak az iskolák:

„A megyei tanács rendelete értelmében az osztályfőnökök írassanak dolgozatot a tanulókkal, a begyűjtési kötelezettség fontosságáról. Ebben meggyénk sajnálatos módon lemaradt. Tudvalevő, hogy Rákosi Mátyás elvtárs is felhívta erre a figyelmet, amikor a megyeszékhelyen járt.

Szép számmal találunk olyanokat, akik visszatartják az állami beadásra előírt terményt, baromfit, tojást, tejet stb.-t. Ha a tanulókkal ismergetjük a begyűjtés népgazdasági fontosságát, akkor ők a szülők felé felvilágosító munkát folytathatnak. A begyűjtési eredmény fokozására hirdessenek a tanulók körében versenyt... vessék be a szemléltető agitáció eszközeit is.”

Breznai Lászlóné osztályvezető!!!



Ez alkalommal többen úgy érezték a tanári karból – mondogatták is egymás között –, hogy az igazgató a feladatot „értelmezhet” feleségével, mert erről a témáról nem írtak dolgozatot, versenyt sem hirdettek. A Breznai László testületi értekezleten ismertette a „leiratot”, Prókay József pedig a kollégiumban a takaródó előtt tartott „élvezetes tájékoztatót”. A kollégisták meg „bamba bámulattal, értetlenül, vagy éppen haragosan” hallgatták, majd nem bűnösnek, érintettnek érezve magukat. Összehú-

zódzkodtak, hiszen a jó szülők még a legnagyobb nyomorban is pakkal látták el gyermeküket, abban aztán tojás is volt, csirkecomb is, meg egyéb finomság.





„Tanárunkkal együtt csúszkáltunk a jégen, közben vizsgáztatott.”
Háncs Lajos tanár úr fiaival



„Szigorú volt, és igazságos”
László Kálmán testnevelő tanár





„Vidáman és bizakodva!”
Bárczi Barnabás és osztálya a szalagavató ünnepségen



„Nyugalom, csigavér!”
„5 perccel az érettségi előtt” – Kerekes János érettségiző diákjai



„Oszályharc” a javából...

Bizony-bizony nagyon nagy szükség volt az otthoni finomságokra, mert a kollégista tanulók ritkán, csak húsvétkor és karácsonykor mehettek haza. Így szólt a szigorú regula. Különösen a havas, szép szüneti napokat várták a „befalazottak”. Nyüzsögtek, készültek karácsony szent ünnepére (no és főleg a hazautazásra!).

A műhelyes tanár úr is ünnepelőbe öltöztette lelkét! Megvárta a sötétedést, aztán nekilódult a hózuhatagos szeles estében. „De jó is, hogy közel van a kollégium!” – gondolta magában. Kezében egy szatyor, annak alján meg anyai kéz csomagolta-szalagozta szürkésfehér magasnyakú pulóver, meg egy újonnan vásárolt bivalyerős bakancs. „Annak a gyereknek alaposan elvásott a cipője talpa; csak tátog meg ásit! Az a másik meg olyan reszketős-cidrizős” – kergetőztek fejében a gondolatok.

– Ezt neked hoztam... – mondja a késői látogató.

– De...de...köszönöm tanár úr!

– Ez meg a tied, fiam!

– De...de...köszönöm tanár úr!

Nem beszélgettek, csak áldott, békés ünnepet kívántak egymásnak, és erősen, férfiasan kezet ráztak.

Micsoda idők! Háború utáni nyomorúságos nehéz évek.

Életbevágóan fontos társadalmi ügy volt akkoriban, hogy a sok vidéki gyerek is továbbtanulhasson, érettségít tehessen, szakmát és oklevelet szerezzen. Ebben jeleskedett a gépipari technikum is.

Az érettségi, a megmérettetés mindig ünnepélyes keretek között zajlott. Az utolsó felvonást megkönnyítette a tanév végi osztályvizsga, az úgynevezett „kis-érettségi” és a biztató tanári szó. „Gyűrték az ipart”, nagyon keményen készültek, „osztályharc” volt ez a javából. A kollégisták még tanulmányi versenyt is hirdettek, a tanuló párok nagy szorgalommal dolgoztak, készültek.

Egyszer még az is előfordult, hogy az eredményes érettségi után a boldog diák az utcán sétálgatva... a pillanat törtrésze alatt... elaludt. Hatalmas szerencse, hogy nem történt nagyobb baj. Aztán olyan eset is történt, hogy már az osztályvizsga előtt visszalépett a jó diák. Talán nem is a megmérettetéstől félt, inkább a lelkiismerete



háborgott és tiltakozott. Tétován áll az ajtó előtt. Bent... a tanári-szakoktatói bizottság. A fiú sápadt, szája széle, lába remeg.

– Nem megyek be, nem megyek be! A szüleimet nem terhelhetem tovább az én dolgommal. Annyit dolgoznak, mint...

– Hazamegyek! Segíteni kell otthon...

Bizonyítványába együttérzéssel, sajnálkozva bevették:

„Szülői beleegyezéssel tanulmányait megszakította”

Még aznap délután „egy-szem” édesanyjával jött is vissza a tanuló. Jól megrágták a dolgot, visszafordították az időt. A bizonyítványba pedig örömmel írták újra:

„Tanulmányait tovább folytathatja”

Egy év múlva aztán hősünk leérettségizett, és még továbbtanulásra is jelentkezett.

– Anyám! – mondja akkoriban egy másik érettségiző gépiparis – szeretnék egyetemre jelentkezni!

– A szívem szakad, gyerekem, de nem lehet, nem lehet. A nyakunkon még... a másik nyolc, fel kell nevelnünk őket. Megérted, gyerekem?

Válasz nincs, csak egy dühös toppantás... aztán megszelídülnek a vonások.

„Leérettségiztünk aztán a Szép Annussal is” – mesélte úgy a 70-es évek elején édesapám.

Kopogtatnak! Magas, kontyos hölgy érkezik hozzánk.

– A Szép Annus jött Letenyéről – jelzi édesanyánk. Jöjjön csak ki, itt a meglepetés!

– Nahát, Annus! – örömet hoztál nekem. Emlékszel, hogy hívtalak Letenyén? „Szép baba”! Csakhogy, azóta te csinos fiatalasszony lettél.

– Mi járatban vagy? – kérdezi a tanító úr.

– Kérni jöttem! Szeretnék leérettségizni a Kereskedelmi- és Vendéglátóipari Szakközépiskolában, de úgy érzem, egyedül nem boldogulok. Arra gondoltam, hogy igazgató úrral... könnyebben tudnék felkészülni.





*„Életre szóló biztatást
kaptam, szívvel köszönök
mindent!”*

Az érettségiző Szép Annus

– Derék dolog! Jól gondoltad, persze hogy segíték, most azonnal hozzá is foghatunk. Itt a táblán gyakoroljuk majd a matematikát, aztán irodalommal foglalkozunk, meg a többi tantárggyal is.

Alig telt el két hónap, „megint kopogtatnak”. Annus jön ragyogó arccal, érthető hangoskodással:

– Sikerült igazgató úr! Jól szerepeltünk! Kitűnőre végeztem, megdicsértek, nagyon boldog vagyok. Mindent köszönök! Igazgató úr! Én most egy életre szóló biztatást kaptam, abba se hagyom a tanulást.

„Nappalok és éjszakák”

Kedves magántanítványom dicséretes eredménye és a sikeres gépiparis érettségi vizsgák számomra erős, közös örömet jelentettek. Valahogy oldotta a nehéz és mozgalmas hétköznapiakat.

– Éjszakánként végigjártam én életutam kacskaringóit, a kényyszerű vándorlásokat, újrakezdéseket. Gyötrő, felkavaró álmaim voltak! – jegyzetelgetett édesapám.

Az éjszaka nyugalma, meg öreg írógépem, az „Erika”, hűséges alkotótársaimnak bizonyultak. Ihletet, biztatást adtak: kelj fel és írj..., a járkálás meg amúgy is jó szokásom volt.

– Általában a fürdőszobában kopogtam, ne zavarjam az álomba zuhanókat. Ilyenkor szabadon „szárnyalhattam”, álmodozhattam.

Hányszor elgondoltam, tervezgettem, hogy – tanítványaimmal közösen – megírjuk életem gépiparis korszakát is. Talán-talán kikerekedne belőle egy könyv, amit aztán boldog örömmel osztanék szét tanítványaimnak. Ezt az „osztásos” jelenetet százszor-ezerszer végigéltem. Mekkora öröm lett volna! Kértem én a „gyermekeimtől” feljegyzéseket, emlékeket akkoriban, hőkorszakunkban. Hát, ez nem jött össze! A későbbiekben azonban – diplomadolgozatomhoz – minden műhelytapasztalatot, iskolai élményt, tanulságot felhasználtam.



Alig maradt időm valamire, mert mi abban az „önfenntartó intézményben”, reggeltől, késő estig dolgoztunk. Ha egy egészen kicsi „hulladék időm” akadt, akkor népművelési-ismeretterjesztő előadásokra készültem. Ezt a jó szokásomat én még tanyai korszakomban kezdtem és gyakoroltam. Egyszerűen nem tudtam abbahagyni. Breznai László igazgató egyszer két napot adott számomra, hogy a Zala megyébe érkező kultúráutóval tarthassak. Igazán jó mulatság volt! És micsoda társaim akadtak: a nagyra becsült, városszerte ismert Béres János, Vargha Béla igazgató, Burján Kálmán tanfelügyelő, Bánáti József és Bérczes István kollégám. Örömmel és lelkesen „hirdettem az ígét” a technikumi életünkről, még a sport- és kulturális eredményekről is. Ahány helyen csak lehetett, meséltem Buvári András fizika óráiról, varázslatos kísérleteiről. Ehhez ő a saját maga készítette fotóit, szemléletes, beszédes képanyagot bocsátott rendelkezésemre.

– Az előadásokat követő magas röptű társalgást és beszélgetést mindig nehezen hagytuk abba. Érdekes, amikor előadást tartottam, vagy éppen az olajbányász kórusban énekeltem, soha nem fájt a fejem, a gyomrom sem görcsölt. Ilyenkor úgy éreztem: kitisztult körülöttem a világ, rá is fért volna.



Kémia óra

Előtérben: Zakócs Ibolya, Galina Katalin, Várhelyi Erzsébet, Szabó Ida, fehér köpenyben: Halmai Lujza tanárnő



„Elmélyült figyelem”

Ismerkedés a logarléccel, sokan még ma is őrzik ezt a munkaeszközt



Környei elszakította a versenyt. Tusa-
gosan lemaradt és a végén hiába haj-
rázott remekül, csak második tudott
lenni holtversenyben Buzóki Erzsébettel.
Mocsári ideje jobb, mint a legutolsó bu-
dapesti országos verseny győztesének
ideje. Női ifjúságiban Farkas Mária
aránylag könnyen győzött. Komoly te-
hetséget árult el azonban Szabó Ida és
a harmadiknak befutó Fogarasi Eta is.
Rendszeres edzéssel kiváló középtávfitók-
ká válhatnak mind a hárman

Részletes eredmények: Férfi serdülő
(1000 m.): 1. Viri Gyula (Gimnázium) 3:24.4
perc, 2. Arok Tibor (MTH) 3:30
perc, 3. Dorman János (Gépipari) 3:31
perc.

Férfi ifj: (1000 m): 1. Füle István (Gépip.)
3 perc, 2. Vas Ferenc (Bányász) 3:08
perc, 3. Hosszu Lajos (Gépipari) 3:10
perc.

Annal dícséretremél
Technikum nagyszerű
senyzői két első hely
helyezést is szerzett
meg a csapatversenyt

Az ezévi mezei fu
mét több fiatal tehe
színre. Most edzőinke
kolák testnevelő tan
ezek a tehetségek ne
nem szorgalmas edz
fel a további, nagyol
sére, hogy megýénk
állt atlétikai életét a
hetségek újra fellend



A TOTO 12 találatos
törölve, x, 1, 2, x, t
1; törölve, 1, 1, x.



Bajnok csapat 1954-ben Borsfay Géza tanár úrral

Álló sor: Fitos Imre, Borsos Zoltán, Hajas György, Dravecz Sándor, Tóth Béla,
Palkovics Béla. Elöl: Bálints Kálmán, Pintér István, Tavasz Ferenc





Esti-levelező tagozat tanáraikkal

Szántó Vilmos, Vértés Imre, Pintér Dénes, Kele András, Balogh Árpád igazgató,
Halmi Lujza, Borsfay Géza

„Agytorna” és Livst-rapszódia

Ekkoriban már jegyezték a gépiparit! A nagy hagyományokkal rendelkező technikumból az érdeklődő kollégák tapasztalatszerző, felfedező útra indultak. Időnként megjelentek aztán az újságírók; hírt adtak az iskola életéről, a szakosodásról, a felnőttképzést előkészítő tanfolyamokról, az esti-levelező oktatás beindításáról is.

1952. szeptember 8-at ír a krónikás. A Sugár úton feltűnően sokan nyüzsögnek. Ni csak, ni csak! – mondogatják, akik a gépipari felé tartanak. Talán ezt a nagy zölddel borított üdvözlő kaput a mi tiszteletünkre emelték? Nem, nem... Itt most MNDSZ (Magyar Nők Demokratikus Szövetsége) békenagygyűlést tartanak, a nőket köszönti a virág és a sok ismert jelszó.

Más esemény zajlik itt. A technikum udvarán ünnepélyes tanévnyitóra készülnek. Ismerkedés, barátkozás, hangoskodás veri fel a csendet ugyanúgy, mint 1950-ben a „kisdíákok” indulásánál. A tanárok keresik csoportjukat, az „öreg diákok” pedig izgalommal, kíváncsisággal szemlélik tanáraikat. Beindult az esti-levelező oktatás, illetve az előkészítő tanfolyamok.



ÁLTALÁNOS GÉPÉSZETI TECHNIKUM
1952 - 53 - ban végzett hallgatói



**BAROSS GÁBOR ALT. GÉPIPARI
TECHNIKUM** 1953-57

Lucas György, Racz Oszkár, Gernsey László, Holcsy Leiza asszony, Balogh Károly asszony, Selyem Ferenc, Jankovits Károly, Mándi Imre, Kovács Imre, Németh András, Vaskó Miklós, Földes József, Csáky Ferenc, Szabó József, Soós László, Horváth István, Tóth Boldizsár, Florián Zoltán, Boros János, Hincz Lajos, Vöröskői Mihály, Horváth István, Andrák József, Steiner Béla, Bárány Antal, Boros József, Szendrői Gyula, Csikvári Gyula, Lampert István, Gyökös József, Hórnácz István, Kovács Károly, Raffai János, Ágostoni Pál.

TALÁLKOZUNK 1962-BEN.

Baross Technikum

Felnőtt fejjel az iskolapadban
Az esti-levelező tagozat

ILLETEK
1
40. sz. KÖZVETLEN ÉPÍTÁSI TECHNIKUM
Nagyvácska, 8623-54. sz.
FORINT
az 1952/1953-ik iskolai évben

Várfalvi Máttyás tanuló

Magartatás	-
Magyar nyelv és irodalom	5 Jele
Orosz nyelv	-
Történelem	5 Jele
Földrajz	5 Jele
Matematika	4 Jele
Fizika	4 Jele
Kémia	4 Jele
Szabadkézi rajz /szekrajz/	4 Jele
Ábrázoló geometria	3 Közepes
Testnevelés	-
Munkaegészségtan	-
Technológia	3 Közepes

BIZONYÍTVÁNYA

86 (1953-1954)
anyakönyvi sz.

technikum első osztályában
tanúsított előmeneteléről.

Fizikai, kémiai gyakorlatok	-
Laboratóriumi gyakorlatok	-
Műhelygyakorlat. Gyakorlatok	-
Általános tanulmányi eredmény	4 Jele
Egész évben mulasztott órák száma	58 igazolt, igazolatlan.
A díjkedvezmény foka	CCPD
Kelt	Magyarország, 1953. évi június 24. n.
igazgató	Látványosság
osztályfőnök	osztályfőnök

A termelési gyakorlatot eredménnyel elvégezte — nem végezte el, mulasztást határolni az alábbi bizonyítvánnyal igazolta — nem igazolta.

A nevelőtestület határozata:
osztályfőnök 1953. évi június 24. n.

Kelt
igazgató

Jegyzet (javító-, pótló-, kiegészítő) elzáródása, kitépés, ösztöndíj):

ILLETEK
1
40. sz. KÖZVETLEN ÉPÍTÁSI TECHNIKUM
Nagyvácska, 8623-54. sz.
FORINT
az 1954/1955-ik iskolai évben

Szabó József tanuló

Mag	-
Magyar nyelv és irodalom	4 Jele
Orosz nyelv	-
Történelem	4 Jele
Földrajz	-
Matematika	2 Közepes
Fizika	3 Közepes
Kémia	-
Szabadkézi rajz	4 Jele
Ábrázoló geometria	-
Testnevelés	-
Munkaegészségtan	-
Mechanika	3 Közepes
Gepelemek	2 Közepes
Technológia	3 Közepes

BIZONYÍTVÁNYA

31/1954-1955
anyakönyvi sz.

technikum második osztályában
tanúsított előmeneteléről.

Fizikai, kémiai gyakorlatok	-
Laboratóriumi gyakorlatok	-
Műhelygyakorlat. Gyakorlatok	-
Általános tanulmányi eredmény	3
Egész évben mulasztott órák száma	19 igazolt, igazolatlan.
A díjkedvezmény foka	II. osztály
Kelt	Magyarország, 1955. évi június 24. n.
igazgató	igazgató
osztályfőnök	osztályfőnök

A termelési gyakorlatot eredménnyel elvégezte — nem végezte el, mulasztást határolni az alábbi bizonyítvánnyal igazolta — nem igazolta.

A nevelőtestület határozata:
osztályfőnök 1955. évi június 24. n.

Kelt
igazgató

Jegyzet (javító-, pótló-, kiegészítő) elzáródása, kitépés, ösztöndíj):

Felvettem a osztályba,
1955. évi
P. H.

Várfalvi Máttyás és Szabó József bizonyítványa





Ipari technikus oklevél



Szabó József
 aki *Balatonboglár* 1925. évi november 26. n.
 született, ipari technikum tanulmányait az *I. K. általános gépipari*
Gépipari Technikum elvégezte 1953-54-ig.

..... elvégezte,
 a képesítő vizsgabizottság előtt képesítő vizsgát tett a következő eredménnyel:

Magyar nyelv és irodalom *ja 5/1955 (XII. 2.) OK sz. utasítás és*
 Történelem *teljesen józsgat min. tel.*
 Matematika *közepes*
Gépjárművelés *jó* *közepes*

Ipari technikum tanulmányait folyamán a többi tantárgyból tanúsított előmenetele:

nyelv		<i>jeles</i>	<i>jó</i>
Földrajz		<i>jó</i>	
Fizika		<i>közepes</i>	
<i>Általános</i>		<i>közepes</i>	
Szabadkézi rajz		<i>közepes</i>	
Ábrázoló geometria		<i>közepes</i>	
Testnevelés			
Munkaegészségtan		<i>közepes</i>	
<i>Általános</i>		<i>közepes</i>	
<i>Gépipari</i>		<i>közepes</i>	
<i>Előmenetelteljesítés</i>		<i>jeles</i>	

A fentiek szerint a szabályszerű követelményeknek *közepesen* megfelel.

Ez a technikus oklevél a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1955. évi 37. számú törvényerejű rendeletének 13. §-a szerint

a *általános gépipari*
 technikus munkakör ellátására és a törvényerejű rendeletben, illetőleg az annak alapján külön meghatározott felsőbb tanulmányok folytatására képesít.

Kelt *Nagybánya*, 1957. évi *július* hó *4.* n.
Szabó József
 a vizsgabizottság társelnöke



Szabó József
 a vizsgabizottság elnöke

Látogatás a nagykanizsai Kohó- és Gépipari Technikumban

6 óra múlt, de a hosszú, széles folyosón már félhomály borong. Az udvaron a szél esztázik a fák lombjaival. Időnként éles dörmögés hallat a levegőbe, aztán sürű, kövér eszpekekben csúszó kezd a júniusi eső.

A nagykanizsai Kohó- és Gépipari Technikumban vagyunk. Esto is folyik a tanítás. A tanterekben most dolgozók ülnek. Olyan dolgozók, akik csak nem sokkal előbb jöttek el munkapadjaik mellől. Olyan dolgozók, akik tudják, hogy ... minden a kérdésektől függ. Olyan dolgozók, akik megszivelték Szűria elvtárs tanítását. „Ha jó és nagyszámú kérdéseink lesznek az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a hadseregben — országunk győzhetetlen lesz. Ha ilyen kérdéseink nem lesznek — mindkét lábunkra sántítani fogunk.”

Pedagógusok és

ÜZEMI MÉRŐKÖK TANITJÁK A DOLGOZÓKAT.

hogy elsajátíthassák, megtanulhassák a magasabb technikát. A mérők, akik eljönnek ide este, tudják, hogy tanításnak, nem anyagi előnyért teszik, hanem, hogy minél több magas képzettségű dolgozót neveljenek az ipar számára, olyan kádereket, akik a technikát elsajátítják, mozgásba hozzák és azt gyökeréig kiasszálják.

Az iskola négy éves. Az idén még elemivel is jöhetnek a dolgozók, csupán előkészítő tanfolyamon kellett résztvenniük és a felvételi vizsgát kellett letenniük. Majdnem valamennyi jelentősebb kanizsai üzem képviselvével van itt a dolgozók iskoláján. Galócz József, az Ásványolaj Gépgyárban dolgozik. Most végzi az első osztályt, s mint az osztály titkára, ő szolal meg elsőnek és beszél a dolgozók iskolájáról.

HÁLAVAL ÉS KÖSZÖNETTEL TARTOZUNK PARTUNKNAK

— mondja —, hogy lehetővé tette számunkra a továbbtanulást. Csak most értjük meg igazán, mit is jelent a magasabb képzettség. Mi a munka gyakorlati részét már ismerjük s ez megkönnyíti az elméletet, de ahhoz, hogy a gyakorlati munkában tökéletesebbek legyünk, nagyon szükség van elméleti tudásunk fejlesztésére. Ezt valójában csak most értettük meg, mióta a

dolgozók iskolájának hallgatói vagyunk.

Bucsi Béla tanár éppen a gép-szerkezetantából tart előadást. Lelkes érdeklődéssel figyelik az előadó minden szavát ezek a felnőtt, munkától edzett, értelmes, de még több értelemért harcoló „diákok”. Az üzem részéről azonban nem kapják meg a kellő támogatást, pedig — saját szavakkal élve — az üzem veszi majd hasznát magasabb képzettségűeknek. Nem azt kéri, hogy a munkaidejüket rövidítsék le, csupán a munkaidő jobb beosztását kéri, hogy az mind a tanuláshoz, mind pedig a termelésnek előnyére váljon.

Vannak itt értelmiségi dolgozók is. Lelkesen tanulják az elektrotechnikát, a géprajzot, az ábrázoló geometriát és a többi tantárgyat. Vannak a vasutól is: a fűtőházról és a forgalmról. A fűtőház minden lehető segítséget megad, ez azonban nem mondható el a forgalomról.

— A FÜTŐHAZNAK MEGÉRTETTEK.

mit jelent a tanulás — mondja Botthlen György. — Tudják, hogy képzett dolgozókkal jobban lehet teljesíteni a tervet, gyorsabban lehet építeni a szocializmust és szilárdabb lehet tenni a békét.

Kuczogi Lajos, a forgalom dolgozója megjegyzi: — Jó volna, ha a forgalomnál is így gondolkodnának!

Az AVESZ-től is ülnek itt az I. osztály padjaiban, sőt még a tüzoltók is képviselve vannak. Amikor elhagyjuk az osztályt, keményen, fegyelmeezeten felállnak. Tudják, hogy az iskola rendje rájuk is kötelező s ezt be is tartják.

AZ ALLAM SOK PÉNZT BEFETETETT EBBE AZ ISKOLÁBA.

Ezt mi csak azzal hálálhatjuk meg, ha tudásunkat olyan mértékben fejlesztjük, hogy munkánkon keresztül minél nagyobb mértékben elősegítsük az új Magyarországot, a dolgozók szocialista országának felépítését.

A panasz, ami elhangzik, ugyanaz, mint az első osztályosoknál. Az üzem részéről nem kapnak megfelelő támogatást. Az Ásványolaj Gépgyárnál Major elvtárs, a munkügyi osztály vezetője többek között azt a

kijelentést tette. „Felesleges, hogy az értelmiségi dolgozók a gépipari technikumra járjanak”.

Major elvtárs felfogása természetesen helytelen. A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének 1950. áprilisi határozata ezeket mondja: „...sem szakgimnáziumaink, sem egyetemünk nincsenek elegendő kapcsolatban az eleven élettel, a termeléssel; nem adnak elegendő korszerű szaképzést és megfelelő szfm. szakembert üzemünknek...” Ezen a téren azóta már lényeges változás, javulás történt.

A KAPCSOLAT MIND ELEVEENBÉ VALIK.

Erre világos példa a dolgozók iskolája, a Kohó- és Gépipari Technikum esti tanfolyama is. Dolgozóinkban egyre nő az érdeklődés, nő a tanulási vágy. Örvendene jelenség, hogy egyes értelmiségi dolgozók, fáradságot nem kímélve, tovább akarják fejleszteni tudásukat, hogy ne csak az adminisztratív munkánál, hanem a gépeknél és a munkapadok mellett is megállhassák a helyüket. Ezt be kell látni. Major elvtársnak is és segítőinek kell — nemcsak a fizikai, hanem az értelmiségi dolgozókat is, akik az esti tanfolyamra járnak.

A fent elmondottakat vonatkoznak a városi tanácsra is. Egy kis jóakarral, a munka jobb megszervezésével áthidalhatják az ezen a téren mutatkozó nehézségeket.

Feltűnő jelenség, hogy akkor, amikor mára már a munka minden területén megtalálhatjuk a nőket, a Gépipari Technikum esti tanfolyamának egyetlen női hallgatója sincs.

Bár magas színvonalú háttérrel folyik, a hallgatók pártotlanságát, hogy a párttól csak elvételre kapnak előadót.

Balogh Árpád igazgató elmondja, hogy a történelem órákon magasszárnyalású viták alakulnak ki. A hallgatók mind világosságban itélnek meg az eseményeket s tesznek összehasonlításokat fejlődésünk egyes szakaszai között. Az iskolán a szovjet példákat veszik alapul s ez adja nekik az irányt tanulmányaikhoz. A párt szerepe teljes mértékben érvényesül. A párt tette lehetővé, hogy a dolgozók képezzék magukat s a dolgozók ezt jó munkával, jó tanulással hálálják meg. (Toldas)

A cikkben szereplő Bucsi Béla tanár úr a gépszerkezet tantárgyat csak helyettesítette.
1953. június



Édesapám az egyik estis csoport osztályfőnöke lett. Erről a nagy eseményről sokat mesélt nekünk.

– Összesodort bennünket az élet! Én leszek az osztályfőnökük! – közölte örömmel az első órán. Remélem, kitartunk egymás mellett az oklevél megszerzéséig.

– Higgyék el, aki felnőtt fejjel iskolapadba ül, az megfiatalodik, de még a tudatalattijából is előbányássza az ismereteket. Önöket kartársaimnak szólítom ezután, hiszen mindnyájan tapasztalt, felnőtt emberek, tudom, többen családosok. Nagyra becsülöm, hogy munkájuk mellett vállalták a tanulást.

– Felkészítem Önöket matematikából, munkavédelemből és közben-közben gyakoroljuk – kulcsszavakra építve – a gyorsolvasást, a memorizálást, így megkönnyítem a tanulást és a jegyzetelést.

– Tudom, nehéz lesz újra megszokni a rendszeres „agytornát”, de kollégáim is, én is mindenben segítünk. Higgyék el, sokat ér majd az a technikus „diploma”. A gépgyárban is, a többi munkahelyen is lépegethetnek felfelé a létra fokán – nyugtatta, biztatta tanítványait a boldog osztályfőnök. Alig telt el pár hónap, rendhagyó dologgal lepte meg osztályát:

– Ugye nem haragszanak meg rám, ha most nem a matematikával foglalkozunk, hanem Liszt Ferencről, világokat átívelő művészetéről mesélek kartársaimnak??? – kérdezte egy huncut fél mosollyal az arcán.

– Arra gondoltam, – mondja az osztályfőnök – , hogy holnap elmehetnénk közösen egy hangversenyre. A többi csoportból is jönnek néhányan. Műsorral egybekötött Liszt-estet tartanak a zeneiskolában. Örülnék, ha itt is lenne jelentkező. Klatt Aurél tanár úr zongorázik majd. Hosszú szünet következett, néztek rám, én meg viszont... aztán összemorzézott a tekintetünk, hárman is jelentkeztek: Németh András, Szabó József és Kovács József. Hát nagyon örültem!

A műsor színvonalas volt, a zongorajáték pedig egyenesen fel-emelő és varázslatos. Nagy, nagy csend követte a művészi produkciót; a Liszt-rapszódia átmarkolta, megölelte, fogva tartotta a közönséget... csak jóval később viharzott fel a taps.



Az én tanítványaim meg sem lepődtek, amikor egy hét múlva közöltem: ma verset írunk közösen a hangversenyről. Természetesen otthon elkészítettem a költemény gerincét. Na, akkor lírázunk, kritizálunk, egyszerűsítünk – vezényelt az osztályfőnök.

– Úgy gondolom, hagyjuk ki a „könnyes szemeket”, a „sírós jelzőket”, talán-talán még a „zokogva” kifejezést is, és a végéről a „pompás” jelzőt. Nem akarom, hogy szirupos legyen a költeményünk. A hangfoslány helyett pedig tanítványaim javasolták a hangkígyó kifejezést. Az én osztályom ragaszkodott a „zokogva-zokogva” gondolathoz és a vers végén a „könnyes” jelzőhöz is, mivel a nevezetes hangverseny katartikus élményt adott. Mindenkinek tetszett a lírázás, a javítgatás, a módosítás.

Minden ment tovább a maga kitaposott útján: a technikumban, a műhelyben és az esti iskolában is. Csak annyi változás történt, hogy a műhelyes tanár úr még később ért haza. Édesanyánk ekkor már az Kőolajbányászati Technikumban kopogott, egy „ménkű nagy” írógépen. Intézte Tibolt Jolán igazgatósága mellett az iskola adminisztrációs ügyeit. „Boldog-büszkén” segített még férje-urának is a bizonyítványok kitöltésében. Írta, írta gyöngybetűivel, nagy türelemmel a neveket és egyebeket, ugyanúgy, mint a tanyán és Letenyén. Keze alatt életre kelt a „kisdíák” személye, de még a családi háttér is.

Amikor édesanyánk végzett az „olajos-vegyis” munkájával, megkereste édesapánkat, és ellentmondást nem tűrően hazavezényelte őt. Könnyen megtalálta a „műhelyest” mert valahol mindig pislákkolt egy kis fény: vagy a tantermekben, vagy a műhelyben. Egy elkülönített sarokban pedig gyakran láthatta Buvári tanár urat, amint fotóit nézegette, rendezgette. Nagy varázsló volt! „A fény hét másodperc alatt éri körül a Földet!” – mondogatta az őt „körülgyűrűző” lelkes szakkörös tanítványainak.

Szükség lenne a tudós tanárra ma is, meg a fényre is! – mondtam Mária néninek, Buvári András feleségének, amikor felkerestem őt otthonában.



Pécsi barangolás...



*„De jókor jöttél”
Buvári Andrásné, Mária néni
a számítógép előtt*

A 93 éves Mária néni a számítógép előtt ült.

– De jókor jöttél! – fogad mosolyogva. Nézd csak, nézd csak, mit művelek! Írom férjem pedagógus pályafutásának és családjának történetét. A könyvem címe: ÉLETÜNK. Úgy érzem, hogy a messzi távoból az uram biztat szelíden: írd csak, írd csak... s a legszebb gépiparis éveknek, a hőskorszaknak szentelj nagy-nagy figyelmet!

Kérdezget, érdeklődik és mesél, mesél pontosan úgy, mint Halmai Lujzika.

– Tudod-e, hogy a technikumban nagyszerű tanárok tanítottak? Tudod-e, hogy a Kemsei Marika és a Szász Olivér nálunk találkoztak? Mind a ketten a gépipariban tanítottak, később össze is házasodtak.

Tudod-e, hogy jártak hozzánk a hazátlan árva koreai diákok? Húsvétkor és karácsonykor mindig megvendégteltük őket, a négy lányunk – bár kicsik voltak – meg körülugrálták az „érdekes, ferde szemű” gyerekeket. Gondold el, milyen nyomorúságos, küzdelmes évek voltak az 50-esek! Minden fillérért meg kellett dolgoznunk. Én matematikát tanítottam a gimnáziumban, meg diákokat korrepeáltam.

Hallottad azt, hogy a Deli Alfrédből meg festőművész lett. Ha Kanizsán járok, megtekintem a kiállítását. Meg azt is tudom, hogy a Sallay Zoli is festeget, életszerű, lélekkel teli képeket. Büszke vagyok rájuk!



*Mária néni a találkozókra is
elkísérte a férjét*



Nagy utat tett meg az iskola, szilárd jó alapot adott a felsőfokú tanulásra, és hidd el, az is megállta a helyét, aki „csak” technikus oklevéllel rendelkezett – folytatta Mária néni a mesélést.

A férjem nagyon szigorú volt, de emberséges és igazságos. Tudom félték tőle a gyerekek, pedig lelke legmélyén ott bujkált a humor is. Gondold el, milyen „megrendítő” „drámai” eseménynek számított, amikor egyik diákjától elvette a gondosan faragott csúzlit, mert észrevette, hogy a bűmös izgatottan rejtegeti, dugdossa. Egy jó darabig magánál tartotta. Bement az órára, szúrós szemmel végignézett az osztályon, aztán zsebéből elővette a gondosan összegyűrt papírgalacsinokat, és... megcélzott egy-egy tanulót. Akit eltalált a „hétlövetű fegyverrel”, annak felelnie kellett. Mesélték az egykori tanítványok, hogy volt aztán nevetés, meg jobbra-balra dőlés.

*„A Nap, a mennyei fény megtalálja az utat
a földi élet legsötétebb zugaiba is.”*

/Részlet Járosi Márton búcsúbeszédéből Buvári András temetésén/



*Fénytani kísérlet
Buvári András és diákjai: Katona Lenke,
Merk Mária, Gerencsér József*



Később az osztálytalálkozókra már Bandi bátyámnak szólíthaták az egykori „nyúlászívű” tanítványok.

– Nézd mennyi levél, meghívó, köszönő sorok, emlék-fotók... nem nekem szólnak – szerénykedik –, de mindenre vigyázok.

Hallgattam őt és csodáltam: gondolatban százszor, ezerszer megöleltem Mária nénit... édesanyám helyett is.

– Zipernowskyba még feltétlenül menj el – mondja búcsúzáskor... 1956-ban ebbe a nagy hírű pécsi technikumba került egy teljes osztály, ott tették le az érettségit, igazán sikeresen. Na meg keresd fel Lovász György professzort is, aki ugyan rövid ideig tanított a gépiparban, de mindenki nagyra becsülte.

Természetesen elmentem a Zipernowsky Károly Gépészeti Technikumba. Kutattam a múltat! Megtaláltam a kanizsai osztály névsorát, az emléknymokat. Örömmel tették elém az egykori kanizsai tanítványok jegyeit őrző anyakönyvi naplót.

Találkoztam Lovász tanár úrral is, aki örömmel mesélt technikumos éveiről, és megemlékezett a híres gépipariról, örömmel adta át írásos feljegyzéseit; büszkén emlegette egykori tanítványait.



Buvári András egy „kicsit” később Halmi Lujza,
Mária néni és Hancs Lajos társaságában





OKLEVÉL

Szám: **148/1959.**

Fiat az oklevelet **Korvát**
László

sámára állítottuk ki,
aki **1935.** évben **március** hó **4.** napján
Lickovadamos városban (községben)
Zala megyében **Magyar** országban
született és **1954/55** tanévtől az **1958/59** tanévig a

Budapesti Műszaki Egyetem

Gépészmérnöki Kara **Öröngépészeti szakának**

Autógépészeti ágazaton

tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett,

Diplomatervét **jeles/51** minősítéssel védte meg.

Az Állami Vizsgáztató Bizottságnak **1959.** évi

május hó **22.** -i határozata alapján

nevezettet okleveles

gépészmérnöknek nyilvánítjuk.

Budapest **1959.** évi **május** hó **26.** -án

Jurek **P. II.**
Áll. Vizsg. Biz. elnöke
Rektor (Elnök, Igazgató)

OKLEVÉL

Szám: **317/1959**

Fiat az oklevelet **Dömötör**
Árpád

sámára állítottuk ki,
aki **1935** évben **október** hó **18.** napján
Zalaegerszeg városban (községben)
Zala megyében **Magyar** országban
született és **1954/55** tanévtől az **1958/59** tanévig a

Budapesti Műszaki Egyetem

Gépészmérnöki Kara **Öröngépészeti**
szakának repülőgépész ágazatán

tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.

Diplomatervét **jeles/51** minősítéssel védte meg.

Az Állami Vizsgáztató Bizottságnak **1959.** évi

július hó **19.** -i határozata alapján

nevezettet okleveles

gépészmérnöknek nyilvánítjuk.

Budapest **1959.** évi **június** hó **17.** -én

P. II.
Körmann
Áll. Vizsg. Biz. elnöke
Rektor (Elnök, Igazgató)



Búcsúfelvonás...

Alig vártam, hogy friss élményeimet elmondhassam a Csokonai utca 6/a-ban.

Borsfay Gézáné Lujzika amúgy – észrevétlen, váratlan – 95 éves lett! Viszem a rózsaszálat és gondolataimat, szeretném őt köszönteni, de...

– Hagyd el, ezzel nem foglalkozunk, ez tény! Hozom a kávé, már be is készítettem. Valamivel koccintunk, aztán beszélgethetünk.

Koccintottunk és hosszasan beszélgettünk:

– El tudod képzelni, milyen idők voltak az 50-esek? – Gondold el, még a kémia órára is „beszüremkedett” a politika. Egyszer Csernai László igazgató felügyelt nálam. Éppen a kémiai képleteket tanítottam, magyaráztam, számon kértem... Fe, Na, NaCl, HCl... Látják fiúk – mondom teljes komolysággal, ezek milyen jó kis frappáns rövidítések, pontosan, mint a pártunk neve: MDP. Aztán szünetet tartottam, és még hozzátettem: meg „kávét”... K.V.! A tanulóim csak bámultak, persze, hogy nem értették. A tanfelügyelő közel hajolt hozzám, és csendben kérdezi: hogy jön ide a kávé? Én még csendesebben válaszolok: az nem más, mint a párt központi vezetősége, csak rövidítve.

Na, ugye milyen jól összehoztam a kémiát a pártunkkal? Amúgy a szigorú szavú Csernai László jegyzőkönyvileg megdicsért. Ez tőle szokatlan volt, hát alig bírtam magammal.

– Figyeltél rám? – kérdezi tőlem. Ugye tudok én még neked újat mondani?

Annyi mindenre büszke vagyok, és sorolja az érdemeket: díjnyertes szakmai dolgozatokat írtak a tanítványaink, énekkarunk, fúvós zenekarunk volt, az ünnepélyeken színdarabokat játszottunk, aztán én kísértem mindenfelé a versmondókat. Régi szép idők!

– Említettem már neked, hogy kézi-, kosár- és röplabda bajnokságokon vettünk részt?... Mit gondolsz, ki volt a kézilabdások edzője? A férjem, Borsfay Géza! A középiskolások országos versenyén kézilabdásaink második helyezést értek el! Majdnem elfelejtettem, még 25 fős szájharmonika együttesel is dicsekedhettünk. Csapatunk a megyeszékhelyen is nagy sikert aratott, hírnevet szerzett iskolánknak.



– Azt aztán ma sem tudom, hogyan és miért szűnt meg a mi iskolánk – váltott át az én krónikásom kissé szomorkás hangvételre. 1955-ben már nem indítottak új évfolyamot, el kellett hát jönnöm kedves iskolámból. Búcsúztam: csak álltam az udvar egyik sarkában, és néztem, néztem visszafelé.

A város valamennyi sportolója részt vesz sportköre színeiben a délelőtti felvonuláson. Délután pedig a Sétakertben ökölvívóink tartanak bemutatót a kulturműsor szüneteiben. A Gépipari Technikum tornatermében tornaverseny, a város mindhárom sporttelepén pedig a városi labdarugóbajnokság kisorsolt mérkőzései kerülnek lebonyolításra.

– Természetesen a május 1-jét még itt éltem végig. Rengeteget gyakoroltunk. A tanulóink „új fényes szelek” táblát készítettek, sok csillogó villogó munkadarabbal.



„Fúvósaink gyakorolnak”
Stephán Rudolf irányításával

A fúvós zenekarunk is rendületlenül próbált. Stephán Rudi bá' izgatottan dobolta a ritmust, mintha megérzett volna valamit. „Vihar előtti csend motozott a levegőben”. Kollégáim meg szorgalmasan gombolgatták kék munkaköpenyüket, szinte egybeolvadtak overallos tanítványaikkal. Mindennek rendben kellett történnie, hiszen az igazgatónk éppen ideológiai fejtágítón vett részt. Nekem ez volt az utolsó felvonás – mondta búcsúzóul Lujzika.

– Itt a tribün! Tessék mosolyogni! – pattogtak az ismert vezényszavak. A testnevelő tanárok sorakoztattak, gyakoroltattak, de most is Borsfay Géza tanár úr volt az „élvonalbeli főrendező”.

De hol van a műhelyes tanár úr? Mi történhetett? ...



Városi kórház. Dr. Lázár Dezső sebész főorvos műtéthez készülődik. Tompa fény, vibrál a levegő; a beteg hangosan zihálva lélegzik.

– Nem altatjuk el, megoldjuk a dolgot helyi érzéstelenítéssel... Mi a véleménye?

– Jó – feleli a beteg.

– Hú-ha! Emeli fel a hangját a főorvos... perforáció...

Ezt talán már nem is hallja a „műhelyes” tanár úr... kábult, nincs egészen ott... álmodik.

Egy hét múlva hazaengedik, arca felderül, amikor Buvári András meglátogatja.

– A fiam most érettségizik majd – mondja a beteg.

– Tudom – hangzik a válasz, én vagyok az osztályfőnöke. Minden rendben lesz! Különben is matematikából meg fizikából igazán jól teljesített. Az egész osztállyal, a 4/a-val nagyon elégedett vagyok.



*„Dalolva, fújva
minden könnyebb”*

A kép Zalaegerszegen készült a szájharmonika együttesről Kerekes János tanár úr csapata



„Ballag már a...”
Szántó Vilmos felvétele





„Az ősz hajú ifjú Robinsonok egy csoportja 2006-ban”

Egy cipőben járunk...

A nyugtató, biztató szavaktól édesapánk új erőre kapott. Igyekezett is vissza birodalmába. Még otthon tartózkodott, amikor estis tanítványától, Várfalvi Mátyástól levelet hozott a postás.

Kedves Osztályfőnök Tanár Úr!

Sajnálattal írom, beteg vagyok, a Szombathely-Kámon Szanatóriumban tartózkodom. A műtéteket elég jól viseltem, most már csak gyengélkedek. Az a gondom, hogy is teszem én le az év végi vizsgákat, ez marja a lelkem... stb.

Tisztelettel üdvözlöm Osztályfőnök Tanár urat, bizalommal várom választát.

Viszontlátásra, szeretettel üdvözlözi: Várfalvi Mátyás

Kedves Várfalvi Kartárs!

Úgy akartam írni, hogy Kedves Mátyás Lustája!

Levelére azonnal válaszolok.



Legelőször is felkérem, hogy vegye komolyan a „Mátyás lustája”, kényszerű címet és tényleg kímélje Magát, pihenjen, lustálkodjék sokat... Semmi sincs akkora érték az életben, mint éppen az egészség. Nem kell borúsan látni a dolgot. Én is keresztülmentem egy irgalmatlan betegségen és hasonlóan irgalmatlan operáción. Ön is átvészeli, legyen nyugodt.

Itteni ügye rendben van. A $\frac{3}{4}$ – évi osztályzatát lezártam, persze gyengébb jegyekkel, mint amilyenre képes lenne, ha itthon volna, de a jogfolytonosság fennáll.

Komolyan figyelmeztetem, és kérem, ne tanuljon. Úgyiszlván csak akkor vegye elő a tankönyvet, ha unatkozik.

Év végére, remélem, találunk valami megoldást. Mindenesetre 3 hét múlva megint írjon egy levelet akár nekem, akár Kovács Jósának, hogy hogy, és mint áll a helyzete.

Szívélyesen üdvözlöm és kívánok őszinte szívből minél előbbi javulást és viszontlátást!

Nagykanizsa, 1955. május hó 20-án

Vértes Imre

osztályfőnök

„Megy a görös...”

Nagykanizsa, 1955. augusztus vége. A beiratkozás ideje!

A gépipari udvarát körbejárja a napsugár, bevillog a tantermekbe, a nagy előadóba, az étterembe, egy pillanatra fegyelmezően megáll a „gödörnél”, a nagy gesztenyefánál (most nem cigarettázik ott senki!). A műhelyben aztán megpihen a kósza fény, a szerszámok és a gépek tetején táncol, majd visszairamodik az udvarra, nyugtatóan simogatja a jövő-menő aggódó szülőket és a hangoskodó tanulókat.

Nincs beíratás!!! Nincs „toborzás”!!! Az izgatott tanulók – kíséretükkel együtt – szaporáznak az igazgatóságra, aztán percek múlva feldúltan keresik a kijáratot.

Hogy lehet ez? Nem indul már új évfolyam? Pedig jelentkező van, talán az is baj, hogy sokan? Érthetetlen! Ki tudja mi történt, ki érti? Sok a miért, a nem, a nincs.



Az Oktatási és Népművelési Osztály eligazító leirata most is ké-sik, mint már annyiszor. Kivel egyeztették a drámai döntést??? Kivel beszéltek??? Mi lesz a tanulók sorsa a továbbiakban???

Ez őskáosz! – értetlenkednek a tanárok is, mennének a tantermekbe, de Breznai László igazgató rendkívüli értekezletet hív össze. A tőle megszokott tárgyilagossággal, csendes zavart mondatokkal közli: az új tanévet ugyanúgy indítjuk, mint eddig, csak ez a mostani is „csonka” lesz. A beiskolázás rendje, menete megváltozott, a helyzet rendhagyó, nehéz... új évfolyamot nem indítunk!

– Ebben a tanévben is – folytatja a drámai szózatot – elsőrendű fő feladatunk, hogy jó szakembereket adjunk az országnak és városunknak...

– Most is arra kérem kartársaimat, hogy továbbra is a kommunista erkölcs szellemében neveljék a tanulókat hazaszeretetre, a munka megbecsülésére, tudatos fegyelemre...Kérem mindnyájukat, hogy lelkiismeretes munkával szolgálják a népi demokrácia jó ügyét...Tudom, sok a nehézség, a gond... nincs hivatalos döntés további sorsunkról, csak egymásban bízhatunk.

Később látható örömmel mondja, jó hírt is szeretnék a tantestülettel közölni:

– Kisvárdán – különböző okok miatt – megszűnt már a gépipari technikum, ezért mi várunk és befogadunk 40 fő harmadéves tanulót. Éppen ma érkeznek. Szerencsére mindenkinek tudunk helyet biztosítani a kollégiumban. Fogadják őket szeretettel!...

A világ végéről hamarosan megérkezett a gőzös. A tanárokat és a hallgatókat külön fogadóbizottság várta az állomáson. Virágcsokor és üdvözlő szavak helyett baráti ölelés fogadta a kétosztálynyi vidám társaságot.

A kisvárdai vendégeket – az egykori öreg diákok visszaemlékezése szerint – hatalmas meglepetés és öröm érte az állomáson:

„Amikor kiderült, hogy Nagykanizsán fogunk érettségizni, fel sem merült bennünk, hogy más lehetőséget keressünk. A nagy nyári készülődésben eszünkbe sem jutott, hogy milyen messze is van ez a város. 23 órát utaztunk átszállással Nagykanizsáig... személyvonattal az akkori viszonyok mellett. Drága Édesanyám összruházatomba gyönyörű monogramokat varrt. Egy nappal előbb indultunk, amikor megérkeztünk igen nagy



meglepetés ért. Felismertük a magyar labdarúgó válogatott tagjait, erősen fűrkésztük a külön vagont, amelyben utaztak. (Mi gépiparisták – bárhol is tanultunk az országban – élénken emlékeztünk a híres 6:3-ra; nagyon büszkéek voltunk sportolóinkra és országunkra.) Délután kimentünk a pályára, ahol játszottak a helyiekkel... 14:1 lett az eredmény. Csodálatos játékték, gyönyörű gólok. Emelkedett lélekkel, hatalmas izgalommal néztük a mérkőzést. Örök emlékül őrizzük az akkori híradást a gólzáporos „ünnepélyről”. A kollégiumban, a kanizsai gépipariban mindnyájan jól éreztük magunkat, természetesen sikeresen le is érettségiztünk”.

/Traumából csoda! – Bene Gusztáv gépiparis diák visszaemlékezése./

Egy másik kisvárdai öreg diák – Gyüre László – múltidéző gondolatai is ide kíváncsoznak:

„Megszűnt a technikumunk Kisvárdán. A jó kis közösségünk szétrepent. Rossz érzéseink, új félelmeink keletkeztek. Mi, a negyedik osztályba lépők, szinte egységesen vállaltuk Nagykanizsát, mert így az osztályok együttl maradhattak.

A technikumban, a kollégiumban egyaránt szerető gondoskodással fogadtak bennünket, a „száműzött” diákokat. Havonta hazautazhattunk, átszeltük a fél országot. Mély, olykor megrázó élmények benyomások értek bennünket, amelyek megedzettek mindnyájunkat, tizenéveseket. Átéltük, ott voltunk az 1956-os forradalmi események közelében, aztán leérettségiztünk, és mentünk az élet útján ...tovább, tovább...!”



Az egykori Bessenyei Gimnázium adott helyet a gépiparisoknak egészen 1955-ig

Hát így érkeztek meg Nagykanizsára a világ végéről a kisvárdai diákok. Visszaemlékezéseik szerint ugyancsak jól érezték magukat az iskolában is, a kollégiumban is, és ami a legfontosabb: szakmát szereztek. Természetesen nehéz küzdelem volt ez számukra, távol a családtól, szeretteiktől, de könnyített a lelükön a gépiparisták híres-nevezetes évődő indulója, amit a legnagyobb bajukban is nagy vidáman énekeltek.



Vált egyszer egy gépipari!

Micsoda idők! Az '50-es évek kellős közepe és 1956 júniusa...és...

Micsoda idők: építkezők, rombolók, sorsfordítók, gerincroppantók. Az égen komor, sötét viharfelhők. Gyülekeznek, „tömbösödnek”, kergetőznek, egymásnak feszülnek, majd szétszóródnak. Aztán nagy erővel lecsap a vihar, dühöng az orkán erejű szél. Csak jóval később derül ki az ég. Lassan, nagyon lassan, araszolgatva elindul a fény, és a szivárvány íve alatt fellélegzik a város.

A váratlan zápor egyáltalán nem jelentett akadályt, az intézmény igazgatója rendhagyó értekezletre hívta a tantestületet. A hangosbemondó „förtelmes recsegésére” lélekszakadva futottak a tanárok az osztálytermekből, az udvaron keresztül. Hiába gombolgatták munkaköpenyüket, és bújtak bele elszántan, alaposan megáztak.

Az égzengéses földindulás miatt a szakoktatók egy kicsit késtek. Őket is megvárták. Együtt voltak hát valamennyien.

Breznai László igazgató bejelenti – amit korábban már mindnyájan sejtettek:

A 20-AS SZÁMÚ BAROSS GÁBOR GÉPIPARI TECHNIKUM A MAI NAPPAL (1956. JÚNIUS 15.) MEGSZŰNIK.

Ennyi a kurta-furcsa közlés. Hivatalos döntés és eligazító leirat nincs.

Hogy lehet ez? Egy merész tollvonás csak, és kész? Így vegyük tudomásul? Ki döntött így? Mi előzte meg? Mi a sorsdöntő ok? Talán-talán egy másik helyre kerül át az iskola? Talán-talán Zalaegerszeget, a megyeszékhelyet kell fejleszteni, emelni? Ott indul esetleg gépészeti szakiskola? Az is lehet, hogy egy „minisztériumi hatalmaság” nézte ki magának jó előre az igazgatói pozíciót? Breznai László hamarosan nyugdíjba vonul? Ki tudja?



Egy „minisztériumi hatalmasság” valóban ellátogatott – feleségestől – Nagykanizsára. Akkor is őrületes nagy vihar volt, zápor zúdult a városra, verte, csapkodta, büntette azt. A házaspárt senki nem várta. Begorombultak, és visszafordultak Budapestre. Na, akkor ez az iskola majd átkerül Zalaegerszegre! Ezt mondta? Ezt is mondhatta. Ki tudja?

Mi lesz a másod illetve a harmadévesekkel? Erre ki gondol? Hol folytatják tanulmányaikat? Sorsuk hamar megoldódott. Segítettek a jó tanárok, a barátok, a rokonok, a testvérvárosok. A tanulók a szélrózsa minden irányába szétszóródtak: Budapest, Debrecen, Miskolc, Székesfehérvár, Szolnok, Szombathely lett az új otthonuk, de még az épülő salgótarjáni technikumba is került egy osztálynyi száműzött tanuló. 29 fő pedig a „nem is messzi városba”, Esztergomba került. Persze az előzmény is érdekes és emlékezetes.

Az állomáson nagy a sürgés-forgás. Csomag csomag hátán. A 2/b-sek indulnak a kötelező egy hónapos szakmai gyakorlatra. Izgatottak, feszültek. Szántó Vilmos osztályfőnök további sorsukat is sejtető búcsúztatója azonban nyugtatólag hatott az amúgy hangos, vidám társaságra.

1956 júliusa. A helyszín: a híres-nevezetes dunaújvárosi hatalmas erőmű. A fiúk meg sem lepődtek, amikor beléptek a zümmögő-duruzsoló terembe. Láttak ők már ilyet. A turbinák – sorsukra várva – fegyelmezetten sorakoztak. Fordulnak-forognak a lapátkerek, száz meg száz fényes szilánk hull szerteszét. A látvány szép, de a kanizsai gyakorlók már unják a monoton fényezést, a csiszolást. Még beszélni sem tudnak egymással, ahhoz sincs kedvük a „szívdöglesztő, gatyarohasztó melegben”. Pedig hát mindnyájuk fejében mörög a drámai igazgatói bejelentés: megszűnik az iskolájuk, ez már végleges döntés.

– Drága fiaim! Mi lesz veletek? Hova is keveredtek ezután? – kérdezgették az állomáson várakozó szülők.

– Esztergomba megyünk majd, édesanyám. Osztályfőnökünk megsúgta ezt nekünk. Kollégiumban lakunk ott is ugyanúgy, mint itt Kanizsán.

– Meg aztán velünk lesz Kerekes János tanár úr is. Ez aztán nagy dolog!





Az 1/b. Vértés Imre osztályfőnökkel a műhelyben

Nagykanizsa. 1934. nov.
 20 sz. Gépipari Technikum 1/3 osztálya.
 Garamvölgyi Gy. Nagy Béla. Bakos László. Iszidi Lajos
 Förtig Ferenc. Bótkai Sándor. Gerő Gyula. Horangyák
 Koleszár K. Kim Min Gil. Kim Ki Han. Szon Van Tol
 Törpöcskei László. Fülöp J. Simon J. Kim Bong Gi. Botos László
 Koldi Lajos. Kúti Imre. Szabó Endre. VÉRTES IMRE.
 Indukovits J. Kózi F. Csizlady. Háros M. Sipos László
 Czotter László. Farkas Gy. Kündv 44

29-en voltunk, a későbbiekben fogyogattunk; velünk járt a négy koreai diák is





1958. kollégiumunk előtti pihenő



1958. ballagás. A kép bal szélén öt fő zalai, közöttük Kerekes János tanár úr



– Együtt maradunk, nem lesz semmi baj. Két év múlva leérettségizünk Esztergomban és jövünk haza – cikázott a sokféle nyugtató válasz.

Hamarosan újra készülődött, csomagolt a 2/b. Felpattantak a vonatra, a négy koreai osztálytársukat átkarolták és együtt dűnnögtek valami ilyesfélét:

„Megy a gőzös, megy a gőzös Esztergomba,
29 gépiparis a vagonba,
jó lesz együtt ... mondogatják
a hazait egész úton kínálgatják.”

Hát így esett az eset Esztergomban. 1958-ban aztán – néhány kivétellel – a 4/d-sek sikeresen letették az érettségi vizsgát.

Na de hogy is kerültek a tanulók a legtávolabbi idegen helyre, Salgótarjánba? És miért pont oda? Hát ennek nagyon komoly drámai és hivatalos oka volt – ahogy a korabeli krónikások történelmi hűséggel elmesélték.

Az történt ugyanis, hogy a kémia előadóban a 2/B-sek éppen kedves tanárukat, Halmai Lujzát várták. A tanárnő – akkor kivételesen – egy percet késett. A dobogók felől furcsa mocorgás hallatszott, majd hirtelen egy hatalmas harcias patkány rohant elő, aztán cikázott a padok és a lábak között össze-vissza. Elfogni nem tudták a diákok, nem találták a bútorzat között, hát úgy döntöttek, hogy az előadóból minden bútort kivisznek a folyosóra, így aztán megtalálhatják majd a „csibészt”. Tíz perces megfeszített munka következett. Éppen akkor dobbant a helyszínre Breznai László igazgató.

– Húha! Vigyázzatok! Jön a „Brezinai bacsa”! – figyelmeztették egymást, de már késő volt. Kiabálva, ordítva, szinte önkívületi állapotban lehordta a rakodó-rámoló brigádot és kijelentette:

– Ez a renitens osztály a legtávolabbi városba, Salgótarjánba kerül! Micsoda dolog ez! Mit képzelnek maguk?! (Halmai Lujza tanárnő egy sarokban lecövekelt, megszólalni sem tudott.)

Csomagolt hát lázas izgalommal a huszonnégy jó diák (meg a kevésbé jók is!). Összeszedték a „cók-mókokat”, a teljes felszerelést és meg sem álltak Salgótarjánig.



A salgótarjáni
„Stromfeld Aurél”
Gépipari Technikum



A tarjáni kanizsai brigádunk



ILLETÉK

STROFFED AURÉL Hegedűs Miklós

ÁLTALÁNOS GÉPÉRTI TECHNIKUM tanuló

SALGÓTARJAI PÁKÓCZI-UTCA 228/a

Működési idő: 1956.1.21. Telefon: 19.46.

FORINT az 1956./1957. évi iskolai évben

Magatartás	5	jól
Magyar nyelv és irodalom	4	jó
Orosz nyelv	—	—
Történelem	5	jól
Földrajz	—	—
Matematika	4	jó
Fizika	5	jól
Kémia	—	—
Szabadkezű rajz	5	jól
Ábrázoló geometria	—	—
Testnevelés	5	jól
Munkaegészségtan	—	—
Építész.	4	—
Gépszak.	3	—
Technológia	5	—



BIZONYÍTVÁNYA

10.105.6-1957.
anyagköltségi sz.

technikum harmadik évfolymában

tanúsított előmeneteléről.

Fizikai, kémiai gyakorlatok	—	—
Laboratóriumi gyakorlatok	—	—
Műhelygyakorlat. Gyakorlatok	5	jól
Általános tanulmányi eredmény	4,5	jó

Egész évben mulasztott órák száma 57 igazolt, igazolatlan.

A díjazásvérmény foka:

Kelt: Párizs, 1957. évi június hó 25. n.

P. H. Kőrös Gyula igazgató

A termelési gyakorlatot jól eredménnyel elvégezte

termelési gyakorlatot nem végezte el, mulasztott órák száma 57 igazolt, igazolatlan.

A nevelőtestület határozata: A negyedik osztályba lépés.

Kelt: Salgótarján, 1957. évi szept. hó 1. n.

P. H. Kőrös Gyula igazgató

Jegyzet (javító, pótló-, különbözeti és záradéka, kitérés, osztóndj):

Felvettem a negyedik évfolyamra

Salgótarján, 1957. évi június hó 26. n.

P. H. Kőrös Gyula igazgató

11.11. felvétel megállapított tandíjat
10 Ft-ot, bélyegben leróta.

Irány az egyetem! Hegedűs Miklós bizonyítványa



Igaz, az idegen környezetben már megbomlott az induló harci egység; a tanulókat több osztályba szétszórták. (Ennek mi is volt az oka? Ki emlékszik már erre?) Így is erős maradt az összetartás. Segítették egymást, és eredményesen levizsgáztak.

És a többiek? Hova keverednek, hol érettségiznek? Ki fogadja őket?



A váci Gépipari Technikum, előtérben a kanizsai diákok

Az Ady Endre úton, a göcsörtös járdákon gyalogol két gépiparis osztály: hátizsákos, táskás, szatyros szomorú-vidám hadsereg.

Az egyik csoport Vácra utazik, a másik Pécsre. Viszik a három év emlékét, gondbatyuját. A szülők aggódó koszorúja kíséri őket.

A tanulók hangosak, vidámak, izgatottak..., gondterheltek. Kocognak, évődnek, beszélgetnek.

– Igazán jó, hogy együtt vagyunk. Együtt is maradunk.



Vác, Székesegyház

– Fiúk! Összetartunk majd jóban, rosszban.

– Vajon milyen lesz a kollégium? Kell-e majd szalmazsák?

– Sajnálom a mi jó tanárainkat! Lesz-e ott olyan, mint az „Atyus, meg a Vili bá’, a Fomes, a Zovi, Gejcsa a drága Lujzika, Csornaja Kánya”, meg a műhelyesek?

– Nem, nem. Olyan nem lesz egy sem..., de talán, talán...





Váci diákok balról jobbra: 1.sor: Tóth László, Kósa Kálmán, László Ferenc, Mészáros István osztályfőnök, Zsankó Ferenc, Árvay János, Koczán Lajos. 2. sor: Nagy Miklós, Györök József, Mátyási Nándor, Herceg Miklós, Tóth II. László, Vilcsék László, Csonotos Károly. 3.sor: Dónauer László, Fehér Gyula, Szőke János, Németh Vilmos, Lukácsy Ferenc. 4.sor: Krimmel János, Mészáros Imre, Kovács László, Molnár Ferenc, Sallay Béla, Koronya Ferenc



A vonat már bent áll.

– Hazamehettek! – szól az egyik fiú, de a szülők nem mozdulnak. A sokszoknyás nagymama kopott kockás kendőcskéjéből pogácsát vesz elő. „Még meleg” – mondja, és hátba veregeti unokáját. Aztán zsebkendőjét gyűrkezi... abban megcsörren valami.

– Takarékoskodj ám, azt meghagyom! Neked gyűjtöttem! – és kezébe nyomja a zörgő-zizegő kis csomagot.

A pogácsa eltűnt, meg a vonat is. Talán Budapestig meg sem áll. Aztán hol van még az úti cél, Vác városa? Teljes egy napig tartott az út. Az állomáson – mindenki meglepetésére – Mészáros István tanár úr, a leendő osztályfőnök várta a fáradt hadsereget. Nem akárhogy: ölelő karmozdulattal, nyugtató szavakkal. A kollégiumban pedig a mindig mosolygó, a fegyelmet megkövetelő Újvári István nevelőtánár fogadta a kanizsai vándorokat.

A másik táskás-batyus osztály Pécsre tart. Ez a hely már ismerős. – De jó! – örvendezik valaki. Itt zajlottak az emlékezetes technikumi találkozók, a kulturális és sportvetélkedők és sok-sok más nevezetes esemény.



Zipernowsky Károly Gépipari Technikum lett a kanizsai diákok otthona

A szülők aggódó koszorúja kíséri őket is. Van, aki a szemét törlögeti, közben biztatja, bátorítja egy-szem gyermekét.

A három leányzó tereli, fegyelmezi a fiúkat. Hogy lesz, mint lesz ott... a messzi távolban – találgatják. Nehéz lesz az idegen helyen, idegen tanárokkal.



Segítünk majd egymásnak, összetartunk, jövőre meg leérett-ségizünk, az biztos! Beszélgetnek, összebújnak..., aztán felhangzik harsányan, szívszorítón:

„Huszonegy, huszonkettő, huszonhárom,
Géptechnikus a legelső a világon.
Hogyha megy, hogyha megy...”

Az 1957. év <i>június</i> havában	W. d. o.
képesítő vizsgát tett jelöltek anyakönyve	
Az anyakönyvbe 1-től <i>23</i> számig beírt jelöltek az alulírt* bizottság előtt tettek	
képesítő vizsgát	
Kelt <i>Pécs</i> , 1957. évi <i>június</i> hó <i>19</i> -n.	

Egy teljes kanizsai osztály itt érettségizett Zipernovszky-ban
Bajáki Gábor, Bali Antal, Balogh Jenő, Balogh János, Csefregi Sándor, Fehér Mária,
Fordán Tibor, Gazdag Tibor, Gerencsér Zoltán, Harangozó László, Jobbágy János,
Kispál Ilona, Kocsis Erzsébet, Kőhalmi József, Marton László, Markos Endre, Rózsa
Ferenc, Szűcs László, Tamás János, Tapazdi Jenő, Tóth László, Vajda József, Vlasics
Erzsébet

...csak egy epizód

A nagykanizsai gépipari technikum megszűnt: erős tanári karával, tapasztalt szakoktatóival, pompás berendezésével, felszereltségével együtt. Az átadás-átvétel drámai és megrendítő volt.

Édesapámat és Breznai László igazgatót a vörös hadsereg úti (Sugár út!) Hunyadi iskolába helyezték. Itt Breznai László igazgatói megbízatást kap.

A többiek pedig? Ezerfelé szétszórva, áthelyezve, elbocsátva, vagy éppen néhány óras munkaalkalmat felajánlva számukra. Aztán hamarosan a helyükre kerültek, talpra álltak, kimagasodtak pedagógia környezetükből – így mondta édesapám.

Ő még egy évig tarthatta „műhelyes” pozícióját. Addig vitatkozott, érvelt, míg megtarthatta másodállását egykori birodalmában.

Őrizte tovább a gépek, a szerszámok, a munka becsületét, tisztességét; őrizte, amíg csak tehetett. A műhelyből úttörő- és ifjúsági házat varázsolt, és mindenhez megtalálta a „húzó” hűségese társakat.



Szakköröket hirdetett és szervezett, ebben két gépiparis tanítványa is segített: Várhelyi Erzsébet szemléletes bemutató órát tartott, Németh László pedig egy teljes évig dolgozott – szerény keresettel. A tanító úr szervezett, intézkedett, személyesen is kereste, hívta a tizenéveseket meg a gimnazistákat. Jöttek is csapatostul: hangoskodva, érdeklődve, kíváncsiskodva, viháncolva. Na de elég volt egy szigorú szempillantás, egy fegyelmező bujkáló félmosoly... hamar elcsendesedtek, munkájuk fölé hajoltak a szakkörös fiatalok.

Hogy milyen szakkörök indultak? Sok: asztalos, lakatos, vas-
esztergályos, motorszerelő, rádiós, repülő modellező, géptervező és
gyártó, villanszerelő, kerámia, fotó, könyvkötő, női kézimunka,
népi hímzés, szabó-varró (női), babakészítő, méhészt, mozigépész,
mozgófilmfelvevő, bilológiai (növény), bilológiai (állat), pedagógusok
technikai szakköre.

Egy év után aztán 1957 szeptemberében váratlanul, indok nélkül
áthelyezték a Zrínyi Miklós Általános Iskolába. Ezt a „politikai ma-
nővert, illetve sakkozást” – ahogy ő mondta – soha nem bánta meg.
Büszke volt az intézményre, 1968-ig dolgozott itt, innen ment nyug-
díjba: megroggyanva, de emelt fővel. Ez már azonban egy egészen
más történet.



*„A műhelyből ifjúsági házat varázsolt”
Szakköri foglalkozás
Zádori Mária tanárnővel*



*Útban az ifjúsági ház felé
Zádori Mária segítőtárrsal*



M á s o l a t.

"J e g y z ö k ö n y v

lészült Nagykenizsán a megszűnő gépipari technikum irodahelyiségében a technikum épületeinek átadása, illetve átvétele tárgyában 1956. július hó 1-én.

Jelen vannak: A Zala megyei Oktatási Osztály és a Járási Oktatási Osztály képviseletében: Nagy János Oktatási osztályvezető és Korentsy Jenő tanulmányi felügyelő, mint átvévők.

Az átadó KGM.képviselőjében jelen vannak: Szántó Vilmos műhelyfőnök és Herdy Gyula gondnok.

Nagy János Oktatási Osztályvezető előadja, hogy az 1956. június hó 12-én felvett jegyzőkönyv szerinti épületátadások és épületelosztások a következők szerint módosulnak:

- 1./ Az utcai kétemeletes épület/ volt gépipari technikum diákhon/ teljes egészében nem az Általános Gimnázium részére, hanem a Járási Tanács Oktatási Osztálya részére kerül átvételre új általános iskola létesítésének céljára.
- 2./ A középső főépület az előbb említett jegyzőkönyv szerint.
- 3./ A két emeletes műszaki épületet teljes egészében a Járási Tanács Oktatási Osztálya veszi át Uttörő Technikai Állomás céljaira.
- 4./ Az udvari földszinti műhelyépület szintén az Oktatási Osztály veszi át később meghatározandó létesítmény céljaira.
- 5./ A földszintes udvari rektárépületet az Általános Gimnázium fogja hasznosítani.
- 6./ Az udvar és kertek elosztására az érdekeltek bevonásával augusztus második felében kerül sor.
- 7./ A természetbeni lakásoknál, azoknak elosztásánál szintén változás állott elő, mivel Gógós Ferenc gimnáziumi igazgató marad a régi lakásában, ugyancsak marad a régi lakásban Breznei László az új általános iskola igazgatója. Nagy János oktatási osztályvezető az új általános iskolában lévő szolgálati lakást kapja meg.
- 8./ Szántó Vilmos műhelyfőnök átadó kéri, hogy az elszállításra kerülő felszerelések tárolásáig elszállításukig a már átvett műszaki épületben történhessék. Az átvévő osztályvezető ehhez hozzájárul, csupán az a kérése, hogy legkésőbb augusztus hó 15-ig ezek a helyiségek is felszabaduljenek. Jegyzőkönyvet felolvassása után lezártuk.

Kmft.

Á t á d ó k:
Szántó Vilmos s.k.
műhelyfőnök.

"Boross Gábor" Gépipari Technikum, Nagykenizsa. Körbélyező.

Herdy Gyula s.k.
vezetőgondnok.

Á t v é v ő k
Nagy János s.k.
okt. oszt. vez.

Korentsy Jenő s.k.
tanulm. felügyelő.

A másolat hitelűl:
Nagykenizsén 1956. VIII. 11.

A „Múltak az évek, az emlékek élnek” (gépiparis melléklet) külön könyvben szerepel.



III. Zrínyi évek

„Magas háfakan”

Újra kezdett hát a tanító úr – mint már annyiszor.

Hogy is mondta? A „véletlenek pofozottja és a szerencse lovagja voltam.” Valóban. Szerencsésnek tartotta magát, mert a hirtelen-váratlan fordulat után a város egyik legrégebbi, nagy hagyományokkal rendelkező intézményébe kerül. Nem egyedül érkezett. Hűségesen követték őt az úgynevezett „irományok”. Milyen irományok? Milyen titkos papírok? Ma már tudom, amit mindig is sejtettünk, de csak felnőtt fejjel értettük meg: mi is történt vele és körülötte akkoriban. Kutattam-kerestem az illetékes helyeken a „díszkíséretet”. Megtaláltam őket. Mindez már a múlté, nincs is jelentősége.



„A szerencse lovagja voltam”

A nagy hagyományokkal rendelkező
Zrínyi Miklós Általános Iskola, a régi bejárattal



1957. augusztus 31. Tanévnyitóra ébrednek a nagykanizsai iskolák. A Zrínyiben is nagy a sürgés-forgás. A folyosókon kúszik a zöld, a sok pompás virág; Simon János hivatalsegéd irányít, „dirigál.” Itt rendnek kell lenni! – mondja.

– Ez így igaz kartársam!!! – nyugtázza Horváth János tanár úr.

Komoly arccal, némi izgalommal készülődik a tanító úr is új munkahelyére. Jönnek a zrínyisek: a régiek is, meg az ide helyezett új kollégák is.

Szőnyi Antal igazgató (ő is ekkor került vissza iskolájába!) a tanári szoba előtt várakozik, kezét ráz minden érkezővel.

– Vártunk kartársam! – mondja édesapámnak ugyanúgy, mint kilenc évvel ezelőtt Vargha Béla igazgató Kiskanizsán.

A levegőben még feszültség vibrál, de mégis emelkedett hangulatban indul az értekezlet. Az igazgató szólásra emelkedik. Üdvözlét, köszöntés, baráti szavak... és elemző, tényfeltáró gondolatok következnek:

Tantestületünk meglehetősen sokarcú, sokan tele jó indulattal, várakozással, az új iskola szolgálatának szilárd elhatározásával; egyesek tele sérelmekkel, melyek orvoslását az új munkahely igazgatójától várják.

Kérem a Tantestület odaadó munkáját, minden nevelő segítségét, hogy az elmúlt évi események után iskolánk méltóan becsülettel helyt tudjon állni, hogy együtt pótolhassuk a hiányokat, hogy együtt tudjuk alakítani, formálni a szocialista embertípust, a tanulók életkori sajátosságai szerint.

Célunk az iskola egységes arculatának megteremtése, eszmei téren pedig egységes politikai, pedagógiai elveket valló, stabil tantestület kialakítása, a belső szilárdság, a marxizmus-leninizmus alapján.

Ez még nálunk nincs meg, széthúzást is tapasztaltam! Most építő kritikára van szükség! Örömmel mondom ugyanakkor, hogy alakulóban van egy erős, húzós mag is nálunk, itt csak magas hőfokon, egységes követelményeket támasztva lehet tanítani és nevelni!

Lám, lám ez a tantestület is „befogadó” volt, mint a kiskanizsai! Az itt tanító pedagógusok – ha lassan is, eltérő élet- és pedagógiai tapasztalattal, érzékelhető feszültségekkel, vitákkal tele – végül is összekovácsolódtak.





A kisiskolás éveket idéző osztálykép Szőnyi Antal igazgatóval és a még ma is sokat emlegetett Pusovszky Gabriella tanítónővel



A tizenévesek köszöntése virslivel és kakaóval 1955 áprilisában



„Teher, áldás, siker”

A kemény kritikus hang, a mozgalmi nyelvezet hamarosan szelídült, Szőnyi Antal igazgató – egy év múlva már elismerően szól a tantesület egységéről.

1959 szeptemberében így fogalmaz:

Az itt tanító pedagógusok, ha lassan is, vitázva – sokszor érthetetlen érzékenykedéssel – végül is összekovácsolódtak. Most mindnyájunk előtt hatalmas feladatok állnak: iskolánk külső-belső átépítése folyik – ezt bárki hallhatja – ezzel egyidőben épül a balatonfenyvesi üdülők is. Mindez együtt, párhuzamosan zajlik: hatalmas társadalmi munkával, patronáló összefogással. Ez áldás is, teher is, de az öröm közös lesz!

Ez a nehéz időszak tizenegy évet ölelt át édesapám életéből. Minden nagy munkához kapcsolódott. Társakat keresett, kezdeményezett; teljes erőbedobással dolgozott. Ebből a korszakból én most önkényesen válogatok, és csak néhány, említésre méltó eseményt villantok fel.

Itt, ebben az iskolában lett a tanyai tanítóból, a „műhelyesből” tanár. Az történt ugyanis, hogy 56 éves fejjel fiatal kollégájával, Kúti Lászlóval összekapaszkodva elvégezte a Pécsi Tanárképző Főiskolán a műszaki ismeretek és gyakorlatok szakot.

– Nagy nap ez a mai! – mondta otthon, és csendes félmosollyal édesanyánk kezébe adta oklevelét. És...és...talán, mintha egy kicsit megváltozott volna körülötte a világ.

Hamarosan matematikát taníthatott a Zrínyiiben, és a dolgozók esti iskolájában is. Mindig is szívügye, életeleme volt a matematika. Hát persze hogy örült! Közben folytatta műhelyes életét is. Kollégáival: Bozsoki Imrével, Kúti Lászlóval, Kaczor Jenővel a tornaterem melletti udvari sarokba politechnikai műhelyt építettek.

Még nem is számított rá: osztályfőnök lett! Fiúosztályokat kapott, nyugdíjazása előtt pedig vegyeset. Örült a tanár úr a virágszálaknak. „Leányait” is – akik új szint hoztak az iskolába – név szerint emlegette otthon, rájuk is számíthatott minden munkában.





„Legnagyobb örömömre fiú társaságot kaptam”. Az első fiú osztály 1959 júniusában végzett
 Buzek Dénes, Szerdahelyi István, Bazsika János, Simon Ferenc, Támba János, Bükki Csaba, Cserfalvi Tamás, Domaföldi József, Márkus Gyula, Takács József, Újfalusi László, Bánáti József, Silló Elemér, Balogh Péter, Szuknay Lajos, Baumert Gyula, Küronya István, Neményi Béla, Szalai Antal, Tarnóczky Attila, Lenkefi Csaba, Szilajka Ferencz. Tanárok: Alexander József, Kaczor Jenő, Pasqualetti Antal, Szőnyi Antal, Vértés Imre, Horváth János, Szőnyi Antalné, Vandra Jenő, Bérces István



„Újra osztályfőnök lettem!”

Seláf Zoltán, Keszter Attila, Lőczy József, Hegedűs Csongor, Könyv László, Radics Béla, Pacsa Sándor, Dominik Gyula, Sulyok Attila, Molnár Tibor, Oparnicza Sándor, Somogyi Lajos, Gergely Vince, Bráda Jenő, Horváth Sándor, Balázsovits Lajos, Horváth József, Sárdi Botond, Horváth Imre, Rédei István, Mátai Béla, Komondi Gyula, Kanyó Barna, Faragó Tibor, Gurdán István, Simon Csaba
 Szőnyi Antal igazgató, Vértés Imre osztályfőnök



Név	Magyarors.	1.	2.	Törvénym.	Földrajz	Életrajz	6	7	8	9	10	11	Összesen.	Átlag.	Átl. tan. ér.	Műveltség.
Salasovits Lajos	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	5	F	48	(5)	19	
Brada Zeno	5	3	3	3	3	4	3	3	4	5	5	3	39	3	—	
Dominik Gyula	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	4	25	2	4	
Farago Tibor	5	3	2	3	4	4	3	3	4	4	4	5	39	3	—	
Fegyver Vitéz	3	3	2	2	2	4	2	3	3	4	3	5	33	3	4	
Gárdán István	4	3	3	4	4	4	4	3	4	3	4	3	36	3	3	
Hegedűs Csenger	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	55	5	7	
Horváth József	4	4	3	4	4	4	4	4	4	5	5	5	46	4	2	
Horváth József	4	4	4	4	5	4	5	4	4	3	4	F	41	4	10	
Horváth Sándor	5	4	3	4	5	5	5	4	4	4	5	4	47	4	—	
Károly Barna	4	4	3	4	5	4	3	4	3	4	5	4	43	4	7	
Keszler Mihály	5	4	4	4	5	4	4	4	4	4	5	F	41	4	6	
Komondi Gyula	4	2	2	2	4	4	3	3	2	2	5	3	32	3	8	
Könyv László	4	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	F	26	2	1	
Lőczy József	5	4	3	3	4	4	4	3	4	4	4	4	41	4	1	
Mátai Béla	5	3	3	3	3	4	3	3	3	4	3	3	38	3	5	
Miklósi Ferenc	5	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	34	3	13	
Molnár Tibor	5	4	5	4	5	5	5	4	5	5	5	5	53	(5)	2	
Pácsa Sándor	3	2	2	2	2	2	3	3	2	3	4	4	24	2	3	
Radics Béla	5	4	3	4	5	4	5	4	4	5	5	5	48	4	—	
Redei István	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	54	(5)	1	
Sándy Bertold	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	55	5	5	
Selét Zoltán	4	3	3	3	4	4	3	3	3	4	5	4	39	3	4	
Simon Csaba	5	2	3	3	4	3	2	3	3	3	3	4	33	3	—	
Somogyi Lajos	5	4	3	5	5	4	5	4	5	5	5	5	50	4	—	
Sulyok Mihály	5	2	2	2	3	2	3	3	2	2	2	3	26	2	—	
Opármics Sándor	4	2	2	2	3	2	3	3	2	3	3	2	27	2	10	1
Összesen	122													94	15	6
Átlag	4.9	3.3	3.4	3.4	4	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6
Átlag	4.9	3.3	3.4	3.4	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6	3.6
Összesen	122													94	15	6
Összesen	122													94	15	6

Ar. emelkedés a miénk mártalot felvétel és rajzok nem haladott ki
 és a felvétel birtokosát a felvétel után a kinevelés, és felvétel megadását
 nem lehet követni.

V. 100

Tavrosari valente
1960/61.

VM. Boutley

1. Beimaronat: 29 taulo'
3 -" eltaror

Marast ei elh. 27 -" rala

2. Mulantais 116 nap. etas ig. o. 115 nap
-v neu -o- i nap

1 hetet littet mulantais Balarvile kapa 19 nap (openlles)
Hegides Gupa 7" (letip)
Hovats Jand 10" (letip)
Kangas Nam 4" (letip)
Kigunats Jand 8" (letip)
Hovats Jand 13" (letip)
Opamintais 14" (letip)

3. Toualmarings halget.

a) elteri atag 3,33 malt
Ex riji - 3,48 lett
Tavula 0,15

ami an allander oinos
Kangotaisma, taulo-
pasi mulantais, a taulo
sindas ei amale a,
kelimmarimad kullketo le kag a VM. o. ei
napi kinnigutunag kany i kandel i. (14 tlein
2 elphlee i kelyavitas elapjagore.)
Ristileave kaid. Hovatsi kapi 83. old. 6. taltin

b) Noveleni Tav. mupualarilona

1) Ontagföörüdi Tav. Tav. panti 50%-han saktat
nap: Kottomallan, Rikthreundur Rikimintais

2) II. Mulamoral Ristatona: si saktat jatt mura-
estoleist Ristatona, lolemasolot a kag-
midebble leumthan, eg. mis mupaj-
kiet kociitetas entjotlet bintomhan.

3) III. pupa, Enpides allas fapalaa Ristatona
an outag farenktonoinal muphan (Kangaj)
50%-han saktat mup, le kottomallan
medmalingel jatt.

4) III. h. mup. Omintat an outag mupjagore
is, mig mupjagore is.



Ez a Makarenkó engem üldöz...

– Tanár úr! Vértés tanár úr! Az igazgató úr hivatja! – lohol egy kamasz hírnök lélekszakadva a zajos folyosón.

– Nocsak! Talán megint nagygyűlés volt? Vagy lesz? – morfondírozik a tanár úr, és Breznai László igazgató számonkérő szavai motoszkálnak fejében. De valami más történt.

– Kartársam! Szeretnélek felkérni egy előadás megtartására *A kamaszkor nevelési problémái; a tanulók aktivizálásának módszerei* címmel. Manapság ugyan a makarenkói módszer ismertetése a divatosabb és gyakoribb. Most városszerte ez a „politikai divat” – Úgy ítélem meg azonban – folytatta az igazgató – hogy nekünk most a másik téma fontosabb. Elvállalod, kartársam?

– Természetes! Örömmel, igazán rám fér egy kis kutatómunka, egy kis elméleti búvárkodás.

Erre az alkalomra – a tőle megszokott alapossággal – a pedagógiai, pszichológiai irodalmat is tanulmányozva készült. Feltérképezte az iskolai helyzetet, órákat látogatott; a tanulók körében pedig – szóban is, írásban is – közvélemény-kutatást szervezett. Ez utóbbiról különösen nagy élvezettel mesélt. A témához még beszédes szemléltető ábrákat is készített. Jegyzetelgetett, vázlatolt és összegzett. Dolgozott is a régi öreg jószág, az Erika írógép. Ma is hallom elbizakodott, ütemes kopogását, később meg fáradt szuszogását.

Alig telt el egy negyedév, Szőnyi Antal ismét kocog a tanári szoba felé. Arca komoly, gondterhelt.

– Csúnyán megszóltam a múltkor Makarenkót – mondja édesapámnak – de most az oktatási osztálytól feladatul kaptuk, foglalkozunk az orosz szerző nevelési módszereivel, a csoportlélektan rejtelmével. Megoldod, vállalod? – érdeklődött némi izgalommal az igazgató.

– Hát ez a Makarenkó engem üldöz, mindenhova követ! – füstöltött magában a tanító úr. – Hm... Hát, szóval... javasolhatnék valamit, illetve valakit? Ruzsinszky Lászlóné, Ilike pompásan megoldhatná ezt a feladatot.

Nem egészen így történt. Az igazgató először Zádori Lászlónét kérte fel az előadás megtartására. Készült is a kartársnő, tanulmányozta lelkiismeretesen a megadott irodalmat. Mégis a nagy napon



valahogy úgy alakult a helyzet, hogy az iskola vezérkara a pedagógusok többsége szigorú kritikával illette „a levegőben lógó makarenkói csoportlélektant és elveket”, meg az előadót is.

Meg kellett ismételni az előadást – ilyen is történt akkoriban – Ruzsinszky Lászlóné alsó tagozatos tanítónő felsőfokon lefordította Makarenkót az iskola és a tanulók nyelvezetére és helyzetére.

„ZRINYI MIKLÓS” ÁLLAMI ÁLTALÁNOS ISKOLA
NAGYKANIZSA, Zrínyi Miklós-u. 38. általános nő iskola

VIII. osztály.

OSZTÁLYNAPLÓ

Az 1958/59. tanévre

Az osztálynaplót megnyitotta: Nagykanizsa, 1958. év szept. hó 20. n. Nagykanizsa, 1959. év jún. hó 20. n.

osztály-(vezető)fonók: Károlyi Róbert osztály-(vezető)fonók: Vörtes Imre

Az osztálynaplót vezeti: 1958. év szept. hó 1. napjától 1959. év jún. hó 20. napig: Vörtes Imre osztály-(vezető)fonók

195... év ... hó ... naptól 195... év ... hó ... napig: osztály-(vezető)fonók

195... év ... hó ... naptól 195... év ... hó ... napig: osztály-(vezető)fonók

195... év ... hó ... naptól 195... év ... hó ... napig: osztály-(vezető)fonók

ÓRAREND

(Cseréjével kell kitölteni!)

Óra	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat
1	Kémia	Orosz	Magyar	Magyar	Kémia	Kémia
2	Történelem	Fizika	Számítás	Számítás	Számítás	Magyar
3	Magyar	Számítás	Enek	Földrajz	Testnevelés	Fizika
4	Földrajz	Egészítések	Történelem	Egészítések	Történelem	Számítás
5	Enek	Ó.f.	Rajz	Orosz	Órsi gy.	Orosz
6			Rajz	Testnevelés		

Tartalom

1. Az osztályban tanító nevelők névsora.
2. Utasítás.
3. Haladási napló.
4. Statisztikai osztályösszesítés.
5. Kimutatás a hivatalos látogatásokról.
6. Osztályozási és mulasztási napló.
7. Névsor és összesítő kimut. a mulasztott tan. napokról.
8. Tankönyvekkel és taneszközökkel való segítyezés.
9. Évközi feljegyzések.
10. Feljegyzések a tanulók magatartásáról.

Látta: Művelődésügyi Minisztérium. 1957. I. 15. P. F.

„Újrakezdtém a Zrínyiiben!”



147

Vastapvos előadások, pompás jelmezek

Minden ment tovább a maga kitaposott útján a Zrínyiben. Bizony-bizony zajosak voltak a folyosók, folytatódott a külső-belső építkezés, s ezzel pontosan egyidőben épült, szépült és bővült a balatonfenyvesi üdülő.

De ez még nem minden! Évente tartottak színielőadásokat, mutattak be zenés darabokat. Nagy sikerrel adták elő többek között *A makrancos királykisasszony* című gyermekoperát. Harsogott, zengett az iskola, szárnyalt a dal, pattogtak a vezényszavak...talán még a makrancos királykisasszony (fiú!) is kibújt a vasajtón a várából.

Szőnyi Antal jegyzőkönyvi dicséretben részesítette a makrancos királykisasszony ifjú művészeit és minden közreműködőt:

Ez alkalommal köszönet mindazoknak, akik elősegítették az előadás sikerét művészi, technikai és szervezési munkával. Kiemelkedő teljesítményt nyújtott és munkát végzett Pasqualetti Antal, aki a zenei-művészeti irányító tevékenységével és igen nagy türelmet igénylő betanításával a felkészülés nagy részét vállalta és végezte. Nagy teljesítményét az iskola magánóra felvette s megőrzi a jövő számára. Fogadja őszinte elismerésünket.

A szóló énekszámok betanításában nagy része van Vértess Imre munkájának, aki kora reggel és tanítás után egyenként foglalkozott a szereplőkkel.

A színészi alakítás nehéz munkáját Horváth János, Szőnyi Antalné, Ruzsinszky Lászlóné, Buda Ernőné, Horváth Lászlóné végezték, a technikai felszerelést Vértess Imre, Kúti László, Bozsoki Imre és Kaczor Jenő érdeme.



Egy emlékeztető jelenet a Csipkerózsika c. előadásból

Ebbe a boldog színdarabos mozgalomba örömmel kapcsolódott be édesapám, szinte újraélt tanyai és egyedutai élményeit.

Rendezett, díszletket, pompás jelmezeket tervezett, énekszámokat tanított be. A *Csipkerózsika* című darab előkészületeinél azonban a megszokottól „kissé” eltérő dolog történt. Aki elment a zeneterem előtt akkoriban, hallhatta Pasqualetti Antal zenei főrendező hangját.



– Nem kornyikálunk, tisztán, szépen, szívből énekeljete! – kér és irányít Pasqualetti tanár úr. Ebben az emelkedett pillanatban lépett be a terembe az igazgató.

– Most jövök a városi pártbizottságról, hívtak – mondja.

– Hm... Hm... – így a válasz.

– Azt kérdezték, tudunk-e a Zalai Hírlapban lefolytatott közvitáról a zalaegerszegi *Csipkerózsika* diákelőadással kapcsolatban. Figyelembe vettük-e a vita tanulságait, ügyelünk-e a szocialista nevelési célokra – számolt be az igazgató „élményeiről”.

– Azt mondtam, hogy nálunk nagyon szépen, rendben halad minden, mi elkerüljük a „kapitalista kultúra csökevényes vonásait” és az öncélú, giccses elemeket is. Különben meghívtam a pártbizottság dolgozóit a bemutató előadásra, és eljöttem. Szóval csak készüljete! – búcsúzott az igazgató, és maga mögött hagyta az előlegezett bizalmat, meg egy kérdőjeles félmosolyt.

A *Csipkerózsika* mindent elsőprő nagy sikert aratott, nem csak a városban, megyszerte. Vastaps kísért minden előadást, mint ahogy a továbbiakban *A vár kulcsa*, a *Hófehérke* és a *hét törpe* vagy éppen a *Jóka ördöge című* mesejátékot is. Ez utóbbiban tűnt fel Balázsovits Lajos, egy Ráki nevezetű erdélyi menyecskét alakított kirobbanó temperamentummal és tehetséggel.

Édesapám irányította a díszlettervező munkát a továbbiakban is, meg segített, ahol csak tudott. Jöttek ám az érdeklődő kollégák mindenhonnan rendezést, jelmezkészítést és díszlettervezést és tanulni. A közös öröm nem ismert határokat!



A vár kulcsa c. előadás
Solti Károly, Balázsovits Lajos,
Molnár Tibor



A kicsik előadása pompás jelmezekben





„Nyolcszor léptek fel, viharos tapsot kaptak”

Árria nyaralunk...!

Hogy mi mindent vállalt még édesapám? Természetesen itt is szívügyének tekintette a családlátogatást; ilyen alkalmakkor sokszor együtt tanult tanítványaival.

Szerepet vállalt a gyermekvédelmi tanácsadó munkában is. Tapasztalatairól, saját magának kitűzött feladatairól feljegyzést vezetett. És ami nagyon-nagy dolognak számított akkoriban: tíz évig dolgozott és felügyelt a balatonfenyvesi üdülőben. Minden munkát vállalt: először fizikailag próbálta ki magát, a későbbiekben pedig nem csak felügyelt és korrepetált, hanem – kollégáival együtt – megszervezte a tanulók felkészítését a pótvizsgákra. Mennyivel könnyebb volt így a közös munka és tanulás a Balaton hús hullámai mellett!



„Régi szép idők, csak egy pillanatra gyertek vissza!”
Egy ballagási meghívó a régmúltból, és
a tarisnya a „hosszú útra”



Megjötték a lányaim! – újságolta boldogan otthon. Mindenben segítenek: főznek, tálnak, mosogatnak, vásárolnak, meg még a kicsikre is vigyáznak. Ilyenkor felmelegszik az ember lelke – így mesélt a kis gazdaasszonyokról. Meg mindig hozzátette: „Hát ez a Fritz Celesztin (telekadományozó) egy drága lélek! Nagy-nagy jót tett velünk. Váratlan, izgalmas eseménynek számított, amikor is a diákok nagy öröme, egy nagyméretű, rozzant csónakot vásároltak: újjávarázsolták, és vitorlássá „dagasztották”. A furcsa „vízi jószág” a KICSI nevet kapta. Éjjel-nappal pontos beosztás szerint szelték-bor-zolták vele a magyar tengert.

1960-ban már megkezdődött a nyaraltatás a balatonfenyvesi iskolai üdülőben. Szőnyi Antal igazgató ismételten köszönetet mondott mindazoknak, akik közreműködtek. Íme a jegyzőkönyvi dicséret:

„Köszönetet mondok Szőnyi Antalnének, aki harminc napon keresztül látta el a beszerzési és gondnoki teendőket. Megköszönöm a felügyeletet vállaló nevelők közreműködését: Horváth János, Vértes Imre, Oparnicza Vilma, Kaczor Jenő, Bérczes István. Jelentős munkát vállalt a szülői munkaközösség. Tíz szülő segített a konyhában és a felügyelet ellátásában. Az új tanévben majd tovább bővítjük az üdülő belső berendezését, és még tartalmasabbá tesszük a nyaralást a többi tanár bevonásával is. Kénytelen vagyok megjegyezni, hogy felsőbb szerveink részéről minimális érdeklődés kísérte csak országos jelentőségű tevékenységünket.”



*„Hordtuk a téglát reggeltől napestig”
Épül a diákok üdülője*



*„A Kicsi sokat elbírt”
Íme a furcsa vízi jószág*





*„Nyugdíjba vonulásom előtt vegyes osztályt kaptam,
a lányaimra is minden munkában számíthattam”*

Róka Katalin, Kertész Edit, Gódor Jenő, Meixner András, Gaál Mária, Mátéffy Ágnes, Virág Mária, Persovits Zsuzsa, Tuboly Gyöngyi, Novák Judit, Plánder Ernő, Gaál Judit, Ausch Béla, Pelesz György, Bánki László, Mihalics Attila, Tarcsai János, Szupper István, Zádori László, Barta Ferenc, Baksai Attila, Nyakas Ferenc, Véber Lajos, Csányi László, Sümegi Zsuzsa, Horváth Tamás, Billege László, Nemes Gyula, Hérics Zoltán, Kovács Zoltán, Horváth Tibor, Sztancsik Lajos, Németh Ferenc

„Érzet adni szerettem”

Betegségéig az osztályfőnöki munkaközösség vezetője volt. Ebben a szerepkörben bemutató órákat tartott, felméréseket végzett. előadásokat szervezett... és nem is sorolom tovább.

Természetesen kerestem, kutattam a múlt lenyomatát az 50-es, 60-as évek iskolai eseményeit tükröző dokumentumokat.

Rendkívül értékes anyagot találtam az említett időszakról a Zala Megyei Levéltárban. Az iskola is őriz számtalan beszédes dokumentumot. Hogy mi mindent? Jegyzőkönyveket, jelentéseket, osztálynaplókat és a „zsebükbe” rakogatott cédulákat, a tanulók vallomásait egymásról, tanáraikról; vázlatokat, előadásokat, a hulladékgyűjtés eredményeit, felméréseket stb. Kincset érő dokumentumok!

Mindez együtt egy hatalmas, időrend nélküli, még feldolgozásra váró iratanyag. Új, külön könyvet, iskolatörténeti feldolgozást és gazdagabb, teljesebb évkönyvet érdemelne az egész „zrínyis korszak” is, nem csak az a tizenegy év!



A csendes bújárkodás és kutatómunka közben megtaláltam édesapám kézírásos feljegyzéseit, vázlatait, előadásait is, melyeket a sokat emlegetett Erika írógépen „vert le”. Tette ezt kitartó szorgalommal, hűséggel, amíg bírta „szusszal.”

Munkás éveinek ez az utolsó harmada, sok gondot, bajt, drámát, de mindennél több, közös örömet hordozott: Kapaszkodott, hűséggel szolgált, „magas hőfokon” tanított; kemény szigorral nevelt.

Eltitkolta a hosszú évek alatt a kínzó fejfőrcsöket, az utolsó évben pedig a korábban „százhuszat verő szív” csendesedő dobogását.

Pedagógus életútjának ezt a nagyon gazdag és mozgalmas szakaszt nem szeretném – az előző két könyvemhez hasonlóan, részletesen – kibontani. Helyette emlékezzenek, beszéljenek egykori zrínyis kollégái és tanítványai. Igaz, a több ezer diákból még csak néhányan meséltek, de úgy érzem szívből; soraik visszatükrözik a zrínyis éveket. Ezek a történetek hitelesek, maradandók, alapot adnak a jövő számára a közös munkához.

„Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek”... mélyen átéltem a múltat, belerendültem néhány esemény és az azokat körülölelő időszak pokoli bugyrának elemzésébe.

Régi szép idők, csak egy pillanatra gyertek vissza! – gondoltam mégis és ballagtam a Zrínyi iskolába Faller Zoltán igazgatóhoz, múltidéző beszélgetésre.

Úgy éreztem együtt vagyunk: itt van velünk édesapám, és a sok jó tanártárs is, akiket mindig megbecsüléssel emlegetett. Jó volt így együtt! Búcsúznom kellett mégis.

Az olvasótól is búcsúzom, ugyanazzal a gondolattal, amivel elindítottam a tanyai tanító élettörténetét, pedagógus életútját:

*Dolgoztam – mint az akác-törzs a homokon –
égre emelve a munka termő ágát,
s fejem alá vetettem a lustaság
felhőkön úszó szénaágyát.
Mások bajainak gerendáiból ácsolt
tutajon örvénybe eveztem,
s az én nyomorúságaim kis gyufaszálaival
tüzet adni siettem.*



„Mások bajait is orvosolva” dolgozott, tanított nyugdíjazása után is, amíg csak tehetett. Nem törődött a kis „gyufaszál-bántásokkal”, a „politikai manőverekkel”. Készült az órákra, gyakorolt, vázlatokat írt. Még féloldalas bémulással is kis diákokat korrepetált a konyhai nagy táblánál.

– Meghaltam! – jegyezte meg kínlódva, izzadva... – nem tudom megoldani ezt a „szörnyűséges egyenletet”. Hát ilyen még nem fordult elő velem! Az életem volt a matematika.

A nehéz lélektani pillanatban megérkezett egyik hűséges tanítványa, akivel aztán drámai küzdelemben „kihozták a végeredményt”. Szikrát gyújtottak újból, immár ketten.

1975 decemberében már beszéd nélkül, ágyhoz kötötten még mindig bizakodva szemlélte a világot. A „kicsi őrmester” mellette állt.

Nem készült a nagy utazásra, de egy újabb agyvérzés és a tüdőembólia kíméletlenül lefegyverezte.

A távoli messzeségben álmodik már a tanyáról, az egyedutai kis iskoláról, a templomtérrel, a technikumról, a műhelyről, a zrínyis évekről. Írja az „új Kalevalá”-t.



2. számú melléklet: Zrínyi Miklós Általános Iskola

A visszaemlékezők sorát sajnos az idő már megrostálta. A ma még élők emlékeiből válogathattunk. Meggyőződésünk, hogy a korábban eltávozottak véleménye is hasonló lett volna, hiszen a „Zrínyis-nek lenni szellemiséget jelentett”. Ma is él az iskola hajdani tanítványa, Fenyves József, aki 91 éves korában is büszkén emlegeti, hogy abba az iskolába járt.

Friss tanári oklevéllel és három tanévnyi „tapasztalattal” kerültem a Zrínyi-be, de valójában ott kezdődött meg igazán tanárrá válásom.

Az akkor 84 éves iskolában érezhető volt az előző évtizedekben szerzett rangja, sajátos légköre. A korábbi polgári iskolából többen jogfolytonosan hozták magukkal tekintélyüket, rendszeretüket, igényességüket. Mások tanítóból lettek tanárok, nem könyvből tanulták a gyermekek szeretetét, a szigornak leplezett törődést, az áldozatos munkát. Örülök és hálás vagyok, hogy igazi pedagógiát tanulhattam tőlük.

Zalavári Gyula



*Szőnyi Antal igazgató és Zalavári Gyula az iskola
100. születésnapján az ünnepeltek között (1972)*





Szőnyi Antal igazgatóval

11 évet dolgozott együtt édesapám
(A visszaemlékezést már 90 évesen írta)

Kedves Judit!

Édesapja alakja elkísér engem öreg napjainkban. Emlékszem segítő szándékára, okos tanácsaira. A meghitt beszélgetésekben gazdag élettapasztalata iránymutató volt számomra is. Mindkettőnket megpróbált hivatás vinni a pályánkra. A hivatás becsülete fogott össze bennünket, nem hangzatos szavakban, de állandó folyamatos tenniakarásban. Nem volt bőbeszédű ember, de a különböző értekezleteken a felszólalásai mindenkor közösségi gondolatokat tartalmaztak és cselekvésre ösztönző tennivalókat tárt fel.

Ötletei, javaslatokai nem öncélúak voltak, a megvalósításban részt vett, és élen járt. Például: balatoni építkezés, felnőttek oktatása, díszletek tervezése és készítése. Tanítványai sorra jöttek hozzá egy-egy nehéz matematika feladat megoldásában segítséget kérve. Nem kért elismerést, önérzetes ember volt. A neki kiutalt jutalmat visszakiűldte, ő a kötelességét teljesíti – mondta. Nagy bizalommal volt irányomban, sohasem volt tolakodó. Tudta, sokra becsülöm jelenlétét, a közösségre ható személyiségét.

★



Kúti Lászlót, édesapám egyik legkedvesebb kollégáját telefonon kerestem. Az első hívó szóra – már nagybetegen – buszozva bejött a Zrínyi iskolába. A lelke, az öröme a szemében fénylett. Sok mindent elmondott az iskola hőskorszakáról, azokról az évtizedekről, amelyeket itt töltött ebben a neves intézményben. Büszke volt rá. Lassan, akadozva beszélt; de mi már félmondataiból értettük gondolatait. Nagyon örült, hogy közreműködhet, segíthet *A tanító öröksége* című könyv összeállításában. Ezért is hiányzik annyira most, hogy eltávozott közülünk, mert nagyon várta az újabb kötet megjelenését, amelyben az ő visszaemlékezése is helyet kap.



1961-ben kerültem a Zrínyi Miklós Általános Iskolába mint pályakezdő matematika-fizika szakos tanár. Itt végeztem 1954-ben én is az általános iskolát. Nem kis izgalommal vártam a bemutatkozó találkozást egykori tanáraimmal, akik most kollégáim lettek. Az ilyen kollégaságban gyakori a lekezelés. De Vértés Imre bácsi és Bérczes Pista bácsi nem így viselkedtek. Szeretettel, megértéssel vettek körül, s hamarosan egyfajta bizalom alakult ki közöttünk. Imre bácsi segített a felvett és kiegészítő úton végzett harmadik szakom (Műszaki ismeretek és gyakorlatok) bemutató munkadarabjainak előkészítésében, sőt elkészítésében is. Példamutató volt, amilyen precízséggel alaposággal, körültekintéssel készítette el a munkadarabokat. Később is, ha szükségem volt segítségre, mindig ellátott szakmai tanáccsal.

Nem dobta el a tanulók által készített munkadarabokat, hanem ezeket a műhely padlásán rendben tárolta, amiknek én mintaként később is nagy hasznát vettem. A gyerekekhez mindig volt türelme. Szorgalom, igazságosság, példamutató pedagógiai erényei. Ezeket várta el a kollégáitól is és a tanulóktól is. Következetesség, de ugyanakkor emberséges bánásmód voltak jellemzői. Minden tanulóból igyekezett a maximumot kihozni.



Kúti László tanár úr kollégáival és egy zrínyis végzős osztállyal



Az egykori zrinyis kisdíákok a régi szép időkben

„Akikre büszkék vagyunk táblát” Kúti László és Vértés Imre készítette”



A faliújság biztatást és példát adott

Farkas Sándor, Éberling Dezső, Gombor László,
Czoma Péter, Trunkos András, Hegedűs Csaba, Nyíri Lajos,
Horváth László, Horváth Mihály, Radics István, Szőke László,
Sárdy Botond, Pogány András, Licskei József, Küronya Pál,
Juhász Lajos, Juhász József, Hegedűs Csongor,
Borsányi Miklós, Silló Elemér



Létrehozott egy „*Akikre büszkék vagyunk*” táblát, melyen az erre érdemes tanulók fényképükkel szerepeltek. De inspirálta azokat is saját kézírásával, értékelésével, akik oda kerülhettek volna.

Ezt az ötletet a későbbi munkám során én is átvettem, s kicsit kibővítve a „büszkeség” témakörét, alkalmaztam. Olyan hatással volt rám Imre bácsi ötlete, hogy ezeknek a képeknek töredékét még ma is őrzöm, s felajánlom Jutka lányának emlékéül.

Az iskola balatonfenyvesi üdülőjében több nyáron üdültettük együtt a gyerekeket. Nagy élmény volt az akkori gyerek számára a Balaton, a kötetlen együttlét a tanárokkal és egymással. Nekem személy szerint is nagy élményt adott Imre bácsi, akinek volt egy érdekes, a hagyományostól eltérő vitorlájú vitorlášhajója, és megengedte, hogy egyedül is vitorlázhassak vele a Magyar Tengeren. Ez számomra akkor megtiszteltetés és nagyon nagy élmény volt.

Sajnos a nyugdíjazási ünnepségén katonai szolgálatom miatt nem tudtam részt venni. Utolsó emlékképem az agyvérzése utáni felépüléséről van. Meglátogattuk Báthori úti lakásán, s Ő lábadozását, jobbulását, bizonyítandó lábával köröket rajzolt a levegőbe.

Tiszteltem őt azért, mert abban a nem könnyű korban az „embernek lenni nehéz, de másnak lenni nem érdemes” elvet meg tudta valósítani pedagógiai pályája során.

Kúti László



Vezetett, fogadott, bemutatott a diákoknak...



Az '50-es években egy utcában, az Ady Endre úton lak-tunk. Ők a Zerkovitz udvarban, mi hat házzal beljebb a városközpont felé, így számtalan alkalommal láttuk a Vértess család apraját-nagyját elmenni ablakaink előtt. Kedves színfoltja volt az utcának megjelenésük, hisz a harmónia, szeretet és boldog együvé tartozás érezhető volt közelségükben. Köszönő viszonyban voltunk egymással és a templomban gyakran találkoztunk. Gellért és Judit állt korban közelebb hozzám, Iván öcsémnek Judit osztálytársa volt.

1965-ben kerültem a Zrínyi Miklós Általános Iskolába, 5 év gyakorlat-tal a hátam mögött, ami még nagyon kevés volt a pályán eltöltött 37 évhez képest. A tanári szobába léptemkor rögtön felfedeztem egy kedves ismerőst, Imre bácsi személyében. Ismerősként köszöntött, szép nyúlánk alakja, kicsit huncutkás barna szemei nem változtak az eltelt évek során. Az akkori na-gyok egyik meghatározó egyénisége volt. /Szőnyi házaspár, Buda Ernőné, Horváth János, Szakonyi János, Pasqualetti Antal/.

Ezekben az években a tanárok és tanulók is köpenyben voltak. A mun-kaköpenyek fehér, kék, barna színűek, néha egy kicsit eltérő színárnyalatúak voltak. Imre bácsi mindig tiszta, vasalt fehérben volt látható.

Kedves gesztus volt tőle, amikor az első órára elkísért az osztályába, és egyenként bemutatott minden tanulót őszintén, minden jó és rossz tulaj-donságával együtt.



*Az Ady iskolai tantestület végzős diákokkal (1953)
Regős Györgyné, Köcsky Kálmánné, Vékásy Ká-
rolyné, Cséte Ferencné, Béres Sándorné, Kenedy
Imréné, Pasqualetti Antalné*

*Végtelenül sajnáltuk, ami-
kor nyugdíjba vonult s már nem
találkozhattunk vele naponta.
A pedagógus munka a hivatása
volt.*

*Később, a pályámon elért
sikereknek biztosan részese volt
a szeretett és tisztelt Vértess Imre
tanár úr is!*

Miháné Janda Klára





Túl a hatvanon, túl azokon az éveken, amikor magának választott szakmáját aktívan gyakorolja az ember, túl a gyerekek felnevelésének időszakán, nagyjából teljes és talán viszonylag objektív mérleget készíthetek életéről.

Innen visszatekintve az ember már azt is korrektül láthatja, hogy családtagjain túl, kik voltak azok a személyek, akik jelentős hatással voltak személyisége alakulására.

Szerencsés, akinek életében azok voltak túlsúlyban, akinek köszönettel tartozik, mert segítették ép lelkű emberré válását, későbbi eligazodását a világban, megteremtették lehetőségét, hogy megfeleljen a majdani kihívásoknak. Köztük – nagy baj, ha nem – ott vannak hajdani tanítóink közül is néhányan, akik minket – épp minket – meghatározó módon alakítottak.

Bár itt a pedagógusok mindenféle fajtájára gondolok, mégis tanítót írtam, szándékosan. Minél apróbb egy gyermek, annál többet segíthet (de árthat is) a vele foglalkozó szakember.

Nekem szerencsém volt. A Zrínyi utcai iskolában (később: Zrínyi Miklós Állami Általános Iskola) Pusofszy Gabriella osztályában lehettem alsó tagozatos. Szerencsém volt...

A felső tagozat négy esztendeje már vegyesebb emlékeket hagyott bennem. A Hunyadi iskola megnyitása miatt osztálytársaim és az évfolyam diákjainak egy része távozott. A megmaradt gyerekekből új összetételű osztályokat szerveztek, új tanárokkal is meg kellett barátkozni.

Nekem szerencsém volt. Osztályunk számtant és mértant oktató tanára, majd osztályfőnökiünk is: Vértés Imre lett.

Szerencsém volt...

Szigorú ember benyomását keltette. Az is volt.

Matematika vagy geometria óráin így persze mindig rend volt, de ez nem magyarázza, hogy miért volt jó ott lenni azokon. Nem magyarázza, hogy az általa kialakított vonzalom miért maradt meg bennem további életemben is.

Mégis, a rendnél kell maradnom.



Tehát: rend volt óráin, de valamiféle belső rendben-lévőség sugárzott az emberből is.

És a rend egyszerűségét éreztem órai magyarázataiból is. Valahogy magától értetődően lett világos, hogy a tárgyalt matematikai probléma következménye az és csak az lehet, amit tanárunk állít nekünk.

Nem tudnám megmondani, hogy tájékozottsága a matematika, a geometria területén meddig terjedt. Az viszont biztos, hogy e tudományok azon kis részét, amivel egy általános iskolásnak tisztában kell lenni, neki sikerült tökéletesen ésszerű világnak láttatnia. Kirakós játékként álltak össze a részek, mindnek helye volt és értelme annak, hogy a kiválasztott épp oda illett.

Osztályfőnökként egyfajta apaképet testesített meg szememben. Azt a fajta apát, aki csip-csup ügyekben nem állít szabályokat, nem korlátoz, de világos határokat szab: mik azok a dolgok, amik semmiképp sem fogadhatók el.

Életemet magam is tanárként dolgoztam végig. Vértés tanár úrnak ebben része van.

Számomra ő egyike a néhány nagy tanár-egyénségnek, akivel jó sor-som valaha is összehozott.

Tarnóczy Attila



Tanár lett az egykori kisdíákából – egy emlékezetes találkozó



Nehéz volt a sétát megszokni. Az órák fegyelmét valahogy fel kellett oldani, de szabad mozgásról, ami egyet jelentett a futkározással, szó sem lehetett. A korábbi időkben, amikor még nem volt kötött mozgás az udvarban, több baleset is történt. Ezért volt az óráközi szünetekben a séta.

Az iskolaudvar kicsi volt, a tanulólétszám nagy. Párosával kellett menni, ezért csak a mellettem lévővel beszélgethettünk. Mit lehetett tenni? Az iskolai rend, az rend. El kellett fogadnunk ezt a helyzetet. Azért osztályfőnöki órán, vagy egyéb beszélgetéseken, mint valami be nem teljesülhető kívánságként mondtuk el azt a vágyunkat Vértess Imre osztályfőnök tanár úrnak, hogy a séta helyett jobban szeretnénk valamiféle kötetlenebb mozgást. Elmondtuk ugyan, de igazából nem nagyon erőltettük, mert tudtuk, hogy lehetetlent kérünk. Ha egyszer Szőnyi Antal igazgató úr így döntött, azon változtatni úgysem lehet. Ebbe bele is törődtünk, de mint később kiderült, nem mindenki.

Az a változást hozó nap is úgy kezdődött, mint a többi, csak az első órát pár perccel korábban fejezte be a tanár úr. Mielőtt kivonultunk volna szünetre, így szólt:

– Fiúk! Azt a régi kívánságokat, hogy ne kelljen kötelezően körbesétálnotok az udvaron, tegnap elmondtam az igazgató úrnak. Ezzel nem kis fejtörést okoztam neki. Ebből az következik, hogy az ötletem nem utasította azonnal el. Ezt jó előjelnek vettem. Igyekeztem minél jobban meggyőzni őt. Tekintettel arra, hogy történelmet tanít nektek, jól ismeri az osztályt. Hosszas rábeszélés után, hajlott a kérést teljesíteni, bizonyos feltételekkel. Én a nevetekben megígértem, hogy ha a VIII. b. osztály a politechnikai műhely melletti udvarrészen séta nélkül eltöltheti a szünetet, soha futkározás, hangoskodás, vagy más rendbontás nem lesz. Azzal fogadta el a kérést, ha a legkisebb fegyelemsértés előfordul, azonnal visszaáll a régi rend. Elfogadjátok ezt az egyezséget?

Egymásra néztünk. Jól hallottuk? Szinte nem is akartunk hinni a füllünknek. Váratlanul ért minket ez a bejelentés-kérdés. Nem túl harsányan, de azért önbizalommal telve mondtunk igent. A tanár úr folytatta:

– Még valamit jegyezzetek meg! Én nem leszek köztetek, sőt, vigyázót sem jelölök ki. Úgy gondolom, erre nincs szükség. Vigyázatok magatokra és egymásra! Most pedig álljatok sorba, és, vonuljatok le az udvarra. Szünet



végén ismét álljatok össze párosával, és úgy gyertek vissza az osztályba!

Sose gondoltam volna, hogy egy óráközi szünet is lehet izgalmas.

Azt mindenki megértette, nem kis kockázatot vállalt magára a tanár úr, de egyúttal nagy felelősséget rakott a mi vállunkra is.

Mit szól majd az iskola többi tanulója? Hogyan fogadják a mi kivételezett helyzetünket? Sok kérdés merült fel ezzel kapcsolatban, csak egy dolog nem lehetett kétséges. A bizalomnak meg fogunk felelni...

És ez így is lett.

Beszéltünk-e a tanár úrral erről valaha is? – Arra nem emlékszem. Ellenőrzött-e minket akkoriban a távolból? – Soha nem vettük észre.

Miből gondolta, hogy annyi különböző gyerek képes lesz a többiek számára példamutatóan viselkedni? Ő talán jobban ismert bennünket, mint mi saját magunkat.



Badacsonyi kirándulás 1960-ban
„A tanár úr engedélyével távozhattunk el.”

Útirány: Balatonfenyves, iskolai üdülő, Fonyód-Badacsony
Balázsovits Lajos, Somogyi Lajos,
Hegedűs Csaba



Az iskola udvara ma





Tibor !

Komoly, jó fiú voltál,
Rád és szüleidre mindig számíthatott, támaszkodhatott az iskola. De Te is számíthatsz miránk ezután is.

Ne felejtse el, hogy új helyeden nehezebb munka vár Rád, mint eddig. Én fogadást kötöttem Rád, hogy legalább négyszerre meg fogod állni a helyedet. Sohasem totóztam, de ezt nem szeretném elveszíteni.

Olvasva A TANÍTÓ ÖRÖKSÉGE I-II című könyvet örömmel értesültem, hogy azt az életutat, melyet édesapád járt be, nem lehet két kötetben összefoglalni, főleg akkor, amikor egy jelentős korszaka az életének nem lett feldolgozva. Éppen ezért szerény emlékemmel szeretném segíteni munkádat abban, hogy minél teljesebb legyen a harmadik, talán nem az utolsó kötet arról az emberről, aki nekem példamutató pedagógusom, matematika tanárom és osztályfőnököm volt.

50 évvel ezelőtt (1961) búcsúztam el, mint „Zrínyis” diák az iskolától, melyre most is nagy szeretettel gondolok vissza. Osztályfőnököm az 1959-60, 1960-61-es tanévben Vértess Imre volt. A mindig fehér köpeny és komor arc mögött (most már tudom) egy a diákokért, közösségért mindig tenni akaró lány, emberséges szív lapult.

A matematikai oktatása olyan egyedülálló volt, hogy még a leggyengébb tanuló is megélt belőle. Tőle tanultuk meg

a gyors, precíz munkát (egymásért kijavító röpdolgozatok sokasága).

A matematika tudása mellett számos olyan munkában is kivette részét, melyet nem csak mi, diákok, hanem az iskola igazgatója is elismert.

Fantáziája, tervezőkészsége, rajztudása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy iskolánk rendszeres színdarabokkal szórakoztathatta tanulóit, valamint a szülőket.

A mellékelt fotón (A vár kulcsa c. darab) is látszik az a precíz munka, mely a díszletekben jelenik meg.

Emlékeit kutatva kezembe került az a fényképem, melyet ballagáskor adott át, nem csak nekem, hanem az összes búcsúzó diákjának, a hátoldalára gépelt jó tanácsokkal. Tanár úr, ezúton jelentem, hogy a nekem írt figyelmeztető megfogadtam és teljesítettem.



Miután tudta, hogy tanulmányaimat tovább folytatom, volt egy személyes kérése: „Nem kérek mást, mint azt, hogy a ballagási virágcsokrodból egy szálat adjál nekem!”

Négy év után nem feledve a kérést, tiszteletem jeléül a ballagást követően első utam az egy szál virággal hozzá vezetett. A meglepetés könnyeit leírni nem, de elképzelni lehet.

Molnár Tibor



Simon János hivatalsegéd is ünnepel a boldog anyukákkal és az osztály szülői munkaközösségével



*Felső sor: Molnár Tibor, id. Horváth Imre, Horváth Imre, Gurdán István.
Alsó sor: Molnár Istvánné, Vértes Imre, Horváth Imréné, Gurdán Istvánné*



Kiváló alapokat kaptam



Bevallom, nehezen vettem kezembe a tollat (aztán most a szövegszerkesztőt), hogy eleget tegyek barátian noszogatós biztatásodnak, és írjak pár sorban a „Tanító Úr”-ral kapcsolatos emlékeimről, esetleg vele kapcsolatos történetekről. Én két helyzetben kerültem a Tanító Úrral személyesebb kapcsolatba: az általános iskolában tanított algebrát és mértant, valamint az olajipari technikum (ami a megszüntetett gépipari helyén működött) 1. és 2. évfolyamán műhelygyakorlatokat vezetett számunkra.

Felidéződik előttem fehérköpenyes, tekintélyes alakja, amint belépett az osztályterembe – rögtön csend! – vagy kimért lépésekkel megy végig az emeleti folyosón a szertár felé... Nagyon jól, érthetően magyarázta a sokak által rettegett tantárgyakat (algebra, mértan). Kiváló alapokat kaptam a későbbi tanulmányaimhoz. De azért megismertem a „kétujjas” pofonját is. (Biztosan megérdemeltem.)

Építettünk a vezetésével színpadi díszleteket (akkoriban egy-két diákelőadásra készültünk a szomszédos tiszti klubban), valamint építettük – segéderőként – az ő vezényletével, nyári vakációja idején az iskola üdülőjét Balatonfenyvesen. (Nyaralni én már nem tudtam ott.)

Aztán a technikum. Ott kék munkásköpenyben magyarázta a mérőszalag, a tolómérő („subler”) használatát, a fémfűrész, a reszelő kezelését. (Például nem is olyan egyszerű gyakorlat nélküli sík felületekkel határolt kalapácsfejet kireszelni!)

Ha rá gondolkok, akkor legerősebben az a hálával ötvöződő emlék jön elő, hogy egy-egy szabály bizonyításán keresztül megbarátkoztatott a számok világával, és ennek köszönhetően a pályám során később nem volt nehézségem ezek megértésével, alkalmazásával.



Silló Elemér

Egy emlékezetes zrínyi felvonulás



Édesapaként nevelt és segített bennünket

Életem egyik legfontosabb része meghatározója volt, van és lesz IMRE BÁCSI. Ő volt a tanár, pedagógus, egyszerűen az ember. Egymásra találásunk a hatvanas években kezdődött.

Édesanyám egyedül nevelt öcsémmel együtt. A Zrínyi Miklós Általános Iskolában tanultunk. Imre bácsi anyámmal együtt ott tanított. Ő pótolta Édesapánkat.

Mit is tett értünk? Hogyan karolt fel bennünket?

Korrepetált, németül tanított, barkácsoltunk, építettünk, vitorlázunk, kirándultunk. Egyszerűen foglalkozott velünk.

Miután gyenge matekos voltam, az ő segítségével szorultam, így az általános iskolában és a középiskolában is segített nekem.

A Zrínyiben osztályfőnököm volt, majd az ő útmutatása alapján választottam a helyes, leginkább nekem való Olajipari Technikumot.

Vele építettük fel a Zrínyi iskola üdülőjét Balatonfenyvesen. Először sátrakban, szabályos őrseget ellátva nomád körülmények között éltünk, aztán dolgoztunk és nyaraltunk is.

Példaképeink táborvezetőként és később művezetőként is kiválókat alkottak, közben vitorlázunk, evezünk a nappali, majd éjszakai Balatonon, miközben csak tanultunk Tőle. Irányításával gyakran kerékpároztunk a Balaton-parton, hatalmas élmény volt.

Vajon hányan csinálták volna mindezt utána?

A Technikum elvégzése után vissza-vissza tértem, beszámolni a fűrótoronyban szerzett élményeimről, melyen láthatólag nagyon jól elszórakoztam, és további tanácsokkal látott el. Ekkor már a hetvenes éveket írtuk, az ő utolsó kanizsai éveit.

Akkor is tanított még bennünket, meg a Takács gyerekeket is.

Drága osztályfőnököm, Imre bácsi! Hálás szeretettel köszönöm a sok-sok törődést és biztató szót!



„Vitorlázunk, evezünk a nappali és az éjszakai Balatonon” – a háttérben a kormányos és mi

Ruzsinszky László



Sportoltunk, énekeltünk, tanultunk

Vidám, boldog gyermekkorom volt, a Zrínyi iskolába jártam. Ami számomra a mai napig is emlékezetes, hogy sokat próbáltunk, gyakoroltunk, gyakran léptünk fel színdarabokkal a városban és a környéken is. Az énekkarunk és a színjátszóink is mindig nagy sikert arattak. Természetesen időnként én is szívesen szerepeltem.

Itt Nagykanizsán gyakran találkozom osztálytársaimmal, megemlegetjük osztályfőnökiünket, kedves tanárainkat és iskolánkat.

Nagy Sándor



*A fotón Koczfán Csaba,
Szabó János, Nagy Sándor*

*Szeretettel
Édesanyádtól.*



*Szívből és lelkesen énekeltünk
Fellépésünk a városi művelődési házban (1961)*



Találkozási pontok

...Az igazi találkozási pontot a megjelent két kötet tartalma és Nagyapám bőszeges hagyatékának összecsengése jelentette. A két követni próbált tanító láthatatlan kézfogása indította meg. Nem az munkál bennem, milyen volt – hiszen az csak egy érdekes olvasmány – hanem milyet szeretnék látni a jövőben újra. Azt hiszem, megérett az idő, hogy követésre méltó emberekkel példálózódjunk. Mit jövőben?! A jelen is késő már...

Náluk nem merült fel, hány órában, hány gyereket tanítanak, nevelnek és mennyiért. Az életük volt a város, az iskola, amit nem választottak, hanem odaállították őket. Nekik minden gyermek a sajátjuk volt. Nem becsengetéstől kicsengetésig, hanem 0-24 óráig. Ezért így emlékeznek tanítójukra, Nagyapámtól idézve:

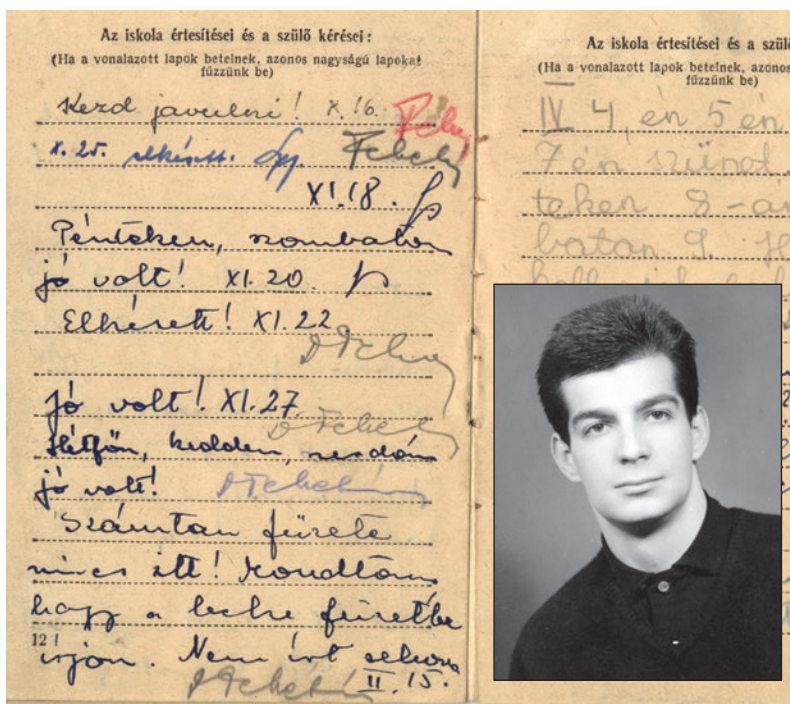
„Kedves Tanító bácsi! Van-e szíveknek gyönyörűbb virága, mint a szeretetnek és hálának virága? E két szép virágot érzem lelkemben, mint kis növendéke tanítómmal szemben. Kinek köszönhetem mindazt, amit tudok? Tudáskincsemet. Vajon ki oktatott? Ki oltá szívembe a szép érzelmeket? Jó szüleim után tanító bácsim az, aki mindarra oktat, mi szép, hasznos, igaz! Sok fáradtságáért áldja meg az Isten, jóságát, munkáját jutalmazza bőven!”

Átnéztem a Zrínyi iskola dokumentumait. Nem csak azt a 11 évet, amit ott tanított. Olyan élő volt, hogy gyerekké lettem azonnal. A matematikához, a fizikához és gyakorlati foglalkozásokhoz ugyan nem jött meg a kedvem, de a testneveléshez, versenyekhez, tanításhoz igen. Ezekben az években diktáltak, és egyben gondoskodtak is. Bátorság kellett kiállni a saját elképzelések mellett. Vétes Imre tanár bácsi kiállt. A dokumentumok, amiket olvastam, ezt bizonyították. Remélem az élő emlékezések is ezt bizonyítják. Hadd zárjam soraimat ismét Nagyapám idézetével, amit akár Vétes Imre tanár úr, és még sok tanító ember is leírhatott volna:

„Szerettem a pedagógus pályát, szerettem tanítani. Szeretem volt tanítványaimat, szeretem az embereket. Kint járva a városban, lépten-nyomon összetalálkozom egykori tanítványaimmal, hiszen sok száz van belőlük a városban. Köszöntjük egymást. Gyerekneviükön szólítom őket, még akkor is, ha nagyapák, mert az öreg tanító diákjai – akiket szeret – nem öregednek meg, hanem mindig „öreg tanítójuk” gyerekei maradnak...”

Béres Sándor





Béres Sándor leánytestvéreivel



„Az emlékek mindig múltidézők,
de a jövőt is zengik.”

Számos szép kanizsai, illetve zrínyis emléket őrzök én is lelkemben. A mi iskolánk híre-neve már 140 évvel ezelőtt is bejárta a megyét, sőt átívelte a megyehatárokat is. Úgy gondolom, ez ma is így van.

Büszke vagyok erre az intézményre, hiszen az erős alapokat itt kaptam. Az általános iskolát 1959-ben fejeztem be a Vértess tanár úr által vezetett 8/a osztályban. Matematikát szerető egyik tanítványa voltam ott. Kivételes pedagógusi és emberi szellemiségét azóta őrzöm magamban. Tiszteletem iránta az időbeli távolsággal csak fokozódott. Ez természetes is, hiszen felnőtt fejjel a világban sok helyen dolgozó és tanító kutató-mérnökként egyre inkább megértettem, hogy tudásom egyik alappillértől tőle kaptam. Később a vegyipari technikumot, majd a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki karát végeztem el. A mérnöki matematika a mai napig rutin eszközöm kutató-fejlesztő-oktató tevékenységemben. Jelenleg



Osztályfőnökönk ezt
a képet a tanyavilágban fejezte be

a Bay Zoltán Anyagtudományi Intézet egyik vezető kutatója vagyok.

A tanár úr „hétköznapi hős” volt – mondanák sokan. Nem! Kiemelkedőt alkotott „jövőt zengően” is.

Mi 13-14 évesen természetesen nem láttuk széles érdeklődési köreit és sok-sok területre kiterjedő oktatói tevékenységét. Kivételes pedagógusi érzékét azonban számosan megérezti és példaképnek tekintettük.

Hiszem, hogy tanítványai közül sokan éreznek hasonlóképpen, és a megjelenő könyv örömet fog okozni minden órá és egykori tanáraikra emlékező mai embernek.

Dr. Cserfalvi Tamás





„Úgye nem is sokat változtunk?”

Újra együtt 50 év múlva, az egykori, 1959-ben végzett tanulók gyülekeznek



Cserfalvi Tamás az 50 éves találkozón



Rétfalvi Sándor alkotása

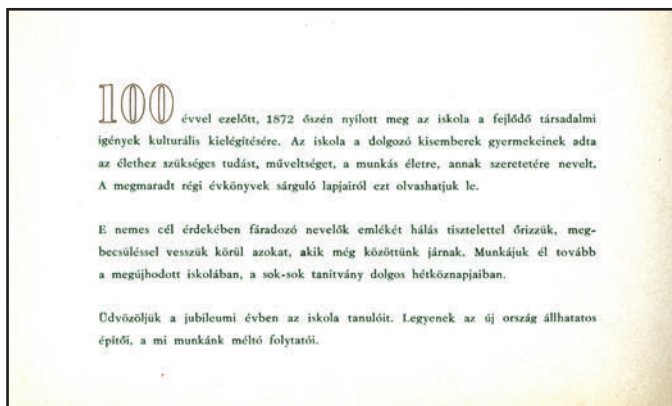
*„Az iskolának búcsút sosem mondtam
Ő hívott engem és én hívtam őt
Kapuja előtt állok égő gondban
s nézem az égis hullámozó időt”*

/Keszthelyi Zoltán/



*Szőnyi Antal igazgató köszönő szavai a
nyugdíjazások alkalmával (1968 augusztusa)*

„Elköszönök a nyugállományba vonuló kartársainktól: Beke Ferenc igazgatóhelyettestől és Vértés Imre kartárstól. Megköszönöm nekik áldozatos munkásságukat, amellyel teljesítették szép hivatásukat a magyar haza iránt. Kötelességteljesítő, hivatásuk magaslatán álló, önzetlenül dolgozó munkatársak voltak. Kísérje őket a sok-sok tanítvány és munkatársaik megbecsülése. Továbbra is jó egészséget kívánunk nekik, mindig szívesen látott kartársaink és nem vendégeink lesznek.”



Egy meghívó 1972-ből





Visszavár az iskola; nyugdíjasok az ünnepségen



Középen Vargha Béla igazgató és Vértés Imre



*A Naplókban szereplő és a Zrínyi Miklós általános iskolában
tanító pedagógusok neve 1957-68*

Beke Ferencné	tanítónő
Ruzsinszky Lászlóné	tanítónő
Szentmiklósi Ottóné	tanítónő
Pasqualetti Antal	ének
Kovács Dezső	magyar nyelv és irodalom
Alexander József	orosz nyelv
Horváth János	földrajz, történelem, lakóhely ismeret
Vandra Jenő	élettelen természet, fizika, gyakorlati foglalkozás
Bérces István	számтан, mértan
Vértes Imre	számтан, mértan, rajz, kémia gyakorlat
Kaczor Jenő	testnevelés
Szőnyi Antalné	magyar nyelv és irodalom
Szakonyi János	növénytan, kémia, élettelen természet, egészségtan
Beke Ferenc	számтан, mértan, gyakorlati foglalkozás
Alexander Józsefné	rajz, növénytan
Szőnyi Antal	igazgató, testnevelés
Koronczy Rudolf	testnevelés
Dr. Buda Ernőné	
Oparnicza Vilma	magyar nyelv és irodalom, történelem
Zádori Lászlóné	rajz, orosz nyelv, gyakorlati foglalkozás, magyar nyelv és irodalom
Török Boldizsárné	napközis
Tollár Józsefné	tanítónő
Horog János	földrajz
Dr. Máthé Zoltánné	tanítónő
Horváth Lászlóné	tanítónő
Kuti László	fizika
Vellák Erzsébet	kémia
Bozsoki Imre	fizika, kézimunka
Buda Ernőné	magyar nyelv és irodalom
Korentsy Jenőné	tanítónő
Dr. Rehák Jánosné	orosz nyelv
Szabó Lászlóné	tanítónő
Gazdag Istvánné	tanítónő
Vass Zoltánné	tanítónő
Nagy Zoltánné	tanítónő
Miha Tamásné	orosz nyelv
Nagy Rozália	tanítónő
Szász Istvánné	ének
Vékási Károlyné	orosz nyelv



Köszönet mindnyájuknak, bárhol is vannak!

Estatomenjegyzék

Ajánlás.....	5
Bevezető	7
I. „Százhuszat verő szív”	11
Emlékek, színek, évek	11
Lakás, szalmazsák, álom, kerékpár	13
Jön a családom!	15
Vártuk, kollégám!	16
Emléktúra	19
Gazdagok vagyunk!	24
„Csattogtak a galambszárnyak”	26
Sáskák, táskák, kosarak, poharak	28
Csendes böngészde.	32
Látogatás, meglepetés, könnyek.	35
Orgonahangolás, „vallatás”	38
„Mint a mókus fenn a fán”	40
1. számú melléklet: Kiskanizsa	41
Csapongó meditáció	49
A fordulat éve: 1950	51
II. Hőskorszak, iskolateremtés.	53
Múltidéző osztálytalálkozó.	53
Kartársnő, elvtársnő, nyári ügyelet.	58
Meghoztuk a mindenfélét	60
Templomtéri álmodozás.	62
Virágcsokor galambokkal.	63
Tarka-barka rakomány.	64
Jövőt tervező értekezlet, „elvágólagos” rend.	65
Gépek! Fényes szép kezes bárányok.	67
„Ifjú Robinsonok”	69
„Hírnök jó”	75
Maradok a hegeli dialektikánál.	81
Csipkegallér, emlékek.	82
Krónikás az ablakban	85



Felvonulások, jelszavak.....	88
Kibírom, Apukám!.....	92
Van új a nap alatt.....	95
„Az ellenség nem alszik!!!”	98
„Osztályharc” a javából.....	102
„Nappalok és éjszakák”	104
„Agytorna” és Liszt-rapszódia	107
Pécsi barangolás.....	114
Búcsúfelvonás.....	118
Egy cipőben járunk... ..	121
„Megy a gőzös...”	122
Volt egyszer egy gépipari!	125
...csak egy epizód.....	135
 III. Zrínyis évek	139
„Magas hőfokon”.....	139
„Teher, áldás, siker”	142
Ez a Makarenkó engem üldöz.....	146
Vastapsos előadások, pompás jelmezek	148
Hurrá nyaralunk...!	150
„Tüzet adni siettem”	152
2. számú melléklet: Zrínyi Miklós Általános Iskola	155





Vértess Judit
Múlnak az évek,
az emlékek élnek

Vértes Judit
Múlnak az évek, az emlékek élnek



Véster Judit

*Múlnak az évek,
az emlékek élnek*



Nagykanizsa 2012

A tablóképek – a későbbiek is – „csak” múltidéző jelzések.

A rajzokat Hosszú Ágnes készítette.
Az ábrák és a figurák a korabeli gépiparis tankönyvekben és a tablók-
kon találhatók.

Technikai szerkesztő:
Tábori Zita

Az elbeszéléseket gépelte:
Székely Lászlóné és Nagy Ágnes

ISBN
978-963-9782-25-9

Kiadja a Czupi Kiadó
8800 Nagykanizsa, Pityer u. 19.
Tel.: +36 93 320 766, +36 30 9371614
www.czupi.hu



A MÚLNAK AZ ÉVEK AZ EMLÉKEK ÉLNEK CÍMŰ KÖNYV ÖSSZEÁLLÍ-
TÁSÁT A HALIS ISTVÁN VÁROSI KÖNYVTÁRBAN VÉGEZTEM.

HÁLÁSAN KÖSZÖNÖM TÁBORI ZITA KÉT ÉVIG TARTÓ IGÉNYES,
TÜRELMES MUNKÁJÁT, A KIADVÁNYTERVET ÉS A TÖRDELÉST.

Előszó

Az emlékezés így is kezdődhetne: „Volt egyszer egy Gépipari Technikum”, vagy „Egy elfelejtett iskola”, de az elbeszélésekből az egykori tanárok, tanítványok és hozzátartozóik visszaemlékezéséből újra életre kelt, újraépült a neves intézmény.

Naplót vezetett, jegyzetelgetett a tanító úr is egészen addig, amíg egy agyvérzés ki nem ütötte kezéből a tollat.

Hogy is mondta? Ha az emlékeidet idézed, ha újra éled gyermek- és iskolás éveidet – kitárul a lelked, befogadóbb és erősebb leszel, és talán jelenedet is jobban értékeled.

Amíg élt és beszélni tudott édesapám, megbecsüléssel emlegette technikusait, „kartársait”. Büszkén mesélt a napi eseményekről, az önfenntartó intézmény megküzdött sikereiről.

„Megírom, szeretném megírni” – a tanítványaimmal közösen – az ifjú robinsonok naplóját, aztán kiosztom nekik a meglepetésajándékot.

Sajnos, nem születhetett meg életében a robinsoni napló, az „új Kalevala”, mert ebben drámai események akadályozták meg.

Drága apukám! Sokak nevében üzenem, most írják a visszaemlékezést a gépiparisok, az egykori tanítványok. Égi postán küldjük neked, hálás szeretettel és emlékezettel.



*„Nem az jelöli a származást, rangot,
hogy kikre büszke valaki,
de az, hogy ővele kik büszkélkednek,
s kik szokták nevét féltve mondani.”*

Váci Mihály

Honnan indultam? 60 év távlatából nehéz visszaemlékezni bizonyos történetekre. Az idő törli az emlékeket.

Az én szüleim gazdasági cselédek voltak egy uradalomban. A legközelebbi falu is 3-4 km-re volt. Természetesen az iskola is. Naponta gyalogoltuk végig az utat oda-vissza. A majorban 18-20 család élt sok-sok gyerekkel, földpadlós, szoba-konyhás lakásban. (Ezzel mi nem voltunk egyedül!)



Akkoriban sok volt a nagycsalád. Egy biztos: fiúkat és a lányokat munkára nevelték. Örökölték szinte semmit nem tudtak adni, csak a munka szeretetét, az életfenntartás küzdelmét. A fiúkat általában valamilyen hasznos szakmára irányították; mellette minden más munkát is el kellett vállalni és végezni, hogy a családnak legyen ke-

nyere. A lányok fő „szakmája” az un. Háztartási munka volt. Ez is jelenthetett a későbbiekben megélhetést és munkát. A család melegének megtartása, összefogása, egymás segítése életcélként számított.



Nálunk már a kezdet is nehéz volt. 1938-ban édesapám autóbalesetben életét vesztette. Ezt követően édesanyám egyedül nevelt engem és bátyámat. 1939-ben, a II. világháború kitörését követően a Vajdaságban élő magyarok élete kilátástalanná vált. Anyám döntése alapján igyekeztünk Magyarország nyugati részén letelepedni. Az első osztályt még Újvidéken (Novy Sad) végeztem el. Mivel anyám a vasútnál dolgozott, így kedvezményes utazással indultunk Magyarország felé 1944 nyarán. Mire Vaspör községbe értünk, már tél volt. Az 1944-45-ös tanév elmaradt az utazás és a front vonulása miatt. 1945-ben Zalaszentmihályra költöztünk.

Mi, gyerekek különböző mezőgazdasági munkában vettünk részt a megélhetés biztosítása érdekében: kukoricakapálás, cséplőgép melletti segédkezés és még sok minden más.





Nekünk gyerekeknek külön élmény volt, hogy – kezünkben a bakterlámpával – hajnali misére mentünk.

Nálunk akkoriban még nem volt villany, néhányan a petróleumlámpa fényénél tanultunk.



Én vidékről, Söjtörről kerültem a technikumba, ahová édesanyám kísért el. Nem vittünk szalmazsákot, nem tudtam, hogy a kollégiumban azon alszunk majd. Egy rokonunk segített, aki adott kölcsön, így gondunk megoldódott.

Nagyon szomorú voltam, amikor édesanyám otthagyott, mert nekem teljesen szokatlanok voltak az ismeretlen körülmények, az iskola és a kollégium nagy épületei ijesztettek. Nehéz volt megszoknom a napirendet is.

Tudom, ezzel a többiek is így voltak, legalábbis eleinte.



Tavaszelőtt

*Szép az idő, március van,
még nem susognak a levelek,
a természet világában
dolgozgatnak az emberek,
nincs virág a fa-ágakon,
még a hajtás nem bújik,
de mindnyájan hiszünk abban,
nemsokára tavaszodik.*

*Kéklík az ég, báránnyelhek
kúsznak rajta előre,
a dolgozó parasztjaink
sietnek a mezőre.*

*A porhanyós föld színében
megcsillan a vas-eke,
innen fog majd kinőni
a dolgozó nép kenyere.*

*Kenyeret ad a városnak,
a város ad cikkeket,
így a közös megértésben
boldogok az emberek.*

Vörös József (1954)



Mi gépek között nőttünk fel. Már kisgyerek korunktól fúrtunk, faragtunk. Igazán jó világ volt! Később meg segítettem a szüleimnek a téglagyárban és az erdészetnél.

Zalaegerszezen, a téglagyárban fűtöttem és kezeltem egy gyönyörű 150 lóerős gőzgépet, édesapám felügyeletével. Szívesen tettem, természetesnek tűnt minden.



Én is különös érdeklődéssel és kíváncsisággal foglalkoztam minden gyakorlati, technikai dologgal. Egyszer például a nagybátyámmal megrendeltünk egy autót, igaz, hogy csak egy újságpapírra írtuk a rendelést. Titkunkat nem árultuk el senkinek.

A szomszédunknak volt egy cséplőgépe, meg egy traktora. Ezeknek a javítása is nagyon érdekelt és izgatott, szinte állandó vendége voltam a szerelőnek.

Az általános iskola befejezése után a Nagykanizsai Gépipari Technikumot választottam. Ez felelt meg leginkább az érdeklődéseimnek. A műszaki tárgyakat szerettem legjobban. Én mindig is örömmel barkácsoltam, amit aztán a későbbi műhelygyakorlatok még inkább elmélyítettek.

Hová jelentkeztek? Merre tartsak? Milyen szakmát válasszak? Szüleim is, én is gondban voltunk.

Emlékszem, az általános iskola utolsó évében egy, a továbbtanulással kapcsolatos, soványka tájékoztató füzet jelent meg: Vegyipari Technikum, Gépipari Technikum, Általános Gimnázium, stb. Én a Vegyiparit választottam. Nem oda vettek fel, hanem a szomszédos Gépipariba.

Az első meglepetés akkor ért, amikor beiratkozni mentem a Vörös hadsereg u. 13-ba. Behívtak az igazgatói irodába, ahol megkérdezték, akarok-e kollégista lenni? Nem akartam, de az lettem. Majd azt kérdezték, menzát kérek-e. Nem ismertem a szó jelentését, így nem válaszoltam. Persze, hogy kaptam menzát is. Végül is minden sikerült, de egy-két ismeretlen dologba majdnem belegebedtünk.





„Szeretett iskolánk...”

*Gyökereim egyetlen
porszemet sem
engednek szóródni
forgószelekben.
Égő szék ez – de benne
gyökereztem!*

Váci Mihály



Hogy is kezdődött? Hogyan teremtettünk iskolát?

Sok-sok mindent szeretnék elmesélni, de most mégis csak néhány lényeges eseményt idézek meg múltamból.

1950. szeptember 1-jén új iskola kezdte meg működését Nagykanizsán, a volt Piarista Gimnázium területén és épületeiben. A 13. sz. Általános Gépészeti technikum közel 120 növendéke fogott

hozzá az új iskolatípus kialakításához, új tanáraik irányítása mellett. A cél távoli, de ígéretes volt, hogy az ipar részére közép, később felsőiskolai szintű oktatási intézmény alakuljon ki.

Egy borzalmas világégés közös nyomorultjaiként kiváló pedagógusok és nyúlászívű diákok együtt hordták az asztalokat, a székeket az osztálytermekbe; a satupadokat, lakatosszerszámokat meg föl a műhelyépületbe, az ideiglenes raktárként használt tornaterembe cipeltük.



... és udvara



Hogyan lettem gépiparista? Jelentkeztem a zalaegerszegi közgazdasági technikumba, ahova fel is vettek. Az első tanítási nap reggelén gyülekeztünk az udvaron, amikor odajött hozzánk a városi oktatási osztály vezetője és megkérdezte lenne-e kedvünk Nagykanizsán a gépipari technikumban tovább tanulni. Talán kalandvágyból – mi lányok ketten – jelentkeztünk. Az osztályvezető kísért bennünket Nagykanizsára és intézett minden szükséges dolgot, ami a felvételhez és a kollégiumi elhelyezéshez kellett, így lettem „gépiparista”.



Talán emlékeztek még! 1950 szeptemberében négyes sorokban álltunk a felosztott Piarista Gimnázium udvarán, az induló Gépipari Technikum évnitőjén. Vértés Imre műhelyfőnök „ifjú Robinsonokként” köszöntött bennünket, s az új iskola és műhely felépítésére lelkesített. Ezt aztán mi – közösen – meg is tettük.

Az 1954-ben a júniusi évzárón ugyanitt sorakoztunk fel. Vértés tanár úr ekkor egy „irkát” adott mindenkinek, kérve bennünket, hogy emlékeinket írjuk le ebbe a füzetbe, s ebből egy új „Kalevala” születhet. „Majd ő megírja, megszerkeszti.” – mondta. Sajnos mi nem írtuk meg akkor. Talán-talán valamit még pótolni tudunk most.

A fenti két időpont között éltük át mi alapítók a legszebb diákéveinket. Úgy gondolom, valamennyi évfolyam így emlékezik a saját négy évére. Mi valóban magunknak építettük azt az iskolát, szinte a semmiből. Büszkéek is voltunk a



A béke szigete, a csend békéje

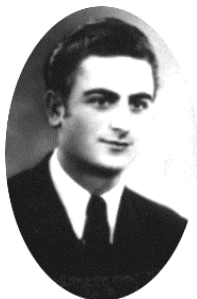
munkánkra. Mindez „szokatlan történelmi körülmények” között történt a szétvert gimnázium épületeiben. Tanáraink többsége még a háború előtti időkből verbuválódott, zseniális pedagógus volt. Az otthonról hozott tisztesség, örökség mellett, az ő érdemük, hogy nem a kor szelleme, hanem elsősorban ők hatottak ránk. Neveltek igaz emberségre, a tisztességes munkába vetett hitre, igaz hazafiságra.



Az általános iskola elvégzése után a pécsi Gépipari Technikumba jelentkeztem továbbtanulásra. A többszörös túljelentkezés miatt nem vettek fel. Átírányítottak az Építőipari Technikumba, ahová szüleim beíratnak 1949-ben.

Nem tudtam megbarátkozni ezzel a szakmával. Otthagytam csapot, papot és hazamentem. Jól tettem!

Megtudtam, hogy Nagykanizsán indult egy Gépipari Technikum. Gyorsan jelentkeztem. Örültem a felvételnek, de féltem is, hiszen két évet kihagytam. Szerencsére ez nem okozott gondot, sőt, még előnyömre is vált. Érettebb voltam egy kicsit az osztálytársaimnál, és volt némi műszaki tapasztalatom is, ami egy gépipari technikumban előnyt jelentett. Az iskola a volt piarista gimnázium épületében, a kollégium pedig a szerzetes-tanári lakásokban volt.



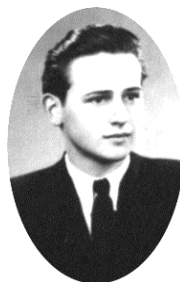
Mint a legtöbb falusi gyereknek, nekem sem volt pontos elképzelésem a középiskolák képzési formájáról, ezért először Miskolcra, a Villamosipari Technikumba jelentkeztem. Engem a Mezőgazdasági Technikumba irányítottak. Még az iskolakezdés előtt kértem az átírányításomat a Gépipari Technikumba, amit teljesítettek is. Az első évfolyam három párhuzamos osztállyal indult.





Mi – jó néhányan – a piarista gimnázium jogutódjának tartott Irányi Dániel Gimnáziumban kívántuk folytatni tanulmányainkat, ami annak rendje és módja szerint el is kezdődött. Azonban egy-két nap elteltével, egyik óra kezdetén az igazgató kíséretében megjelent egy idegen tanár, Borsfay Géza néven mutatkozott be – aki a későbbiek során 4 éven át történelemre és irodalomra tanított – tájékoztatott bennünket, hogy most indul Gépipari Technikum néven egy új iskola, melyben szívesen látnák az átjelentkező diákokat. Ismertette többek között az ott folyó képzés jellegét, célját, perspektíváit, a végzősök elhelyezkedési lehetőségeit. Úgy döntöttem, átmegyek.

Most utólag, visszatekintve a hátrahagyott évtizedekre, újra és újra meg kell állapítanom, hogy akkor, ott – 1950 kora őszen – abban a gimnáziumi tanteremben 15 évesen, életem legszerencsésebb döntését hoztam. Az oklevéllel együtt olyan biztos egzisztenciát kaptam, amely meghatározta egész további életemet.



Kedves városunk korabeli felvételen



*Fiúk és „otthonuk”,
a kollégium*



*A kollégium vezetői: Vizy
Sándor gazdasági vezető,
Prókay József igazgató*

1951 tavaszán ismertem meg Vértes tanár urat, amikor a középiskolai tanulmányaim megkezdéséhez a Nagykanizsán működő Gépipari Technikumba felvételi vizsgán vettem részt. A tanár úr volt az egyik vizsgafelügyelő. Nyugalmat sugárzó jelenlétével segített nekünk, Zala megye kis településeiről érkezett, többségében parasztyereknek, a túlzott izgalmat csillapítani, alkalmazkodni az ismeretlenséghez.



1950-51-ben a Templom téri Általános Iskolában végeztem a 8. osztályt. Vértés tanár úr nálunk éneket tanított és énekkart vezetett. Készültünk és tervezgettük a továbbtanulást.

Az osztály 31 tanulója mind tovább szeretett volna tanulni. Ilyen is volt akkoriban! A tanár úr többször is elmondta, hogy nagyon meg kell fontolni, hová jelentkezünk, a döntés egy életre szól.

Engem nem vettek fel sem a vegyipari technikumba, sem a gimnáziumba, mivel édesapám hentes volt. Nagyon el voltam keseredve.



„Elmélyülten tanulunk”

*Tarkaruhás táncosaink
az iskolánk udvarán*



Aztán számomra emlékezetes dolog történt. Július végén megkérésre bennünket Vértés Imre, hogy Nagykanizsán létrejött a Gépipari Technikum, és oda keresik a leánytanulókat. Az első évfolyamra még nem vettek fel leánytanulókat.

Igaz, hogy műszaki tantárgyak lesznek, magyarázta a tanító úr főképp műszaki rajz, gépelemek, géptan, technológia. Érettségi után pedig 1 éves, iskola által kihelyezett munkahelyen gyakorolhatjuk a szakmát. Ez segítheti aztán elhelyezkedésünket is.

Bizony, kicsit féltem, tartottam a nehéz tantárgyaktól, de szüleim és én is megköszöntük, hogy továbbtanulhatok. Felvételiznem kellett, ahol megfeleltem.



Repeta-induló

A kollégiumi évek során rengeteg élményünk volt, de gondunk-bajunk is bőven akadt. Mint sokat mozgó kamaszok, mindig éhesek voltunk. A reggeli tejeskávé, tea, „hitler szalonnás” vajjas kenyér (gyümölcs-íz), vagy egy-egy szendvics után alig vártuk az ebédet.

A tanítás kezdetekor az első óra előtt énekkel kezdtünk és a befejezéskor az utolsó óra végén énekkel zártunk.

Reggel, lehetőleg a leghosszabb – négy versszakos – éneket (szél, szél száll keletről hozzánk), délután pedig a legrövidebb:

„Zúgnak a gépek az új műhelyben,
dallamra cseng-bong minden hang,
búgnak a gépek csendesen,
mint a harangok: bim-bam-bam.”

négysoros éneket választottuk.

A bim-bam-bam már tartalmazta a székek recsegését, a start előtti dobogást is, hiszen rohantunk az ebédlő folyosójára, mert mindenki első akart lenni az ebédosztásnál.

Előfordult, hogy várni kellett, így a Pavlovi reflexek csillapítására fel-felharsant a repetainduló.

Folytatólagosan: Sej, haj, Ilonka, krumplis tészta repeta,
Sej, haj, Ilonka, ...

Ha még nem nyílt ki az ebédlő ajtaja, akkor folytattuk így:

Nem eszünk mi többé krumplit,
inkább eszünk burgonyát,
megkérjük az Ilonkát, hogy
adjon egy kis repetát!

Az Ilonka néni mondja:
Nincs gyerekek, elfogyott!
A Lukácsi mind megette,
nektek semmit nem hagyott.



Elkezdődött az iskolai év: izgalom, öröm, bejárás; nagy szegénység, kenyérhiány. Napirend: hajnali vonatkozás, sorban állás fél kilogramm kenyérért. 15-20 méteres sor, fagyott láb. Ezt meg kellett tennem, nem volt mese.

Visszatérő erős emlékem: tanműhelyek építése, berendezése, téglaadogatás „csatárláncba állva”, édesapád irányításával. Így aztán elkészültek a lakatos-, forgács-, kovács- és hegesztőműhely, öltözők, futópálya és még sok minden más.

A tanítás napi hat óra volt. Szombaton műhelygyakorlat, hasonló időben, késő délutánig.

A fáklyás felvonulásra nagy izgalommal készültünk. Mindent magunk barkácsoltunk.



Az első tantermi órák nagyon furcsa tükörképet adtak a diákok felkészültségükről. Az egy tanerős, összevont osztályok és a városi iskolák adta lehetőségek óriási különbözősége – a hiányok pótlásáig – az új tanterv szerinti oktatást nem tette lehetővé. A mindkét oldali közös erőfeszítésnek köszönhetően, november tájékán nyílt lehetőség a technikumi tananyag tanítására.

A műhelyfőnök és segítői, az oktatók minden alkalomra valami kis újdonságot találtak ki, melyek közelebb vitték a tanulókat az anyagok, a munkafolyamatok megismeréséhez, a rendszeret kialakításához.

Lassan, de folyamatosan gazdagodott a műhely asztali fúrógépekkel, mérőeszközökkel, szemléltető táblákkal, újabb szerszámokkal. Hamarosan kialakításra került a hegesztő- és kovácsműhely.



*A technikum címere.
Az alapító évfolyam
műhelymunkája:
Tervezte és tanítványai-
val elkészítette:
Vértes Imre*



A mives-fényes szerszámostábla, mindnyájunk büszkesége

A fémmegmunkáló szerszámgépek egy része újként érkezett, másik része úgy, hogy „SELEJT”, irány Nagykanizsa. Ezeket az oktatók és a diákok a délutáni szabadidőben szétszerelték, letisztították, kijavították és összerakták. A tanulókban így előbb rögződött a gépek szerkezete és működése, mint az elméleti anyagból való elsajátítás.

Az első évfolyamot követők évről-évre komplettebb iskolát és műhelyeket, fizikai és kémiai előadót találtak, hát vigyáztak is mindenre.



*Itt sokat ezermesterkedtünk.
A műhelyeket is magunk rendeztük be*



*Hárman – együtt
minden könnyebb*



Füúk! Csak milliméter pontossággal!



Számomra Vértés tanár úr mindvégig a csupa nagybetűvel írandó „FALUSI TANÍTÓ” volt, a LÁMPÁS, aki a sokféle hátrányos helyzetű gyermek oktatását végtelen türelemmel próbálta végezni, s addig nem mentünk tovább, míg mindenki meg nem értette az anyagot.



Ő nemcsak az óra anyagát adta le és kérte vissza, hanem a gyerekek egyéniségét is próbálta alakítani. S ha úgy éreztük, hogy nagyon szigorú, akkor azt is tudtuk: ő értünk szigorú, az elvárásaiból mi profitálunk egykoron.

Ahogy magam elé idézem, azt kérdezem, miért nem láttam soha mosolyogni az egyébként kedves, szeretetelteli embert.

Tudtuk, éreztük, megkeseríthette a sorsa, mely méltánytalan volt vele, de nem törte meg, mert munkájában mindennek nyoma sem volt, felülemelkedett a bánatalmakon.



Munkaruhában napestig



*Ó, hajnali felkelések!
Ébresztők dobpergése, vekkerórák
sortüze, az öntudat puskatusa,
eszmélet szomorú széliütése: – ébredés!*

Váci Mihály

A kollégiumi élet elég zárt volt, és mi akkoriban kevés kimenőt kapunk, „bezártaknak” éreztük magunkat. Persze, ha csak tehattük, egy kis ráadást, egy kis szabadidőt mindig kiharcoltunk.

En három évig a kollégium „betegfelelőse” is voltam. Nekem kellett a beteg gyerekekhez orvost hívni, és a betegszobában rendet tartani. A város körzeti orvosait mind ismertem, mert hétvégén mindig más ügyelt. Ma is tisztelettel emlékszem dr. Lélek Sándor doktor úrra, aki a Csengery (akkori Béke) útnak majdnem a végén lakott.

Egy vasárnap begyulladt egyik diáktársunk, Szabó János foga (ő nekem földim volt). A szerencsétlennek az egész arca furcsán eltorzult, feldagadt. Prókay József, a kollégium igazgatója elküldött a doktor úrhoz délben, hogy azonnal jöjjön, mert nagy baj van. Meg is ígérte Sanyi bácsi a gyors érkezést. En végigfutva a nem kis távot, közöltem ezt igazgató úrral. Vártunk egy órát, a gyerek egyre rosszabbul lett, a doktor úr sehol.

– Fuss fiam elébe, és ha találkozol vele, sürgesd!

Szaladtam is az utasításnak megfelelően, és megláttam Sanyi bácsit a vasúti sorompónál, amint egy hasonló korú úrral beszélget.

– Megyek fiam, megyek, mondd meg az igazgatódnak.



*„Egyre feljebb és feljebb”,
tornatermünk előtt*

Vártunk egy újabb háromnegyed órát, de még nem érkezett meg a doktor. Prókay már a tízedik „sellő”-nél tart. Ez egy akkori, papírszopókás cigaretta volt, amit ő úgy szívott, hogy a végét idegességében mindig lerágta és kiköpte.

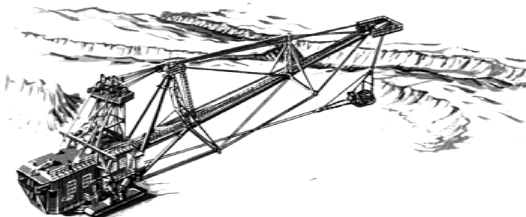
– Fuss fiam, és mondd, hogy a gyerek még rosszabbul van; ami igaz is volt, mert Jancsinak már a szeme is bedagadt. A Sugár úton meg is találtam Sanyi bácsit a mozi előtt, amint a plakátokat olvassgatta. Könyörgök neki, siessen már. Erre ő:

– Megyek fiam, mondd meg az igazgatónak.

Ekkor azonban már nem hagytam ott, hanem együtt botorkáltunk még vagy jó negyed órát, és így kettesben érkeztünk meg a kollégiumba. Amikor a doktor úr meglátta a beteget, így szólt:

– Hát miért nem hívtatok előbb?

A beteget pedig beküldte a kórházba. Amúgy egy aranyos ember volt a doktor úr.



„Időnként kilógtunk és pihentünk”

Iskola-kerülők???

*Nagykanizsa Sugár útján
lakunk, kollégiumban,
hogyha tudunk, néha lógunk,
nem megyünk a suliba.*

*Így történt ez novemberben
egy ködös őszi reggel.
Prófusz-Vörös orvoshoz ment,
mint jóbarátok ketten.*

*A váróban üldögéltünk,
türelmesen, rendben,
többek között két lányt láttunk
olvasgatni csendben.*

*Prófusz mondja: jóbarátom
az én szemem olyat lát,
ők sem lehetnek betegek,
unják már az iskolát.*

*Egyszer aztán megnyílik
a rendelő ajtaja,
Szűcs doktor az egyik kislányt
szobájába hivatja.*

*Hamarosan utána megy
a másik is sápadva,
összenéztünk, hiszen tudtuk
már csak mi vagyunk hátra.*

Ahogy mondom, mind a ketten
vizsgálatra kerültünk,
minden reggel, délben, este
egy tablettát kell bevennünk.

Azon kívül a Rudinak
gipsz-kását is ígértek,
de ő visszautasítja,
mert nem való az betegnek.

Most már másra nem gondolunk,
csupán csak egy dologra,
betegszobába fekiüdni
enged-e majd a „Jóska”.

A „Jóska” szobája előtt
álltunk beteg mosollyal,
hátha kikerget bennünk
megalázó haraggal.

Beléptünk a szobába
és köszöntünk: „szabadság”,
az igazgató kérdezte,
na fiaim, mi újság?

Megmondtuk az igazságot
nagyon betegek vagyunk,
olyan nagyon fáj a gyomrunk,
hogy három éjjel nem alszunk.

Elhiszem én fiacskáim –
mondja az igazgató,
de meggyógyultok szombatra
ez a felhőborító.

*A betegszobába mentünk,
egymás mellé feküdtünk,
a matekot Gál Sanyi
megoldja tán helyettünk.*

*Mostmár nincsen semmi bajunk,
nagyon várjuk a kaját,
megkérjük az Ilonkát, hogy
hozzon egy kis repetát*

*1953. november 11.
Vörös József*



Először lázadoztunk, morgolódtunk, de csak úgy egymás között. Micsoda? Kétszer kell érettségizni? Aztán hamar megértettük és fontosnak tartottuk, hogy minden év végén az egyes tantárgyakból osztályvizsgát kell tennünk. Az egész éves anyagból kellett számot adni. Ez így, utólag visszagondolva, jó volt, mert elősegítette az érettségire való felkészülést és folyamatos, rendszeres tanulásra kényszerített bennünket. Még aki zúgolódott, dacoskodott, az is csak nyert a kis-érettségivel.



„Tanulószoza; hatalmas fegyelem”

Mivel a hallgatók nagy része vidéki volt, a diákotthon a rendszeres tanulás alapvető feltétele és háttere volt. Abban az időben a szülők nem voltak olyan helyzetben, hogy más megoldás – pl. albérlet – szóba jöhetett volna. A diákotthoni szobák többszemélyesek voltak. A kezdeti időszakban a szalmazsákot is mi tömtük meg jó keményre szalmával, az ágyneműt meg otthonról hoztuk. Ez az állapot később javult. A diákotthonban szinte katonai fegyelem volt.

Napi három alkalommal étkeztünk, a minőség igazán jó volt, de a mennyiség lehetett volna több is.



Csendes pihenő a koreai jóbarátokkal

Furcsa volt a szilencium, ahol egy idősebb diák felügyeletével tanultunk. Gondot csak az okozott, hogy a világítás este már olyan gyenge volt a feszültségcsökkenés miatt, hogy alig láttunk. Ez is javult a későbbiekben.

Külön örömet jelentett, amikor mehettünk a városi fürdőbe, úgy emlékszem, havonta egyszer. Arra is emlékszem, hogy sokszor voltam az iskolaorvosnál lábizzadás panasszal, amire formális oldatot írt fel a mi tudós doktorunk, amitől a talpunk megvastagodott. Így aztán strapabírók lettünk.



A választásomat én sem bántam meg. Igaz, még az is megfordult a fejemben, hogy a technikumban a tanulmányi követelmények esetleg enyhébbek lesznek, mint a gimnáziumban. Már az első hetekben komoly csalódás ért. Hamar rá kellett jönnöm, hogy a követelmények jóval magasabbak, mint általában, mint ahogy azt én gondoltam.



Így utólag resteltem, hogy az általános iskolában az én tompa agyamat elkerülte az irodalom és a történelem (igaz, sok tanár tanított, sokféleképpen). Na aztán a technikumban pótolhattam; Borsfay Géza tanár úr megdolgozta az agyunkat. Igen magas követelmények voltak. Szeregett bennünket és mindig alapozott önálló gondolatainkra. Amit csak lehetett, kihúzott belőlünk. Mi, kollégisták akkoriban még verseket írtunk a drámai és a vidám eseményekről (persze elsősorban a lányokhoz „föháskodtunk”).



Micsoda pompás műszaki rajzok kerültek a táblára! Tetszik! – mondta a tanár úr



Vértes tanár úr a kollégiumban az egyik nevelőtanárunk volt. Sokat foglalkozott velünk, nagy türelemmel. Tanított a helyes viselkedésre, a kollégiumban elvárt magatartásra. Néhány diákot ő tanított meg késsel, villával étkezni. Esténként, az általunk feltett kérdésekre mindig türelmesen válaszolt. Örült, ha érdeklődtünk, kérdeztünk.

Ösztönözte és terelgette a diákokat a sport és a zene világának megismerésére. Hatására sokan zenét kezdtünk tanulni. Az iskolai testnevelésen kívül a kanizsai sportklubokban aktívan sportoltunk. Jómagam így kezdtem az ejtőernyős sportot, amit családi felnőttként is sokáig folytattam.



Műhelygyakorlat után; középen a négy koreai diák



Fiúk-lányok! Emlékeznek még a fizikai kísérletekre?

Szívesen emlékszem arra én is, hogy a Tanár úr felkeltette a sport és a zene iránti érdeklődésünket. Egyszer még hegedült is nekünk. Ezzel kapcsolatban írok egy emlékezetes eseményről. A Kovács Jóska mesélte, hogy a műhelyes tanár úr néhány estis hallgatóval hangversenyre ment a zeneiskolába. Kodály- vagy Liszt-est volt? Már nem is tudom. Ez a hír aztán terjedt szájról-szájra, mert ráadásul a közös élményről tanítványaival verset írtak.



Egy emlékezetes találkozó

Diákotthonban rendbontáson kaptak 3 „jóvirágot”. Nagy letolásra számítottunk. A nevelőtanár behívott bennünket a szobájába. A letolás egyszerű volt: „ha nektek szabad, másnak is szabad, mi van, ha mindenki azt teszi, amit ti”.

Nem lett „ügy”, a beszélgetés után nem lett folytatás. Ez az érvelés egész életemen elkísérő iránymutató elvem lett. Az ügyeletes nevelőt Vértés Imrének hívták.

Még egy emlék diákotthoni életünkből. Ma is hallom: az egyik fiatal nevelőtanárunk beszélget a folyosón a diákokkal – elsősök is voltak közöttük.

*Nem elég sejteni,
hogy milyen kor jön el;
jövőnket – tudni kell!*

Váci Mihály

*Én gyalog fogok hazamenni
a porral lepett füveken,
mezítláb, hogy sírva érezsem,
ha felmelegszik a szülőföld
pora, mikor megérkezem.*

Váci Mihály



A két jóbarát



*A dolgoz test s az alkotó szellem,
mondd, hogy törhetne egymás ellen?
Az elme, ha megért, megbékül,*

*de nem nyughatik a szív nélkül.
S az indulat múltó görcsökbé vész,
ha föl nem oldja eleve az ész.*

József Attila

Találkozások, életképek, emlékek



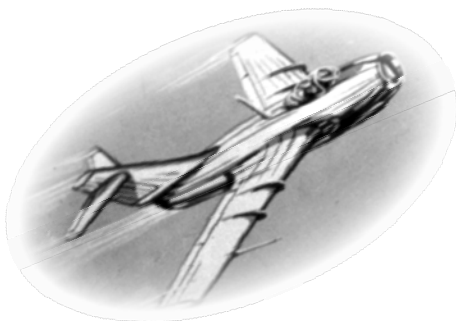
Találkozni jöttünk, hogy együtt emlékezzünk a kedves diákévekre, köszöntsük tanárainkat, megerősítsük barátságunkat, kegyelettel emlékezzünk időközben elhunyt tanárainkra és diáktársainkra.

Fájlalva a távolmaradottakat, reméljük, hogy mielőbb ismét ölelhetjük egymást.



Szervusztok, régi jó barátok





*És igyekvő szerszámainkban,
mint ősember az ellőtt nyílban
a rakétát sejtette már,*

*úgy láttam én, ha kézbevettem,
a hűséges csavarmenetben
a szerkesztett világ irányát.*

Váci Mihály



*Gyermekkorból ittmaradt felhőket
álmodnak felettem az egek.*
Váci Mihály



*A kisfiú kavicsot
markolt és a
tóba dobta.
Nézte a gyűrűző
köröket
középtől távolodva
Talán felnőttem?
Mi minden
történt azóta;
de a „kisfiú”
ma is emlékszik
a gyűrűző tóra,
a biztató jó szóra*



*„Az egykori gépiparisok közül sokan jártunk
a piarista gimnáziumba”*



... aztán hamarosan a gépipariban „találtuk” magunkat



A „füzet-dologra” sokan emlékezünk, így én is. 1954 júniusában az osztályvizsgák és az érettségik közötti időszakban Vértess Imre tanár úr az udvaron felsorakoztatta az immár „öregdiákokat”. Megköszönte azt a többletmunkát, mellyel a „kezdeti nehézségek” ellenére is olyan magas szintre emelték az iskola és a műhelyek színvonalát, hogy a következő osztályok már kész tanintézetet örököltek.

Az „ifjú Robinsonok” kiváló teljesítményükkel a hátuk mögött indulhatnak a nagybetűs ÉLET-be, mondta.

Búcsúzóul minden útra kelő egy füzetet kapott azzal a kéréssel, hogy az elmúlt négy év szép – vagy ha volt –, borús napjaink történetét feljegyezze, és juttassa vissza hozzá. A tanár úr vállalta, hogy a történeteket feldolgozza, és könyv formájában mindenkinek emlékül adja.

Ez sajnos akkor elmaradt, most így együtt-összekapaszkodva valami keveset pótolunk.



A két krónikás, akik minden fontos mozzanatot, eseményt megőriztek. Az album még telik, gazdagodik ma is.

*Tarts velünk, míg teheted! –
míg feletted
el nem röppen az idő
az örök tényező, a makacs, a konok*

*A világ halad, halad
hiába rakosgatsz múlt-téglákból
falat; az csak lebegő térerő,
szétszórt, csillogó homok*

BAROSS GÁBOR GÉPIPARI TECHNIKUM

„Előtted a küzdelem,
Előtted a pálya.

Az erőtlen csügged,
Az erős megállja...”

Arany János

...hogya mi minden jut eszembe?
A műhelyfoglalkozások, az ottani
beszélgetések. A gyakorlati foglalkozás
közben pedig Vértess tanár úr mesélt nekünk a
kulturált viselkedésről; megtanított bennünket a
levélírás fortélyaira. Leveletem én így kezdtem:
Kedves Gellért pajtás!



A NAGYKANIZSAI BAROSS GÁBOR
GÉPIPARI TECHNIKUM
utolsó IV. osztályos tanulói 1956 május 10-én
délután 12 órakor

búcsúznak iskolájuktól,

mely alkalomra a t. Címet szeretettel meghívják.


KOHÓ- ÉS GÉPIPARI MINISZTERIUM
Budapest, II., Mártírok útja 85.
1525 Budapest Pf. 96
Telefon: 123-590, 124-280 Telex: 22-53-76

SZÁMUNK: Szo- 1465/74.
ELŐADÓNK: Ács /BÉ
és telefonátalma
TÁRGY: _____

SZÁMUK: _____
ELŐADÓJUK: _____

Bányai György elvtárs részére

8800 Nagykanizsa

Bajcsy-Zs.u.23/a.

Oklevél másodlat ügyében írt levelére értesitem, hogy Nagykanizsán a Kohó- és Gépipari Minisztériumnak technikuma nem volt.

Javasolom, hogy a Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumhoz forduljon érdeklődésével.

A Nehézipari Minisztériumban érdeklődtünk és náluk sem volt hasonló iskola.

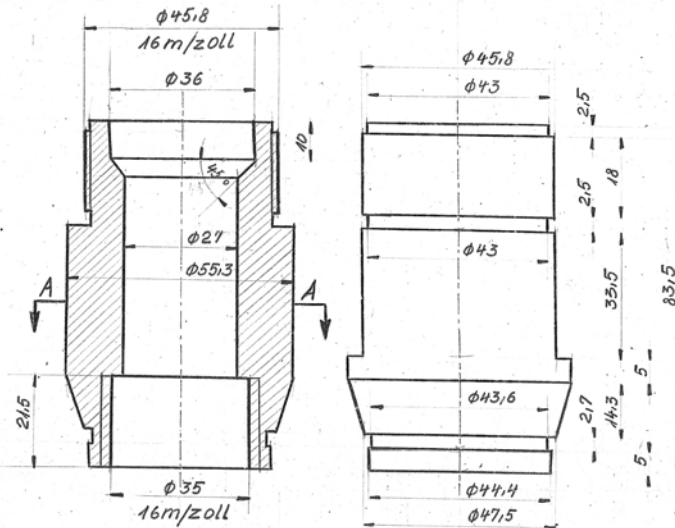
Budapest, 1974. augusztus 22.



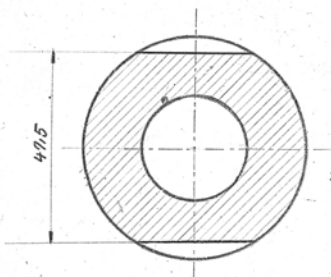
Sárvári Lajos
osztályvezető



Hivatalosan gyorsan elfelejtették az iskolánkat



A metszet



Bennünket még a drága
Ketting Ferenc tanár úr is
tanított. Az ő aláírásával
őriztem ezt a
munkanaplót

Anyag	Rajzolta	1953. XI.	Tamás János	Tel	Gép. Tech.
	Ellenőrizte		Nagykanizsa	5	Nagykanizsa
Méret: 1:1	Lábszelepülés fészek				5. lap.





Vasárnap délelőtt ejtőernyős ugrás lesz Nagykanizsán a repülőtéren

Kedden este a Szabadságharcos Szövetség ejtőernyős körének foglalkozásán lelkes izgalommal készültek a fiatalok a vasárnapi ejtőernyősugrásra. Vidám daluk messze szállt a nagykanizsai bizottság épületéből. „Kék az ég, mély a lég, az ernyőd kinyílt, már sohse félj”. A jövő ejtőernyősei készülnek vizsgájukra, az első ugrásra.

Április 20-án történt először csoportos ugrás Nagykanizsán. Az utána következő héten a szövetségbe egymásután jöttek be új jelentkezők: „Ejtőernyős szeretnék lenni”. Azóta a jelentkezők közül az orvosi vizsgán is alkalmasnak bizonyultak elsajátították ennek a gyönyörű sportnak elméleti és gyakorlati részeit. Tisztában vannak az ernyőhajtogatás minden mozzanatával. Szívós, kemény állandó edzéssel rugalmassá tették testüket az ugráshoz. Most is elhallgat az ének, az oktató „vigyázz” vezényel és a rajok megkezdik munkájukat a tornaszereknél. Egymásután kö-

vetkeznek, „fejáthillenés”, „ejtőernyős bukfencc”, „tigrisugrás”.

Az április 20-i ugrók, a továbbképzősök is kitesznek magukért. Borsos elvtárs „szaltózni” tanítja a többieket.

Befejeződik a torna, mindenki bevonul a terembe és amíg hárman az ejtőernyőhajtogatást gyakorolják, megindul a beszélgetés. Az oktató, Mantuanó elvtárs vezetésével a továbbképzősök egymásután számolnak be élményeikről. Milyen az ugrás, mit kell előtte és utána tenni. Nagy a kíváncsiság, hiszen azok, akik első ugrásukra készülnek, már régóta a napokat számítgatják, mikor ugranak már. S már itt van a nap, június 15-e, amikor beteljesülhet vágyuk.

Minden dolgozót szeretettel meghívunk 15-én délelőtt a nagykanizsai repülőtéren tartandó ugrásunkra.

Az Ejtőernyős Kör hallgatói

Közel száz gépiparis ejtőernyőzőtt az iskola élettörténetében
(A cikk 1954 májusában jelent meg a Zalában)



1951–52-ben (8. osztályos voltam) hirdették, hogy fémipari szakkörre lehet járni a Gépipari Technikumba. Én örömmel jelentkeztem. Az órákon nagy kedvvel és szorgalmasan dolgoztam. Édesapádtól sokat tanultam. Az ott készített kis kalapácsot sokáig őriztem.



*Együtt
kezdünk, ...*

1952-ben aztán jelentkeztem a Gépipari Technikumba, ahova a pótfelvételre sikerült bejutnom. A második évtől (nagyanyám halála miatt) kollégista lettem. A vezetőnk Prókay tanár

úr volt, akit a Zrínyiből jól ismertem. Ő megbízott a koreai tanulók szobaparancsnokságával és a kollégiumi könyvtár vezetésével. Ez az iskola szakmailag, emberileg és más szempontból is nagyon jó képzést adott.



*... együtt is
maradtunk*



A technikumban több szakkör is működött, én a repülőmodellező szakkört választottam, s ebben aktívan és érdeklődéssel vettem részt.

1952-ben készítettem egy MR-4 típusjelű vitorlázó repülőgép modellt, amit a nyári szünetre hazavihettem. Ez egy meglehetősen nagy gép volt, aminek a szárny fesztávolsága kb. 2 méter. A modell reptetésével kísérleteztem június végén, mielőtt még üzemgyakorlatra mentem volna. A kísértet olyan jól sikerült, hogy a gép egy termikbe (felszálló meleg levegő) kerülve nagyon gyorsan elkezdett emelkedni és az enyhe déli szélben körözve északi irányban repült miután hamar eltűnt a szemünk elől, hiába futottunk utána.

Bánatosan vettem tudomásul a sok munkával épített gép elvesztését, de abban bíztam, hátha valaki megtalálja és értesít, hogy hol szállt le. A modellek szárny alá volt ragasztva egy papírra a tulajdonos neve, címe, kérve a becsületes megtalálót az értesítésről.

Ebben az évben, a Diósgyőri Vasgyárban voltunk üzemgyakorlaton, ahova hamarosan levél érkezett szüleimtől, hogy a modellt meg-

találták egy Vas megyei községben Sárfimizdón, ami Pórszombattól légvonalban mintegy 30-35 km-re van.

A repülőért Béla öcsém ment el kerékpárral, akinek elmesélték, hogy egy búzafieldön találtak rá a repülőre, de hozzányúlni nem mertek, mert abban az időben minden gyanús volt. Végül a szombathelyi rendőrséget hívták ki, akik megállapították, hogy ez a gyanús valami egy ártalmatlan repülő modell.

Sajnos a modellnek csak romjai maradtak meg, mert az esőben elázott, de a tulajdonos nevét még olvasni lehetett a felragasztott cédulán.

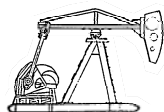


Horváth Lászlónak
küldő narközi munkájáért.

Falusi István
titkár.

Borvárosi
vez. tanár.

20. sz. GÉPIPARI TECHNIKUM
Vegyesgépgyártó tanszék
Nagykanizsa, Vöröshadsereg



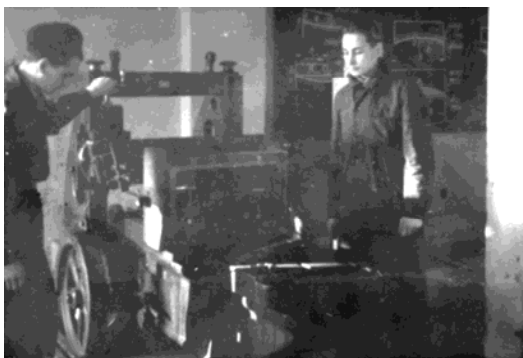


Mi technika szakkörre is jártunk, így könnyebb volt a jelentkezés a Gépipari Technikumba.

Külön örömet jelentett, hogy velünk a technikum tanárai és oktatói is foglalkoztak.



Az általános iskolák többségében – a tanulók legnagyobb örömére – sokféle szakkör működött. Jónéhány oktatási intézményben – a középiskolák egy részében is – pedig beindították a politechnikai oktatást. Én arra is emlékszem, hogy az iskolák társadalmi összefogással még műhelyt is építettek, hiszen néhányan segítettünk is.





*Ember vagyok, és voltam valaki,
kellett hogy én is éljek,
feladat, cél volt kiosztva reám is,
hallgassátok meg az én életem is,
legalább egy kalandos történetben
éljek tovább, vagy szülessék meg végre,
egy anekdotában derengjen a sorsom.*

Váci Mihály



Én esti tagozatra jelentkeztem. A Kohó – és Gépipari Minisztérium által kihelyezett Gépipari Technikum esti tagozatára is igyekeztek hallgatókat megnyerni a meglévő és bekapcsolódó tanárok és előadó szakemberek. Kétségtelen, a technikum sikeres elvégzése nagyon kedvező volt. Főleg azon hallgatók számára, akiknek munkaköri beosztásuk szakmai szempontból megkövetelte a gépészmérnöki képzést. Ennek megszerzése után

megnyílt a lehetőségük rátermettségük alapján a magasabb beosztás elnyerésére. Folytatásként többen elvégezték a felsőfokú gépipari képzést is, mely üzemmérnöki képzést adott.

A szervezésben, és az órák tananyagának leadásában a legagilisabb és emberségesebb tanár volt Vértess Imre, aki maximális jóindulattal is rendelkezett. Az egész osztálynak ez volt a véleménye.



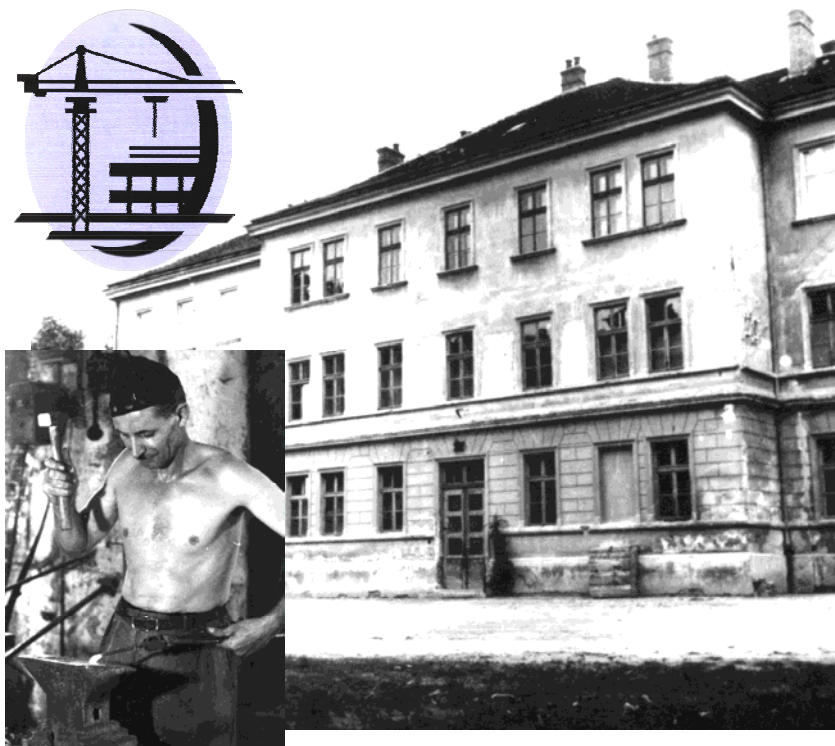
A lassúbb felfogású diákokat is rá tudta vezetni a megértésre. Igyekezett megértetni velünk a matematika szövevényes és nehezebben érthető részének a megoldásait. Ezt a tantárgyat tanította, és ő volt az osztályfőnökünk is.

Az évtizedek távlatából is nagy szeretettel és jóleső érzéssel gondolok vissza a technikumban eltöltött időkre, tanáraimra és osztálytársaimra.

Még fülembé cseng Vértes tanár úr mondása. – a felnőtt ember a régi diápadba történő beüléssel, tanulással visszafiatalodik, és ismét átéli ifjúsága kellemes, emlékezetes eseményeit.



A technikumok akkoriban olyan képesítést adtak, hogy az elhelyezkedés nem okozott problémát. Amikor Budapesten töltöttük az egy hónapos gyakorlatot, jó érzéssel hallottuk és tapasztaltuk, hogy csak a mi üzemünkben tíznél több állást ajánlottak technikusoknak.



„Második otthonunk: gyakoroltunk, tanultunk, felnőtöttünk”

Emlékem a kovácsműhelyi gyakorlatról Németh András oktatóval: a rugós Ajax kalapács bemutatása és használata.

– Milyen finoman, szelíden lehet vele dolgozni, figyeljék meg fiúk – mondta.

Az óráját óvatosan az üllőre helyezve indít. A lába lecsúszik a keze-lőpadról, a kalapács az órára üt. Az óra apró darabokra törik. Az arcokon vigyor és együttérző „félre mosoly”.

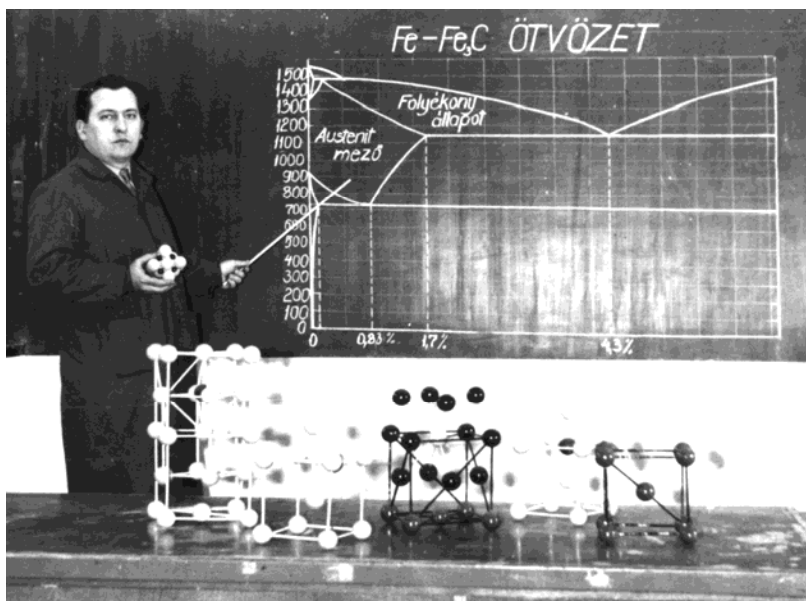


*Németh András oktató, Kisgergely Péter
és Szántó Vilmos oktatók*

A műhelyfőnöki tiszte 1952-től Szántó Vilmos töltötte be. Meg kell említenem Vértess Imre tanár urat, akinek talán nem is volt igazán műszaki végzettsége, de az akkori viszonyok között mégis a műhelybe került oktatónak.

Kiváló pedagógusnak és jó érzésű embernek ismertem meg, akivel a diákok mindenről tudtak beszélgetni. Gyakorlati oktató volt még Kisgergely Péter. Egyszerű emberként igyekezett átadni tudását a sok, kissé ügyetlen gyereknek, főleg a lányoknak, mivel amúgy is – a szó jó értelmében –, ők voltak a kedvencei.





Örülök, hogy végülis összegeztem emlékeimet, hiszen családnk együtt élt át minden gondot és drámát, bármerre is jártunk. Lakásproblémánk megoldására férjem, Szántó Vilmos megpályázott egy szolgálati lakással együtt járó műhelyfőnöki állást Nagykanizsán, ahová alkalmas, műszaki végzettségű fiatal embert kerestek. Mivel ő a szükséges feltételeknek megfelelt, kinevezték a 20. sz. (később Baross Gábor) Gépipari Technikum műhelyfőnökévé. Az 1952-53-as tanévet már ott kezdte. Én csak később mentem utána. 1954 nyarán megszületett első gyermekünk, 1956-ban a második. Ez volt az utolsó tanítási év is. Még elballagtak a végzős diákok, meg a többiek. Az iskolát felszámolták, a gépeket, berendezési tárgyakat az ország különböző helyein lévő technikumokba küldték szét. A tanulók egy része az esztergomi gépipari technikumban fejezte be tanulmányait.

Az tény – én is megtapasztaltam –, hogy az új rendszerben sok olyan munkás és szegényparaszt származású tehetséges fiatal előtt megnyílt a boldogulás útja, akik különben halálukig tengődhetek volna az apáiktól örökölt ínséges körülmények között. Az én férjem is közéjük tartozott, így együtt tudott érezni azokkal, akik viszont

abban a rendszerben lettek hátrányos helyzetűek. Soha nem tett különbséget ember és ember között származás szerint. Kiállt azok mellett, akiket ilyen vonatkozású sérelem ért, és sokan tisztelték ezért. A képmutatókat és érdekembereket azonnal felismerte. Nála a becsületesség és a jól végzett munka volt az egyetlen értékmérő a diákok között is. Tanítványai hallgattak rá, és igyekeztek megfelelni elvárásainak.

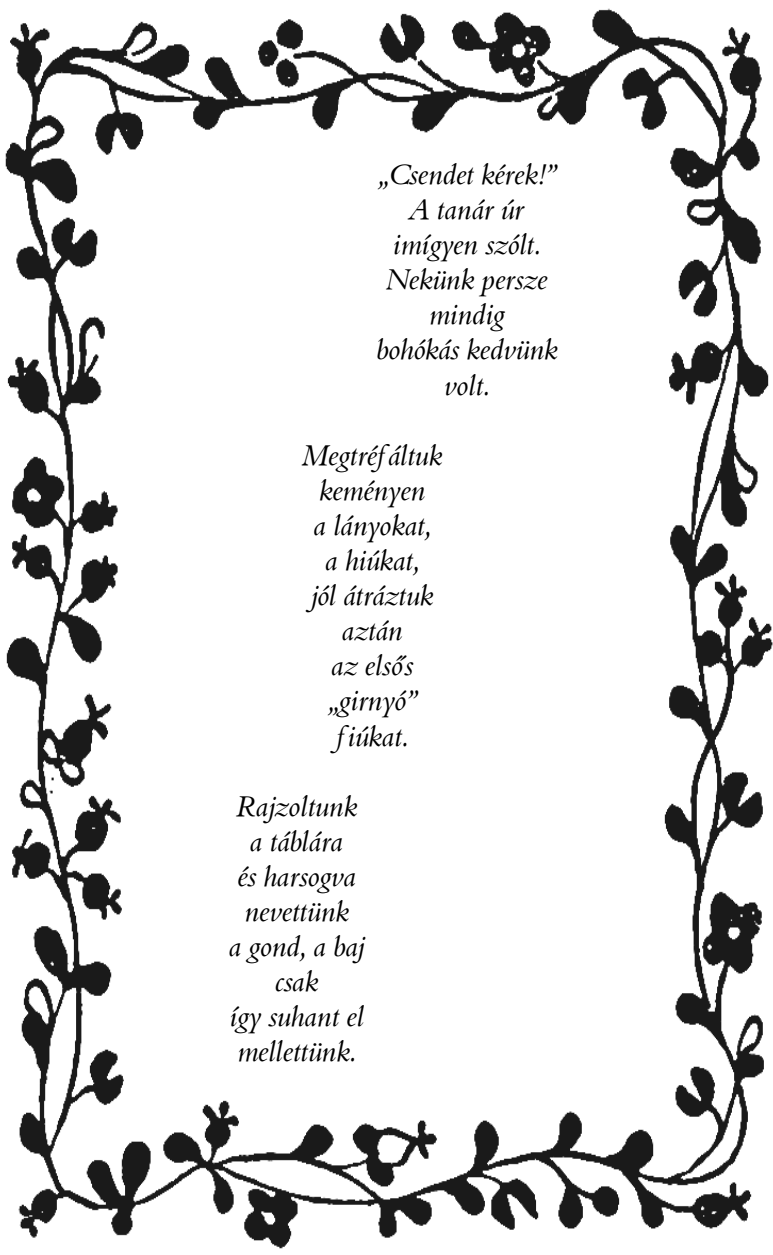
Amikor 1950-ben a régi gimnázium épületében megalakult a Gépipari technikum, férjemet, Bandit magához kérte az igazgató. Itt kis létszámú, de nagyon jó tantestület alakult ki. Emlékszem, Húsvétra nem adtak szünetet, csak a vasárnapot, két fiatal kollégát, akik nem tudtak hazautazni az ünnepre, Szász Olivért és Kemsey Mariát, meghívtuk magunkhoz ebédre. Ők aztán összeházasodtak.

Bandi szigorúan követelt. Férjemről még annyit: következetes és igazságos volt. Igyekezett mindent megadni. A fizikai szemléltetésre nagy gondot fordított. Ebben segítségére volt a tanműhely. A szükséges kísérleti eszközöket előre elkészítették számára.



„Most már Bandi bátyámnak szólíthattok”





„Csendet kérek!”

A tanár úr
imígyen szólt.
Nekiünk persze
mindig
bohókás kedvünk
volt.

Megtréfáltuk
keményen
a lányokat,
a hiúkat,
jól átráztuk
aztán
az elsős
„girnyó”
fiúkat.

Rajzoltunk
a táblára
és harsogva
nevetniünk
a gond, a baj
csak
így suhant el
mellettiünk.

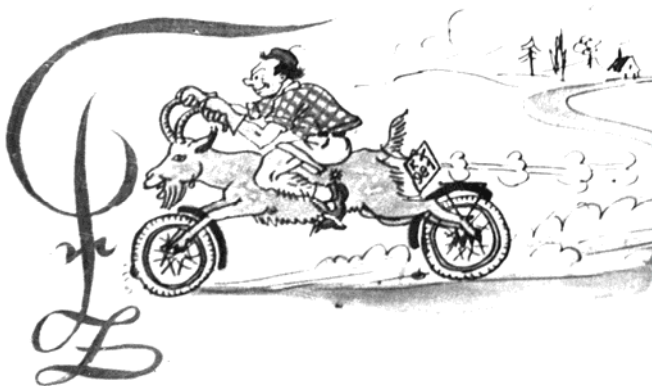
A sok tanulás, műhelymunka és gyakorlás mellett gyakran kirándultunk, túráztunk. A legemlékezetesebb kirándulást Baranyában, a Mecsekben éltük át: jókedv, gyaloglás, poharazgatás, koccintás, hatalmas beszélgetések. Hogy miről is? Diáktrefákról, tanárainkról, a lányokról és életünkről.

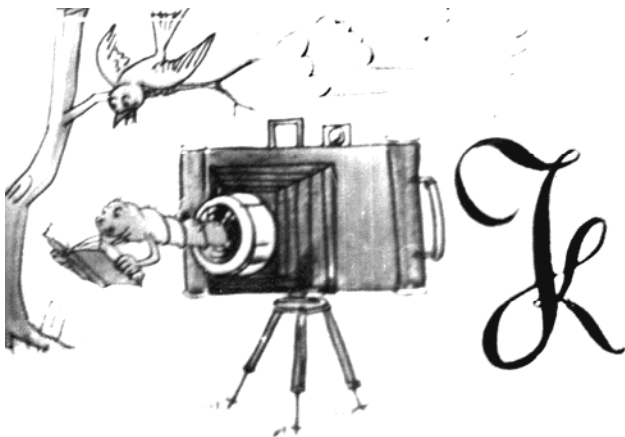




Jó kedv, humor, tréfa, csínytevések, ilyen-olyan fegyelmi ügyek bőven akadtak a kollégiumban is, iskolánkban is. Persze amit csak lehetett, tanárainkkal, osztályfőnökünkkel négy szemközt megbeszéltünk.

Természetesen tanáraink is bírták, „elviselték” a humorizálásunkat. (Aki nem csípte a vidámságot, aki nem volt a szakma „igazi avatott” tréfas mestere, az előbb-utóbb „kikopott”, kimaradt a gépipariból, vagy maradt, de éreztettük vele, hogy nem „csípjuk”)





Húsvét előtt (is) rajzoltunk a táblára: tanár is, diák is

Télen történt egy emlékezetes eset. Visszajöttünk a karácsonyi szünetről: pihenten, mindenféle jóval felpakolva.

Pár nappal később – az egyik társunk (a 29 fős szobából!) mérgesen dobban be a kollégiumunkba, káromkodik amúgy diákosan.

– Mi a bajod? Nyögd ki! – kérdezzetjük.

Hát azt mondta az oktatónk, hogy holnap ket-



tőnknek be kell másznunk a gépgyár udvarán a vastag csőbe. Befészkelte magát oda egy görény-család, ki kell hoznunk, mert már az udvaron is érezni a bűzt.

Néhányan tudtuk, miről is van szó. Ételmaradékot adtunk a fiúnak és bízattuk.

– Ezzel könnyebb lesz elkapni őket, odaszórjátok a morzsalékot, aztán lecsaptok, mint a villám.

Mászik ám másnap a két „girnó” legény... lassan, tapogatózva a sötétben, fejük a cső közepén összekoccan...

– Te! Bennünket úgy átverték, hogy nagyon. A rosseb...

Jönnek vissza a kollégiumba. Mi meg érdeklődünk, megvan-e a...

– Meg a rosseb... és szolidan cifrázza a káromkodást.



A gyakorlati vizsgán többek között azt kérdezi az oktató:

– Na kartársam, mi is az a csőgörény?

A fiú készült, kivágja a rezet:

– A csőgörény az egy szerszám. Olyan olajragacsos ventilátor-szerű szerszám. Az eleje légcsonk formájú, a közepe fémlapos, arra egy gumigyűrű illeszkedik, a ..., a ... hátsója meg egy felkunkorodó fémfarok.

Volt is nevetés, de főleg dicséret. A vizsga sikerült!

Ahogy manapság, a mi kánizsai iskolás éveink alatt is dühöngött az influenza-járvány, ha nem, akkor a diákok maguk gondoskodtak róla.

Talán 1953-ban történt, hogy néhány kollégista diák elment Szűcs doktorhoz, a kollégium orvosához, hogy rosszul érzi magát. A doktor úr influenzára gyanakodott, mert a városban már volt néhány beteg, akiket e kórral kezelt. Több sem kellett néhány kollégistának, akik délután már szintén „rosszul” érezték magukat, mert másnap ők is befekhetek a betegszobára.

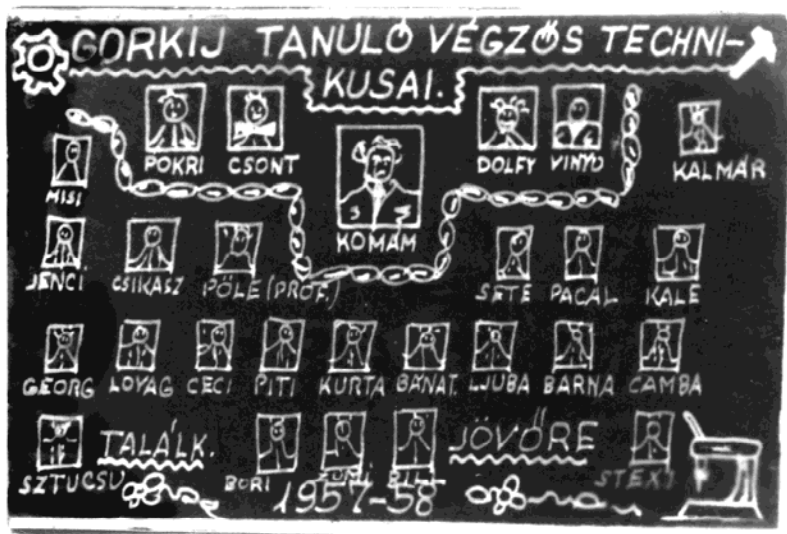


Másnap reggel már tömegesen jelentek meg az újabb „betegek” Szűcs doktor rendelőjében. Persze betegségről szó sem volt, mert a kiadott lázmérőket úgy dörzsölték fel a szabadságra vágyó diákok.

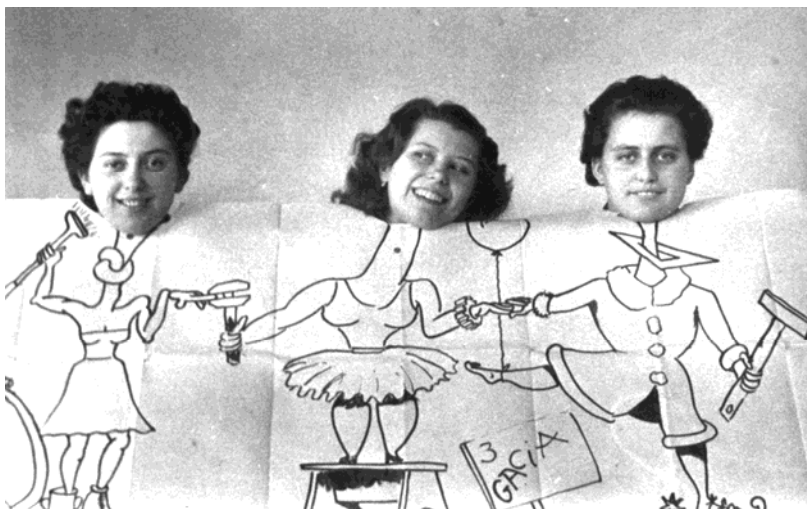
Prókay József kollégium igazgató velem, mint a kollégium betegfelelőssével felkereste a doktor urat, hogy mitévő legyen a járvánnyal szemben, mert már a hálósobákban is „betegek” fekszenek, a „járvány” meg egyre inkább terjed. Persze azt senki sem merte kimondani, hogy ez nem is influenza, hanem egy kis iskolaundor, amitől a diákok szabadságot reméltek.

Nem is teketóriázott a doktor úr, hanem egy hétre bezáratta a kollégiumot, és a diákokat hazaengedték. Az ál-influenzájának én lettem a legnagyobb vesztese, mert addig nem mehettem haza, amíg az utolsó „beteg” el nem hagyta a kollégiumot.

Így lett az egyhetes karácsonyi szünetből kettő, ami nekünk örömet, Prókay igazgatónak sok fejfájást okozott, amit napi két doboz „sellővel” gyógyított.



„A nagykanizsai-salgótarjáni tabló”



A lányok, a lányok, a lányok angyalok



... hát még ők!



Nemcsak az iskolát építette tanár-diák; mi „szántottuk”, kapáltuk, döngöltük, salakoztuk a sportpályákat is (futópálya, kézilabda- és röplabda-pálya).

Minden megemlékezés úgy is kezdődhetne, hogy volt egyszer egy Gépipari Technikum Nagykanizsán, élt 1950 szeptemberétől

1956 júniusáig. Akkor máig sem érthető okból és célzattal egy komplett iskolát leépítettek és megszüntettek. Maradtak az épületek és a „vendiákok” emlékei.

... és amire mindnyájan büszkék voltunk: a technikum kézilabda csapata az országos középiskolai bajnokság második helyezettjeként tért haza. A városban a legjobbak közé küzdették fel magukat a kosárlabdázók, a röplabdázók és az atletizálók is.



Az iskola kézilabda-pályáján vagyunk 1954-ben...





*Kézilabda-csapatunk
1954-ben*



Csináljátok utánunk!



Futópályát is építettünk





A nagykanizsai és a váci emlékképek együtt élnek bennem. Ma is őrzöm és emlegetem az élményeket, kedves tanárunkat: Háncs Lajost Nagykanizsán, Mécsáros István osztályfőnökünket, Ujvári István nevelőtanárunkat a váci munkahelyünkön.

Végül – ha otthonunktól távol is – sikeresen elvégeztük a technikumot. Befejezéskor Vértés tanár úr eljött utánunk Vádra, érdeklődött vizsgáink felől. Hát ez bizony nekünk jól esett!

Emlékszem, amikor megérkeztünk a „világ végére”, nagyon csodálkoztunk, hogy ebben az iskolában nincsenek sportpályák. Na akkor mi csinálunk, építünk majd. Úgy is lett!

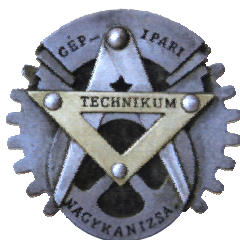




Hol vagytok, merre jártok, régi jó barátok?



Itt még mindnyájan Nagykanizsán vagyunk, aztán irány Salgótarján



*A 20. sz. Gépipari Technikum
T./9 osztálya
1954-55-ös tanévben.*

o.főnök: Borsfai Géza

*Andor Ernő, Benedek József, Bokor László, Böröcz Károly,
Brandalik Tihamér, Csetkovics Ilona, Farkas Sándor,
Farkas Jenő, Galbavi Ottó, Gróf József, Göndöcs Gábor,
Gyenesé Pál, Hegedűs Miklós, Kelemen Miklós, Korosa
Olivér, Körösi Ferenc, Kránicz József, László Rudolf,
Lorász Imre, Torrencsics István, Molnár Gyula, Musits
Ferenc, Opitz Antal, Pál Dénes, Rosner Péter,
Steinhardt Jenő, Sümegi Győző, Tóth Miklós, Tuboly
Fános, Varga Lajos, Varga Sándor, Villányi Fános,
Zájer Ottó.*





A nagykanizsai emlékeim is szépek és maradandóak, de a technikus oklevél megszerzése, a nagy „életvizsga” engem Salgótarjánhoz köt. Néhány gondolatot írok erről.

1956 tavaszán jött a hír, hogy az addigi két harmadik és két második osztály nem folytathatja tanulmányait Nagykanizsán, hanem Pécs, Esztergom, Salgótarján és Vác lesz a „csonka osztályok” működésének színtere.

Augusztus végén vonatra ültünk, miután osztályunkat teljes létszámban Salgótarjánba helyezték. Mindannyiunkat az ottani technikumi diákotthonba irányítottak. Meg kell jegyeznem: a kollégiumban kitűnő elhelyezésünk volt, igen jól főztek.



Műhelyiünk előtt Salgótarjánban, 1957

Mivel „idegen osztályként” nem fértünk be a heti soros és „szoros” gyakorlati időrendbe, ezért minden pénteken délután volt a műhelygyakorlatunk. A szombatunk éppen ezért szabad lehetett, ilyenkor úgy éreztük, miénk a világ.

Nehéz és mégis vidám éveket töltöttünk családuktól távol. Sokat kirándultunk, megismertük a környéket. Néhány kivételtől eltekintve mindnyájan sikeresen végeztünk. Az elhelyezkedés, a munkába állás akkoriban nem okozott különösebb gondot.



*Biztass, hitess vagy áltass engem,
hogy jól csináltam, amit tettem.*

Váci Mihály

Kedves Judit! Wolf József vagyok. Magnószalagra mondtam a gondolataimat, ugye megkaptátok? Remélem, tudjátok majd használni. Bizony-bizony össze kellett a gondolataimat kapargatni, de jó szívvel emlékszem mindenre. Majdnem hogy az életemet összegeztem, amíg mondtam neked az eseményeket, a gépiparis éveket. Micsoda iskola volt! Húzó, erős, jó tanárokkal, akiktől csak biztatást kaptunk, igaz, szigort is. Buvári tanár úr megtáncoltatott bennünket matematikából is, fizikából is. Bírtuk, álltuk a sarat. Szerettük a gyakorlati foglalkozásokat is, mindnyájunkat orientált valami jó szakma felé. Persze a munkahelykeresést és -választást az egyhónapos gyakorlat megkönnyítette. Egyszer édesapád – együtt érző mosollyal és szigorral – felsorakoztatott bennünket (ez a nyári gyakorlat előtt történt).



– Na fiúk, megyünk a (bőr- és nemi beteg) gondozóba!

– Mi a fene – gondoltuk és kérdeztük – Hova megyünk, tanár úr? – Útközben elmondta, mennyire fontos, hogy rendben legyünk és vigyázzunk magunkra.

Különben egész életemben keményen és örömmel dolgoztam. Nem engedhettem meg magamnak a fél munkát, csak a legtisztességesebb, minőségi munkát. Legyen az a munka akármilyen kicsi, gyerekjáték, óra, kerékpár vagy éppen egy behemót gép. Talán még mindig ez tart életben, meg a családom szeretete, törődése. Jónéhány betegséggel küszködöm. Még küldök egy magnótekercset, mert sok mindent elfelejtettem, tudom, meghallgatjátok. Kérlek, majd jelezzetek vissza, hogy sikerült a felvétel, használható-e.



A technikum diákjainak minden nyáron üzemgyakorlaton kellett eltölteni négy hetet, miután az iskola befejeződött. Bennünket a Borsod Vidéki Mélyépítő Vállalathoz osztottak be. Az itt dolgozók a

vasgyár területén végeztek különböző építési munkákat. Többek között akkor épült a II. sz. nagykohó, és annak hűtőtornyait készítették, valamint a különböző közművek részére a föld alatt, mintegy 30 méter mélyen alagutat fúrtak.

Egy „lehetetlen, lélektelen” iskolában helyeztek el bennünket emeletes ágyakon, áldatlan állapotok között.

Ahogy megérkeztünk, első nap vacsorára kaptunk fél papírszák tepertőt, amit úgy készítettek, hogy előzőleg a disznót elfelejtették szórteleníteni. Ebből nem is ettünk, hanem mintát küldtünk belőle az igazgatónak Németh András oktatóval, aki elkísért bennünket az úton. Járosi Károly tanárunk, aki végig velünk ott az egy hónapban, és igyekezett az ügyeinket intézni.



Az első munkahelyen

A harmadik év után, 1954-ben ismét Pestre kerültünk, a Vörös Csillag Traktorgyárba. Most is a Próféta úti kollégiumban laktunk, csak közben a nevét Hegedű útra változtatták. Valószínűleg azért, mert a prófétáktól nagyon messze volt, a Zeneakadémiához viszont nagyon közel.

En a gyártástechnológiára kerültem. Itt mindenki nagy Kispest szurkoló volt, és többet vitatkoztak a futballról, mint a munkáról. Különösen az után, hogy elvesztettük Svájcban a világbajnokságot.

Ekkor volt a pesti nagy tüntetés, ami a Nemzeti Színháznál kezdődött, és a város több pontjára is áterjedt.

A gyárban is erről ment a vita, mert itt, a technológián dolgozott Puskás Ferenc barátja. Tőle tudtunk sok mindent Puskás Öcsiről, a legendás magyar futballistáról.

Jók és hasznosak voltak ezek az üzemgyakorlatok.



Erről én is szívesen mesélek. Minden tanév után, egy hónapos nyári gyakorlaton vettünk részt. A gyakorlat kötelező volt, és különböző üzemekben, gyárakban helyeztek el bennünket:

- Lenin Kohászati Üzemek, Diósgyőr;
- Vörös Csillag Traktorgyár, Budapest;
- Csepel Autógyár, Szigetszentmiklós.

A gyakorlatokon betekintést nyerhettünk az ipari tevékenységbe, kiegészítve az iskolai gyakorlatot. Sokat lehetett tanulni és nem utolsósorban könnyítette az elhelyezkedést.



*A gépkocsi, mint zümmögő bogárka,
dönög az alkony üveglablakán;*

*Dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy csillag megy az égen,
úgy érdemes!*

Schleinig fiam, azt álmodtam, hogy ötöst adtam neked a gyakorlatra,
a munkadarabodra.

Tanár úr kérem, még most is őrzöm azt a kis kalapácsot.





*Ha barátokat akarok karolni,
őket kell szívemre ölelni,
kik most élnek körültem.*

Váci Mihály



A „hőskorszakban” és egy kicsit később



Jövőre veletek, ugyanitt

Találkozások, szép emlékek



Kedves Judit! Köszönöm leveledet, örülök, hogy írhatok Neked édesapádról. Ő volt az, aki jött verbuválni leánytanulókat Kiskanisára, segített középiskolát választani.

Van egy emlékem, ami csak az enyém, és most megosztom veled. Már vége volt az iskolának, 1956-ot írtunk, ebben az évben érettségiztem és kezdtem dolgozni a Kőolajipari Gépgyárban mint műszaki rajzoló. Ő megkeresett és elmondta, hogy az Úttörőházban (volt műhelyépület) szervezett egy szakkört (kisgéptervező néven) a gimnazisták részére. Arra kért, hogy vezessem be őket a műszaki rajzolás rejtelmeibe. Nagyon készültem. Vittünk eszközöket – Pálfi Marikával közösen –, szemléltettünk, „órát tartottunk”. Édesapád az óra végén nagyon megdicsért. „Te született pedagógus vagy” – mondta – „Kár, hogy nem ezt a pályát választottad. De fiatal vagy, még minden lehet.”

Hosszú történet az élet, mert valóban a Műszaki Egyetem befejezése után lehetőséget kaptam tanítani. Mérnöktanári diplomát is szereztem.



*Tanár úr kérem, üzenem: pedagógus lettem,
soha nem bántam meg*

*Antoine de Saint-Exupéry imája
(részlet)*

*Uram, nem csodákért
és látomásokért fohászkodom,
csak erőt kérek a hétköznapiakhoz.
Taníts meg a kis lépések művészetére!
Tégy leleményessé és ötletessé,
hogy a napok sokféleségében
és forgatagában idejében rögzítsem
a számomra fontos felismeréseket
és tapasztalatokat!*

*Segíts engem a helyes időbeosztásban!
Ajándékozz biztos érzéket
a dolgok fontossági sorrendjében,
elsőrangú vagy csak másodrangú
fontosságának megítéléséhez!
Erőt kérek a fegyelmezettséghez
és mértéktartáshoz,
hogy ne csak átfussak az életen,
de értelmesen osszam be napjaimat,
észleljem a váratlan örömöket
és magaslatokat!*

*Ajándékozz elegendő fantáziát ahhoz,
hogy a kellő pillanatban és a megfelelő helyen
– szavakkal vagy szavak nélkül –
egy kis jószágot közvetíthessek!
Őrizz meg az élet elszalasztásának félelmétől!
Ne azt add nekem, amit kívánok,
hanem azt, amire szükségem van!
Taníts meg a kis lépések művészetére!*

"AZ IFJUSÁG FELADATAIT
EGYETLEN SZÓVAL LEHETNE KIFEJEZNI:
A FELADAT-TANULNI."

20. SZ. GÉPIPARI TECHNIKUM

Vegyesgépgyártó Ipari
Nagykanizsa, Vöröshadsereg-ut 13.

Dömötör Árpád Elemér Tibor,

aki technikum
TANULMÁNYAIT a 20. sz. Gépipari
Technikumában

**KITŰNŐ EREDMÉNNYEL VÉGEZTE EL
KIVÁLÓ TANULMÁNY-ELŐMENETELE
ÉS PÉLDAMUTATÓ MAGATARTÁSA
ELISMERÉSEKÉPEN A**

»KITŰNŐ TANULÓ«

ÉRDEMÉREM VISELÉSÉRE JOGOSULT.

BUDAPEST, 1954. JUNIUS 23.

Dr. József
vizsgabizottság elnöke



Bernáth László
vizsgabizottság elnöke

Brezsnevics
igazgató

Akkoriban így is biztatták a diákokat a jobb eredmény
elérésére és továbbtanulásra

OKLEVÉL

Szám: 295/1964.

Ezt az oklevelet **Vértess Imre**

számára állítottuk ki,
aki 1908. évben **április** hó **7.** napján
Budapest városban (községben)
Pest megyében **Magyar** országban
született és az **1961-62** tanévtől az **1963-64** tanévig a
Pécsi Tanárképző Főiskola
műszaki ismeretek és gyakorlatok
szakán

tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett.

Államvizsgáját **kitűnő** eredménnyel tette le.

Az Állami Vizsgáztató Bizottságnak 1964. évi

július hó **15.**-i határozata alapján

nevezett okleveles **műszaki ism. és gyak.**

szakos ált. isk. tanárrá nyilvánítjuk.

Pécs 1964. évi **július** hó **15.**-n.

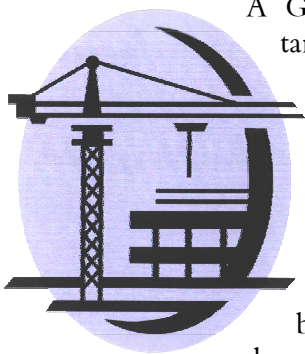
Indiánilu

az Áll. Vizsg. Biz. elnöke

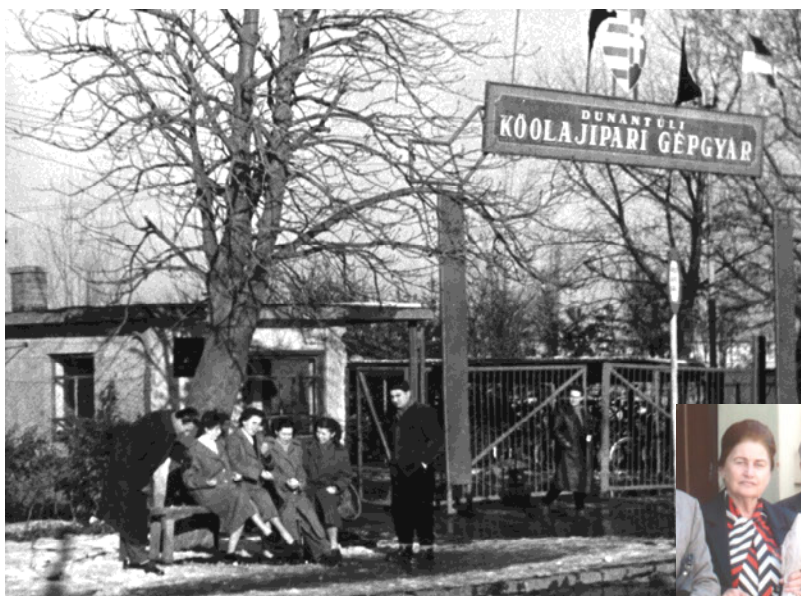
P. H.

Rektor (Dekan, Igazgató)

A jó tanító is holtig tanul; sohasem késő



A Gépipari Technikum megszűnése után a tanári és oktatói karból, valamint az éppen végzős diákok soraiból is többen kerültek a helyi – Dunántúli Kőolajipari Gépgyárba (DKG), ahol különböző munkakörökben minden, az iskola által kibocsátott évfolyamból már eddig is többen dolgoztak. Együttesen az esti tagozaton végzettekkel a gyár műszaki beosztású dolgozóinak egy jelentős, megbecsült derékhadát alkották. Munkatársként találkozhattak itt a volt tanulók és tanáraik, oktatóik, többek között Flórián Zoltán, Járosi Károly, Kisgergely Péter és az esti tagozatra meghívott Bükki Béla és Kelemen László oktató. Hosszú, szép időt töltöttünk együtt munkával és sok szép emlékekkel gazdagodva.





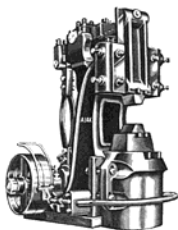
Gépi vezetékkerítés Szőkedencs határában (1993)

Én 14 év után váltottam munkahelyet. Esti tagozaton, munka mellett közlekedésmérnöki diplomát szereztem. Ezután egy országos hatóságnál közlekedési igazgatási munkát végeztem egészen a nyugdíjazásig.

Osztálytársaim sem váltogatták a cégüket, a gyárukat stb. Megbecsültek bennünket, és valószínű, hogy egy-egy munkahelyen nem ott felejtették, hanem megtartották társaimat is. Bár ez ma már nem dicsőség.



Fékező gép-egység védővezető terítésénél (1999)



*Süvítének napjanink, a forró sortüzek,
valamit mindennap elmulasztunk.
Robotolunk lélekszakadva, jöttveñ
S valamit minden tettben elmulasztunk*

Váci Mihály

Érettségi után egy állami gazdaságban helyezkedtem el. Egyből a mélyvízbe dobtak, műhelyvezetőnek neveztek ki. Ott értettem meg az évvárón elhangzott szavakat. Meg tudtam lepni az esztergályos és egyéb szakmunkásokat olyan segítséggel, gondolattal, amiről nem volt ismeretük. Köztudott, hogy a mezőgazdasági gépeken nagyon sok lánckerék-meghajtás van. 1955 körül Magyarországon hiánygazdaság volt. Nálunk a vetőgépek nem működtek, pl. az elkopott lánckerekeket nem tudtuk pótolni. Azonnal eszembe jutott, hogyan tanultuk a lánckerék gyártás-technológiát. Az esztergályossal megbeszéltem a feladatot, másik nap már a szükséges mennyiségben és méretben készültek a lánckerekek, indultak a vetőgépek. Eszembe jutottak, és büszke voltam a tanárainra.



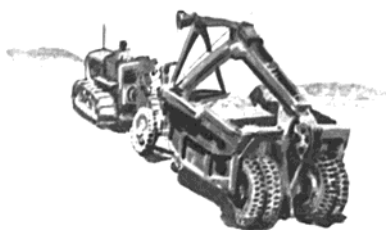
Magyar-horvát közös oszlopállítás (1998)



Végoszlop-alapozás a Mura magyar oldalán (1998)

Végig a nyugdíjazásomig, 35 évi munkaviszonyom technikus minőségben telt el. Az olajiparban dolgoztam, mint műszaki rajzoló, majd anyaggazdálkodó. Mindig tudtam használni a technikus minősítésemet.

1960-ban behívtak katonának. Nyíregyházára kerültem. Rádiós híradós katona voltam három és fél hónapig. Ezen idő alatt kerestek fel munkahelyemről, hogy távozik a gépészmérnök, műszaki vezető. Elvállalnám-e a megüresedő állást. Természetesen igent mondtam. A munkakört én vettem át technikus végzettséggel. Úgy érzem, megfeleltem.



Visszaemlékező soraim – záró gondolataim – a legnehezebb hónapokról szólnak. Férjem, amibe belekezdett, mindent magas fokon művelt. Egészen az utolsó hónapig, amikor már többet volt kórházban, mint otthon. A kuka mellől ebben az időben felhozott egy oda kirakott, négy lábon álló, ütött-kopott szekrénykefélért (amiért bizony egyáltalán nem lelkesedtem). Azt akkurátusan megtisztogatta, csiszolta, pácolta, lakkozta, szakszerű asztalosmunkát végzett rajta. Heteken, sőt hónapokon keresztül csinosította,



(hiszen akkor már nagyon gyenge volt, hamar kimerült) míg végül az a bútordarab alkalmassá vált egy korábban a húgom hagyatékából származó, addig a pincében hányódó, ovális velencei tükör számára, afféle tükörasztalnak, amely ma is előszobám díszé.

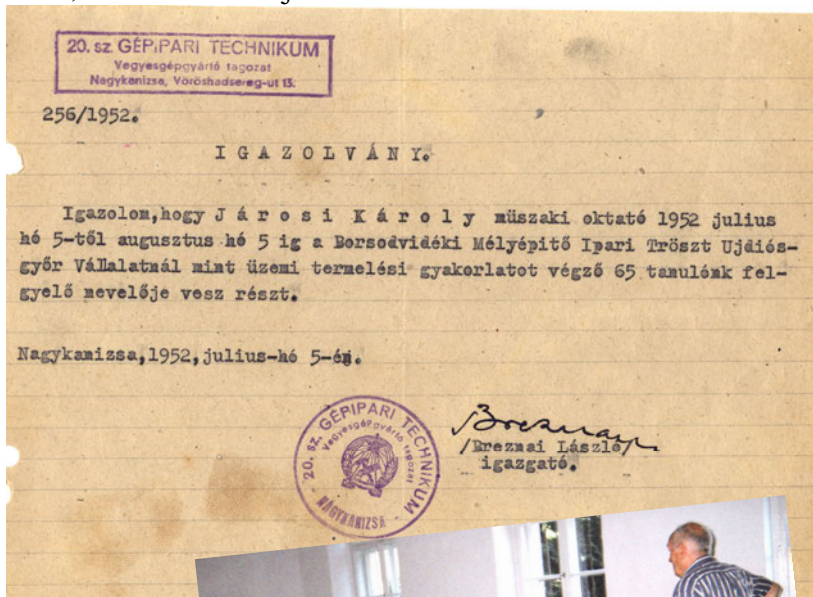
Amilyen nehezen szántam rá magam erre a visszaemlékezésre, olyan jó érzés tölt el most, hogy emlékeimben megelevenedett sok minden az életünkből. Úgy tűnik most is, mint ahogy akkor éreztem, amikor búcsút vettünk tőle; mintha állna mögöttem, huncut mosollyal a szemében. Megszorítaná a kezemet, és valami ilyet súgna a fülembe: látod, ami belőlünk érték, az örökre megmarad.





Mostanában többször találkoztam az utcán, illetve a könyvtárban régi kedves gépiparis tanítványaimmal – mesélte nekem Járosi Károly tanár úr.

Régen ez ritkábban fordult velem elő Nagykanizsán. Egyik nap is egészen véletlenül három fiatalemberbe botlottam. Őket is tanítottam. Alaposan megidéztek a múltat, az igazi műhelymunkát. Tanulóimnak gépelemek-géptant, anyagismeretet és szakrajtot tanítottam. Örömmel szakköröztünk tanítványaimmal. A modellezősokeket úgy neveztük, hogy „bigyósok”. Még egy szép emléket elmesélek – folytatta tanár úr. Egyedül vittem a diákokat Diósgyőrbe és Miskolcra az egy hónapos nyári gyakorlatra. Igazán helytálltak, büszke voltam rájuk.



Örülök annak, hogy a ma már nem létező Gépipari Technikumban kezdhettem tanári pályámat.

Amikor Vértes Judit kolléganő – Vértes Imre, egykori kollégám lánya – felkért, hogy szóljak pár szót az iskoláról, egy kicsit zavarban voltam. Milyen súlya lehet egy pályakezdő, fiatal tanár szavainak, akinek oklevelén még alig száradt meg a budapesti ELTE Bölcsészettudományi Karának pecsétje. Azután meggyőztem magam, hogy talán éppen a pályakezdő tanár benyomásai lehetnek meggyőzők, hiszen még nincs más tapasztalata.



„A kezdet kezdetén”

A technikumba belépve példás rend fogadott. A műhelyben nem voltak széthagyott szerszámok. A műhelyt két kiváló tanár Szántó Vilmos és Vértes Imre irányította. Érdeklődéssel figyeltem a diákok munkáját a különböző gépeken. Imre bácsi, – Ő ekkor a 40-es éveinek közepén járt, én pedig 22 éves voltam – valósággal fiának tekintett, felajánlotta segítségét, ha meg akarom tanulni az alapvető műveleteket az esztergagépeken. Éltem a lehetőséggel.

A technikumban minden személyi, és tárgyi feltétel adott volt a magas műszaki ismeretekkel rendelkező szakemberek képzésére.

Nekem a pályakezdő fiatalnak még szállást is biztosítottak az iskola falai között. Az iskola igazgatója (Breznai László) egyenjogú kollégájának tekintett fiatal, pályakezdő diplomám ellenére is. Minden segítséget megadott a beilleszkedéshez, a pedagógiai gyakorlat elsajátításához. Tanártársaim is hasonlóan segítettek. Nagy szeretettel emlékezem többek között pl.: Vértes Imrére, Buvári Andrásra, a mindég derűs Háncs Lajosra és Szépe Györgyre. Szépe Györggyel és

a (közülünk már sajnos eltávozott) Háncs Lajossal együtt laktam a kollégiumban, Vértes Imrétől és Búvári Andrástól (akik sajnos már nincsenek közöttünk) nagyon sok pedagógiai, és életre szóló atyai jó tanácsokat kaptam. Az iskolában töltött mindössze egy tanév alatt velük alakult ki a legközelebbi kapcsolatom.

A túlnyomóan fiatal, és középkorú tantestület kapcsolata a diákokkal kiemelkedően jó volt. Tanácsainkat kikérték, meghallgatták, tiszteltek bennünket. *Ez a technikum magas szellemiségére, diákjai kulturáltságára utalt.* Ebből szinte következik, hogy tanítványaink a későbbiekben nagy felelősséget és tudást kívánó pozíciókba kerültek.



és az 50 éves találkozó után

A tanárok közül többek szép pályáívet írtak le, miután leépíteni kezdték a fiatal iskolát, és távozni kényszerültek. Csak néhány példa közülük, akiről biztos információm van: Búvári András, a Pécsi Pollack Mihály Műszaki Főiskola tanáráként, Szépe György és jóma-

gam a Pécsi Egyetem tanszékvezető professzoraiként fejeztük be aktív pályafutásunkat.

Diákjaink közül sokan – hasznosítva technikumban szerzett ismereteiket, – intézmények vezető mérnöki szakembereiként működtek, ill. működnek. Neveket sajnos nem tudok említeni, mert csak néhányval van mai napig tartó kapcsolatom. Ezelőtt 5 évvel (2006) egy évfolyam-találkozóon voltam, akkor szereztem némi információt volt tanítványaim némelyikéről. Az életben elért sikerük a technikai oktatás színvonalát is dicséri.

A fentiek igazolják, hogy a technikum rövid működése alatt több kiváló szakembert adott az országnak. Jómagam itt tanultam tanítási fegyelmet, a másik munkájának megbecsülését, kölcsönös tiszteletét.

Kívánom, hogy egykori tanulóink, és talán még aktív kollégáim jó egészségben, friss szellemiségben éljék napjaikat. Emlékezzenek szeretettel almamáterükre, egykori anyaiskolájukra, diáktársaikra és tanáraikra.



„Keskeny vállaira vette az iskola ügyeit”



Büszke vagyok és nagyon örülök, hogy ennyi év után könyv jelenik meg a Nagykanizsai Gépipari Technikumról. Rövid ideig élt az iskolánk, de kiváló szakembereket, mérnököket adott az országnak, a városunknak.

Az intézményben folyó képzés mellett sokszínű kulturális sport- és zenei tevékenység is zajlott. Az iskola híre-neve átívelte a megyehatárokat. Mi mindnyájan pedagógiai alázattal végeztük a személyiségfejlesztő oktató-nevelő munkát.

Örülök, hogy megismerhettem a Tanító öröksége könyv első két kötetét, egyúttal a néptanítók és a főszereplő életútját.

Boldogan segítettem a harmadik könyv elkészítésében, szívesen meséltem a régmúltról. Így nem is tűnik az egész olyan távolinak.

Igazolva látom: a lélekkel, emberséggel, a felkészültséget folyamatosan gyarapító pedagógiai munkával hazafias cselekedetet véghez-tűnk.

Igazolva látom – mint a technikum egyik alapító tagja –, talán-talán nem éltem hiába. Részesem voltam a „nagy egésznek”. Hiszem, hogy mindig van folytatás és erő az újrakezdéshez.



Dr. Borsfay Géza Halmai Lujza

És még egy krónikás a gépipari utóéletéről. Márkus tanár úrnak tisztelettel köszönjük a fontos információt és a gondolatokat.

"...a tudomány az általános és a szűkreágenszerű dolgok megismerésére vonatkozik..." (Aristotelész)

"Folyton változott a középiskolák képe 1945 után. A gimnáziumok mellett létrejöttek a szakirányú képzést biztosító technikumok. Így a kereskedelmiből 1950-ben közgazdasági középiskola, majd 1952-ben közgazdasági technikum lett. Új iskolák is létesültek. 1950 szeptemberében megnyílt a gépipari technikum, ami 1956-ban váratlanul megszűnt." (Kannai enciklopédia, 187.)

Amit talán mégsem csúfnak a véletlen műve, hogy a gépipari szakképzésnek Nagykanizsán "váratlanul" folytatása lett.

Általános Gépipari Technikum Zalaegegyezmény Nagykanizsai Kihelyezett Esti Tagozat néven indult útjára a Nagykanizsai Mész Ferenc Gimnázium (később 11. sz. Gimnázium) épületében; valószínűleg az 1964/65-ös tanév



zeptemberben. Az első írás végzett osztály az 1967/68. tanév végén tett érettségi és technikai minősítő vizsgát. 14 tanuló (1 leány, 13 fiú) sikeresen teljesítette a tanulmányi követelményeket, 12 mérnök és tanár tanította a szakmai, valamint a közismereti tananyagokat. Zalaegerszegről is jöttek oktatók.

Az órák minden héten hétfőn, szerdán és pénteken 14-20 óráig tartottak. A zalaegerszegi anyaiskolát Semeg József igazgató is irányította. A befogadó nagykövetségi intézményt pedig Debreceni Áttiláné igazgató vezette. A kihelyezett csoport vezetője és az első végzős osztály osztályfőnöke Márkus Ferenc volt.

Emelkeztem szerint még egy osztály tett technikai minősítő vizsgát alighanem az 1968/69. tanév végén. Osztályfőnökiük Gyenesi Áttila tanár is lehetett.

Dr. Márkus Ferenc
tanár



Dr. Mező Ferenc Gimnázium, a befogadó iskola

„Ifjú Robinsonok”
1950. Nagykanizsa

Feszes sorban,
vigyázzban
áll az
udvaron
120 dacos,
büszke
fiatal.

Szólt a TANÁR úr:
„ifjú Robinsonok
vagytok, ”
legyen hát
itt és most
igazi
fényes
viadal!

Fogjunk össze
erős hittel,
az otthonról
hozott
tiszséggel,
emberséggel!

Építsünk (együtt)
műhelyt,
udvart,
jövőt,
„palotát”;





házat -
házát,
„erős várat,”
iskolát!

Nekifeszült
tanár,
diák.
Lélekig
szaladt
a hívó szó,
a gondolat,
s közben
elzúgott
felettük és
melettük
a lélekölő
fondorlat.

Szólt a TANÁR úr:
hát...
fogjunk össze
erős hittel,
az otthonról
hozott
emberséggel,
tisztességgel!

és...
ritmust
sistergett a
seprű,
satu dalolt,

jajdult,
szilánk –
sziporka
röpködött.

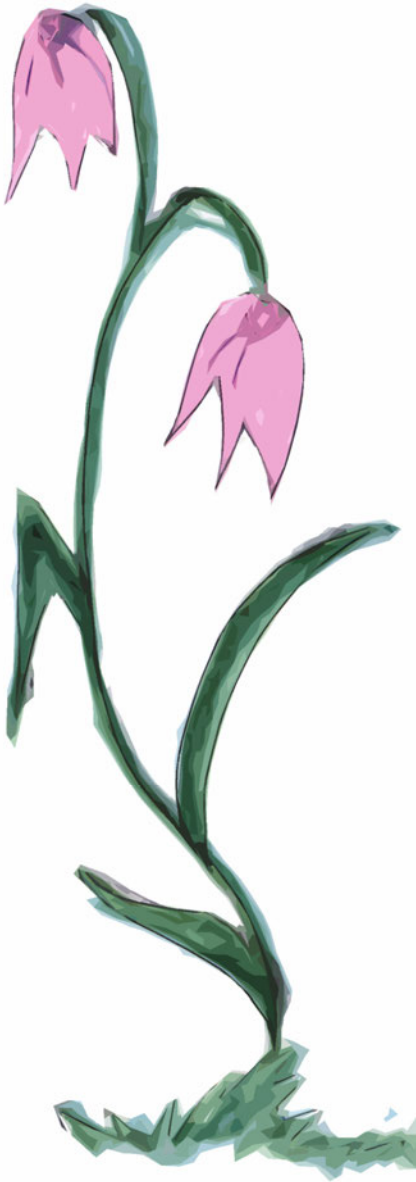
S a sok
selejtes
szerszám-gép
már
megjavítva
„kínos rendben”
a sarokban
örködött.

A műhelyben (meg?)
szólt a nóta,
folyt a
vidám
„keverés”
a meszelés.

Végre, végre
mindenki
öröme
beindult
a „hossznyújtás”,
az „S-nyújtás”,
az „U-vas reszelés”.

S szólt a TANÁR úr:
összefogunk
erős hittel,





az otthonról
hozott
tisztességgel,
emberséggel.

„Ifjú Robinsonok!”
Büszke vagyok
rátok, ...
van
végre
jövőtök,
és van
szép
iskolátok!

...hol van már
a technikum,
hol van
azóta???

De akkor... és
ott - és ki
tudja hányszor -
felharsant a
nóta:

... huszonegy, huszonkettő,
huszonhárom,
géptechnikus a legelső
a vlágon.
Hogyha megy,
hogyha megy ...

Korán elment
a TANÁR úr.
Csillagközi
úton
jár.

Hálás szavát
égi hittel
onnan
küldi
már.

Köszönöm
fiúk, lányok,
szívemben
hű
ROKONOK.

Vigyázzatok
egymásra
őszhajú
„ifjú”
ROBINSONOK!



A verset az egykori gépiparista tanítványok és a szerző közösen írták.

Elbeszélők, emlékezők, levelezőtársak

Ács Mária	Dr. Gyulasi Ferenc
Albeck László	Hajas Györgyné
Amrein György	Hegedüs Miklós
Balázs Miklós	Herman Béla
Bálits Károly	Hóbor Ferenc
Bánovics Zoltán	Horváth György
Bányai György	Horváth Lászlóné
Bársony Rudolf	Járosi Károly
Bene Gusztáv	Dr. Járosi Márton
ifj. Borsfay Géza	Kárpát József
Dr. Borsfay Gézáné Halmai Lujza	Kemsei Mária
Buvári Ágnes	Kerekes János
Dr. Buvári Andrásné (Mária néni)	Koczfán Lajos
Büki Tibor	Kondor Zoltán
Czoczek István	Kovács László
Csernyánszky Gábor	Kutasi László
Csőgörmé Kenese Mária	Lelkó Attila
Csuha Gyula	Dr. Lovász György
Deli Alfréd	Lovkó Imre
Dormán János	Dr. Márkus Ferenc
Dömötör Árpád	Mészáros Imre
Dravec Zoltán	Mód József
Fehér Lászlóné	Molnár Lajos
Ferensitz Artúr	Nagy József
Flórián Ildikó	Németh László
Fördös Miklós	Néző István
Gáspár Ferenc	Pálfi István
Gazda Zoltán	Pintér István
Gerencsér Ferenc	Sallay Zoltán
Glavák István	Schleinig Pál
Golecz Antal	Sebestyén István
Gungl Antalné Kappel Anna	Sümeghy Ede
	Szalai Ferenc
	Szántó Hajnalka

Szántó Vilmosné (Jucika néni)
Szermek Zoltán
Szíjjártó Mária
Tavaszi Ferenc
Tóth Béla
Tuboly László
Ujvári István
Várfalvi Mátyás
Varga Gyuláné Szép Anna

Varga Pál Dénes
Várhelyi Erzsébet
Vörös Ferenc
Vörös József
Zakócs Ibolya
Ziegler Ilona
... és még sokan mások

.

